LEÏLA

SLIMANI

Priviți-ne cum dansă

Țara celorlalți

**

LEILA SLIMANI

Priviţi-ne cum dansăm!

Traducere din limba franceză şi note de

Daniel Nicolescu

EDITURA TREI

ANANSI. WORLD FICTION este un imprint a

Autor: Leïla Slimani

Titlul original: Regardez-nous danser

Copyright © Éditions Gallimard, 2022

Copyright © Editura Trei, 2024

pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti

Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20

ISBN (print): 978-606-40-2267-7

ISBN (EPUB): 978-606-40-2331-5

Editori:

Silviu Dragomir

Magdalena Mărculescu

Vasile Dem Zamfirescu

Director editorial:

anansi. world fiction:

Bogdan-Alexandru Stănescu

Redactare:

Alexandra Turcu

Design:

Andrei Gamarț

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Mirela Voicu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Lui Bounty, fără de care nimic n-ar fi posibil

Index de personaje

Mathilde Belhaj: Născută în 1926 în Alsacia, îl întâlneşte pe Amin Belhaj în 1944, atunci când regimentul acestuia face un bivuac în satul ei. Se căsătoreşte cu el în 1945 şi, un an mai târziu, i se alătură la Meknès, în Maroc. După trei ani în casa familiei din medina, în inima cartierului Berrima, se stabilesc la o fermă şi Mathilde naşte doi copii. Aïcha, apoi Selim. În timp ce soţul ei lucrează din greu ca să transforme ferma într-o afacere prosperă, deschide un dispensar unde îi îngrijeşte pe ţăranii din împrejurimi. Odată ajunsă în Maroc, învaţă araba şi berbera şi, în ciuda dificultăţilor şi dezacordului ei faţă de anumite obiceiuri ale locului, mai cu seamă cele privind statutul femeilor, se ataşează de acel ţinut.

Amin Belhaj: Venit pe lume în 1917, fiu al lui Kadur Belhaj, traducător în armata colonială şi al lui Mouilala, Amin este cel dintâi născut şi va deveni capul familiei la moartea tatălui său, în 1939. Moşteneşte pământurile lui Kadur, însă la începutul Celui de-Al Doilea Război Mondial, se hotărăşte să se înroleze într-un regiment de spahii. Alături de aghiotantul lui, Murad, e întemniţat

într-un lagăr din Germania, din care va reuşi să scape. În 1944, o întâlneşte pe Mathilde şi se căsătoreşte cu ea la biserică, în Alsacia. În anii ’50, în vreme ce Marocul e pradă unor răzmeriţe, se dedică stăruitor fermei sale, din care năzuieşte să facă o afacere de succes. Pasionat de agronomie şi de tehnicile moderne, dezvoltă noi varietăţi de citrice şi de măslini. După ani întregi de neajunsuri, asocierea cu doctorul maghiar Dragan Pelosi îi îngăduie în sfârşit să realizeze beneficii.

Aïcha Belhaj: Născută în 1947, Aïcha este fiica Mathildei şi a lui Amin. Îşi face studiile la o şcoală de maici unde are rezultate excelente. Copil mistic şi sălbatic, e mândria părinţilor ei.

Selim Belhaj: Născut în 1947, Selim este fiul Mathildei şi al lui Amin. Băiat răsfăţat de mamă, studiază şi el la o şcoală colonială.

Omar Belhaj: Născut în 1927, Omar este unul dintre fraţii lui Amin. În timpul copilăriei şi adolescenţei, nutreşte un amestec de admiraţie şi de ură faţă de fratele său mai mare. Îi reproşează, mai ales, că s-a înrolat în armata franceză şi că este preferatul mamei lor, Mouilala. Personalitate violentă, impulsivă, se apropie de naţionalişti în timpul conflictului mondial. În timpul anilor ’50, implicarea lui sporeşte şi pune la cale acţiuni violente în cursul evenimentelor care preced cucerirea independenţei.

Jalil Belhaj: Născut în 1932, Jalil este cel mai tânăr dintre fraţii Belhaj. Atins de nenorocirea care planează asupra familiei lui Mouilala, suferă de o maladie mintală. Trăieşte închis la el în cameră şi nu se poate abţine să se privească tot timpul în oglindă. Atunci când mama lui, bolnavă, se stabileşte la fermă, Jalil e trimis la un unchi, în Ifran. Refuzând să se hrănească, moare de foame în 1959.

Mouilala Belhaj: Născută la începutul secolului XX, Mouilala îl ia de bărbat pe Kadur Belhaj. Născută într-o familie din clasa mijlocie, nu învaţă să scrie, nici să citească. Printre strămoşii ei, mulţi au suferit de o boală mintală, plimbându-se goi pe străzi sau vorbind despre fantome. Naşte şapte copii, dintre care vor supravieţui patru: Amin, Omar, Jalil şi Selma. Mamă iubitoare şi neînfricată, îşi adoră de-a dreptul primul născut şi o admiră pe nora ei, Mathilde, pentru libertatea şi educaţia ei. Spre 1955, îi apar primele simptome ale unei maladii mintale, înrudită cu demenţa. Atunci îşi părăseşte casa din Berrima, aflată în medina din Meknès, şi îşi trăieşte ultimii ani la fermă. Moare cu câteva luni înainte de fiul ei Jalil, în 1959.

Selma Belhaj: Născută în 1937, Selma este sora lui Amin, a lui Omar şi a lui Jalil. Adorată de mama ei, această copilă înzestrată cu o frumuseţe solară este constant supravegheată de fraţii ei şi maltratată de Omar. Elevă haotică, chiuleşte regulat de la cursuri şi îl

întâlneşte, în primăvara anului 1955, pe tânărul pilot Alain Crozières, cu care rămâne însărcinată. Ca să evite scandalul şi oprobriul, Amin o căsătoreşte cu fostul lui aghiotant, Murad. În 1956, Selma dă naştere unei fetiţe, Sabah.

Murad: Născut în 1920, Murad se trage dintr-un sătuc aflat la optzeci de kilometri de Meknès. În 1939, e înrolat în armată şi trimis pe front, unde devine aghiotantul lui Amin, pe atunci ofiţer. Nutreşte faţă de şeful lui puternice şi tainice sentimente de iubire şi e gelos pe Mathilde. La sfârşitul războiului pleacă în Indochina împreună cu contingentele marocane. Scârbit de atâta violenţă, dezertează şi izbuteşte să ajungă în Maroc şi să-l reîntâlnească pe Amin. Angajat ca supraveghetor pe moşia lui Belhaj, îşi exercită funcţia autoritar şi este detestat de lucrători. În 1955, se căsătoreşte cu Selma.

Monette Barte: Născută în 1946, Monette Barte este fiica lui Émile Barte, un aviator de la baza din Meknès. Elevă la şcoala de maici, se apropie de Aïcha în timpul perioadei de studii. Cele două fete devin bune prietene şi confidente. Tatăl ei, Émile, moare în 1957.

Tamo: Fiică a lui Ito şi a lui Ba Miloud, doi lucrători care trăiesc în duarul[1] de lângă fermă, Tamo e angajată ca servitoare de către Mathilde, încă de la sosirea ei pe plantaţie. Tratată cu asprime de patroana ei alsaciană, ajunge să-şi facă loc în sânul acestei familii alături de care va munci până la sfârşitul vieţii.

Dragan Palosi: Ginecolog maghiar de origine evreiască, se refugiază în Maroc în timpul războiului, împreună cu soţia lui, Corinne. După o experienţă neplăcută la o clinică din Casablanca, hotărăşte să se stabilească la Meknès, unde îşi deschide un cabinet. În 1954 îi propune lui Amin să se asocieze ca să exporte portocale în Europa. O priveşte cu prietenie şi admiraţie pe Mathilde şi îi vine în ajutor atunci când aceasta e depăşită de problemele propriului dispensar. O ia sub aripa lui pe Aïcha şi, pe toată durata şcolii, o va ajuta să-şi ostoiască setea de cunoaştere oferindu-i cărţi.

Corinne Palosi: originară din Dunkerque, Corinne este soţia lui Dragan. Femeie foarte senzuală, stârneşte pasiuni printre bărbaţi şi temeri în rândul femeilor. Suferă că nu a făcut copii şi trăieşte, la Meknès, într-o relativă singurătate.

[1] Duar, în Magreb, denumeşte un pâlc de case, o aglomerare de locuințe fixă sau mobilă, temporară sau permanentă, care strânge laolaltă indivizi legați, de cele mai multe ori, prin rudenie pe linie paternă.

Partea întâi

Epoca nu ține seama de ceea ce sunt, îmi impune ceea ce are chef să-mi impună. Îngăduiți-mi să ignor faptele.

Boris Pasternak

Mathilde stătea la fereastră şi privea grădina. Grădina ei îmbelşugată şi în neorânduială, aproape vulgară. Răzbunarea ei pentru austeritatea la care o constrângea, pe toate planurile, soțul ei. De-abia se crăpase de ziuă şi soarele, încă timid, răzbea prin frunzişuri. Un jacaránda, ale cărui flori violet încă nu se deschiseseră. Bătrâna salcie şi cei doi avocado care se încovoiau sub povara fructelor pe care nu le mânca nimeni şi care putrezeau în iarbă. Niciodată grădina nu era mai frumoasă ca în această perioadă a anului. Ne aflam la începutul lui aprilie 1968, şi Mathilde s-a gândit că Amin nu alesese întâmplător acest moment. Trandafirii, pe care îi comandase la Marrakech, îmbobociseră cu câteva zile înainte şi în grădină plutea un parfum proaspăt şi suav. La poalele arborilor se lățeau pâlcuri de tuberoze, de dalii, tufe mari de levănțică şi de rozmarin. Mathilde spunea că aici creşte orice. Pentru aceste flori, era un pământ binecuvântat.

Îi ajungea de pe-acum la ureche cântul sturzilor şi a zărit, ţopăind prin iarbă, două mierle care bocăneau cu ciocurile lor portocalii în ţărână. Una dintre ele avea nişte pene albe pe cap, iar Mathilde s-a întrebat dacă celelalte mierle îşi băteau joc de ea ori dacă, dimpotrivă, acest semn o transforma într-o pasăre rară pe care suratele ei o respectau. „Oare cine ştie, s-a gândit Mathilde, cum trăiesc mierlele...”

A auzit zgomot de motor şi vocea lucrătorilor. Pe poteca ce ducea spre grădină s-a ivit un monstru uriaş şi galben. Mai întâi a văzut braţul metalic şi, la capătul acestui braţ, enorma cupă mecanică. Maşinăria era atât de mare încât se strecura cu greu printre aleile de măslini, iar lucrătorii îi urlau indicaţii şoferului al cărui excavator smulgea crăci în timpul mersului. În cele din urmă, maşina s-a oprit locului şi s-a făcut din nou linişte.

Grădina asta fusese bârlogul ei, refugiul, mândria ei. Aici se jucase cu copiii ei. Îşi făcuseră siesta sub salcie şi luaseră masa la iarbă verde sub ficusul brazilian. Îi învăţase să dibuiască jivinele care se piteau prin copaci şi tufişuri. Cucuveaua şi liliecii, cameleonii pe care îi ascundeau în cutii de carton şi-i lăsau adesea să moară pe sub paturile lor. După ce copiii au crescut, după ce s-au sastisit de jocurile şi de duioşia ei, venise aici să uite de singurătate. Sădise, tăiase, semănase, plantase din nou. Învăţase să recunoască, pentru fiecare ceas al zilei, cântul păsărilor. Cum de putea, acum, să năzuiască la debandadă şi la distrugere? Să dorească nimicirea a tot ceea ce iubise?

Lucrătorii au pătruns în grădină şi au înfipt ţăruşi astfel încât să formeze un dreptunghi de douăzeci de metri pe cinci. Se mişcau cu băgare de seamă, astfel încât să nu strivească florile sub cizmele de cauciuc, iar această grijă, mişcătoare, dar zadarnică, a emoţionat-o pe Mathilde. I-au făcut semn şoferului de pe excavator, care şi-a aruncat ţigara pe fereastră şi a pornit motorul. Mathilde a tresărit şi a închis ochii. Când i-a deschis din nou, uriaşa cupă metalică se înfigea în pământul negru, eliberând un iz de muşchi şi de humus. Smulgea totul în cale şi, pe măsură ce se scurgeau ceasurile, s-a adunat un colnic înalt de pământ şi de grohotiş peste care zăcea arbuşti fără viaţă şi flori decapitate.

Mâna asta de fier era a lui Amin. La asta s-a gândit Mathilde în acea dimineaţă, pe care şi-a petrecut-o neclintită în spatele ferestrei de la salon. S-a mirat că soţul ei nu dorise să asiste la spectacol şi să vadă prăbuşindu-se, la rând, plantele şi arborii. Susţinuse că groapa nu putea fi decât acolo. Că va trebui săpat la poalele casei, pe partea cea mai însorită a terenului. Da, acolo unde se afla tufa de liliac. Acolo unde pe vremuri crescuse portocalămâiul.

Mai întâi spusese nu. Nu, pentru că nu le era la îndemână. Pentru că apa era un bun rar şi preţios, de care nu te puteai folosi pentru plăcerea ta. Spusese nu zbierând, pentru că nu suporta să afişeze acest spectacol deşănţat în faţa unor ţărani amărâţi. Ce-or să creadă despre felul cum îşi educa fiul, despre relaţia cu soţia lui, atunci când o vor vedea, pe jumătate goală, înotând într-o piscină? Nu va părea deloc mai breaz decât foştii colonişti sau decât burghezii aceia cu năravuri decadente de care era doldora tot ţinutul şi care îşi afişau, fără jenă, succesul fără seamăn. Dar Mathilde nu a

capitulat. I-a alungat refuzurile. Ani la rând, a tot stăruit. În fiecare vară, când sufla vântul chergui şi căldura, zdrobitoare, o scotea din minți, lansa ideea acestei piscine care îl indigna pe soțul ei. Îşi închipuia că nu e în stare să înțeleagă, pentru că nu ştia să înoate şi îi era frică de apă. S-a arătat plină de tandrețe, i-a şoptit vorbe duioase, l-a rugat. Nu era o ruşine să-şi arate succesul. Nu făceau nimic rău, aveau din plin dreptul să se bucure de viață, după ce-şi sacrificaseră cei mai frumoşi ani pe altarul războiului şi apoi pe cel al exploatării acestei ferme. Îşi dorea piscina, o voia ca pe o compensație pentru sacrificiile ei, pentru singurătatea ei, pentru tinerețea ei pierdută. Acum trecuseră de patruzeci de ani şi nu mai aveau nimic de dovedit nimănui. Toți fermierii din împrejurimi, mă rog, cei care duceau o viață modernă, aveau piscină. Prefera oare Amin s-o vadă afişându-se la bazinul municipal?

I-a cântat în strună. I-a lăudat succesele în cercetarea asupra soiurilor de măslini şi în exporturile de citrice. A crezut că o să-l înduplece stând acolo, în fața lui, cu obrajii trandafirii şi fierbinți, cu părul lipit de tâmplele asudate, cu pulpele pline de varice. I-a amintit că tot ceea ce câştigaseră se datora muncii şi îndârjirii lor. El a corectat-o: „Eu sunt cel care-a muncit. Eu hotărăsc cum folosim banii”.

După ce a spus asta, Mathilde nu a plâns şi nu s-a înfuriat. A surâs lăuntric, gândindu-se la tot ce făcea pentru el, pentru fermă, pentru muncitorii pe care-i doftoricea. La timpul petrecut cu creşterea copiilor, cu ducerea lor la cursurile de dans şi de muzică, cu supravegherea temelor pentru şcoală. De câțiva ani, Amin îi încredințase contabilitatea fermei. Completa facturile, plătea salariile şi pe furnizori. Şi da, uneori i se întâmpla să falsifice

evidențele contabile. Schimba un rând, născocea un muncitor în plus sau o comandă care nu fusese niciodată făcută. Iar într-un sertar a cărui cheie o avea doar ea, ascundea teancurile de bancnote pe care le prindea cu un elastic de culoare bej. Făcea asta de atâta amar de vreme, încât nu se mai ruşina şi nici măcar nu se mai temea că va fi dată în vileag. Suma creştea, iar ea socotea că e un bir binemeritat, o taxă pe care o percepea ca să-i compenseze umilințele. Şi ca să se răzbune.

Mathilde îmbătrânise, fără doar şi poate, din vina lui, arăta mai în vârstă decât anii pe care-i avea. Pielea feței, constant expusă la soare şi bătută de vânt, părea mai groasă. Fruntea şi colțurile gurii se umpluseră de riduri. Până şi verdele ochilor îşi pierduse din strălucire, ca o rochie prea îndelung purtată. Se îngrăşase. Ca să-şi întărâte soțul, a înşfăcat într-o zi furtunul de care se slujeau în grădină şi s-a stropit din cap până-n picioare. Hainele i s-au lipit de corp, lăsând la vedere sfârcurile întărite şi părul pubian. În ziua aceea, argații s-au rugat la Cel de Sus trecându-şi limba printre dinții înnegriți pentru ca Amin să nu-şi piardă mințile. De ce ar face aşa ceva un om în toată firea? E-adevărat, copiii mai erau stropiți câteodată, atunci când stăteau să leşine, atunci când soarele năprasnic îi făcea să delireze. Li se spunea să-şi astupe nările şi gura, fiindcă apa din puț putea să-i îmbolnăvească şi să-i omoare. Mathilde era asemenea copiilor şi, ca şi ei, nu se sătura nicicând să fie rugată. Evoca fericirea de altădată, vacanțele la mare din căsuța lui Dragan din Mehdia. De altfel, Dragan nu-şi construise o piscină în casa din oraş? „De ce să aibă Corinne, a zis ea, ceva ce eu nu am?” S-a încredințat că acesta a fost argumentul care l-a făcut pe Amin să se predea. A spus-o cu cruzimea şi fermitatea unui şantajist.

Credea că soțul ei avusese o relație de câteva luni cu Corinne, în 1967. Era convinsă, deşi nu dobândise vreodată alte indicii în afara unui miros de pe cămăşile lui, o urmă de ruj – indiciile acelea vulgare şi dezgustătoare care cad în sarcina femeilor de serviciu. Nu, n-avea dovezi, iar el nu mărturisise vreodată, dar se vedea limpede că între acele două ființe arde un foc de scurtă durată, dar care trebuie îndurat. Mathilde încercase o dată, cu stângăcie, să i se confeseze lui Dragan. Dar doctorul, pe care timpul îl făcuse şi mai îngăduitor şi mai înțelept, s-a prefăcut că nu pricepe. A refuzat să-i ia partea, să se dedea la astfel de meschinării şi să ducă, alături de înfocata Mathilde, ceea ce el considera că e un război fără noimă. Mathilde n-a ştiut niciodată cât timp îşi petrecuse Amin în brațele acelei femei. Nu ştia dacă fusese vorba de dragoste, dacă îşi spuseseră vorbe tandre sau dacă, dimpotrivă – iar asta ar fi fost cel mai rău –, trăiseră o pasiune tăcută şi carnală. Odată cu vârsta, Amine se făcuse şi mai arătos. Tâmplele i se înspicaseră cu alb şi-şi lăsase o mustăcioară sură, care-i dădea un aer de Omar Sharif. Asemenea vedetelor de cinema, purta ochelari de soare, de care nu se despărțea niciodată. Însă nu doar chipul bronzat, maxilarele pătrate, dinții albi pe care-i dezvelea în rarele dăți când zâmbea, nu doar astea îl făceau să fie frumos. Vârsta îl ajutase să-şi cultive virilitatea. Gesturile îi deveniseră mai libere, vocea îi căpătase profunzime. Acum, rigiditatea lui trecea drept cumpătare, aerul lui grav îl făcea să semene cu una dintre acele fiare trântite în nisip, aparent impasibile, dar care, dintr-un salt, se năpustesc asupra prăzii. Nu era pe deplin conştient de seducția pe care o exercita, o descoperea treptat, pe măsură ce se etala, parcă străină de el. Iar explicația succesului său la femei rezida fără îndoială tocmai în acest mod de a se arăta aproape surprins de sine. Amine dobândise siguranță de sine şi se înavuțise. Nu-şi mai petrecea nopțile cu ochii

deschişi, pironiți în tavan şi socotindu-şi datoriile. Nu-şi mai visa viitorul faliment, eşecul copiilor, nici umilințele cărora le vor cădea victime. Amin dormea. Fusese părăsit de coşmaruri şi devenise o personalitate respectată în oraş. De-acum erau poftiți la recepții, lumea voia să-i cunoască, să-i frecventeze. În 1965 li s-a propus să intre în Rotary Club, iar Mathilde a ştiut că nu de dragul ei, ci al lui Amin, şi că nevestele avuseseră un cuvânt de spus. Soțul ei, deşi taciturn, se bucura de toată atenția celor din jur. Femeile îl invitau la dans, îşi lipeau obrazul de al lui, îi trăgeau mâna pe coapsele lor şi, chiar dacă el nu ştia ce să spună, chiar dacă nu ştia să danseze, i se întâmpla să-şi închipuie că această viață era posibilă, că era o viață la fel de spumoasă ca şampania al cărei miros îl simțea în respirația lor. În timpul recepțiilor, Mathilde se socotea nesuferită. Găsea că vorbeşte prea mult, că bea prea mult, după care zile în şir îşi regreta comportamentul. Credea că lumea o judecă, că o socoteşte neroadă şi inutilă, vrednică de dispreț pentru că închide ochii la infidelitățile soțului.

Iar dacă membrii Rotary au insistat, dacă s-au arătat atât de binevoitori, atât de amabili cu Amin, au făcut-o şi pentru că era marocan şi clubul voia să demonstreze că, integrându-i pe arabi printre membrii săi, vremea colonizării, a vieților paralele se încheiase. Desigur, mulți plecaseră din țară în cursul toamnei anului 1956, când mulțimea furioasă năvălise pe străzi dând frâu liber pornirilor sângeroase. Fabrica de cărămizi fusese incendiată, oamenii fuseseră ucişi în plină stradă, iar străinii înțeleseseră că nu mai sunt la ei acasă. Unii îşi strânseseră calabalâcul, lăsând în urmă apartamente ale căror mobile s-au acoperit de praf înainte să fie cumpărate de vreo familie marocană. Unii proprietari au renunțat la pământuri şi la

anii de muncă la care se înhămaseră. Amin se întreba dacă cei care fugiseră erau cei mai fricoşi sau cei mai lucizi. Acest val de plecări nu a fost însă decât o paranteză. O reechilibrare, înainte ca viaţa să intre pe făgaşul ei firesc. La zece ani după independenţă, Mathilde trebuia să admită că oraşul Meknès nu se schimbase prea mult. Nimeni nu ştia noile nume ale străzilor, numele arabe, şi oamenii îşi dădeau în continuare întâlnire pe avenue Paul-Doumer sau pe rue de Rennes, în faţa farmaciei dlui André. Notarul rămăsese acolo, dar şi frizerul împreună cu nevastă-sa, proprietarii prăvăliei de confecţii de pe bulevard, dentistul, doctorii. Toţi voiau să se bucure, poate cu mai multă discreţie, mai multă moderaţie, de bucuriile acestui oraş înflorit şi cochet. Nu, nu fusese o revoluţie, ci doar o schimbare în atmosferă, un soi de prudenţă, o iluzie de împăciuire şi de egalitate. În timpul cinelor de la Rotary, la mesele unde stăteau otova burghezii marocani şi membrii comunităţii europene, părea că procesul de colonizare nu fusese nimic altceva decât o neînţelegere, o greşeală pe care francezii o regretau acum şi pe care marocanii se prefăceau că au uitat-o. Unii încercau să precizeze că nu fuseseră niciodată rasişti şi că toată această poveste îi stânjenise la culme. Jurau că acum se simt uşuraţi, că lucrurile se limpeziseră şi că, la rândul lor, respirau mai bine de când oraşul îndepărtase elementele vătămătoare. Străinii erau atenţi la ce spun. Nu plecaseră doar ca să nu grăbească năruirea unei ţări care avea nevoie de ei. Bineînţeles, într-o bună zi vor lăsa locul altora, se vor duce de-acolo, iar farmacistul, dentistul, medicul sau notarul vor fi marocani. Până atunci, însă, rămâneau şi se făceau folositori. Şi, până la urmă, nici nu erau atât de diferiţi de marocanii aceia cu care stăteau la masă. Bărbaţii aceia eleganţi şi oneşti, coloneii aceia sau înalţi funcţionari ale căror soţii arborau rochii occidentale şi purtau părul tuns scurt. Nu, nu erau

atât de diferiți de acei burghezi care, fără vinovăție, fără gânduri ascunse, îi lăsau pe nişte copii desculți să le care cumpărăturile în fața pieței centrale. Care refuzau să cedeze în fața milogelii cerşetorilor, „fiindcă sunt ca nişte câini pe care-i hrăneşti pe sub masă. Se obişnuiesc şi îşi pierd şi bruma de interes pe care o aveau pentru străduanie şi muncă". Francezii n-ar fi îndrăznit niciodată să se plângă şi să spună că această înclinație populară spre cerşit e penibilă. N-ar fi îndrăznit niciodată, aşa cum o făceau marocanii, să incrimineze necinstea slujnicelor, lenea grădinarilor, înapoierea oamenilor de rând. Şi râdeau, cam zgomotos, când prietenii lor din Meknès se arătau descurajați în fața ideii de a construi cândva o țară modernă, cu o populație de analfabeți. De fapt, marocanii ăştia erau ca ei. Vorbeau aceeaşi limbă, vedeau lumea la fel şi era greu de crezut că au putut, cândva, să nu facă parte din aceeaşi tabără şi să se considere duşmani. La început, Amin s-a arătat prudent. „Şi-au întors haina pe dos, îi spunea Mathildei. Înainte, eram arăbetele, harapul, iar acum am dreptul la chestii de-astea: domnule Belhaj, vrei, poftim de ia." Mathilde a înțeles că are dreptate într-o seară, la o cină dansantă la hacienda. Monica, soția frizerului, băuse prea mult şi, în toiul unei conversații, a scăpat cuvântul „arăboi". Şi-a dus mâinile la gură de parcă ar fi vrut să vâre la loc cuvântul acela de ocară şi a slobozit un „oh" prelung, cu ochii holbați şi obrajii stacojii. Nimeni în afară de Mathilde n-o auzise, dar Monique n-a încetat cu scuzele. Repeta: „Zău, nu asta am vrut să spun. Nu ştiu ce m-a apucat".

Mathilde n-a ştiut niciodată cu siguranță ce anume îl convinsese pe Amin. Dar în aprilie 1968, i-a comunicat că va fi construită piscina. După excavare, au trebuit să fie

turnați pereții de beton şi instalat un sistem de țevi şi de filtre, iar Amin a supravegheat autoritar lucrările. A dispus plasarea unui rând de cărămizi ocru, iar Mathilde a fost nevoită să admită că dau o anumită eleganță ansamblului. Au asistat amândoi la umplerea bazinului. Mathilde s-a aşezat pe cărămizile fierbinți, aşteptând cu nerăbdare de copil ca apa să-i ajungă la glezne.

Da, Amin a cedat. În fond, el era şeful, patronul, cel care dădea de mâncare muncitorilor de la fermă, iar ei n-aveau de ce să crâcnească. Când au căpătat independența, cele mai bune pământuri încă se aflau în mâinile francezilor şi majoritatea țăranilor marocani trăiau în mizerie. De când cu protectoratul, care favorizase realizarea unor uriaşe progrese sanitare, creşterea demografică a țării era galopantă. În zece ani de independență, parcelele de pământ ale țăranilor se fărâmițaseră, ajungând atât de mici încât nu le mai ofereau posibilități de trai. În 1962, Amin răscumpărase o parte din domeniul familiei Mariani şi pământurile văduvei Mercier, care se stabilise în oraş, într-un apartament mizerabil de lângă piața Poeymirau. Recuperase maşinile, şeptelul, stocurile şi, pentru un preț derizoriu, închiriase unor familii de lucrători nişte petice de pământ pe care aceştia le irigau prin câteva canale. În vecinătăți, se vorbea de Amin ca despre un patron aspru, încăpățânat, coleric, dar nimeni nu-i contestase integritatea şi simțul dreptății. În 1964, s-a bucurat de ajutoare importante de la minister pentru irigarea unei părți din plantație şi cumpărarea de materiale moderne. Amin îi tot repeta Mathildei: „Hassan al II-lea a înțeles că suntem, înainte de orice, o țară rurală şi că agricultura trebuie sprijinită”.

După ce a fost gata piscina, Mathilde a organizat o recepție cu noii lor prieteni de la Rotary Club. Timp de o săptămână a pregătit ceea ce numea garden-party-ul ei. A angajat servitori şi a închiriat, de la un restaurant din Meknès, tăvi de argint, veselă de Limoges şi cupe de şampanie. A pus să se ridice mese în grădină şi a strecurat buchete de flori de câmp în nişte vaze micuțe. Maci, gălbenele, piciorul-cocoşului, pe care lucrătorii le tăiaseră, la porunca ei, chiar în dimineața aceea. Comesenii au complimentat-o. Femeile repetau că li se pare „încântător, de-a dreptul încântător". Iar bărbații îl băteau pe Amin pe umăr, admirând piscina.

„Hei, Belhaj, asta da izbândă!" Mielul la proțap a fost întâmpinat cu aplauze, iar Mathilde a insistat ca oaspeții să se servească cu mâna, „în stil marocan". S-au năpustit cu toții asupra animalului, i-au ridicat pielea friptă şi şi-au afundat degetele în carne, rupând bucăți fragede şi grase pe care le întingeau apoi prin sare şi chimion. Masa a durat până la jumătatea după-amiezii. Alcoolul, căldura, clipocitul blând al apei îi relaxase. Dragan clătina uşor din cap, cu ochii mijiți. Pe suprafața piscinei luneca un nor de libelule roşii. „Casa asta e raiul pe pământ, s-a bucurat Michel Cournaud. Dar fii cu băgare de seamă, Amin. E mai bine să nu treacă regele pe-aici. Ştiți ce mi s-a spus?" Cournaud avea un pântec de femeie însărcinată şi se aşeza mereu cu picioarele răscrăcărate şi mâinile aşezate pe burdihan. Fața lui, stacojie şi congestionată, era foarte expresivă, iar ochii micuți şi verzi păstraseră ceva copilăresc, ghiduş, un fel de mirare care-l apropia de ceilalți. Sub umbrela portocalie instalată de Mathilde, pielea lui Cournaud părea şi mai îmbujorată, iar lui Amin, care acum se uita țintă la el, i s-a părut că noul lui prieten stătea să explodeze. Lucra la camera de comerț şi avea relații în mediile de afaceri. Îşi

petrecea timpul între Meknès şi capitală, iar la Rotary Club era apreciat pentru umorul lui şi, mai ales, pentru harul cu care istorisea poveşti despre Curte şi despre intrigile ţesute acolo. Răspândea pățaniile ca pe nişte zaharicale cadorisite unor copilandri înfometați.

La Meknès nu se întâmpla nimic sau, oricum, nu mare lucru. Cei din lumea bună se simțeau exilați, cantonați într-un mod de viață provincial şi plicticos. Nu aveau habar despre ce se urzea cu adevărat în marile oraşe de pe coastă, acolo unde se hotăra viitorul țării. Locuitorii din Meknès erau siliți să se mulțumească cu înştiințările oficiale privind zvonurile despre comploturi, despre răzmeriţe, despre dispariția lui Mahdi Ben Barka la Paris sau a altor opozanți ale căror nume nu erau niciodată rostite cu voce tare. Majoritatea nici măcar nu ştiau că țara trăieşte de trei ani încoace în stare de excepție, că Parlamentul fusese dizolvat, iar Constituția fusese suspendată. Desigur, nimeni nu era străin de faptul că începuturile domniei lui Hassan al II-lea fuseseră anevoioase şi că trebuia să facă față unei opoziții din ce în ce mai radicale. Cine ar fi putut însă afirma că deține adevărul? Centrul puterii era un loc îndepărtat şi opac, care trezea, deopotrivă, mânie şi fascinație. Femeilor, mai cu seamă, le plăcea să asculte poveşti privind haremul, în care regele ar fi sechestrat aproape treizeci de concubine. Îşi închipuiau că îndărătul zidurilor din mechouar[2] se dădeau petreceri ca în filmele cu subiecte din antichitate produse la Hollywood şi că, acolo unde stătea descendentul Profetului, whisky-ul şi şampania curgeau gârlă. Acesta era genul de poveşti cu care-i adăpa Cournaud. A încercat să se

[2] În Maroc, o incintă vastă, în general descoperită şi împodobită cu pilaştri şi basoreliefuri, care face parte din palatul suveranului.

apropie de masă şi a început să vorbească pe un ton conspirativ. Cu excepția lui Dragan, care adormise şi ale cărui buze vibrau uşor, invitații au ciulit urechile.

— Închipuiți-vă că acum câteva săptămâni regele a trecut cu maşina prin fața unui domeniu arătos. În Gharb, cred, mă rog, nu mai ştiu. Cert este că locul i-a plăcut. A cerut să viziteze plantația, să-l întâlnească pe proprietar. Şi iată cum, în doi timpi şi trei mişcări, a răscumpărat domeniul cu o sumă stabilită după bunul lui plac. Bietul proprietar nu a crâcnit.

Spre deosebire de ceilalți convivi, Amin nu a râs. Nu-i plăceau cancanurile, nu-i plăcea să se vorbească de rău despre acest monarh care, din momentul venirii pe tron în 1961, făcuse din dezvoltarea agriculturii o prioritate națională.

— Astea-s basme, a zis el. Zvonuri veninoase născocite de la cap la coadă de oameni pizmaşi. Adevărul e că regele este singurul care a înțeles că Marocul poate fi transformat într-o nouă Californie. În loc să toarne minciuni, ar face mai bine să se bucure de politica barajelor, de programul de irigații care va îngădui tuturor țăranilor să trăiască de pe urma muncii lor.

— Îți faci iluzii, l-a întrerupt Michel. Din câte ştiu, acest rege tânăr e preocupat mai ales de lungile nopți de petrecere de la palat şi de partidele de golf. N-aş vrea să te dezamăgesc, dragul meu Amin, dar iubirea lui față de felahi nu e decât praf în ochi. O manevră politică meschină, ca să rămână în

grațiile ținuturilor rurale. Altminteri ar fi demarat deja o adevărată reformă agrară, ar fi dat pământ milioanelor de țărani care nu au nimic. La Rabat se ştie prea bine că nu vor fi niciodată suficiente pământuri pentru toată lumea.

— Ce-ți închipui? s-a întărâtat Amin. Că puterea avea să naționalizeze dintr-o dată toate terenurile coloniale şi să ruineze țara? Dacă ai pricepe ceva din munca mea, ți-ai da seama că Palatul are dreptate s-o ia cu binişorul. Ce se ştie la Rabat? Că potențialul nostru agricol este imens. Producția de cereale creşte continuu. Eu însumi export de două ori mai multe citrice decât acum zece ani.

— Atunci, ar trebui să fii prudent. Poate vor veni curând să-ți ia pământurile ca să le împartă felahilor care nu au aşa ceva.

— Nu mă deranjează ca sărmanii să primească averi. Dar nu în detrimentul celor care, asemeni mie, au construit exploatări trainice, după ani întregi de muncă. Regele ştie asta. Țăranii sunt şi vor rămâne cei mai buni apărători ai tronului.

— Ei, da! Să te-audă Dumnezeu, cum se zice, a continuat Michel. Dacă vrei însă părerea mea, pe rege nu-l interesează decât uneltirile. Economia o lasă în seama marilor burghezi care se îmbogățesc datorită lui şi repetă în dreapta şi-n stânga că în Maroc doar regele contează.

Amin şi-a dres vocea. S-a uitat țintă la fața îmbujorată a vecinului său, la mâinile lui păroase, şi a simțit nevoia să-i

închidă nasturele de la gâtul cămăşii ca să-l vadă cum se sufocă.

— S-ar cuveni să fii atent la ce spui. Pentru asemenea vorbea ai putea fi surghiunit.

Michel şi-a lungit picioarele. Părea gata să lunece de pe scaun şi să se prăbuşească pe jos. Pe față îi încremenise un zâmbet.

— N-am vrut să te jignesc, s-a scuzat el.

— Nu m-ai jignit. Ce-ți spun e pentru sufletul tău. Zici întruna că ştii bine țara asta, că eşti la tine acasă. Atunci ar trebui să înțelegi că aici nu poți să spui chiar orice.

A doua zi, Amin a agățat de peretele din birou o fotografie în ramă aurită. O imagine alb-negru în care Hassan al II-lea, în costum de flanel, scrutează orizontul cu aer grav. A aşezat-o între o planşă de agronomie despre tăierea viței-de-vie şi un articol de ziar despre ferma lui, care îl descria pe Amin ca pe un pionier al cultivării măslinului. Amin a crezut că atunci când va primi clienți şi furnizori sau când muncitorii lui vor veni să se plângă de sărăcie, imaginea îi va impresiona. Oftau neîncetat, cu mâinile jegoase puse pe birou, cu chipurile zbârcite, înecate în lacrimi. Se plângeau de lipsuri. Priveau afară, prin uşa cu geam, şi păreau să insinueze că, în schimb, Amin are de toate. Nu putea pricepe ce-nseamnă să fii un simplu pălmaş, un rupt-în-cur care-şi hrăneşte familia doar cu un petic de pământ şi două găini. Îi cereau un avans, o proptea, un credit, iar Amin îi refuza. Le spunea

să-şi vină în fire şi să fie inimoşi, aşa cum fusese şi el la începuturi pe această plantaţie. „De unde credeţi că-mi vin toate astea?”, întreba el cu braţul întins. „Credeţi c-am avut noroc? Norocul n-are nici în clin nici în mânecă...” A aruncat o privire la fotografia monarhului şi a simţit că ţara asta aştepta prea mult de la makhzen[3] şi de la cei aflaţi la putere. Regele îşi dorea, în schimb, lucrători, ţărani orgolioşi, marocani mândri de independenţa pe care şi-o cuceriseră cu greu. Plantaţia lui creştea şi a fost nevoit să angajeze lucrători care să muncească în sere şi să recolteze măslinele. L-a trimis pe Murad în duarurile din regiune, până la Azrou şi Ifran. Supraveghetorul s-a întors de-acolo însoţit de o ceată de băieţi flămânzi care crescuseră pe câmpurile de ceapă şi care nu-şi găseau de lucru. Amin i-a întrebat pe tineri la ce se pricep. I-a pus să viziteze serele, hambarele, le-a explicat cum se mânuieşte presa de ulei. Băieţii mergeau după el, tăcuţi şi ascultători. Nu au pus alte întrebări în afară de aceea legată de salariu. Doi dintre ei au vrut un avans, iar ceilalţi, încurajaţi de cutezanţa tovarăşilor lor, au zis că ar avea şi ei nevoie. Amin nu s-a putut plânge de munca tinerilor lucrători, care se înfiinţau în zori şi trudeau pe ploaie şi arşiţă. După câteva luni însă, unii au dispărut. De îndată ce puneau mâna pe salariu, duşi erau! Nu încercau să se stabilească aici, să-şi întemeieze o familie sau să fie bine văzuţi de patron ca să obţină un spor la salariu. Nu le stătea capul decât la un singur lucru: să câştige ceva bani şi să plece de la ţară şi din mizeria de acolo. Bordeiele, mirosul de găinaţ, spaima de iernile fără ploaie şi cea pricinuită de moartea femeilor în chinurile facerii. În timpul zilelor pe care le petreceau sub măslini

---

[3] Derivat al verbului khazana, care înseamnă „a ascunde” sau „a proteja”, makhzen desemnează, în limbajul popular, statul şi reprezentanţii lui, mai precis regele şi anturajul său (n.a.).

scuturând fructele de pe crengi ca să cadă în plase, îşi şopteau visele de fugă la Casablanca sau la Rabat, în bidonville-urile unde fiecare avea câte un unchi, câte un văr ori câte un frate mai mare dus să facă avere şi despre care nu se mai ştia nimic. Amin îi cerceta din priviri. A descoperit în ochii lor o fierbere, o furie nemaiîntâlnite până atunci, care l-au înspăimântat. Băieţii ăia afuriseau pământul. Urau muncile pe care, de bine de rău, le duceau la bun sfârşit. Iar Amin s-a gândit că misiunea lui nu mai era doar să facă arborii să crească şi să le culeagă fructele, ci şi să-i reţină pe băieţii ăia acolo. Acum toţi voiau să trăiască la oraş. Oraşul îi copleşea, oraşul despre care cel mai adesea nu ştiau nimic devenise un gând abstract şi obsesiv. Şi mergea tot înainte, ca o târâtoare, ca o ameninţare. Săptămână de săptămână, părea mai aproape, iar luminile lui devorau ţinuturile rurale. Oraşul trăia. Palpita, înainta şi căra cu sine tulburări şi vise vătămătoare. Uneori, lui Amin i se părea că o lume era pe cale să dispară, ori, cel puţin, un mod de a vedea lumea. Până şi fermierii voiau să fie burghezi. Noii proprietari de pământuri, iviţi în urma cuceririi independenţei, vorbeau despre bani exact ca industriaşii. Habar n-aveau de noroi, de îngheţ, de zorii trandafirii când te preumbli printre şirurile de migdali în floare şi când fericirea de a trăi în natură ţi se pare la fel de naturală ca propria respiraţie. Nu ştiau nimic despre amărăciunile pe care ţi le provoacă stihiile şi despre câtă încăpăţânare şi optimism e nevoie ca să continui să te încrezi în anotimpuri. Nu, se mulţumeau să-şi colinde domeniile în maşină, ca să se fălească, dar nu aflau nimic despre ele. Amin nutrea doar dispreţ pentru aceşti fermieri de doi bani care-şi angajau supraveghetori şi preferau să trăiască la oraş, să aibă relaţii, să frecventeze lumea bună. În ţara aceasta, care trăise vreme de secole de pe urma

pământului şi a războiului, nu se mai vorbea decât despre oraş şi despre progres.

Amin a început să urască oraşul. Luminile lui galbene, trotuarele murdare, prăvăliile cu miros stătut şi marile bulevarde pe care băieţii colindau fără ţel, cu mâinile în buzunare ca să-şi ascundă o erecţie. Oraşul şi gâtlejul cafenelelor sale pe care se ducea virtutea fetelor şi forţa de muncă a bărbaţilor. Oraşul unde-ţi pierdeai nopţile dansând. De când simţeau oare oamenii nevoia să danseze? Nu era o tâmpenie, nu era caraghios, gândea Amin, acest chef de petrecere care-i fermecase pe toţi? De fapt, Amin nu ştia nimic despre marile oraşe şi, ultima oară când fusese la Casablanca, francezii încă stăpâneau ţara. Nu pricepea mare lucru nici din politică şi nu-şi irosea timpul citind ziarele. Tot ce ştia aflase de la fratele lui, Omar, care trăia acum la Casablanca şi lucra pentru serviciile de informaţii. Omar venea uneori să-şi petreacă duminicile la fermă, unde toată lumea, slujbaşii, dar şi Mathilde şi Selim, îi ştiau de frică. Era mai slăbănog ca altădată şi avea sănătatea şubredă. Faţa şi braţele îi erau acoperite de coji. Iar pe gât, gâtul lui lung şi uscăţiv, mărul lui Adam se zbătea de parcă nu reuşea să-şi înghită saliva. Omar, care nu conducea maşina din pricina vederii slabe, era lăsat de către Brahim, şoferul lui, la intrarea pe domeniu. Lucrătorii se năpusteau atunci asupra maşinii luxoase şi Brahim îi îndepărta strigând. Omar deţinea un post important, asupra căruia nu insista niciodată. Nu intra în detaliile misiunilor sale şi abia dacă pomenise, o dată, că lucra în colaborare cu Mossadul şi că fusese în Israel, unde, i-a spus el fratelui său, „plantaţiile de portocali” nu sunt mai prejos decât ale noastre. Omar răspundea evaziv întrebărilor lui Amin. Da, stăvilise nişte comploturi împotriva regelui şi făcuse câteva

zeci de arestări. Da, țara asta adăpostea, în bidonville-uri, în universități, în medinele ticsite, o mulțime de descreierați şi de ucigaşi care chemau lumea la revoluție. „Marx sau Nicea” şuiera el, cu trimitere la Nietzsche şi la părintele comunismului. Omar evoca nostalgic vremea luptei pentru independență, când toți erau uniți sub un acelaşi ideal şi sub un naționalism care, i se părea lui, trebuia reînsuflețit. Omar a reuşit să-l convingă pe Amin. Oraşele erau periculoase şi bântuite de oameni primejdioşi. Iar regele avea dreptate să-i prefere pe țărani proletarilor.

În mai 1968, Amin a ascultat în fiecare seară la radio evocarea evenimentelor din Franța. A fost cuprins de îngrijorare pentru fiica lui, pe care nu o mai văzuse de mai bine de patru ani şi care studia medicina la Strasbourg. Nu credea că ar fi putut să fie influențată de colegii ei, fiindcă Aïcha era, ca şi el, preocupată doar de muncă, perseverentă şi tăcută. Se temea însă pentru ea, fiica lui, micuța lui, mândria şi bucuria lui, rătăcită în toată babilonia aia. Nu a mărturisit niciodată nimănui, însă acceptase să construiască piscina doar de dragul Aïchei. Ca să fie mândră de el, să nu-i fie ruşine, ei, viitor medic, să-şi invite cândva prietenii la fermă. Nu se lăuda cu reuşita fiicei lui. Mathildei îi spunea, sec: „Nu ştii cât e de mare gelozia oamenilor. Şi-ar scoate un ochi numai ca să fim noi orbi”. Prin fiica lui, prin copila lui, devenea altcineva. Îl ridica, îl smulgea din mizerie şi din mediocritate. Când se gândea la ea, se simțea cuprins de o emoție profundă, ca un foc în piept care-l silea să deschidă larg gura şi să inspire. Aïcha era cea dintâi din familie care-şi făcea studiile. Cât de departe ai scotoci printre strămoşii lor, nimeni nu ştiuse atâtea lucruri ca ea. Trăiseră toți în ignoranță, într-un soi de obscuritate şi de supunere oarbă față de ceilalți şi de

natură. Cunoscuseră doar o viață a clipei prezente, o viață a constatărilor şi a aservirii. Îngenuncheaseră în fața regilor şi a imamilor, în fața patronilor şi a coloneilor din armată. I se părea că, de când erau pe lume alde Belhaj, oricât de vechi le-ar fi fost originile, se perindaseră existențe fără consistență, în care se transmiteau cunoştințe rudimentare sau adevăruri de bun simț, nimic din ceea ce se găsea în cărțile Aïchei. La capătul vieții, tot ce ştiau venea din experiență.

A rugat-o pe Mathilde să-i scrie fiicei lor să revină cât mai grabnic acasă. Examenele fuseseră amânate şi nu mai avea nimic de făcut acolo, în țara aia unde totul se năruia. Aïcha avea să se întoarcă în curând şi o să se plimbe împreună cu ea printre plantațiile de piersici şi de migdali. Altădată, era capabilă să pună degetul, fără să se înşele vreodată, pe copacul care producea fructe amare. Amin refuzase mereu să taie copacii aceia, să scape de ei. Spunea că merită să li se dea o şansă, că trebuie aşteptată o altă înflorire, că trebuie sperat în continuare. Fetița de altădată, fetița cu căpățână de oaie, devenise doctoriță. Avea paşaport, vorbea englezeşte, şi, orice-ar fi făcut, ar fi făcut mai bine decât mama ei şi nu şi-ar fi irosit viața cerşind. Aïcha va construi piscine pentru copiii ei. O să ştie ce înseamnă banul câştigat cu greu.

După ce s-au terminat cursurile, Selim a plecat de la liceu şi şi-a parcat motocicleta în fața clubului nautic. Când a intrat în vestiare, o gaşcă de puşti în pielea goală se hârjoneau, izbindu-se cu prosoapele. Pe unii, care erau cu el în ultimul an la colegiul iezuit, i-a recunoscut. I-a salutat, s-a dus spre dulapul lui şi, încet, s-a dezbrăcat. Şi-a făcut ghem ciorapii. Şi-a împăturit pantalonii şi cămaşa. Şi-a agățat cureaua

într-un cui. Apoi, în oglinjoara din faţa dulapului său metalic, s-a văzut în chiloţi. De o vreme încoace, i se părea că propriul trup nu-i mai aparţinea pe de-a-ntregul. Se mutase în corpul altuia, un necunoscut despre care nu ştia nimic. Bustul, picioarele i se umpluseră de peri bălai. Datorită înotului, pe care îl practica asiduu, i se dezvoltaseră pectoralii. Semăna din ce în ce mai mult cu mama lui, faţă de care era acum mai înalt cu zece centimetri. De la ea moştenise părul blond, umerii laţi şi pofta de activitate fizică. Această asemănare îl stânjenea, îl deranja ca o haină prea strâmtă de care nu se putea descotorosi. Nicicând n-avea să se poată despărţi de ea.

Corpul lui nu îşi schimbase doar înfăţişarea. Avea acum şi dorinţe, pulsiuni, dureri de a căror existenţă nici nu ştiuse până atunci. Visele lui nu mai aveau nicio legătură cu cele din copilărie, deveniseră un soi de otravă care îl cotropea şi îl intoxica zile la rând. Da, era înalt şi puternic, dar căpătase acest trup de bărbat sacrificându-şi tihna. Era mereu copleşit de nelinişte. Trupul i se tulbura din senin. I se umezeau palmele, avea frisoane în ceafă, i se învârtoşa sexul. Această evoluţie nu i s-a părut o izbândă, ci o pustiire.

Pe vremuri, lucrătorilor le plăcea să-l ia pe Selim peste picior. Fugeau după el pe câmpuri, râdeau de pulpele lui slăbănoage, de pielea lui albă pe care o înroşea soarele. Îi ziceau „puştiul”, „sfrijitul” şi, uneori, chiar „neamţul”, ca să-l înfurie. Selim era un băieţandru ca toţi ceilalţi şi se confunda cu ei fără ca cineva să vadă vreo deosebire. Tot frecându-şi părul blond de hălăciugile copiilor-ciobani, se pricopsise cu păduchi. Avusese râie, fusese muşcat de un câine şi jucase, cu ţâncii din vecinătate, jocuri deşănţate.

Lucrătorii şi lucrătoarele îşi împărțeau cu el merindele şi nu le trecuse niciodată prin cap că nu fuseseră îndeajuns de bune pentru feciorul şefului. Ca să se facă mare, unui copil nu-i trebuie nimic altceva decât pâine, ulei de măsline şi ceai cald şi dulce. Femeile îl ciupeau de obraji. „Ai zice că eşti berber. Cu ochii ăştia verzi şi cu pistruii, parcă te-ai născut în Rif[4].” În orice caz, nu un copil de pe-aici, asta înțelegea Selim.

Cu câteva luni înainte, un muncitor îi spusese pentru prima oară „Sidi”[5] şi îi arătase o stimă la care nu se aştepta. Selim fusese uluit. N-a ştiut, la vremea aceea, dacă fusese mândru sau dacă, dimpotrivă, îl încercase un sentiment de stânjeneală, de impostură. Într-o zi erai copil, apoi, dintr-odată, deveneai bărbat. Puteai auzi: „Un bărbat nu face aşa ceva” sau „De-acum eşti bărbat, poartă-te ca atare”. Fusese copil, iar acum nu mai era, aşa brusc, fără nici o explicație. Fusese expulzat din lumea mângâierilor, a vorbelor duioase, din lumea blândeții, şi fusese zvârlit, fără îngăduință, fără explicații, în viața bărbaților în toată firea. În țara aceasta nu exista adolescență. Nu exista timp, nici spațiu pentru tărăgănările acestei vârste şovăielnice, pentru această obscură stare intermediară şi indecisă. Societatea ura orice formă de ambiguitate şi îi privea circumspect pe adulții în devenire, asemănându-i cu acei înspăimântători fauni mitologici cu picioare de țap şi tors de băiat.

---

[4] Rif este regiunea septentrională a Marocului, mărginită la nord de Marea Mediterană, de Algeria la est. Şesurile o despart de Munții Atlas la sud şi de Oceanul Atlantic la vest. Alcătuit din munți şi câmpii, Riful se întinde pe aproape 55 de kilometri, de la Tanger până la Moulouya.

[5] Domn, în limbajul nord-africanilor.

În vestiarul în sfârşit pustiu, şi-a dat jos chiloţii şi a scos din geantă maioul albastru-deschis pe care i-l făcuse cadou mama lui. În timp ce-l punea pe el, s-a gândit că nu văzuse niciodată sexul tatălui său. Gândul l-a făcut să se îmbujoreze, iar faţa a prins să-i ardă. Cum arăta oare taică-său când era despuiat? Pe când erau copii, Amin îi ducea uneori la mare, la căsuţa doctorului Palosi şi a soţiei lui, Corinne. Cu vremea, căpătase obiceiul să-i lase acolo şi să se întoarcă să-i ia după două sau trei săptămâni. N-a coborât niciodată pe plajă şi nici nu şi-a pus costumul de baie. Susţinea că are prea mult de lucru şi că vacanţa e un lux pe care nu şi-l putea permite. Dar Selim o auzise pe Mathilde afirmând că lui Amin îi fricã de apă şi că nu se amesteca în bucuriile lor estivale pentru că nu ştia să înoate.

Veselia. Vacanţa. Nu ştia cum arată sexul tatălui său şi, tot aşa, nu-şi amintea să-l fi văzut distrându-se, jucându-se, relaxându-se, râzând sau făcându-şi siesta. Tatăl lui nu înceta să-i înfiereze pe pierde-vară, pe puturoşi, pe netrebnici, pe cei care nu preţuiau munca şi-şi iroseau timpul plângându-se. Lui Amin i se părea că pasiunea lui Selim pentru sport era caraghioasă: clubul nautic, dar şi echipa de fotbal din care făcea parte şi pentru care juca la fiecare sfârşit de săptămână. Pe cât îşi putea aduce aminte, Selim trăia cu impresia că tatăl lui îl privise dintotdeauna cu un aer mustrător.

Tatăl lui îl îngheţa, îl paraliza. Era de-ajuns să ştie că Amin era pe-acolo, prin preajmă, şi nu mai izbutea să fie el însuşi. Dar adevărul e că întreaga societate avea acest efect asupra lui. Lumea în care trăia se uita la el exact ca tatăl său, aşa încât i se părea imposibil să fie liber. Lumea asta era plină

de taţi cărora trebuia să le arăţi respect: Dumnezeu, regele, militarii, eroii independenţei şi lucrătorii. Întotdeauna, când te aborda careva, în loc să te întrebe cum te cheamă, se interesa al cui fiu eşti.

Pe măsură ce trecea vremea şi era tot mai limpede că nu va ajunge, ca taică-său, ţăran, Selim s-a simţit din ce în ce mai puţin fiul lui Amin. Se gândea uneori la artizanii aceia de pe străzile din medina şi la tinerii care uceniceau în atelierele lor din subsoluri. Căldărarii, ţesătorii, brodérii şi dulgherii care legau cu stăpânii lor relaţii pline de respect şi de recunoştinţă. Lumea funcţiona aşa: vârstnicii le transmiteau tinerilor arta lor, iar trecutul putea astfel să continue să impregneze prezentul. Asta era pricina pentru care trebuia să sărute mâna tatălui său, pentru care se cuvenea să se plece în prezenţa lui şi să-i arate deplină ascultare. Te eliberai de această datorie de-abia în ziua când deveneai tu însuţi tată şi puteai să domini la rândul tău. Viaţa semăna cu acele ceremonii ale jurământului de credinţă, când toţi demnitarii regatului, toţi şefii de trib, toţi bărbaţii mândri şi falnici, înveşmântaţi în djellabe albe, în burnuzuri, sărutau palma suveranului.

Antrenorul lui de la club susţinea că, dacă se va strădui, va putea deveni un mare campion. Dar Selim habar n-avea ce fel de bărbat putea fi. Nu-i plăcea învăţătura. Profesorii lui, iezuiţi, îi sancţionau lenea şi indolenţa. Nu se purta necuviincios, nu le răspundea adulţilor şi îşi pleca fruntea când i se aruncau în faţă extemporalele mediocre. Avea sentimentul că nu se află în lumea potrivită, în locul cuvenit. De parcă cineva îl lăsase acolo din greşeală, în oraşul acela plicticos şi stupid, printre mic-burghezii aceia

cu aspirații mărunte. Şcoala a fost un chin pentru el. Întotdeauna s-a concentrat cu greu asupra cărților şi caietelor lui. Gândurile îi zburau aiurea, spre copacii din curte, spre praful care tremura într-o rază de soare, spre un chip de fată care îi zâmbea prin fereastră. Când era copil, orele de matematică erau o adevărată caznă. Nu pricepea nimic. Totul se învălmăşea într-o masă atât de confuză, încât îi venea să urle. Profesorul îl întreba, iar Selim bâiguia, cu vocea degrabă acoperită de râsetele colegilor. Mama lui citise nişte cărți pe acest subiect. Dorise să consulte nişte doctori. Dintotdeauna, Selim se simțise crispat, constrâns, sufocat. Avea impresia că trăieşte în acele carcere în care prizonierii nu pot nici să stea în picioare, nici să se întindă pe jos.

Îşi regăsea oarecum liniştea în bazinul de înot. Simțea nevoia să-şi istovească trupul. În apă, când nu avea alt scop decât să respire şi să înainteze rapid, îşi putea aduna gândurile. De parcă şi-ar fi găsit pulsul potrivit, ritmul adecvat, corpul şi sufletul lui intrau într-un soi de armonie. În ziua aceea, în timp ce-şi făcea lungimile de bazin sub supravegherea antrenorului, gândurile au început să-i umble haihui. S-a întrebat dacă părinții lui se iubesc. Nu-i auzise vreodată spunându-şi cuvinte duioase şi nici nu-i văzuse sărutându-se. Stăteau uneori zile în şir fără să-şi vorbească, iar Selim simțea cum circulă între ei un şuvoi de ură şi de dojeni. Când era furioasă sau tristă, Mathilde uita de ruşine şi de bună-cuviință. Folosea vorbe grosolane, zbiera, iar Amin îi poruncea să tacă. Îi scotea ochii cu toate trădările şi înşelăciunile lui, iar Selim, chiar dacă era adolescent, a înțeles că tatăl lui umblă şi cu alte femei decât Mathilde, ai cărei ochi erau mereu roşii şi care suferea din pricina asta. Imaginea sexului lui Amin i-a răsărit iar în

minte, atât de şocantă încât şi-a ieşit din ritm, iar antrenorul l-a muştruluit.

Lui Amin puțin îi păsa de rezultatele slabe ale fiului său. Cu o zi înainte, un profesor o convocase pe Mathilde să-i spună că Selim e un nevrednic şi că nu va trece în veci examenul de bacalaureat. Nici Amin nu-l trecuse. „Şi nici că mi-e mai rău din pricina asta", i-a mărturisit fiului său. Amin îl luase cu el pe plantație. În căldura umedă a serelor, în hangarele supraîncălzite unde erau încărcați puieții în camioane, îi făcuse inventarul a ceea ce, curând, avea să fie al lui. Părea să pândească pe chipul feciorului său o oarecare umbră de bucurie, ba chiar de mândrie că va deveni într-o bună zi stăpânul acelui domeniu. Dar Selim nici măcar nu reuşise să-şi ascundă plictiseala. În timp ce taică-său vorbea despre noile tehnici de irigație în care va trebui să investească, Selim a zărit o sticlă de plastic care zăcea pe jos. Fără să stea pe gânduri, i-a dat un şut şi a trimis-o către un băiat care stătea sprijinit de un zid şi care a întâmpinat gestul râzând. Amin l-a pocnit peste ceafă: „Nu vezi că oamenii ăştia muncesc?". Şi a început să suduie şi să spună, în gura mare, că regretă că Selim nu este serios precum sora lui cea mare, al cărei singur defect era că-i femeie.

Aïcha, Aïcha. Era de ajuns să audă prenumele surorii sale ca să-i sară țandăra. Când plecase în Franța, cu patru ani înainte, Selim simțise o mare uşurare. Fusese tăiat arborele care-i ținea umbră şi putea, în sfârşit, în plină lumină a soarelui, să-şi reia cursul firesc al dezvoltării. În seara aceea însă, Aïcha se întorcea acasă.

În septembrie 1964, Aïcha s-a stabilit în capitala Alsaciei. Înainte de asta, nici nu-i dăduse prin cap că iarna putea veni atât de devreme şi că se înstăpânea, cu suita ei de nori cenuşii şi de zile ploioase, încă din luna octombrie. În copilărie, ascultase cu o atenţie pioasă poveştile mamei ei despre Alsacia, dar nu se gândise că aceasta era şi ţara ei, că făcea parte din ea. În realitate, i se părea că poveştile mamei descriu un tărâm imaginar, un ţinut al basmelor, unde se mâncau tarte cu prune, în căsuţe de lemn. Oraşul i s-a părut frumos şi a fost uimită de bogăţia locuitorilor lui, de străzile pavate, de lemnul întunecat al paiantelor, de măreţia monumentelor, în primul rând a catedralei – mai mare decât cea mai mare moschee –, unde, în primele luni, s-a refugiat adesea. Închiriase o cămăruţă la marginea oraşului, într-un cartier nou, trist şi lipsit de suflet. Proprietăreasa, doamna Muller, a întâmpinat-o cu o autoritate veninoasă. Primise de la Mathilde o scrisoare plângăcioasă în care o lămurea că e alsaciană şi că îşi lăsa fiica în grija ei. Când însă doamna Muller a văzut-o pe Aïcha, cu părul ei scurt şi creţ, cu tenul colorat de soare, s-a simţit trădată, trasă pe sfoară. Nu-i putea suferi nici pe francezii din interior, nici pe străini. Detesta să vorbească altfel decât în alsaciană şi ideea că trebuia să primească la ea în garsonieră o astfel de fată o indigna. În timp ce-i arăta casa şi îi explica cum funcţionează bucătăria, a întrebat-o:

— Deci aşa, eşti alsaciană?

— Da, mă rog, mama e de-aici, i-a răspuns Aïcha.

— Din Strasbourg?

— Nu, din altă parte.

— De unde anume?

Fața lui Aïcha s-a îmbujorat. A început să îngaime:

— Nu-mi amintesc.

Doamna Muller nu s-a putut plânge de cea căreia în discuții private îi spunea „africana”. Trebuia să admită că locatara ei era serioasă şi nu făcea nimic altceva decât să muncească. În cursul celor patru ani petrecuți la Strasbourg, Aïcha nu a primit pe nimeni la ea în garsonieră şi nu ieşit seara decât foarte rar. Viața ei se rezuma la mersul la Facultatea de Medicină şi la studiul de-acasă, la masa din bucătărie. Nu se plimba decât atunci când era atât de obosită de studiu încât mersul în aer liber devenea absolut necesar sau când trebuia să-şi facă cumpărăturile la supermarket. În clipele acelea i se părea că e invizibilă, iar dacă cineva i se adresa ori doar o privea, era surprinsă. Nu-i venea să creadă că poate fi văzută. I se părea că, pur şi simplu, trece neobservată. A trebuit să învețe totul: să trăiască la oraş, să trăiască singură, să gătească şi să facă curat. Să-şi petreacă nopțile fără somn, ca să-şi recitească temele. I s-a schimbat culoarea pielii, care a prins o nuanță pământie, fără strălucire. Sub ochii ei mari şi negri au apărut cearcăne.

A trudit cum nu o mai făcuse până atunci, până la istovire şi, uneori, până la nebunie. Dormea atât de puțin şi bea atâta cafea, încât îi tremurau mâinile şi îi era greață tot timpul. A reuşit din prima la examen şi le-a scris părinților

că nu o să vină acasă în vara aceea. Găsise o slujbă într-o clinică, unde avea să se ocupe de treburile de secretariat. Îşi chivernisea banii cu grija unei bătrânici.

***

În anul al treilea, studenţii au fost duşi într-o sală spaţioasă, cu ferestre mari, în care erau expuse vreo zece cadavre. Trupurile stăteau întinse pe nişte mese înalte şi negre care, pe o latură, aveau nişte armături din fier pe care să fie întinse braţele mortului. Masa avea nişte şanţuri în care se strângeau lichidele şi reziduurile. Când au intrat, studenţii au scăpat câteva mici strigăte îngreţoşate sau caraghioase. Unii au făcut glume proaste, alţii au pretins că nu mai rezistă şi că o să leşine. Profesorul, un alsacian bătrân cu ochi cenuşii, era obişnuit cu reacţiile astea copilăreşti. Le-a cerut să tacă. A format grupuri de patru persoane, care erau însărcinate, fiecare în parte, să disece câte o parte din cadavru.

Aïchei nu i-a fost nici frică, nici silă. Cadavrele, conservate în formol, nu miroseau urât, iar ea ştia că de-abia după câteva săptămâni duhoarea va deveni insuportabilă. Toată tinereţea fusese fascinată de anatomie şi încă era în stare, cu ochii închişi, să vadă planşele pe care doctorul Palosi i le oferise când era mică. Văzuse de mii de ori, la fermă, cum erau animalele pe dinlăuntru. O vacă moartă pe câmp, a cărei burtă se umflase de la soare şi care apoi a răbufnit. Încă îşi mai amintea de mirosul acela, de miasmă. Un miros atât de puternic, de respingător, încât lucrătorii, înainte să ardă animalul, îşi vârâseră frunze de mentă în nări.

Aïcha s-a apropiat de cadavrul care-i fusese repartizat. Pielea acestuia prinsese o nuanță cenuşie, iar trăsăturile îi erau deformate, de parcă un sculptor încercase să modeleze un chip dintr-o bucată de lut şi îşi abandonase lucrarea înainte s-o isprăvească. Pe David l-a întâlnit deasupra acestui corp, acestui corp rece şi gol, al cărui sex era ca o pată neagră. Spre deosebire de alți studenți, băiatul nu râdea. Examina serios şi solemn umărul stâng al cadavrului pe care trebuia să-l disece. Nu a înşfăcat bisturiul, ci şi-a împreunat mâinile sub masă. A părut că se cufundă în sine. Se uita la cobaiul din fața lui de parcă nu era un necunoscut, ci propriul lui tată, fratele său ori chiar el însuşi. Când a ridicat ochii, a băgat de seamă că Aïcha îl aştepta. Se alăturase rugăciunii lui şi părea să înțeleagă că are nevoie, înainte să despice carnea acelui om, înainte să-i dezvelească nervii, să-şi ceară iertare de la el. În clipa aceea, David nu a simțit pic de fascinație pentru complexitatea anatomiei umane sau pentru amploarea cunoştințelor medicale pe care oamenii le acumulaseră în decursul secolelor. Dimpotrivă, a fost năpădit de un apăsător şi melancolic sentiment de neputință. Cândva, acest cadavru trăise, avusese un nume şi fusese iubit. Acolo unde colegii lui vedeau un corp, David zărea întruchiparea unui mister.

A ridicat bisturiul şi a început. În fața lui, gesturile Aïchei erau sigure, precise, iar când s-a apropiat de ea, profesorul a scos un mormăit care, în opinia lui David, însemna admirație. David a întrebat-o dacă mai făcuse aşa ceva. Iar Aïcha, pe care timiditatea o împiedica îndeobşte să vorbească, i-a povestit, cu ochii țintă la arterele goale ale cadavrului, amintirile sale legate de serbarea Aïd el-Kebir de la fermă şi de felul cum îşi vâra degetul în aorta sau în carotida oilor.

David i-a devenit prieten. Cu părul lui cârlionțat, sprâncenele stufoase şi obrajii bucălați care-l făceau să arate de nici şaisprezece sau şaptesprezece ani, Aïcha l-a găsit simpatic. David făcea parte din comunitatea evreiască a Strasbourgului şi tatăl lui preda la Facultatea de Teologie. Mai târziu, i-a explicat Aïchei că e descendentul unui foarte vechi neam de savanți alsacieni. Se întâlneau la sfârşitul zilei în bibliotecă ca să-şi recapituleze lecțiile, iar în amfiteatru stăteau unul lângă altul.

În iarna anului 1968, a dus-o adesea să ia masa într-un restaurant cuşer a cărui patroană avea un fund atât de mare încât îi era greu să treacă printre mese. Se purta cu cei tineri ca o mamă cu copiii ei şi insista să-şi termine mâncarea din farfurie, pentru că erau sleiți de atâta învățătură. Socotea că Aïcha era prea slabă şi îi strecura mereu, după masă, o cutie de aluminiu cu rămăşițele de la cină. Cu baeckeofe[6], volovan cu ciuperci sau cu gefilte fish[7] pe pat de orez. Aïchei îi plăcea acel restaurant, zgomotul care domnea acolo, fumul de țigară în care fețele oamenilor se pierdeau. Îi plăcea să se uite la David, a cărui lăcomie era încântătoare. În prietenia lor nu s-a strecurat niciodată vreo urmă de ambiguitate, vreun moment de stânjeneală. Oricum, Aïcha se credea urâtă şi nu-şi închipuia că un băiat se poate uita la ea. Mai ştia şi că prietenul ei era foarte legat de familia şi de religia sa, că urma rânduielile cu o evlavie

---

[6] Mâncare tradiţională emblematică pentru gastronomia alsaciană, pe bază de cartofi, legume şi amestec de carne de miel, vită şi porc, marinate. Totul este lăsat într-o terină timp de 24 de ore, cu mirodenii şi cu vin alb alsacian.

[7] Chifteluţe de peşte fierte în supă.

emoționantă. L-a rugat adesea să-i vorbească despre iudaism, despre rituri şi rugăciuni. Despre locul pe care-l ocupa Dumnezeu în viața lui. Ea i s-a spovedit şi i-a povestit despre iubirea pe care i-o purta Sfintei Fecioare şi despre reazemul pe care-l găsise, pe vremuri, în capela înghețată a internatului. În iarna aceea, David i-a făcut cunoştință cu colegii lui de liceu care studiau filosofia, teatrul sau economia şi cu care se întâlnea din când în când. Aïcha fost uimită de căldura acestor tineri alsacieni, de numeroasele întrebări pe care i le-au pus şi de privirile lor admirative, atunci când şi-a evocat copilăria de la fermă. Uneori, era stingherită de felul în care o tratau şi i se părea că îi minte, că îi înşală. Era, pentru ei, un fel de ideal. Era o femeie din lumea a treia, o fiică de țărani, o indigenă cu păr creț şi piele măslinie care reuşise să-şi depăşească condiția. Discuțiile lor se învârteau adesea în jurul politicii. Au întrebat-o cu cine votează. A răspuns: „N-am votat niciodată. Şi nici părinții mei". Au întrebat-o despre condiția femeii şi au vrut să afle dacă Simone de Beauvoir e cunoscută în Maroc. A răspuns că n-a auzit vreodată de ea.

O iertau că nu înțelege nimic din teorie şi că face ochii mari când vorbesc despre materialismul istoric. Aïcha era timidă şi incultă. Într-o zi mărturisise că n-a participat niciodată la vreo manifestație şi că, la ea în casă, nimeni nu citeşte ziarele. Discuțiile despre lupta de clasă, despre anti-imperialism, războiul din Vietnam o incomodau şi îi ruga să nu-i mai ceară părerea. Fetele râdeau de ea pentru că roşea dintr-un fleac şi îşi muşca obrajii pe dinlăuntru când se vorbea despre sex şi contracepție. Pentru aceşti studenți, Aïcha era dincolo de teorie: reprezenta revoluția în plină mişcare. Era dovada vie că îți puteai depăşi condiția şi dobândi, grație studiilor, emanciparea. Într-o zi, s-a lăsat

dusă de gaşca lui David într-o cafenea din preajma catedralei. Joeseph, care purta pantaloni de pânză kaki şi o cămaşă americană, i-a cerut părerea despre independenţa din Algeria şi despre muncitorii marocani care veneau să lucreze în uzinele din Nord. Toată lumea a amuţit în aşteptarea răspunsului tinerei. Aïchei i s-a făcut frică. A crezut că va fi acuzată de ceva, că se solidarizaseră împotriva ei şi că aveau s-o pună în dificultate în această cafenea zgomotoasă unde o siliseră să-şi comande o bere. A bălmăjit că nu avea habar. Cu o voce ascuţită, a adăugat că nu are nicio legătură cu acei marocani. S-a uitat la ceas şi şi-a cerut scuze că trebuie să plece. Avea de recapitulat nişte lecţii.

La Facultatea de Medicină i se dusese vorba că e strălucită şi, ca o demnă fiică a tatălui ei, o îngrijora invidia pe care ar fi putut-o trezi. Colegii o luau peste picior, îi zeflemiseau aerul spăimos, felul în care mergea zorită pe culoarele facultăţii, cu cărţile la subraţ, cu părul zbârlit. O socoteau îngrămădită, fricoasă, excesiv de politicoasă faţă de autoritatea pe care o întruchipau profesorii. În timpul cursurilor, era atât de concentrată încât părea să uite de prezenţa celorlalţi. Îşi ronţăia stiloul şi scuipa în palmă bucăţelele de plastic. Adesea, buzele îi erau pătate de cerneală. Dar ce-i scotea cel mai tare din sărite pe colegii ei era un tic – felul în care-şi smulgea de pe frunte, unul câte unul, smocuri de păr. Nu-şi dădea seama ce face şi, la sfârşitul cursului, pupitrul îi era plin de şuviţe.

Pe Aïcha nu o interesa decât medicina. Puţin îi păsa de conflictul israelo-palestinian, de soarta lui de Gaulle sau de condiţia negrilor din Africa. Nu, ceea ce o fascina, ceea ce reprezenta pentru ea un izvor de exaltare era incredibilul

drum al vieții. Faptul că, atunci când mâncăm, fiecare aliment este asimilat şi că fiecare element se duce exact unde trebuie. Cel mai mult o tulbura tenacitatea şi îndărătnicia bolii, atunci când se insinua într-un organism sănătos, care era hotărât s-o înfrângă.

Din ziare nu citea decât articolele ştiinţifice şi fusese entuziasmată de primul transplant de inimă din Africa de Sud. Avea o memorie fenomenală, iar David, când lucra cu ea, îi tot spunea: „Nu pot să te urmăresc, eşti prea rapidă pentru mine". Îl impresiona cu puterea ei de concentrare şi cu uşurința de care dădea dovadă în studiul cazurilor clinice. Într-o zi, pe când ieşeau de la bibliotecă, a întrebat-o de unde i se trage pasiunea pentru medicină. Aïcha şi-a băgat mâinile în buzunarele hainei şi, după ce a chibzuit câteva clipe, i-a răspuns: „Spre deosebire de prietenii tăi, eu nu cred că lumea poate fi schimbată. Dar dacă e cu putință să vindeci, asta înseamnă deja ceva".

Aïcha nu a priceput nimic din evenimentele petrecute în mai '68. În timpul primăverii, şi-a pregătit examenele cu seriozitatea obişnuită şi a stat zile şi nopți întregi la spital, unde nu se dădea în lături de la niciuna din servituțile care îi erau impuse. Desigur, a simțit ceva, o schimbare, o nelinişte. I se întâmpla să i dea câte un pliant pe care îl lua cu un zâmbet timid, după care îl zvârlea la gunoi, la intrarea în imobilul unde locuia. I se părea că în jurul ei se pregăteşte o mare sărbătoare, o petrecere deşănțată la care nu putea să ia parte. David şi prietenii lui au dus-o la Facultatea de Litere, unde mii de studenți stăteau aşezați pe peluze. Un băiat îi îndemna prin megafon la răzvrătire. Cum fusese deprinsă să fie mereu circumspectă, nu-i venea să creadă că te poți simți atât de liber să vorbeşti. S-a uitat la

fetele care purtau fuste scurte şi şosete lungi şi ai căror sâni se agitau pe sub bluze. O prietenă a lui David i-a povestit că grupuri întregi de tinere o ştergeau spre Katmandu ca să se piardă prin nori de opiu. Dar Aïcha n-avea nicicând să se afle printre ele. Megafonul trecea din mână în mână, iar Aïcha se plictisea. N-a îndrăznit să-i spună lui David, dar găsea că toți prietenii lui erau isterici, exagerați şi uneori chiar caraghioşi. Toate vorbele alea mari, toate conceptele alea i se păreau goale de sens. De unde li se trăgea oare patima? De unde le venea oare acel idealism extatic? Şi, mai ales, nu le era teamă? I-a venit atunci în minte o expresie arabă pe care tatăl ei o folosea adesea: „Dacă Dumnezeu vrea să pedepsească o furnică, îi dă aripi". Aïcha era o furnică, sârguincioasă şi truditoare. Nu avea deloc intenția să-şi ia zborul.

În ajunul întoarcerii ei la fermă, Aïcha s-a dus la un coafor din centrul Strasbourgului. Trăia acolo de patru ani şi trecuse de mii de ori, în drum spre Facultatea de Medicină, prin fața acelui salon elegant. Se uitase adesea la femeile aşezate în fotolii din piele albă, la părul lor plin de foițe de staniol sau de bigudiuri albastre. Îşi închipuia că poate fi una dintre ele, ținându-şi capul sub casca fierbinte şi având în mâinile cu manichiura făcută o revistă pentru femei. Întotdeauna, însă, ceva o reținea să intre. Lipsa de bani, îngâmfarea de care s-ar face vinovată irosind într-un asemenea loc timpul pe care l-ar fi putut dedica studiului. Acum, examenele fuseseră suspendate şi pusese îndeajuns de mulți bani deoparte ca să-şi ia un bilet de avion spre Meknès şi să-şi ofere o nouă tunsoare. Şi-a imaginat reacția mamei sale când avea s-o vadă cu părul lung şi întins, precum cel al lui Françoise Hardy. Aşa că a împins uşa.

Aïcha a aşteptat în faţa recepţiei, care era pustie. Angajatele treceau prin faţa ei cu aer grăbit, pline de importanţă, de parcă nu erau însărcinate cu operaţiuni cosmetice, ci cu operarea unui pacient în stare gravă. Îi aruncau din când în când o privire piezişă, o privire care părea să spună „dar ce şi-o fi închipuind fata asta?”. Aşa încât Aïcha a fost la un pas să-şi ia tălpăşiţa. Cum nimeni nu s-a oferit să-i ia paltonul, a început să asude în acel vestibul supraîncălzit. Patroana salonului, o alsaciană înaltă, blondă şi planturoasă, a băgat-o până la urmă în seamă. Purta o rochie din tweed, care i se lipea de trup şi de încheieturile grăsulii, la care zăngăneau brăţări de aur.

— Cu ce vă pot ajuta, domnişoară?

Aïcha a rămas tăcută. S-a uitat insistent la urmele pe care i le lăsase pe incisivi rujul sidefiu. Apoi a remarcat, la nivelul tiroidei, o umflătură de felul celor pe care le au anumite specii de păsări. „Ar merita un control medical”, şi-a zis ea.

— Aşadar? s-a enervat patroana, iar Aïcha n-a putut decât să răspundă:

— Pentru păr. Să mi-l întindeţi. Ca pe al lui Françoise Hardy.

Coafeza a ridicat din sprâncene şi şi-a sprijinit obrazul în palmă, îngrozită de ce vedea în faţa ochilor. Şi-a întins braţele, zorzoanele s-au izbit unele de altele, şi a atins cu oarece silă părul Aïchei.

— De obicei nu ne ocupăm cu aşa ceva.

După ce a frecat între degete o şuviţă, s-a auzit un zgomot de frunze uscate care se fac praf.

— Urmaţi-mă! i-a poruncit ea şi Aïcha s-a îndreptat spre fundul salonului.

Mirosea a amoniac şi a lac de unghii. O femeie cu coamă sură o chinuia pe o angajată. „Nu mai vreau fixativ!” Coafura ei stătea înţepenită până la ultima şuviţă, ca o perucă străveche într-o vitrină. Ar fi putut merge şi printr-o tornadă fără să i se clintească vreun fir de păr. „Ajunge!” a insistat ea, iar tânăra coafeză i-a făcut pe plac.

Patroana a abandonat-o pe Aïcha în preajma bazinetelor pentru spălarea părului. Pereţii erau acoperiţi cu oglinzi mari şi, de câte ori întorcea capul, Aïcha îşi vedea reflexia fără să se recunoască pe de-a-ntregul. Nu putea să accepte că acei ochi imenşi şi exorbitaţi erau ai ei, laolaltă cu acea gură care, atunci când zâmbea, dezvelea nişte dinţi uşor ieşiţi din gingii. Nu-i venea să creadă că e frumoasă şi respingea toate cochetăriile cărora fetele de vârsta ei le cădeau pradă. Nu tu machiaj, bijuterii sau cocuri extravagante. Nu, când îi venea din senin ideea să schimbe ceva, „să se aranjeze”, cum spunea mama ei, acţiona impulsiv. Într-o zi, cuprinsă de un acces de furie, a încercat să-şi întindă părul cu fierul de călcat. Şi-a lipit obrazul de masa din camera ei de slujnică şi şi-a pus fierul încins pe părul zbârlit. A ieşit un fum cu miros înţepător de carne arsă. Vârfurile perilor i se carbonizaseră şi s-a ars la tâmplă.

Altă dată, după ce citise o revistă, şi-a ras cu un gest hotărât ambele sprâncene. A încercat apoi să le redeseneze cu creionul negru, dar n-a izbutit niciodată să le facă perfect simetrice. Acum, în faţa oglinzii, sub lumina necruţătoare a neoanelor, şi-a dat seama că una dintre sprâncene era mai groasă decât cealaltă şi că un strop de negreală i se scursese pe pleoapă.

În timp ce aştepta, şi-a amintit toate poreclele cu care o proboziseră colegii de şcoală. Oaie râioasă. Cap de caniş. Petardă fleşcăită. Leu din Atlas. O făceau negresă, ţărancă, ciufulită. A avut mult de aşteptat. Coafezele, cu un borcănel de vopsea în mâinile acoperite cu mănuşi de plastic bej, treceau prin faţa ei îmbrâncind-o. Aïcha era deranjantă, stătea în drum şi avea impresia că toată lumea poate să-i simtă mirosul acru de transpiraţie. Era convinsă că acolo, sub căşti, clientele o vorbeau de rău, îşi băteau joc de hălăciuga de pe capul ei. O tânără cu obraji rotunzi şi ochii înecaţi în plictis a pus-o să se aşeze în faţa unui bazinet din email alb. Aïcha şi-a zis: „Ce sacrificiu aş fi oare în stare să fac ca să am părul ca ea?”. Păr neted şi suplu prin care să-ţi poţi trece degetele.

Coafeza, brutală, i-a vârât un piepten în păr. Vorbea în alsaciană şi se hlizea împreună cu colegele şi cu clientele. A tras atât de tare, încât Aïcha a scăpat un ţipăt ascuţit.

— Ah, păi sigur că da, nu-i de colea să descâlceşti claia asta. Apoi a zbierat: Marie-José, ia dă-mi ţesala aia!

Coafeza şi-a acoperit nasul cu cotul şi şi-a cufundat cealaltă mână într-un borcan mare şi roşu. I-a aplicat crema dinăuntru pe pielea capului. După câteva minute, pe Aïcha a început s-o mănânce tot craniul, atât de puternic încât şi-a strecurat mâinile sub fund ca să nu-şi bage degetele în păr şi să se scarpine năbădăios. Pe obraji i s-au prelins câteva lacrimi, s-a uitat roată împrejur cu un aer disperat, iar când a văzut-o, patroana a exclamat:

— Da' ce-ți închipuiai? Rabdă baba la frumusețe.

În avionul care o ducea spre Meknès, Aïcha nu şi-a sprijinit deloc capul de spătarul scaunului. Timp de trei ore, cât a zburat, a stat cu ochii-n pământ şi cu fața plecată, să nu-şi strice coafura. S-a abținut să-şi treacă mâna prin păr, să-şi răsucească vreo şuviță în jurul arătătorului, aşa cum făcea atât de frecvent când studia sau când visa cu ochii deschişi. Putea să simtă cum o mângâie pe gât şuvițele de păr mătăsos. Încă nu-i venea să creadă.

Aïcha a aterizat pe aeroportul din Rabat la începutul după-amiezii. A coborât încet treptele care duceau spre pista de asfalt, năucită de limpezimea cerului. A ridicat privirea şi a zărit pe acoperişul clădirii, îndărătul literelor roşii din indicatorul AERPORORTUL DIN RABAT, câteva siluete care se agitau, ridicau mâinile şi încercau să-i recunoască pe pasagerii care înaintau. În sala pentru sosiri era învălmăşeală mare. Un întreg du-te vino de oameni care dădeau ordine pe care nimeni nu le lua în seamă. Hamalii aduceau bagajele şi le împărțeau călătorilor, polițiştii verificau paşapoartele, vameşii deschideau valizele, nesfiindu-se să scuture paginile câte unei reviste sau să

zvârle pe jos chiloți şi sutiene. Aïcha s-a uitat prin geamul care-i despărțea pe călători de familiile care-i aşteptau. Printre țânci care țineau ursuleți de pluş în brațe, femei fardate sau şoferi purtând djellaba, l-a zărit pe tatăl ei. Purta nişte ochelari de soare cu lentile atât de întunecate încât nu i se distingeau ochii. A fost uimită văzându-l atât de elegant, cu puloverul acela maro, pe gât, şi sacoul de piele care părea nou. Încărunțise şi începuse să poarte mustață. Cu mâinile la spate, se uita țintă la dalele de pe jos, stânjenit de agitația din jur. Avea aerul acela rătăcit, absent, pe care i-l ştia atât de bine. Fiara aia ursuză era chiar el, tatăl ei, cel în stare de tandrețuri sălbatice şi de înverşunări profund nedrepte. Înduioşată, s-a dat puțin într-o parte ca să iasă în evidență printre pasagerii în spatele cărora stătea la coadă. Amin şi-a scos ochelarii de soare şi a cercetat-o din priviri câteva clipe. A ridicat din sprâncene când a ajuns la fusta ei, foarte scurtă, şi la cizmele din piele cafenie, care-i ajungeau până la genunchi. Purta o haină de vinilin oranj şi nişte ochelari mari, fumurii, precum cântărețele de prin reviste. Aïcha a crezut că atunci când a recunoscut-o, atunci când şi-a zărit fiica, Amin s-a trezit dintr-odată. Şi-a zis că i-a împins pe cei din jur, că a despicat mulțimea şi s-a apropiat de geam, cuprins de iubirea pentru ea, neputând, de data asta, să-şi mai stăpânească emoția. Amin a fluturat uşor din mâna dreaptă, ridicată până la nivelul umărului. Aïcha i-a privit fix dinții albi şi a priceput. Nu la ea se uita. Nu ei îi zâmbea cu aerul acela de cuceritor. Zâmbea unei femei, unei necunoscute pe care o găsea frumoasă şi atrăgătoare şi care îl scăpa de cazna de a-şi căuta fiica. Poate îşi închipuia că o să dea peste adolescenta sfioasă şi spălăcită, peste acea Aïcha de odinioară. Şi că picioarele acelea, picioarele acelea lungi, subțiri şi dezgolite nu puteau fi ale odraslei sale. Aïcha şi-a pus mâna pe cap, şi-a mângâiat părul. Iată de ce nu o

recunoscuse. Din pricina părului lung şi drept care-i cădea până în talie. Afurisitul ăla de păr al lui Françoise Hardy.

Aïcha a ieşit din mulţimea aflată la coadă. A înaintat spre geam şi şi-a scos ochelarii. Amin se uita în continuare ţintă la ea şi, preţ de o clipă, a crezut că vrea s-o agaţe, să-i dea întâlnire şi numărul lui de telefon. Dintr-odată însă, expresia lui s-a schimbat. I-a dispărut zâmbetul, privirea i s-a întunecat şi buzele au prins să-i tremure. Avea mutra aceea, mutra aceea de dinainte de lovituri, de pornirile de furie, de urlete. A făcut un gest iritat din mână care voia să zică: „Intră înapoi în rând, amărâto!”. A bătut de câteva ori cu degetul în cadranul ceasului. „Grăbeşte-te”. Îşi pierduse rândul, aşa că s-a întors la capătul cozii. Haina aceea care foşnea neplăcut la fiecare mişcare a braţelor o făcuse să năduşească. Când şi-a întors din nou privirea spre geam, tatăl ei dispăruse.

Aïcha a aşteptat aproape un ceas până să prezinte paşaportul unui poliţist, care i-a urat bun-venit în ţară. Nu se putea împiedica să se întoarcă, neştiind dacă spera să-l vadă pe Amin ori, dimpotrivă, dacă îşi dorea să se fi evaporat şi nimic din toate astea să nu se fi întâmplat, astfel încât s-o poată lua de la capăt. A ieşit din aeroport. Un hamal i-a smuls valiza, iar ea n-a îndrăznit să se opună. Când s-a ivit Amin, a tresărit. S-a prefăcut că nu se întâmplase nimic, a început să râdă şi l-a îmbrăţişat. S-a strâns la pieptul lui, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Te-am iertat”. Îi era ruşine că-l pusese într-o situaţie proastă. Ar fi vrut să rămână agăţată de gâtul lui ca să-i arate că încă e o fetiţă, dar Amin s-a smuls ca să-l plătească pe hamal. În parcare umbla de colo-colo o ceată de puşti care-i hărţuia pe turişti, propunându-le să se ocupe de bagajele lor, de taxi

sau chiar să-i conducă la hotel. Nişte băieţei rufoşi au înconjurat-o curând pe Aïcha şi, râzând în hohote, au început să împroaşte vorbe murdare. Nu era nevoie să-i vadă faţa, ştia că tatăl ei e furios.

Amin s-a aşezat la volan şi şi-a dus o ţigară la gură. În timp ce se apleca spre brichetă, a aruncat pe furiş o privire spre picioarele fiicei sale. „Ce-i cu hainele astea? Aici nu suntem în Franţa!”

Aïcha şi-a tras de fustă, apoi şi-a aşezat haina peste genunchi ca să ascundă pielea dezgolită. Pe drumul spre fermă n-au schimbat decât vreo două sau trei fraze banale. Amin a întrebat dacă studiile merg cum se cuvine. Ea a vrut să afle una-alta despre plantaţie. Şi-a amintit că pe-acolo se vorbea despre ploaie, aşa că a întrebat dacă plouase şi dacă ţăranii sunt mulţumiţi. Apoi s-au cufundat în tăcere. Uneori, Amin întindea braţul pe fereastră şi făcea câte un gest nervos către ceilalţi şoferi. La o curbă, a fost cât pe ce să intre într-o căruţă care ţâşnise de pe câmp, trasă de un adolescent şi de un măgar. Amin a frânat brusc şi l-a ocărât pe băietan. L-a făcut neisprăvit, tâmpit, lepădătură. „Viitori criminali cu toţii!” Şi a ridicat geamul portierei. Aïcha a scrutat peisajul şi s-a simţit cuprinsă de o fericire care până şi pe ea a surprins-o. Şi-a zis că se întorsese acasă şi că e ceva plăcut şi reconfortant în faptul că e înconjurată de-ai ei.

S-a cufundat în contemplarea tarlalelor cu viţă-de-vie şi a aleilor cu măslini care creşteau prin grohotiş, dintr-un pământ gălbui şi uscat. La poalele unei coline, a zărit un cimitir ale cărui pietre funerare erau văruite şi lăsau să

crească printre ele cactuşi de un verde palid, plini de fructe pe care căldura le făcuse să se spargă şi să-şi arate miezul galben şi strălucitor. Iarba, aproape cenuşie, strălucea în soare, ca o blană de animal. În spate se desena profilul unor case sărmane, prin faţa cărora alergau nişte găini şi un câine costeliv. Aïcha ştia cu precizie ce miros e înlăuntrul acelor case pe care, copil fiind, le frecventase. Un iz de pământ mucegăit şi de cuptor de pâine. Şi tot la acel miros s-a gândit văzând în faţa lor o maşină în care se înghesuiau opt persoane, aşezate unele pe genunchii altora. Un băieţel, stând în picioare pe coapsele maică-sii, a salutat-o pe Aïcha prin parbrizul din spate. I-a întors salutul. Dar acel sentiment de plenitudine n-a durat. Când au intrat în incinta fermei, a fost cuprinsă de nelinişte. În patru ani se schimbaseră multe lucruri. S-a mirat de vacarmul care năpădise proprietatea. A auzit zumzetul de motor al unei secerători, zgomotul de mitralieră al aspersoarelor automate. Apoi a văzut, la poalele casei, piscina uriaşă şi cărămizile roşiatice care sclipeau în soarele de după-amiază. Aïcha aflase că plantaţia cunoscuse succese şi că părinţii ei se îmbogăţiseră. Cu toate astea, când a intrat în casă a fost surprinsă de aranjamentele mic-burgheze, de milieurile tricotate cu croşeta, de vasele imitaţie de cristal şi, pe canapele, de îngrămădeala de perne de catifea albastră, umplute cu burete şi care stăteau să pocnească. A traversat coridorul. A recunoscut pe un gheridon cele câteva bibelouri din vremea copilăriei ei: un lampadar de aramă, o cutie de porţelan în care Mathilde ascundea cheile şi o vază mică de lut în care se ofilea un trandafir roşu. Ar fi vrut să mângâie acele obiecte, să le ia în mână o clipă şi să le mulţumească pentru că încă mai erau acolo. Se auzea însă deja vocea mamei sale, ascuţită şi mânioasă, care îi dădea porunci lui Tamo. Aïcha a trecut prin faţa salonului şi a contemplat pe pereţi o serie de naturi moarte. Deasupra şemineului era

agățat un imens portret al lui Amin în costum de spahiu. Chipul din imagine nu semăna cu acela al tatălui ei, pentru că artistul exagerase culoarea închisă a tenului şi intensitatea nuanței de negru din ochi, făcând din el o copie neizbutită a războinicilor lui Delacroix. Aïcha a ştiut însă că era tatăl ei, fiindcă şi-a amintit de fotografia văzută în copilărie, în care Amin, cu capul acoperit în burnuz, era călare pe un bidiviu alb.

Mathilde a ieşit din bucătărie. Era încinsă cu un şorț albastru şi îşi strânsese părul. O şuviță sură îi cădea peste ochiul drept. Şi-a şters mâinile ude pe o cârpă. S-a repezit la fiică-sa, i-a adulmecat parfumul şi i-a spus: „Lasă-mă să te privesc". Şi, preț de câteva clipe, i-a admirat chipul, ținuta, haina oranj pe care o ținea în mână. „Te-ai schimbat atât... Mai să nu te recunosc."

Pentru această revedere îndelung aşteptată, Mathilde a pregătit o masă sărbătorească. Deşi nu se obişnuise niciodată cu gastronomia marocană, a pregătit zile întregi o suită de antreuri tradiționale, de tajine-uri şi chiar o pastilla[8], acoperită cu scorțişoară şi zahăr pudră. Selma, Murad şi fiica lor Sabah, care trăiau acum la oraş, au sosit pentru aperitiv. Sabah îşi serbase cei doisprezece ani. Aïchei i-a venit greu să creadă că sunt mamă şi fiică, într-atât erau de diferite. Sabah nu moştenise părul neted şi negru al Selmei, nici tenul ei strălucitor. Era o copilă slabă, cu trăsături lipsite de grație şi cu sprâncene stufoase. Purta o

[8] Plăcintă dulce-sărată, emblematică pentru bucătăria marocană, cu carne de porumbel, stafide şi migdale.

fustă neagră de bumbac care-i lăsa la vedere gleznele groase, acoperite cu un puf întunecat.

În timp ce Amin servea şampania, Sabah s-a lipit de Murad. A cuprins cu o mână umerii tatălui ei şi şi-a ascuns faţa în ceafa lui. Fără să scoată o vorbă, a tras-o spre el, a luat-o pe genunchi şi i-a şoptit la ureche un secret. Copila a încuviinţat şi a rămas acolo, tăcută, cu obrazul sprijinit de umărul lui Murad. Îi spunea „tată", iar Murad, oricât s-ar fi străduit, nu reuşea să nu se simtă ruşinat când auzea acele două silabe. Avea impresia că o minte, că profită de inocenţa ei şi era îngrijorat că va descoperi într-o zi adevărul. Atunci, avea să-i poarte o ură cu neputinţă de stăvilit. Şi totuşi cine altcineva ar fi putut pretinde că-i e tată? Cine altcineva ar fi meritat duiosul, mângâietorul titlu de „tătic". Fără Murad poate că n-ar fi supravieţuit. Îi salvase viaţa, avusese grijă de ea, o ferise de nebunia mamei sale. În săptămânile de după căsătorie, Selma nu făcuse nimic altceva decât să plângă. Stătea zile în şir întinsă într-o rână, cu o mână pe pântecul care prinsese să i se rotunjească. Lacrimile au fost urmate de crize de furie, de încercări de evadare, de ameninţări cu sinuciderea. Selma a încercat să se arunce sub roţile unui camion. A ameninţat că va bea otrava folosită pentru stârpirea insectelor care atacau pomii. A jurat că-şi va implânta o andrea în burtă. Copilul s-a născut, dar asta nu a domolit năduful Selmei. Dimpotrivă, plânsul fetiţei o scotea din minţi şi o făcea să plece pe câmpuri, lăsând-o pe micuţă înfometată într-un hangar. De faţă cu Murad, rostea vorbe a căror violenţă îl încremenea, deşi bărbatul trecuse prin război, detenţie şi dezertare. Susţinea că ar fi în stare să lase copilul să moară şi apoi să-i ducă trupul la uşa Mathildei. „În felul ăsta, zicea ea, îşi va da seama ce a făcut." Murad trăia tot timpul sub teroare.

Într-o zi, pe vremea când Sabah avea doar doi ani, şi-a lăsat lucrătorii în plină trudă a câmpului şi a dat năvală ca un apucat spre fermă. Acolo, şi-a văzut fiica. Era singură. Purta o cămăşuță gri care-i lăsa la vedere picioarele goale şi se distra sugând nişte pietricele pe care le strânsese în mânuțe. „Tati" a strigat Sabah şi pietrele i-au căzut pe jos. Ce căuta el între aceste două femei? Ce căuta el în această familie în care nimeni nu-l plăcea? Amin nu-l tratase niciodată ca pe un cumnat sau măcar ca pe un prieten. De-acum Amin era un domn, un bărbat respectabil care punea la cale petreceri lângă piscină, în grădina împodobită cu lampioane. Un burghez care sărbătorea Anul Nou în rând cu alți burghezi şi care nu se temea de ridicol, gătit cu o pălărie din carton auriu, cu umerii plini de serpentine şi confetti. Amin era burduf de bani şi de orgoliu. Îşi comandase costume pe măsură şi învățase să danseze vals şi mambo. Se culca cu jumătate din femeile din oraş. Luni de zile după ce a murit Mouilala, a folosit casa din Berrima ca să-şi primească amantele, cu care făcuse dragoste pe banchetele pe jumătate mucegăite. Uneori, crezându-se singur, crezându-se invizibil, Amin oprea maşina pe un câmp de floarea-soarelui şi mozolea sânii câte unei neveste sastisite. Ajungând acasă beat într-o seară, i s-a întâmplat să intre cu botul maşinii într-un trunchi de măslin. Pretinsese că: „Nu eram beat, doar obosit. Am căscat şi mi s-au închis ochii". Murad ştia toate astea. După cum ştia şi că în țara aceea nu eşti niciodată singur. A vrut să-l prevină pe Amin. „Există întotdeauna cineva care ştie ce faci."

***

La aperitive, în timp ce Mathilde, veselă, făcea conversație, Aïcha şi-a studiat familia, casa, drumurile dus-întors ale lui Tamo, care aducea gustările de la bucătărie. A observat că slujnica şchiopăta puțin, s-a oferit s-o ajute, dar a fost refuzată. Aïcha şi-a zis că nu există nicio legătură între această lume şi cea de la Strasbourg, între viața ei de-aici şi viața de-acolo. Aceste două existențe n-aveau nimic în comun. Se desfăşurau în două dimensiuni paralele, fără ca vreuna s-o influențeze pe cealaltă. A ajuns chiar să creadă că o parte din ea se afla tot acolo, la Strasbourg, continuându-şi existența obişnuită. A fost năpădită de o senzație de irealitate. Nu mai era atât de convinsă că trăise acei patru ani. Poate că nici nu plecase vreodată de-aici. Poate că visase. În timpul mesei, Amin nu a luat parte la corul de laude la adresa bucatelor care le defilau pe sub ochi. I-a pus Aïchei mâna pe spate – „Dumnezeu să te aibă în pază, fiica mea" – şi a rugat-o să-i povestească ce sentimente o încercau ca prim medic al familiei lor. Aïcha a crezut atunci că tatăl ei o iertase, că stânjeneala de la sosirea ei se risipise, aşa că a pornit să-şi povestească isprăvile. A descris disecția trupurilor. „Oh, nu, fără chestii de-astea la masă!", i-a tăiat-o Mathilde. A vorbit despre munca la clinică, despre comentariile şefului ei de secție de la spital. N-a pomenit o clipă de prietenia cu David, dar a spus, în treacăt, că-şi făcuse prieteni buni. În timp ce vorbea, Selma şi Selim stăteau cu ochii plecați spre farfurii. Amin a părut că observă asta şi, cu emfază sporită, s-a bucurat că are o fiică atât de hotărâtă şi de serioasă. „O fată cinstită, care nu aleargă după băieți şi nu caută probleme. Care nu-şi petrece timpul chiulind sau benchetuind." Aïcha n-avea nici în clin, nici în mânecă cu comunişti, cu revoluționarii care nu înțelegeau nimic din viață şi care voiau să distrugă moştenirea înaintaşilor. Vorbea cu un ton arțăgos, iar Aïcha nu a priceput că vorbele acelea erau

adresate fiului şi surorii lui. Scotea în evidenţă reuşita fiicei sale, independenţa ei, doar ca s-o facă pe Selma să sufere mai tare. Şi, în loc să încerce să dreagă o nedreptate, părea că vrea s-o pună mai abitir în lumină şi s-o studieze mai atent. De-abia s-a terminat masa, că Selma s-a şi ridicat. Nimeni n-a încercat să afle unde se duce. Poate că voia să se ocupe de fiica ei, ori să spele vasele la bucătărie. Doar Selim ştia exact unde se află. A străbătut, aşadar, salonul, a ieşit prin curtea din spate şi s-a urcat pe acoperiş. Selma era aşezată pe margine, cu picioarele în gol şi-l aştepta. Selim a scos două ţigări din buzunar şi a întins una mătuşii sale. Ea îi dăduse să fumeze pentru întâia oară. Pe vremea aceea, Selma încă locuia la fermă, în înfiorătoarea magherniţă pe care i-o amenajase Murad. Selim avea vreo opt ani, se juca în grădină şi a surprins-o pe mătuşă-sa sprijinită de peretele tencuit, scoţând fum pe nas. I-a pus un deget la gură şi l-a pus să-i promită că păstrează secretul. Şi ca să pecetluiască acest pact, acest pact împotriva lui Amin şi a tuturor celorlalţi oameni, adăugase: „Vrei să încerci?”. Şi-a apropiat buzele şi a tras din ţigară. „Pare că ai făcut asta toată viaţa.” Şi a râs. Selim îi cunoştea toate ascunzătorile. Copil fiind, se jucase de-a Tom Degeţel şi adunase chiştoacele pe care ea le arunca prin grădină şi pe care rămânea câte-o urmă cârmâz de la rujul cu care se dădea. Selim colecţionase pachetele de culoare gri pe care descifrase un cuvânt ciudat: „Marquise”[9]. Selma şi-a aprins ţigara şi, la lumina brichetei, Selim a i-a zărit chipul, fruntea încreţită de amărăciune. S-a aşezat lângă ea.

---

[9] Marcă de ţigări care continuă să fie fabricată şi azi de societatea franco-spaniolă Altadis. În Maroc a fost şi este lider de piaţă, la concurenţă cu ţigările Gauloises.

— Dacă m-ar vedea tata, m-ar omorî.

Selma a izbucnit într-un râs zeflemitor:

— Nu dau doi bani pe taică-tău!

Propoziția l-a şocat pe tânăr. Cuvintele îi reverberau în minte ca un ecou, la nesfârşit. Preț de câteva clipe au rămas fără să rostească o vorbă, aşezați pe acoperişul casei. În depărtare se zăreau luminile oraşului. Vocile lui Tamo şi a Mathildei răzbăteau până la ei. Selim şi-a dat seama că Selma plângea.

— De ce-am venit? Puteam să zic că sunt bolnavă. Eu sau Sabah. Oricum, micuța are tot timpul dureri de burtă. Ar fi trebuit să găsesc o scuză şi să stau acasă. Dar ar fi insistat Murad. Ar fi zis că nu se face aşa ceva, că e nepoliticos şi că, la urma urmei, lor le datorăm faptul că avem de mâncare şi-un acoperiş deasupra capului. Binecuvântați fie pentru că au grijă de noi şi de cea mică. Vorbeşte despre taică-tău de parcă pe bancnote nu ar fi imprimat chipul regelui, ci al lui. Îi dă ascultare ca un câine, ca un răcan, pentru că asta e şi va rămâne în veci. Şi Mathilde... Mathilde, care se crede o sfântă, care-mi strecoară pe şest câte un plic, în zilele de sărbătoare. Îmi şopteşte „e pentru aia mică" sau „ai şi tu dreptul să te răsfeți". Zâmbeşte când port o rochie nouă. Îi face plăcere să creadă că lor le datorez hainele şi mâncarea mea. Într-o zi o să încetez să mănânc, nu o să mai vorbesc, o să-mi țin răsuflarea până o să cad la pământ. N-o să mai fac niciun efort, n-o să mă mai împotrivesc. Dacă te muşcă un câine, nu trebuie să te zbuciumi. Când te mişti, strânge

şi mai tare. Aşa merg lucrurile pe-aici. Trebuie să te supui. Ţi se tot zice că nu există nimic mai presus de familie. Nimic. Doar regele şi regina, în casa lor minunată. O să vezi însă că, într-o zi, chiar nu o să mai rabd şi o să am îndeajuns curaj să le spun că mă doare-n cot de ei, că se pot duce învârtindu-se cu tot cu minciunile lor, cu făţărnicia lor, cu politeţurile lor, cu fiica lor fără cusur. Cât a înţeles din viaţă Aïcha asta? Ai zice că e-un copil cu muci la nas. O puştoaică neroadă care se uită la taică-său ca la un zeu coborât pe pământ. Şi-l ridică în slăvi şi-l adoră. Dar nu are habar cum e el de fapt. Ori se preface că a uitat.

Selma vorbea în şoaptă şi lui Selim i s-a părut că, până atunci, puţin îi păsase de prezenţa lui, că de fapt nu i se adresase lui, ci ei însăşi. Dintr-odată, Selma a părut că-şi dă seama de asta. Şi-a strivit ţigara, a cerut alta şi a continuat:

— Întreab-o pe soră-ta. Întreab-o dacă-şi aminteşte de noaptea cu revolverul. Pesemne că e încă acolo, în chiupul de pe culoar. Poţi să verifici dacă nu mă crezi. Revolverul cu care a vrut să ne omoare, pe maică-ta, pe soră-ta şi pe mine. Pretinde că eram o loază, că nu eram silitoare la şcoală. Adevărul e că, chiar de-aş fi fost strălucită, aşa ca miss Aïcha, tot nu m-ar fi lăsat în veci să plec. Nu mi-ar fi dat niciodată bani de studii. Şi-atunci, la ce bun? La vârsta ta, visam să fiu stewardesă. „Stewardesă? zicea. Aş prefera să te faci de-a dreptul curvă.” Mi-au plăcut întotdeauna avioanele. De altfel, m-am şi îndrăgostit de un pilot. Mă ducea pe aerodrom şi-mi explica cum funcţionează aparatele, mecanica, îmi povestea cum e să zbori. Eu voiam să călătoresc, să plec de-aici, să devin cineva. Şi-mi închipuiam că am timp berechet pentru asta.

Selma a smârcâit. Pe obraji i se prelingeau acum nişte lacrimi mari.

— Când am rămas însărcinată cu Sabah, am implorat-o pe maică-ta să m-ajute. Sfânta Mathilde. A pretins că Dragan e de acord, că vor face cele de cuviinţă. Nimeni nu va afla nimic şi o să-mi pot continua viaţa. Înţelegi despre ce vorbesc, nu? Eşti destul de mare acum ca să pricepi toate astea. O întrebam zilnic când o să mergem la clinică iar ea îmi spunea: „Curând, foarte curând". După care i s-a făcut frică. Sau a vrut să se răzbune. Sau era geloasă. În orice caz, nu m-a dus niciodată. Tatăl tău a chemat notarul, m-au căsătorit cu Murad. Şi am născut copilul aici, în coşmelia asta care mirosea a mucegai. Uneori îmi zic că ar fi fost mai bine să folosească revolverul ăla. Ar fi trebuit să mă ucidă.

În primele zile, Aïcha n-a făcut altceva decât să doarmă. Mathilde început să-şi facă griji, s-a gândit că poate e bolnavă. „Ai zice că a pişcat-o musca ţeţe", i-a zis ea lui Amin. De îndată ce se aşeza, Aïcha se simţea năpădită de o oboseală împotriva căreia nu putea lupta. Adormea în salon, dimineaţa târziu, sau pe un scaun în grădină. După-amiaza, trăgea obloanele la ea în cameră şi putea să doarmă până seara, fără să-i fie greu după aceea să-şi afle somnul în timpul nopţii. De parcă în toţi acei ani la Strasbourg nu s-ar fi odihnit o clipă, ca un personaj de basm căzut victimă a unui deochi. Acum blestemul se risipea şi se prăbuşea în somn fără să se împotrivească. Ori poate de-abia acum căzuse pradă farmecelor? Aïcha nu mai ştia.

I-a trebuit o săptămână întreagă să iasă din această stare letargică şi atunci a profitat de începutul de vară şi de frumusețea naturii. Dimineața se uita la fratele ei cum înoată şi putea să stea ore în şir cu picioarele în apă, admirându-i frumusețea trupului şi constanța cu care făcea lungimile de bazin. Selim nu-i vorbea prea mult. La sfârşitul lunii trebuia să-şi dea examenul de bacalaureat şi era îmbufnat. Aïcha i-a propus să-l ajute la recapitulări, dar a refuzat-o cu un ton categoric, susținând că e îndeajuns de mare să se descurce singur. La sfârşitul zilei, îşi punea o pereche de tenişi şi se plimba pe câmp, cu buzunarele pline de pietre, ca să alunge câinii vagabonzi. Smulgea din pomi portocale abia pârguite cărora, chiar înainte să le miroasă, înainte să ducă la buze o felie, le ştia pe deplin gustul. Se întindea în iarbă şi contempla cerul, al cărui albastru îi apăruse adesea în vise, în timpul exilului ei alsacian. Aici, cerul era fără pată, deschis, de parcă o mână divină smulsese orice ar fi putut să-l acopere, să-l întunece, să-l întineze. Nişte păsări zburau uneori singure, alteori în stol, iar ramurile palmierilor şi măslinilor se legănau în vânt, deşteptând în ea dorul după o furtună. În mai multe rânduri a invitat-o pe Monette să-şi petreacă ziua cu ea. Prietena ei nu plecase din Meknès, unde lucra ca supraveghetoare de liceu. O invidia pe Aïcha pentru că izbutise să se smulgă din acel oraş de provincie, să-şi facă prieteni noi, să învețe o meserie. Monette locuia împreună cu mama ei într-o casă situată pe înălțimile oraşului. Mama ei, atât de grasă încât aproape că nu mai ieşea din casă şi care se plângea mereu de varice şi de diabetul care o ucidea cu picătura. Când s-au întâlnit, Monette a sărit s-o îmbrățişeze. A sărutat-o şi a început să râdă atât de vesel, încât Aïcha a pufnit şi ea în râs. În timpul celor patru ani petrecuți la Strasbourg, Aïcha nu se gândise la Monette, sau nu o făcuse la modul serios. Imaginea prietenei ei plutea departe, foarte departe,

nelămurită ca într-un vis. Acum stătea acolo, în fața ei, cu chipul luminat de un zâmbet fericit, şi Aïcha a realizat cât de mult îi lipsise. Monette, şi-a zis Aïcha, avea aerul unei femei mature. Era exact cum şi-ar fi dorit Mathilde să fie propria ei fiică. Purta o rochie dreaptă care-i ajungea până la genunchi şi nişte balerini cu bot pătrat. Era coafată ca Brigitte Bardot, cu un coc înalt plin de agrafe, care o silea să stea bățoasă. Monette nu mai era fetița de altădată, obraznică şi stângace, care năzuia să-i umilească pe adulți şi îi lua peste picior. Acum se purta ca o femeie de lume. A complimentat-o pe Mathilde, a zăbovit asupra unor amănunte precum tapițeria canapelelor sau micuțele bibelouri în formă de animal pe care Mathilde îşi pusese în cap să le colecționeze. Mathilde îi prețuia prezența. Când cele două fete se lungeau la soare pe marginea piscinei, le aducea câte o limonadă, iar Aïcha avea senzația că se află la hotel, ca o turistă în vacanță. Grija cu care se purta mama ei o stânjenea. Nu o lăsa să o ajute la strânsul mesei. Îi spunea: „Stai jos că eşti istovită". Aïcha nu se mai simțea pe deplin acasă. Locul acesta unde crescuse îi părea străin, desluşea urme de ostilitate în pereți, în mobilele acelea noi, în tablouri. Îi lipsea independența studenției şi chiar tăcerea camerei ei de slujnică. Aici, avea impresia că redevine copil, iar acest declin o călca pe nervi. Diminețile, Mathilde intra la ea în cameră. Dădea perdelele la o parte şi se ducea s-o sărute ca pe vremuri, atunci când trebuia să plece la şcoală. O îmboldea să mănânce, să iasă la aer, îi atrăgea atenția că soarele de iarnă dădea dureri de cap şi că vântul deşertului zgândărea plămânii. Aïchei i-a venit să-i spună că nu sunt decât nişte teorii obscure, fără niciun temei ştiințific. Dar şi-a ținut gura. La sfârşitul lunii iunie, când Monette era ocupată cu supravegherea examenelor, Aïcha i-a propus mamei sale să o ajute la dispensar, în fața căruia se strângeau în fiecare dimineață cozi lungi de pacienți.

Mathilde a încuviințat fără entuziasm. Când Aïcha era copil, n-o scotea din „infirmiera ei” şi o lăsa să dezinfecteze rănile şi să le bandajeze. O însărcina să taie cu o forfecuță foliile de comprimate, dar leacurile pentru țărănci le împărțea întotdeauna Mathilde, ca un preot care întinde sfânta cuminecătură. Pacientele i se destăinuiau şi, cu o blândă autoritate, reuşea să le înăbuşe pudoarea, convingându-le să-şi descheie bluza ori să-şi dea jos chiloții. Ajunsese să creadă în ştiința ei, ştiința ei de bâlci, aşa cum oamenii bisericii cred în propriile lor scorneli.

Când ajunsese în Maroc în 1946, Mathilde se mândrea că e singura femeie din familie cu o educație adevărată. Se lăuda că citeşte romane, că vorbeşte mai multe limbi, că ştie să cânte la pian. Se făcea, la început, cu succesele şcolare ale Aïchei şi cu evaluările elogioase ale maicilor. Apoi aşteptase cu teamă ziua când fiica ei avea să ştie mai mult decât ea. Fiindcă atunci avea să fie dată în vileag. Copila avea să înțeleagă că mama ei era o impostoare, care nu ştia nimic sau aproape nimic. Când Aïcha a intrat la liceu, Mathilde s-a dovedit incapabilă s-o ajute să-şi facă temele. Cifrele i se amestecau în fața ochilor şi nu aveau nicio noimă. Lecțiile de istorie, de geografie şi, mai grav, cele de filosofie, i s-au părut de neînțeles, aşa încât a ajuns să se întrebe cum de era posibil ca nişte copii de vârsta lor să fie în stare să dobândească atâtea cunoştințe deodată. Se temea de întrebările Aïchei şi de privirea cu care aceasta o cerceta. Stătea la birou, cu mâinile aşezate peste o carte şi îşi ridica ochii mari şi negri către mama ei, care amuțea. Mathilde trăia cu convingerea că nu e străină de opțiunea Aïchei pentru medicină. Îi sădise bucuria pentru tămăduire, o lăsase să citească revistele medicale împrumutate de la Dragan, deşi nu se potriveau cu vârsta ei. Acum însă, Aïcha

o depăşise. Avea cunoştinţe uriaşe şi incontestabile. Fata asta subţire şi timidă, fata asta de doar douăzeci de ani deţinea un ascendent umilitor asupra mamei sale. Aïcha credea, probabil, că dispensarul acela e jalnic. Fără doar şi poate, se uita pe pereţi căutând, ca şi în biroul lui Dragan, copia unei diplome obţinute la o facultate din străinătate, care să-i confere mamei sale drepturi asupra vieţii celorlalţi.

Într-o dimineaţă, Aïcha s-a înfiinţat la dispensar cu jeanşii ei prea largi, încălţată cu tenişii cei vechi. A dat sfaturi privitoare la pacienţii care veneau. „Trebuie să meargă la dentist. De-acolo i se trage febra. Nu putem face nimic pentru el." A luat în râs leacurile pe care le prescria maică-sa. Apă caldă cu sare pentru tratarea unei entorse. Infuzii de ghimbir pentru durerile de gât. O linguriţă rasă de chimion ca să oprească diareea şi voma. Mathilde n-a mai îndrăznit să pună vreun diagnostic cu ea de faţă. Şi-a pierdut siguranţa, a prins să se îndoiască de fiece gest şi a început să caute din priviri aprobarea fiicei sale. Aïcha, rece şi distantă, a primit cu evidentă reticenţă sărutările pacienţilor sau dezmierdările cu care o răsplăteau. „Ce mare s-a făcut! Tbarkallah[10], Dumnezeau s-o aibă în pază!", îi spuneau ei Mathildei. Nutreau faţă de tânără admiraţia fără margini a analfabeţilor pentru oamenii cu carte. Aïcha s-a adăpostit la toaletă. Şi, în timp ce-şi spăla mâinile, a văzut-o pe maică-sa trăgând un sertar, scoţând câteva bancnote şi strecurându-le în mâna unei ţărănci. „Dumnezeu să te binecuvânteze, a şoptit Mathilde. Şi să-i aibă în pază pe copiii tăi!"

[10] „Binecuvântarea lui Allah", formulă menită să ocrotească de deochi.

Într-o seară, la început de august, în timp ce îşi luau aperitivul pe marginea piscinei, un muncitor a cerut să-i vadă pe patron şi pe soția lui. I-a spus lui Tamo că era o urgență, iar aceasta, mânată de curiozitate şi furioasă pe muncitor pentru că refuzase să-i dea vreo explicație, s-a dus să-i caute pe stăpâni. Amin şi Mathilde s-au înfățişat. Lucrătorul a părut să şovăie. A început prin a cere veşti despre familie – „Ce mai face fiul tău? Dar fiica? Dar sora?" – , apoi şi-a cerut multe scuze – nu voia să deranjeze, ştia că e târziu, îi părea rău. Amin, pe care aceste temenele îl enervau, i-a tăiat-o: „Zi ce-ai de spus!". Lucrătorul a înghițit în sec şi a povestit că, în urmă cu două zile, venise în duar o fată. „O fată care se rătăcise, dacă vreți părerea mea." Nimeni nu ştia de unde vine, dar era borțoasă, stătea să nască şi refuza să spună cine e şi din ce sat vine. Apoi lucrătorul şi-a pierdut orice sfială şi şi-a continuat povestea în berberă.

— Nu vrem s-avem probleme. Am zis că trebuie alungată, că o să ne bage în belele. Ştim noi cum e cu fetele astea. Fata plânge, se milogeşte, femeilor le e milă. Zic că trebuie să fim îngăduitori şi că, dacă o să avem grijă de ea, o să mărturisească până la urmă cine e tatăl şi cum a nimerit acolo. Atâta doar că fata stă la mine şi, începând de-azi noapte, zbiară şi se zbuciumă. O doare de nu mai poate. Am chemat-o pe moaşă, care zice că pruncul nu vrea să iasă. Că e rod al batjocurii şi că-şi va ucide mama. Ce vreau zic, stăpâne, e că prefer să am în casă un copil din flori decât o puştoaică moartă. De-aia mi-am zis că poate veniți acolo cu doamna Mathilde cu tot. N-o putem lăsa de izbelişte. N-o putem lăsa să moară la mine sub acoperiş.

Mathilde i-a luat mâna într-a ei.

— Ai făcut bine. Luăm maşina şi vin cu tine.

S-a dus spre dulapul mare de lemn unde ținea medicamentele dispensarului şi a aruncat într-o geantă un flacon de betadină, comprese, o foarfecă mare. Amin care, în timpul povestirii lucrătorului, rămăsese cu capul plecat şi brațele încrucişate în dreptul pieptului, a oprit-o:

— Nu, o să meargă Aïcha. La urma urmei, ea e doctorul. Şi o s-o însoțesc. Nu se pune problema să rămână singură în duar la căderea nopții.

S-a dus pe terasă şi, ca pe vremuri, când era ofițer în armata colonială, a urlat:

— Aïcha, îmbracă-te şi vino! Grăbeşte-te!

După ce s-au suit în maşină, Mathilde i-a aşezat Aïchei pe genunchi mica geantă cu medicamente. I-a privit cum pleacă pe înnoptat, când cerul începuse să devină ca cerneala. Au mers până în duar şi, timpul drumului, Aïcha n-a contenit să repete că nu făcuse niciodată aşa ceva, că, la drept vorbind, nu era încă doctoriță şi că era o nesăbuință să i se pună în cârcă o asemenea responsabilitate. Îi tremurau picioarele, îi venea să vomite. Peisajul a început să danseze, nu mai auzea nimic, iar mintea îi era cufundată într-o ceață deasă.

— Preferai s-o laşi pe maică-ta? a întrebat-o Amin, iar Aïcha a ridicat din umeri.

Au zărit în lumina farurilor primele case şi o gloată strânsă în faţa uneia dintre ele. Femei îmbrăcate în djellaba, cu capul înfăşurat în batiste pestriţe, se loveau peste faţă şi boceau. Câţiva bărbaţi stăteau ciuciţi, alţii se vânturau de colo-colo, cu mâinile la spate sau cu o ţigară între degete. Copiii, în schimb, păreau să profite de lipsa de atenţie a adulţilor şi aruncau cu bolovani, ca să-i răneascâ, într-o haită de câini, atât de costelivi că păreau nişte fantome. Sătenii au dat năvală spre Amin şi Aïcha. I-au binecuvântat, le-au sărutat umărul şi mâinile. Pielea le mirosea a chimion şi a cărbune. O femeie a însoţit-o pe Aïcha într-o încăpere întunecată, cu podeaua din lut bătătorit. Într-un ungher, o lampă de gaz cu lumină slabă arunca pe pereţi umbre neliniştitoare. Întinsă pe o pătură, o tânără gemea. Aïcha a ieşit din cameră şi i-a spus lui Amin, rămas în prag:

— Am nevoie de lumină. Nu pot s-o ajut dacă nu văd nimic.

Amin s-a dus după cele două lanterne pe care le ţinea mereu în portbagaj. Aïcha s-a răsucit în loc, trosnindu-şi degetele şi, preţ de o clipă, a vrut să-şi ia picioarele la spinare, s-o ia la goană pe câmpurile cufundate în beznă. Dar Amin a aprins lanternele şi le-a îndreptat raza de lumină spre faţa fiicei sale.

— Ce altceva îţi mai trebuie?

I-a spus că trebuie pusă apă la fiert ca să se spele pe mâini. Amin a ales două femei şi le-a pus în vedere:

— Faceţi tot vă cere doctorul, aţi priceput?

Una dintre țărănci s-a ocupat de apă şi cealaltă a luat lanternele şi le-a aţintit spre gravidă. Aïcha şi-a dat seama atunci că pacienta n-avea mai mult de şaisprezece sau şaptesprezece ani. Faţa ei, lac de năduşeală şi schimonosită de durere, era lividă. Avea ochi migdalaţi şi o mutră turtită, de parcă nu era de-a locului, ci din stepele mongole. Aïcha s-a lăsat pe vine şi i-a mângâiat tâmplele şi părul lipit de transpiraţie.

— O să fie bine, a zis ea. O să fie bine.

I-a ridicat cu delicateţe cămaşa, dezvelindu-i pântecul. L-a palpat, ridicând regulat capul ca să-i semnaleze asistentei sale cum să ţină lampa. Apoi s-a aşezat între picioarele pacientei şi le-a depărtat. Concentrată cât putea de bine, a încercat să-şi amintească cursurile despre naştere. Cu voce poruncitoare, a cerut tăcere. Discuţiile purtate afară, şi din care îi ajungeau la urechi câteva frânturi, o deranjau. S-a înfuriat şi pe cele două femei rămase cu ea înăuntru şi ale căror tânguieli păreau un zumzet de gângănii. Bălmăjeau „ya Latif, ya Latif”[11], smârcâindu-se. Aïcha şi-a vârât mâna în vaginul tinerei. Colul era moale, dilatat. Fata avea contracţii de câteva ceasuri încoace, dar nu păreau eficiente şi o istoveau. Naşterea trebuia grăbită. Doar aşa îi putea aduce uşurare. A scotocit prin geanta pe care i-o dăduse Mathilde. Nu a găsit nimic trebuincios, aşa că s-a uitat de jur-împrejur.

— Îmi trebuie ceva mic şi ascuţit. Înţelegi ce spun?

[11] O, Doamne, Dumnezeul meu!

Aïchei îi era greu să-şi găsească vorbele în arabă şi asta o necăjea. A ieşit din casă şi l-a chemat pe taică-său:

— Spune-le să-mi găsească ceva îndeajuns de mic şi ascuțit încât să intre în corpul femeii ăsteia. Trebuie să înțep punga care ține apa.

Aïcha nu a văzut, în întuneric, cum pe chipul tatălui ei se întipărea un zâmbet de mândrie. Sătenii s-au dat peste cap, au scotocit prin puținele lucruri pe care le aveau şi în cele din urmă a venit o femeie, triumfătoare, cu o furculiță în mână. Aïcha a înşfăcat-o. A scufundat furculița în apă clocotită, a uns-o cu betadină şi, încet, cu gesturi sigure şi hotărâte, i-a introdus femeii obiectul în vagin. S-a făcut linişte. O linişte respectuoasă şi apăsătoare. Apoi pacienta a scos un țipăt, care vădea atât uimire cât şi uşurare. Pe coapse i s-a scurs un lichid străveziu, în care pluteau câteva cheaguri de sânge.

— Acum o să-ți fie mai bine, a zis Aïcha.

Şi-a apropiat fața de cea a tinerei şi a sărutat-o, sub privirile indignate a doi berberi. Atunci, pacienta şi-a descleştat buzele uscate şi a bâiguit:

— Ajută-mă!

Aïcha a zâmbit.

— Sigur, o să te ajut.

Dar fata a insistat:

— Ajută-mă! Ajută-mă să nu mai fac niciodată copii.

Dimineață, a născut un prunc mort.

În zori, când s-a întors acasă, Aïcha a făcut un duş fierbinte şi s-a prăbuşit. A dormit toată dimineața şi o parte din după-amiază. A visat că se scălda în piscină, şi apa, albastră şi limpede, se preschimba în lichid amniotic, iar ea se zbătea în fluidul călâu. Mathilde a trezit-o din coşmar. I-a zgâlțâit umărul:

— A venit Monette. Te-a invitat la cinema.

Aïcha s-a târât afară din pat. N-avea chef nici să iasă, nici să vorbească, dar, cu toate astea, s-a îmbrăcat. S-a străduit să-şi aranjeze părul, dar a renunțat. A intrat în salon palidă şi încercănată.

— Am auzit de isprăvile tale! a exclamat prietena ei, iar Aïcha a schițat un surâs enervat.

Mathilde a rugat-o pe Monette să-i povestească ultimele bârfe din Meknès. „Micuței nu-i scapă nimic!” Monette a relatat cleveteli de aşternut şi poveşti cu divorțuri, cărora

Aïcha nu le-a acordat pic de atenție. Şi-a băut cafeaua în tihnă, retrăind minut cu minut întâmplările de peste noapte. Vedea din nou chipul fetei şi trupul învinețit şi lipsit de viață al copilului pe care-l adusese pe lume. Îşi spunea că acolo, în duar, oamenii săpaseră probabil un mormânt încă din zori, ca să îngroape cadavrul. O bortă micuță, strâmtă, de-abia scobită. Moartea asta o să le pice bine tuturor, înlătura păcatul şi ocara, era o binecuvântare. S-ar cuveni să se ducă înapoi, şi-a zis Aïcha. Ar trebui să examineze pacienta, să fie sigură că nu sângerează, că şi-a revenit în puteri. Ştia însă sigur că prezența ei nu era dorită şi că toți locuitorii din duar se vor preface că nu s-a întâmplat nimic. Că noaptea dinainte nu existase. Probabil că tânăra fusese deja azvârlită pe drumuri, deşi era sleită, deşi trebuia să-şi țină cu mâna pântecul greu şi flasc ca să poată merge. Nu, n-avea chef să meargă la cinematograf. Dar nici să rămână acolo n-avea chef şi să rabde întrebările părinților şi ursuzlâcul fratelui ei.

Monette s-a uitat spre ceasul fin de aur, cu cadran oval, pe care-l purta la încheietură.

— Trebuie să plecăm dacă vrem să găsim un loc de parcare lângă cinematograf.

Aïcha s-a auzit răspunzând „de acord” şi, ca un automat, şi-a urmat prietena şi a ascultat recomandările Mathildei privind alcoolul, băieții şi şoferii descreierați. Monette, pe care nimic nu părea s-o tulbure, repeta „da, da” şi Aïcha s-a lăsat dusă până la maşină.

Odată ajunsă la volan, Monette a scăpat un oftat de uşurare.

— În sfârşit singure! Am crezut că n-o să ne descotorosim în veci!

De pe treptele verandei, Mathilde le-a făcut semne largi, apoi s-a făcut măruntă şi le-a dispărut din ochi. Maşina a intrat pe drumeagul de pământ care străbătea ferma. Ramurile de măslin loveau parbrizul, iar zgomotul acesta îi amintea Aïchei de drumul spre şcoală şi de dimineţile geroase de iarnă. În dreapta drumului, nişte lucrătoare stăteau ghemuite în serele uriaşe. Sub coviltirele de plastic, printre arbuşti, li se zăreau trupurile chircite şi straiele întunecate. În stânga, grajdurile fuseseră transformate în hangare pentru utilaje. Un copil adormise cu faţa sprijinită de volanul unui tractor.

— Gata, e liber. Puteţi să ieşiţi.

Aïcha s-a uitat uluită la Monette, apoi s-a întors şi a văzut, pe bancheta din spate, doi bărbaţi stând ghemuiţi cu genunchii la gură.

— Ai spus că durează un minut. Ţi-ai bătut joc de noi. O să mă doară noada o săptămână.

Bărbatul de vreo patruzeci de ani şi-a dezmorţit picioarele. Şi-a rotit capul în dreapta şi-n stânga şi şi-a întins braţele. Semăna oarecum cu Cary Grant, era bronzat, avea părul

negru, tuns scurt şi un gât robust. La încheietura mâinii stângi, avea o brățară de aur pe care Aïcha a putut s-o vadă de-aproape când bărbatul şi-a lăsat mâna pe gâtul Monettei şi a mângâiat-o. Aïcha a încercat să-l vadă prin oglinda retrovizoare pe băiatul care stătea în spatele ei şi care tăcea mâlc. Nu-i desluşea fața, doar o chică de păr negru şi o barbă vâlvoi. Cu ochii pe parbriz, părea complet absorbit de peisaj.

— Toate astea sunt ale tale?

Aïcha nu a înțeles că vorbea cu ea.

— E ferma ta, nu?

— E a tatei.

— Ah, vestitul tău tătic care nu trebuia să ne vadă. E chiar atât de înspăimântător?

— E tata şi-atât.

— Şi ferma asta cât e de mare?

— Habar n-am.

Pe cărarea din dreapta, mergeau doi bărbați. Doi muncitori cu cizme de cauciuc şi pulovere de lână găurite în coate şi la

guler. Când a trecut maşina, au ridicat capetele şi au salutat-o pe Aïcha, ducându-şi mâna la inimă. S-a simțit ruşinată. Aşa cum s-a simțit ruşinată văzând imensa pancartă aflată acum la intrare şi pe care era pictat cu litere albastre: „Domeniul Belhaj”.

— Taică-tu e colonist?

— Nicidecum. E marocan şi ăsta e pământul lui.

— Marocan sau nu, totuna. Taică-tu se poartă cam ca boierii ruşi cu mujicii. Trăiți ca europenii, sunteți bogați. Nu trebuie să fii colonist ca să te porți cu oamenii de parc-ar fi băştinaşi.

— Vorbeşti ca să te afli-n treabă.

Monette a pufnit în râs şi a exclamat:

— Aïcha, ți-l prezint pe Karl Marx. Iar el, a adăugat ea, mângâindu-şi amantul pe degete, este Henri. Au venit prin surprindere. Nu ştiam ce să fac cu ei. Doar nu era să-i las cu maică-mea. O să încercăm să le găsim un hotel.

Pe drum, Monette a povestit că Henri trăia la Casablanca, unde era profesor de economie, iar Marx îi era elev. Îi întâlnise cu doi ani în urmă, cu prilejul unui concert al lui Jacques Brel, la cinematograful Rif din Meknès. Henri o întrerupea adesea ca să aducă lămuriri amuzante sau ca să-

i amintească un amănunt pe care îl uitase. Cum ar fi faptul că purta o rochie albastră şi că plânsese atunci când interpretul începuse să cânte „Ces gens-là”. În seara aceea, după spectacol, se duseseră la hotelul Transatlantique şi îl văzuseră, da, îl văzuseră cu ochii lor pe Jacques Brel bând o bere la bar, cu o privire visătoare, cu mâinile lui prelungi aşezate pe tejghea. Monette a lovit în volan.

— Nu ştiți chestia cea mai tare! Noaptea trecută, Aïcha a moşit o femeie la țară... cu o furculiță! Povesteşte-le, Aïcha!

Aïcha a dat din buze, dar nu i-a ieşit niciun sunet.

— Face pe sfioasa. Eu am ştiut însă mereu că va fi o mare doctoriță. Încă din liceu era cea mai bună dintre noi.

Karl Marx a rânjit. Şifonată, Aïcha s-a întors şi s-a uitat fix la mutra băiatului. Avea părul exact ca ea, atât doar că era foarte negru şi părea că fusese tapat ca să-şi sporească volumul. Obrajii îi erau năpădiți de o barbă încâlcită şi purta ochelari cu lentile groase. Fruntea, imensă şi arcuită, îi dădea un aer serios şi vag neliniştitor. N-ar fi ştiut să spună dacă era chipeş, dar a fost profund impresionată de prezența lui, de tristețea şi de violența care emanau din el. L-a găsit înfiorător de viu.

— De ce râzi? a întrebat ea.

— Doar burghezii fac medicina. Probabil că taică-tău are o grămadă de bani ca să-ți plătească toți anii ăia de studiu.

— Şi ce? A muncit pentru ei. Totuşi nu-i o crimă să câştigi bani.

— Rămâne de văzut.

— Nu-l luați în serios. E Marx gol-goluț, dar nu o face cu răutate, a liniştit-o Henri. Prin urmare, ați ales vreun film?

Nu s-au dus la cinema. Monette a stăruit că trebuie să se bucure de blândețea nopții, aşa că s-au instalat pe terasa de la Café de France. Monette nu se putea stăpâni să-l tot pipăie pe Henri. I-a pus mâna pe coapsă, apoi pe braț şi, în cele din urmă, şi-a împreunat degetele cu ale lui şi nu le-a mai dat drumul. Se uita la el cu o privire îndrăgostită şi care, în plus, exprima dorința de a evada de-acolo, speranța că i se va întâmpla în sfârşit ceva care s-o smulgă din rutină. L-a descusut în legătură cu viața lui la Casablanca şi s-a străduit cât a putut de bine să-i asculte răspunsul. Dar mintea ei hoinărea, nu se putea gândi la nimic altceva decât la Henri dezbrăcat şi la clipa când o va săruta. Venise pentru ea. Asta îşi spunea tot timpul. „A venit pentru mine." De când se întâlniseră în 1966, corespondaseră adesea. Henri scria nişte epistole a căror frumusețe şi istețime o intimidau pe Monette, iar ea îşi petrecea zile întregi cu ochii pironiți pe coala galbenă de scris, fără să izbutească să spună ce avea pe suflet. Îl sunase de Crăciun, de ziua lui de naştere şi, în timpul iernii din 1968, se plimbaseră la Ifrane, prin pădurile înzăpezite de cedri, pe crengile cărora se legănau nişte macaci. Acum ajunsese aici şi, ca în visele acelea care se împlinesc atunci când ai încetat să mai speri, o tulbura şi o lăsa fără cuvinte. Nu a băgat-o în seamă toată

seara pe Aïcha, care a rămas cu braţele încrucişate, morfolindu-şi paiul de la băutură. Părul ei ciufulit o făcea să arate ca un ţânc mofluz. N-avea deloc chef să-i facă conversaţie băiatului pedant care, peste masă de ea, bătea măsura cu piciorul.

— Muzica de-aici nu face doi bani. Nimeni nu ştie jazz în Meknès? Ori poate rock'n'roll?

Aïcha a ridicat din umeri. Lângă ea, Henri şi Monette şopocăiau. Prietena ei râdea înfundat şi se foia pe scaun, iar Aïcha s-a simţit stânjenită de spectacol. Monette îşi ducea neîncetat mâinile la cap cu îngrijorare, ca să fie sigură că nu i se desface cocul. Spre deosebire de Aïcha, Monettei îi plăcuseră dintotdeauna băieţii şi li se oferise, fără calcule şi fără prudenţă, socotind poate că sinceritatea, faptul că se dăruia, aveau să-i înduioşeze. Oamenii nu spuneau despre ea că e sălbatică. Adesea, Aïcha o acoperise şi stătuse de pază, şezând pe jos sau pe portbagajul vreunei maşini, în timp ce prietena ei se lăsa mângâiată. Nu fusese niciodată geloasă, ci mai degrabă mâhnită. I se părea că Monette oferă părticele din ea unor băieţi care n-o iubeau.

Marx şi-a dres vocea.

— Ştii, adineaori n-am vrut să te jignesc. Tatăl tău e fără îndoială un om de treabă. Şi sunt convins că e foarte mândru de fetiţa lui care o să se facă medic.

— Dar tu, tu studiezi economia, nu?

— Da, întocmai.

— Şi ce-o să devii?

— Eu? a întrebat el surâzând. Vreau să scriu.

Înainte să se bage-n pat, Aïcha s-a închis în baie. Şi-a descâlcit părul şi, încet, şuviță cu şuviță, şi-a pus bigudiuri. În timp ce înfigea clemele în rulourile mari şi albastre, s-a gândit la ce-i spusese Karl Marx. Vorbele băiatului o obsedau şi aruncau asupra părinților ei o umbră defăimătoare care o înfiora. Nu putea crede că tatăl ei era un exploatator sau că putea fi nepăsător față de sărăcia din jur. Ar fi dorit să-i arate lui Marx că nu e mic-burgheza fără minte pe care o descrisese, dar se vedea silită să admită că nu era nimic altceva decât asta. Nu ştia nimic despre lume, despre țara ei. Nu trăia decât pentru sine, într-un individualism vinovat. Nu se răzvrătise niciodată. Nu punea întrebări, nu contesta nici un ordin. Nu se uitase niciodată, niciodată cu adevărat, la bărbații şi la femeile acelea, la lipsurile lor, la mizeria în care trăiau. Şirurile alea de oameni buni doar să meargă la război pentru alții, să moară pentru alții, să-şi irosească muncind tinerețea şi vlaga. Pentru alții. Toate astea i-au părut, într-un mod neclar însă, un sentiment mai degrabă decât un gând. Era asaltată de remuşcări, fără să fie revoltată. Dacă şi-ar fi luat inima-n dinți, i-ar fi cerut explicații lui Karl Marx, i-ar fi pus o mie de întrebări. Probabil că o considerase neroadă, iar asta o mâhnea.

Spusese „vreau să scriu” şi, de fiecare când fraza asta îi revenea în minte, se simțea profund tulburată. I s-a părut că nimeni, niciodată, nu exprimase în fața ei un vis atât de frumos, o ambiție atât de nobilă. Dacă ar fi fost mai puțin împiedicată, l-ar fi întrebat ce gen de carte şi despre ce avea să scrie. Dacă avea să născocească poveşti sau dacă va spune adevărul. Îi zisese că îl cheamă Mehdi. Mehdi Daoud. Şi, începând din ziua aceea, singura ei speranță a fost să-l revadă.

Selim a picat examenul de bacalaureat şi s-a văzut nevoit să ia din nou drumul liceului. S-a simțit umilit când directorul l-a întâmpinat în poartă şi i-a zis:

— Deci aşa, Belhaj, ai hotărât să te pui pe treabă?

Elevii au întors spre el priviri în care se amesteca admirația pentru băiatul mai în vârstă, ale cărui isprăvi sportive îi impresionau, şi un dram de dispreț fiindcă, acum, era silit să stea laolaltă cu cei mai mici decât el. Situația lui nu avea însă doar neajunsuri. Cunoştea deja programa şcolară şi şi-a băgat în cap că, pentru recapitulări, putea aştepta până la primăvară. Primul trimestru avea să-l dedice sportului şi celor câțiva prieteni care nu plecaseră în străinătate să-şi continue studiile.

În octombrie 1968 a participat la campionate şi a câştigat medalia de aur pentru înot la o sută metri liber. „E ciudat că un băiat atât de neajutorat în viață poate să înoate atât de repede”, a observat antrenorul lui. Da, Selim era un tip încet, iar asta îi atrăsese o mulțime de înțepături. Încet la

învățătură, în rostire şi chiar în felul în care se mişca sau se îmbrăca. Avea gesturi greoaie, stângace. Lăsa mereu impresia că e cu gândul aiurea, că-i ocupat să rezolve o ecuație atât de complexă, încât îl împiedica să reacționeze la evenimentele cu care se confrunta. Vorbele pe care Selma le rostise cu câteva luni înainte pe acoperişul casei îşi croiseră încet drum spre el. Îi pătrunseseră în minte şi îl impregnaseră treptat, aşa că, într-o seară de toamnă, după ce a fumat o țigară pe acoperiş, a hotărât să se lămurească o dată pentru totdeauna. După ce părinții s-au dus la culcare şi casa s-a cufundat în beznă, a străbătut culoarul şi a înşfăcat vasul de lut aşezat pe etajeră. Şi-a vârât mâna înăuntru şi a dat de metalul rece al revolverului. A apucat arma cu băgare de seamă, de parcă ar fi fost o grenadă cu cuiul scos care amenința să-i explodeze în față.

Apoi, când a înțeles că revolverul nu era încărcat, şi l-a băgat în gură, a închis ochii şi a apăsat pe trăgaci.

Ținea arma cu el zi şi noapte. O ascundea în fundul ghiozdanului, pe care îl deschidea uneori în mijlocul câte unei lecții, şi admira printre cărți şi pixuri strălucirea revolverului. Înainte să adoarmă, îl băga sub pernă. Îl trata ca pe un fetiş şi, cu toate că obiceiul îl tulbura, nu izbutea să-i pună capăt. Se închipuia scoțând brusc revolverul din servietă şi amenințându-l pe profesor. L-ar fi ținut în poziție de tragere, sub privirile îngrozite ale colegilor, care ar fi aflat în sfârşit de ce e el în stare. Nu mai era doar bărbat, era un bărbat înarmat şi a înțeles că asta îl face altfel. Obiectul acela metalic al cărui mâner i se potrivea perfect în palmă, trezea în el porniri de răzbunare, de distrugere, de acaparare a puterii.

Într-o zi, la sfârşitul Ramadanului din 1968, Mathilde l-a însărcinat să-i dea un plic Selmei. I-a spus: „Merită şi ea să se răsfețe”. Selim a luat plicul care conținea un teanc de bancnote şi, după ore, s-a dus să bată la uşa apartamentului ei. Mătuşa lui locuia pe strada Oujda, în cartierul zis „de la Boucle”. Imobilul, bine întreținut, se afla între gară şi micul scuar unde Sabah mergea să se joace după-amiezile, la terminarea orelor de şcoală. La parter, clădirea adăpostea o băcănie şi prăvălia unui cizmar. La etajul trei se afla atelierul unei croitorese evreice, unde Mathilde se ducea adesea, în ciuda silei pe care i-o provoca murdăria de-acolo, podeaua presărată cu smocuri de praf bolduri ruginite. Croitoreasa, flecară şi băgăreață, îi vorbise despre acel apartament care fusese părăsit de către o familie de francezi. Mathilde năzuia să-şi țină departe cumnata şi să nu mai trebuiască să-i îndure, la ea sub acoperiş, mutra posacă şi toanele. A profitat de ocazie şi l-a convins pe Amin să închirieze apartamentul.

Selim a sunat la uşă puțin după prânz. Selma i-a deschis. Purta un chimonou de mătase turcoaz căruia îi strângea neîncetat cordonul, de parcă s-ar fi temut să nu-i lunece de pe umeri şi să rămână goală. L-a condus în bucătărie şi a pus pe masă, lângă o scrumieră înțesată cu mucuri, plicul mototolit de la Mathilde. I-a servit o cafea atât de tare, încât n-a putut sorbi decât o înghițitură. Au fumat în tăcere. Printr-o ferestruică, bucătăria dădea spre o curte unde se jucau nişte copii şi unde nişte femei cu halate ponosite băteau covoarele. În chiuvetă zăceau o cratiță murdară, o farfurie şi un pahar. Selim s-a întrebat de ce nu făcuse Selma şi alți copii. Ar fi putut să-i înveselească viața sau măcar să i-o umple. Desigur, auzise tot soiul de zvonuri, dar nu prea dădea crezare bârfelor venite de la muncitori. Îl

detestau pe Murad şi de aceea susţineau că îl văzuseră, pe drumul spre Azrou, culegând băieţei fără rost şi târându-i în adâncul pădurilor de cedri ca să le-o tragă. Cum era posibil oare ca un bărbat să fie nepăsător la farmecele acestei femei care, chiar aşa, în chimonou şi cu papucii târşâiţi în picioare, era de o frumuseţe aproape insuportabilă? Selma şi-a trecut mâna peste masă şi a adunat în palmă scrumul şi câteva firimituri. Pentru întâia oară în viaţă, Selim s-a dovedit impulsiv. A apucat mâna mătuşă-sii şi a păstrat-o într-a lui. Voia să simtă pe propria piele înţepăturile firimiturilor. Ar fi vrut, poate, ca gestul acela să fie doar un semn de tandreţe, de compasiune, o dovadă a complicităţii care-i lega de atâta amar de vreme. Şi-a dat seama însă, de îndată ce Selma a ridicat ochii spre el, că nu era vorba de asta. Simţea, strângându-i mâna, privind-o, aceeaşi aţâţare ca atunci când ţinea revolverul în mână, la el în cameră. Sexul i s-a întărit şi i-a fost ruşine, pentru el şi pentru toţi bărbaţii din lume. Aveau oare femeile noroc sau erau blestemate să-şi ţină poftele ascunse? Mai târziu, avea să retrăiască în minte, până la tocire, până la dispariţie, până la uitare totală, amintirile acelei după-amiezi. A tras-o spre el ori poate ea s-a ridicat lipindu-şi obrazul de al lui. Şi-a apropiat buzele iar atunci când Selim i-a simţit în gură limba, răcoroasă şi umedă, i s-a părut că e la un pas să leşine şi că e în stare să i-o înghită cu totul. Nu i-a fost teamă. S-a lăsat în voia ei aşa cum se lăsa în voia apei şi a avut un sentiment de certitudine şi de seninătate. Şi-a strecurat mâna pe sub chimonoul ei verde şi i-a prins în palmă sânii mici cu sfârcurile întărite, i-a mângâiat pielea caldă şi moale a pântecului. S-a uitat în ochii ei înfrigurați şi umezi, în ochii care-i dezvăluiau dorinţa de a fi pătrunsă, şi şi-a spus că nu fusese nicicând atât de frumoasă. Îl ţinea în continuare de mână şi l-a tras după ea pe culoar, apoi în cameră şi a închis uşa. I-a trecut oare prin minte că Murad

se putea întoarce sau că Sabah putea reveni acasă după şcoală? Nu părea să-i pese. S-a întins şi şi-a desfăcut cordonul chimonoului. Pielea ei avea culoarea pastei de canabis pe care lucrătorii o fărâmiţau între degete. Fără o vorbă, l-a privit pe Selim cum se dezbracă. Avea gesturi domoale, aproape copilăreşti, de parcă era prima dată când îşi scotea singur hainele. Putea să vadă, pe sub izmenele tânărului, forma sexului său în erecţie. Afară a răsunat chemarea la rugăciune.

În ziua aceea, lui Selim i s-a părut că ea era cea care îl pătrunde. Şi a intrat în el. L-a deschis aşa cum deschizi degetele unei mâini. Trupul Selmei era delicat, mătăsos ca un nor, şi îl învăluia într-o copleşitoare desfătare. Femeia asta îi era hărăzită. Corpul îi fusese plămădit ca să se topească în corpul lui. Ar fi vrut să se piardă în scobiturile lui şi să se ascundă acolo de toate necazurile din lume. Nu-şi găsea cuvintele, nu avea explicaţii pentru bucuria nemărginită care îl năpădea, pentru acea înverşunare fericită care îi smulgea gemete slabe. Selma îl îmblânzea, iar el se dorea ascultător. Nu au fost rostite cuvinte şi s-au iubit, legănaţi de o tăcere gravă şi lipsită de frământări. În săptămânile care au urmat, s-a întors adesea după-amiaza şi au făcut dragoste în patul de lemn al cărui căpătâi se izbea de zid fără să-i tulbure. Selim se gândea doar la asta, îşi dorea numai asta. Să înceapă iar şi iar, lumea să dispară, iar după-amiaza să aibă parfumul Selmei. Nu mai dormea, nu mai mânca, rătăcea ca un suflet pierdut. La club, antrenorul a fost îngrijorat de întârzierile lui şi de rezultatele slabe şi l-a poftit să-şi vină în fire, dacă dorea să concureze în continuare. Selim semăna cu şerpii din piaţa Jemâa-El-Fna, cu gâtul ţeapăn şi ochii holbaţi de parcă ar fi văzut un strigoi. Dacă s-ar fi uitat cineva la el, dacă l-ar fi

privit cu adevărat în săptămânile acelea, ar fi văzut întipărită în adâncul pupilelor sale imaginea Selmei.

La liceu, acasă, se uita fix, cu un aer zăpăcit, împrejurul lui şi era uluit de firescul lucrurilor. Selma era acolo, la doi paşi, iar el era aproape bolnav de dorință. La orice oră din zi şi din noapte, i se arăta în străfulgerări, ca o diavoliță care-i punea stăpânire pe gânduri şi vise. Nu-i dădea deloc pace, devenind pe zi ce trece mai greu de uitat. Îi vedea linia şezutului, gropița de pe şale şi chipul, atunci când se întorcea spre el şi o pătrundea. Un chip feciorelnic şi desfrânat, care spunea „te doresc". Îl bântuia neîncetat parfumul gâtului, al subsuorilor ei mătăsoase, prospețimea respirației şi felul în care-şi aşeza mâinile pe fesele lui, mângâindu-le. Lungiți, goi, față-n față, se sărutau cu orele. Se culca lipit de ea, cu picioarele împletite cu ale ei, cu gura lipită de ceafa ei şi adormeau, acoperindu-se cu cearceaful gălbui care se îmbiba de mirosul sexelor lor întrepătrunse. Uneori, se doreau cel mai mult imediat după ce făceau dragoste. De parcă nu aveau nevoie să fie ostoiți, ci să sleiască nesfârşitele promisiuni pe care le închidea trupul celuilalt.

***

Selma îl aştepta toată săptămâna şi revedea în minte, stând la masa din bucătărie, felul în care-i descheiase rochia, în care o împinsese în pat, desfăcându-i picioarele şi cufundându-şi limba în ea. Fuma şi observa cum îşi schimbase modul de a săruta, mai puțin stângaci, mai puțin grăbit ca la început. Avea chef să-i arunce cuvinte

buruienoase, să-i destăinuie că i-ar fi plăcut s-o înşface, s-o proptească de-un perete şi s-o pătrundă, într-atât încât s-o suprime, s-o facă să dispară. El a învățat s-o lase să se topească de dorul lui, să fie roasă de patimă. O muşca de buză. Îl zgâria pe spate. Când se aşeza peste el, Selim îi prindea sânii în mână şi-i spunea: „Aşteaptă!”. Când intra în ea, Selma nu simțea nu doar plăcere, ci şi o uşurare fluidă şi gingaşă. Sexul lui Selim nu o sfâşia. Iubitul ei o completa, era propria ei prelungire, îi umplea golurile şi îi potolea setea. Uneori Selmei îi era teamă că aşteaptă prea mult ca să juiseze. Se temea că Selim se va plictisi, că va lăsa totul baltă, dar s-a deprins să nu se mai gândească, să se lase copleşită, în tihnă, de plăcere. Şi când în sfârşit juisa, izbucnea pe dată în râs.

În camera aceea, ea şi Selim nu vorbeau niciodată despre membrii familiei. Prenumele Mathildei şi al lui Amin nu au fost vreodată rostite şi aşa au descoperit că aveau de fapt o viață numai a lor, despre care nu povestiseră nicicând şi de care ceilalți erau străini. Nu l-au pomenit pe Murad, iar Selim nu a pus întrebările care-i stăteau pe buze. Îi era prea frică să nu strice momentele acelea şi i se părea că nici o dragoste nu e mai frumoasă decât aceea pe care te fereşti s-o destăinui. La început, prânzurile duminicale la care erau siliți să participe stând față-n față, în sufrageria Mathildei, i-au amuzat. Desigur, se temeau să nu le scape ceva, să nu surprindă careva vreo privire, vreun gest, şi totul să se năruie. În acelaşi timp, însă, această spaimă îi ațâța. Mâinile li se atingeau pe sub masă. Făceau glume pe care nimeni nu le putea pricepe. Se căutau din priviri, apoi îşi plecau ochii. Iar în seara de Crăciun din 1968, când toată familia se strânsese în salonul în care răsuna vocea lui Tino Rossi, s-au suit pe acoperiş să facă dragoste. Se plimbau

prin oraş ca o familie liniştită şi respectabilă. O aşteptau pe Sabah în fața grilajului şcolii, iar aceasta se arunca, expansivă, în brațele vărului ei. Era convinsă că prietenele ei o vedeau şi că erau moarte de gelozie, gândindu-se că e iubită de blondul acela înalt, campion la natație, care purta mocasini şi pantaloni albi. Mergeau împreună să mănânce înghețată. Selim vorbea despre liceu, despre motoreta amicului său Moshe, despre o petrecere la care voia să se ducă în acel weekend. Era plin de grijă față de ea. Un pic cam distant, dar prevenitor. Uneori îşi petreceau după-amiezile la cinematograf unde, pe întuneric, Sabah îşi lăsa fruntea pe umărul lui Selim care mângâia şoldurile Selmei.

Sabah era o piedică în calea iubirii lor şi, în acelaşi timp, un alibi indispensabil. În micul oraş Meknès, plimbările lor nu treceau neobservate. Adesea, Selim întâlnea colegi de clasă care se duceau să fumeze pe terasele cafenelelor sau care se învârteau pe lângă motocicleta unui dintre ei, sperând că vor stârni interesul unor fete. Când Mathilde a aflat că Selim fusese văzut cu mătuşa lui, i-a explicat că-i plăcea să-şi petreacă timpul cu verişoara lui. La urma urmei, între ei nu era decât o diferență de cinci ani şi erau prieteni, atâta tot. Iar Sabah nu l-a contrazis niciodată.

Dar adolescenta punea întrebări. Voia să-şi vadă vărul. Uneori, când intra în apartament, spunea că simte mirosul de clor al lui Selim, că venise pe-acolo, era sigură, iar dezmințirile mamei sale nu o convingeau. Când trecea să le vadă, se lipea de el cu o stăruință care în cele din urmă a început să-l stânjenească. Îl ruga s-o ajute să-şi facă temele şi s-o învețe, cândva, să înoate. S-a terminat iarna şi Selma a început să fie îngrijorată. Situația i se părea absurdă, primejdioasă, incontrolabilă. Nu i-a împărtăşit nimic lui

Selim. El, care avea doar optsprezece ani, nu îi putea înțelege neliniştile. Îi era frică de portar, un tip grosolan a cărui piele măslinie părea pătată de soare. Stătea zile întregi pândind venirile şi plecările locatarilor, iar într-o bună zi a întrebat-o pe Selma cine era băiatul acela blond şi înalt care sosea după-amiaza. „E nepotul meu", i-a răspuns ea cu o voce cam nesigură. Portarul a ridicat din sprâncene, o fornăit zgomotos, şi a zis: „Şi bărbatu-tău ce spune despre nepotul ăsta care te vizitează, hmm?". Selmei îi era teamă de vecine, de croitoreasa evreică şi de Fanny cea durdulie, de băcanul de pe strada pe care se ducea Selim să-şi ia țigări, de toți cei care, într-un fel sau altul, putuseră să întrezărească jocul periculos în care intraseră. Oraşul, cartierul şi locuitorii lui i s-au părut mai mici, mai mizerabili ca niciodată; avea impresia că oamenii nu făceau altceva decât să spioneze viața celorlalți. I se rupea sufletul că nu e niciodată singură, cu adevărat singură, nevăzută. Ar fi vrut uneori să scurme cu unghia o bortă în zid şi să evadeze dincolo, în altă parte, nici ea nu ştia unde. Îşi spunea că trebuie să existe şi pentru ea un pământ al făgăduinței. Precum fetițele din filme, voia să treacă prin oglindă, să ajungă dincolo de curcubeu. Să scape.

Acum, când făceau dragoste, nu mai reuşea să se dăruiască cu totul. Uneori, îi spunea să tacă sau îşi trăgea cearceaful peste cap. I se părea că a auzit un zgomot de zăvor, ciocănituri la intrare sau pasul greoi al lui Sabah în vestibul. Se înfuria din ce în ce mai des pe fiică-sa, care tândălea prin casă, bleagă şi împiedicată, poftind ba aia, ba ailaltă, cerând să i se pună masa şi care, prin simpla sa prezență, o împiedica pe Selma să viseze la iubitul ei. Da, Selim n-avea decât optsprezece ani. Printr-o ciudată ironie, printr-un soi de deplasare temporală, ea se afla din nou în

brațele unui bărbat de optsprezece ani. De parcă anii care o despărțeau de tinerețe şi de pilotul Alain Crozières nu existaseră. Trecutul şi prezentul se amestecau, Selim devenea Alain, iar ea nu mai ştia uneori dacă trăieşte sau îşi aminteşte.

Într-o duminică de martie a anului 1969, s-a dus la fermă împreună cu soțul ei şi cu Sabah. Deşi briza era încă uşor rece, Mathilde pusese masa afară, pe marginea piscinei. Selim nu era acolo, iar Selma n-a îndrăznit să pună întrebări. L-a aşteptat, cu mintea pe jumătate rătăcită, palidă, tresărind la cel mai mic zgomot, incapabilă să urmărească firul conversației. Apoi Sabah a întrebat unde e Selim.

— Ah, da, a oftat Mathilde. Bănuiesc că e cu nişte prieteni. Sau cu o prietenă. Oricum nu-mi spune niciodată nimic.

Sabah s-a pus pe plâns, iar Mathilde, înduioşată, a sărutat-o pe frunte.

— N-are rost să suferi atât. Poate că o s-ajungă în după-amiaza asta şi sunt sigură că o să se joace cu tine.

Sabah nu a încetat însă să geamă, să pufăie aşa încât Selma, la capătul răbdărilor, a început să zbiere:

— Gata, ajunge, m-am săturat de mofturile tale!

Şi-a înhăţat fiica de-o mână şi a târât-o în casă.

— Aici să rămâi. Eşti pedepsită.

Nu doar frica şi remuşcările o încercau pe Selma. Îi treceau prin minte gânduri nesăbuite. Se întreba dacă nu cumva făceau dragoste atât de bine pentru că erau din aceeaşi familie, cu acelaşi sânge în vene. Se gândea la prenumele lor, atât de asemănătoare, la literele lor care i se roteau în faţa ochilor, şi atunci îşi dădea seama de cumplita încurcătură în care se vârâseră. În astfel de clipe, lungită în pat, se simţea năpădită de greaţă, iar imaginea corpului ei gol lipit de cel al nepotului ei nu-i inspira decât silă. Îl iubea? Era oare posibil să existe între ei vreo formă de dragoste? Desigur, era plină de tandreţe faţă de acest băiat care i se oferise, care nu i se împotrivea nicicum şi care o privea cu atâta înflăcărare încât uneori o speria. Dar dragoste? Nu ştia ce înseamnă.

Din această poveste împotriva firii, din acest păcat, nu se putea naşte nimic. Niciun proiect, niciun viitor nu era posibil şi, din acest motiv, a prins să-i poarte pică lui Selim, pentru tinereţea lui, pentru libertatea lui, pentru viaţa lui fără obligaţii şi responsabilităţi. Îi venea să moară de ciudă la gândul că într-o zi – fiindcă într-o zi totul avea să se sfârşească – avea să-şi găsească consolare în altă parte, lângă alte femei, pe alte continente şi că ea, în schimb, nu-şi va putea adăposti amărăciunea decât în acest apartament încărcat de prezenţa lui şi în această bucătărie care mirosea a fum de ţigară.

Au început să se certe din ce în ce mai des. Selim auzea uneori soneria țârâind în gol prin tot apartamentul şi, dacă până la urmă Selma îi răspundea, o făcea de teama scandalului. Fiindcă o striga pe nume şi bătea cu pumnii în uşă. Într-o zi, i-a mărturisit povestea cu revolverul. L-a scos din servietă şi l-a pus pe cerceaful galben. Selma s-a uitat încremenită la armă, fără să-şi creadă ochilor. Prin cap i s-au perindat mii de imagini.

— Ce faci cu asta?

Selim a asigurat-o că va şti s-o folosească, dacă va fi nevoie. N-o să pățească nimic, avea s-o apere de Murad, de Amin, avea să găsească o soluție şi vor izbuti să fugă. Brusc, Selma l-a socotit nătâng. Una era să cari o armă descărcată în ghiozdan şi alta să iei un bărbat în cătare.

Cât despre fugă... Unde s-ar fi putut duce? A preferat să facă pe surda.

Într-o zi, goală în fața oglinzii mari de la dulap, a jurat că s-a isprăvit. A promis că nu va mai ceda, că nu va mai deschide uşa, chiar dacă o va implora. Ea, care nu punea niciodată piciorul în vreo moschee, s-a văzut vorbind cu Dumnezeu. Singură în cameră, Îi cerea sfatul, Îi cerea iertare şi, în clipele acelea, Allah se suprapunea cu imaginea bătrânei ei mame. Dacă Mouilala ar şti, dacă mama ar şti. A cumpărat tămâie pe care a pus-o să ardă într-o sobiță de lut ars şi aroma a umplut casa. I-a explicat lui Sabah că voia să alunge demonii care se oploşiseră între ziduri şi care o chinuiau.

S-a întrebat adesea dacă Murad avea vreo bănuială. După ce pleca Selim, făcea întotdeauna un duş şi, cu toate astea, avea impresia că nu reuşeşte să se descotorosească de mirosul lui. Greşeala era întipărită în ea, pe piele, în gesturi, şi se aştepta ca Murad s-o dea în vileag. Dar Murad nu spunea nimic, nu vedea nimic, nu simțea nimic. După căsătorie, a dormit mereu pe o banchetă din salon şi n-a avut niciodată prilejul să miroasă cearceaful gălbui de pe pat. Uneori, ar fi preferat s-o bată, s-o încuie în casă, s-o târască pe duşumea acoperind-o de sudalme. Orice, dar nu acea răceală, acea tăcere apăsătoare pe care o ducea cu sine şi care-ți zdrobea inima.

La începutul lui aprilie 1969, Amin a hotărât să fie săpat un puț pe una dintre parcelele pe care le cumpărase. S-a gândit să angajeze un fântânar din împrejurimi, dar Murad l-a sfătuit să renunțe. Nu era nevoie să-şi risipească banii şi să lase un străin să intre pe pământurile lui. Cu ajutorul a doi sau trei lucrători, Murad se putea ocupa el de asta. „Nu e complicat din cale-afară.” Supraveghetorul a ales doi oameni. Un băiat care putea coborî în gaură şi un zdrahon, cu un ochi hăis şi cu unul cea, căruia i se zicea Zizun mutul, pentru că nu rostise niciodată un cuvânt. Au fost înzestrați cu lopeți, târnăcoape şi două roabe, ale căror roți scârțâiau. Au încropit o macara din trei buşteni şi s-au pus pe săpat. Băiatul se smiorcăia pentru că îi era frică să coboare în groapă, cu un picior în găleata spânzurată de o funie. Spunea „nu vreau” şi repeta numele maică-sii, o țărancă din duar care n-avea alt copil în afară de el. Huiduma, în schimb, ridica, săpa, preocupată şi tăcută. Trăgea de frânghie şi sălta gălețile cu țărână şi grohotiş. La început, Amin a venit adesea pe şantier, bucurându-se că

treaba merge bine. De fiecare dată, Murad zicea: „O să dăm curând de apă” şi Amin îl credea.

Într-o zi, Zizun a dat fuga la fermă. A ciocănit în uşa biroului şi, când i-a deschis Amin, a început să gesticuleze haotic. S-a bătut în cap cu mâinile lui uriaşe şi l-a poftit pe patron să-l urmeze. Mai întâi, Amin a crezut că i se întâmplase ceva băiatului şi, în timp ce conducea camioneta pe drumul de ţară, cu mutul de-a dreapta, s-a blestemat că-i dăduse ascultare supraveghetorului. Şi-a jurat că nu se va mai repeta şi că data viitoare va şti cum să-i ţină piept lui Murad şi să-i alunge bazaconiile din cap. Băiatul era însă acolo, şezând pe pământul uscat şi plin de crăpături. S-a năpustit spre Amin: „Am strigat, dar nu răspunde. Au căzut nişte pietre peste el. Voia să cobor. S-a supărat pe mine. Şi-acum nu mai răspunde”. Deasupra gropii, Amin a strigat numele supraveghetorului. A urlat, ştiind că asta nu slujeşte la nimic. Pereţii puţului se prăbuşiseră şi Murad zăcea acolo dedesubt, strivit de pietre. Au chemat jandarmeria. Omul legii, bănuitor, l-a întrebat pe Amin dacă avea motive să creadă că nu fusese un accident. Cu braţele bălăngănindu-se şi cu fălcile crispate de nervi, Amin a bălmăjit ceva. De bună seamă că era un accident. Ce-i trecea prin minte? Că voia cineva să-l omoare pe Murad? Jandarmul se învârtea în jurul gropii. S-a arătat chiţibuşar. A cerut acte. Aveau aprobare să sape în locul ăla? Cine era supraveghetorul care zăcea acolo? A susţinut că e nevoie de o anchetă, că trebuie descusuţi ţăranii, că o să dureze şi că va fi neplăcut, dar asta e, era treaba lui şi n-aveau încotro. Amin l-a condus la el în birou. A cerut să i se servească un ceai, pe care jandarmul l-a sorbit încet, cu ochii ţintă la portretul agăţat pe perete al lui Hassan al II-lea. Amin a întrebat dacă puteau să cadă la învoială şi jandarmul a

mustăcit. În fond, era un accident banal. Aşa ceva se întâmpla tot timpul. Ăsta era necazul cu ţăranii fără carte, imbecilii credeau că pot face lucruri care nu le stăteau la îndemână. Amin era un domn, se vedea de la o poştă, iar jandarmul nu intenționa să-l țină din treabă. Îl cunoştea bine pe supraveghetorul ăla? Avea familie? Pentru că asta era problema cu alde ăştia. Îți vine familia la uşă, jeleşte şi se plânge, apoi cere daune pentru răul pricinuit de stăpân. Nerecunoscători cum sunt, îşi târăsc copiii după ei, îi silesc să se vaite ca să te facă să te simți prost şi, luni în şir, ba nu, ani la rând, te pisează cu belelele şi cu amarul lor.

— Singura pacoste, a repetat jandarmul, e familia.

Amin a încuviințat. A deschis un plic, a băgat înăuntru un teanc de bancnote, şi l-a întins jandarmului.

— Cu familia să nu vă faceți griji. Lăsați pe mine.

— Sunteți un om mărinimos, se vede numaidecât. Sunt sigur că o să le băgați minţile-n cap. La ce le-ar folosi să zgândărească lucrurile, să ne facă să ne pierdem vremea? La urma urmei, aşa a vrut Dumnezeu.

Împlineşte oare Cel de Sus rugăciunile neomenoase? Să fi făcut oare Allah asta pentru ea? Aşa s-a întrebat Selma când Amin a înştiințat-o de moartea lui Murad. Şi, chiar dacă nu se uita în ochii ei, a ştiut că frate-său gândea la fel. Amin a promis că va continua să aibă grijă de ea şi de Sabah. „Îi datorez asta.”

În noaptea care a urmat accidentului, Amin a rătăcit de unul singur pe colina cu gutui. Nu credea că Murad murise şi că stârvul lui putrezea pe sub stânci la câțiva kilometri de casă, în mijlocul pustiei. Era convins că aghiotantul lui va apărea din nou, aşa cum apăruse cu ani înainte, într-o noapte ploioasă, cu straie ferfeniţite şi lălâi. Avea să vină la el şi să-i spună „comandante”, cu acel amestec de supunere şi de tandreţe, din care Amin nu pricepea o iotă. I-a revăzut în gând privirea rugătoare, nelinişţită, străbătută uneori de câte-o umbră, de câte-o frântură de coşmar. Ce ciudat era, şi-a zis Amin, să ştii, fără strop de îndoială, că cineva era gata să moară pentru tine. Murad fusese soldat până la capăt. Supus şi viteaz. Disciplinat şi sălbatic. Nu se întorsese niciodată la viaţa civilă. Niciodată nu părăsise lumea războiului, a ordinelor, a masacrelor. Continuase să trăiască într-o realitate care nu mai exista, soldat fără patrie, militar fără uniformă şi medalii. De pe mâini îi picura sânge, maţele lui păstrau urma amibelor cu care se căptuşise în Indochina. Amin şi-a amintit de felul cum mânca, lent, mestecând anevoie. Fusese crescut să distrugă, dar fusese distrus. Au renunţat să-i mai scoată trupul din puţ. Mathilde s-a supărat, la urma urmei era cumnatul ei. „Nu-l putem lăsa acolo. Ce-o să zică lumea?” Amin, dimpotrivă, a fost mulţumit, pentru că, acolo unde se afla, nimeni n-avea să-i tulbure odihna lui Murad. Când era copil, umbla povestea unui caid, urât de popor pentru că era mână-n mână cu francezii, care fusese dezgropat de ţărani şi hăcuit. Îi lăsaseră în soare stârvul pângărit, jurându-se că-i vor face la fel şi celui care va urma după el.

A fost o înmormântare fără mort. În ziua aceea, Selma, Sabah şi Mathilde, îmbrăcate complet în alb, s-au aşezat pe canapeaua din salon. Cum intra cineva în cameră, se

ridicau aproape în acelaşi timp. Mathilde îşi potrivea necontenit şalul de pe cap, iar Sabah plângea. Lacrimi uriaşe i se prelingeau pe faţa plină de coşuri. Aflată în pragul unei crize de nervi, a cerut să fie dusă la puţ.

— Vreau să văd unde e tata.

Dar Amin a sfătuit-o să renunţe.

— Acum eu sunt tatăl tău. O să poţi mereu să te bizui pe mine.

Poftim? Cum îndrăznea să spună aşa ceva? Nu voia să-i fie tată. N-o să mai aibă nicicând tată, câtă vreme tatăl ei se dusese. Selim, care stătea în faţa ei, nu-i putea fi frate. Nu-l iubea ca pe un frate. S-a apropiat de el, şi-a lipit faţa de pieptul lui şi, sub pavăza tristeţii, l-a cuprins cu mâinile.

Selma n-ar fi putut să-şi explice sentimentele care au încercat-o în zilele de după moartea lui Murad. În mod ciudat, soţul nu i-a fost niciodată atât de prezent în viaţă ca în perioada aceea. Fiindcă murise şi se ridicase la cer, şi-a închipuit că ştie totul despre ea. De-acolo de unde era, vedea până în străfundurile sufletului ei, desluşindu-i toate tainele. Ştia de Selim, iar Selma, chiar şi când era singură, se îmbujora la gândul că intimitatea ei ajunsese la vedere. Odată mort, Murad i-a devenit confident, aproape prieten, şi nu o mai judeca. A realizat atunci ceea ce îi fusese cu neputinţă de înţeles pe vremea când trăiau împreună. Singurătatea acelui om. Suferinţele lui. Lipsa lui de atracţie

față de ea, pe care se mulțumise s-o prețuiască fără să-i pună vreodată întrebări.

Odată, când îi pregătea masa lui Sabah, şi-a amintit o întâmplare. Tocmai se instalaseră în apartamentul închiriat de Amin când, într-o noapte, a fost trezită de nişte urlete. La început, a crezut că Sabah păţise ceva. Murad o adora pe copilă şi îi purta mereu de grijă. Selma s-a sculat şi a trecut prin dreptul camerei unde fata dormea liniştită. A intrat în salon şi a văzut trupul lui Murad, lungit pe banchetă. Faţa îi era plină de năduşeală. Când a urlat din nou, i s-a făcut atât de frică încât a vrut să se întoarcă în pat. Dar a hotărât să se apropie. Soţul ei semăna cu unul din câinii aceia fără stăpân care visează că aleargă şi dau din labe, lungiţi pe caldarâm. I-a atins umărul şoptindu-i:

— Trezeşte-te!

Şi Murad a făcut ochii mari, ca un înecat care revine la viaţă. A încălzit nişte lapte, s-a aşezat lângă el şi, în noaptea aceea, pentru întâia oară, Murad a vorbit cu ea. I-a povestit că are coşmaruri, mereu aceleaşi. Rătăcit într-o junglă adâncă şi înăbuşitoare, cu pielea ciuruită de paraziţi care mişunau, auzea din depărtare strigăte şi ţiuit de gloanţe. Alerga să-şi dea sufletul, conştient că şi-a lăsat îndărăt onoarea şi tovarăşii aflaţi în suferinţă. Putea, în vis, să simtă mirosul sângelui amestecat cu cel al noroiului şi zgârieturile pe care crengile i le lăsau pe faţă. Vedea vaporul pe care erau îngrămădite cadavrele, şi satele părăsite unde duşmanul le punea tot soiul de capcane. Auzea strigăte sfâşietoare şi cuvântul „mamă”, pe care îl înţelegea deşi nu cunoştea limba locului. Bărbaţii, cu măruntaiele în mâini,

copiii dezbrăcați și părăsiți, toți își strigau mama, așa cum e invocat Iisus sau Allah când vine vorba să te apere de rele. I-a mărturisit că toate acele coșmaruri nu îl asaltau doar noaptea, când stătea lungit pe bancheta din salon. Avea vedenii și în plină zi, pe câmp sau pe vreun drum de țară. Confunda huruitul tractorului cu acela al unui tanc. I se părea că bieții țărani sunt soldați dușmani și, cândva, începuse să plângă în hohote când un stol de păsări se năpustise peste piersici, ciugulind fructele.

— Am dezertat. Eu și oamenii mei, l-am ucis pe căpitan și am luat-o la sănătoasa. I-am lăsat trupul în tabără și fiecare și-a văzut de drumul lui. Ăsta-i adevărul. Nu voiam să-mi las pielea pe-acolo, așa că am plecat. Uneori nu există altă cale.

Cuvintele lui au bântuit-o pe Selma zile în șir. Era sigură că nu reprezintă doar o amintire, ci un mesaj pe care Murad i-l trimitea din lumea de dincolo. Se străduia să-i spună ceva, iar ea se dădea de ceasul morții fără să priceapă despre ce e vorba. „Singura soluție e să plec."

Aïcha era leită taică-său. Suspicioasă, violentă. „Supă cu lapte"[12], spunea Mathilde, iar ceea o jignea pe Aïcha nu era acuza în sine, cât stupizenia expresiei. Se gândea întotdeauna la fierturile pe care le gătea Mathilde când era

[12] În franceză, expresie familiară aplicată persoanelor deosebit de susceptibile și care își ies ușor din fire. Se spune despre cineva că este soupe au lait, prin analogie cu oala cu lapte care dă în foc pe neașteptate.

ea mică. Înăuntru pluteau bucățele de legume fierte, fâşii de napi care o scârbeau pe Aïcha. Ajunsă la Strasbourg, se luptase cu propria fire şi, urmând sfaturile părinților, devenise discretă. „Nu vrem să spună lumea că arabii nu ştiu să se poarte.” Şi Aïcha s-a purtat cum se cuvenea.

Aïcha a resimțit începutul muncii la spital şi îngrijirea primilor pacienți cu un amestec de surescitare şi teamă. Deşi ştia teorie şi se dovedea de-a dreptul infailibilă când era vorba să expună o patologie, se temea de întrebările bolnavilor, care voiau să înțeleagă tot, să ştie tot, dar care nu pricepeau nimic din ce se străduia să le explice.

Pacienții nu o luau în serios şi, adesea, când ieşea din cameră după vizita de dimineață, câte unul întreba: „Dar nu l-am văzut pe doctor. Nu l-ați putea chema?”. A trebuit să se obişnuiască să fie confundată cu o infirmieră, în vreme ce infirmierii erau adesea luați drept medici. Într-o zi a primit o pacientă care se plângea de dureri de stomac şi care i-a mărturisit că a vomat, în jeturi puternice, un amestec de culoarea sângelui. Aïcha s-a gândit că e un ulcer perforat. A cerut analize de sânge, a pus-o pe femeie la perfuzie şi s-a interesat de o eventuală transfuzie în cazul în care ar fi pierdut prea mult sânge. Când a fost informat despre caz de către nişte infirmiere amuzate, şeful ei de secție a tras-o deoparte:

— Studiul e un lucru foarte bun, domnişoară, dar, tot stând cu nasul în cărți, nu mai vezi nimic în jurul tău. E vremea căpşunelor, ştiați? Iar aici, căpşunele se mănâncă cu borcane întregi de smântână. Să nu vă mire dacă în zilele următoare o să primiți şi alți pacienți loviți de indigestie.

A trebuit să învețe să recunoască efectele lipsei de igienă, dar şi ale alcoolismului. A ajuns să se obişnuiască cu minciunile fetelor care veneau cu chiloții plini de sânge, urmate de câte o rudă care clătina din cap, repetând: „Ce ruşine!”.

Ceea ce a izbit-o însă pe Aïcha şi i-a iscat un val de întrebări a fost faptul că superiorii ei recomandau ca pacienții incurabili să nu fie înştiințați că vor muri. În ciuda evidențelor, indicau să li se dea speranță bolnavilor condamnați, iar Aïchei îi era greu să facă asta. Nu înțelegea această formă de minciună, de disimulare sau mai rău, de dosire a unei informații prețioase şi concludente care i-ar fi putut fi de folos pacientului. În timpul unei şedințe la serviciu, a ridicat problema în legătură cu una dintre pacientele ei care se chema Doris şi de care se ataşase. Doris suferea de cancer pulmonar şi petele care-i apăruseră de curând pe piele arătau că boala se răspândise. Întreba tot timpul dacă se va face bine până la Crăciun şi când se va întoarce la soțul şi la fiul ei în vârstă de trei ani. Doris a murit într-o noapte când Aïcha lipsea. Dimineața s-a întâlnit cu soțul ei pe culoar. Avea patruzeci de ani şi purta un pulover de culoarea cerului, din care ieşea gulerul unei cămăşi în carouri. Era nebărbierit de cel puțin două zile şi avea părul unsuros. Avea să-şi amintească toată viața, cuvânt cu cuvânt, ce i-a spus atunci acel bărbat, şi privirea rătăcită cu care se uitase la ea pe acel coridor vopsit în roz.

— Iertați-mă, doamnă doctor. Zău că nu vreau să vă irosesc timpul. Doar o întrebare. Ați putea să-mi spuneți de ce a murit Doris?

Aïcha a ținut capul în pământ şi a încercat să-şi stăpânească lacrimile care-i împânziseră ochii. Nişte lacrimi care exprimau nu doar compasiune, ci şi furie, pentru că se ştia vinovată de minciună. Iar soțul a continuat:

— Scuzați-mă, dar nu pricep. Am încercat să-mi amintesc vorbele pe care mi le-ați spus şi cele pe care mi le-a zis celălalt doctor, domnul înalt cu păr alb. Ştiu bine că ați făcut tot ce era posibil şi n-o să uit cât de omenos v-ați purtat cu mine. Dar mi-e greu să înțeleg. Chiar ieri mi-ați promis că o să-i meargă mai bine, că veți încerca medicamentul cel nou, i-am uitat numele. Că totul era sub control şi că puteam să plec acasă să văd de cel mic. Aşa mi-ați zis şi totuşi, când am venit azi-dimineață, cu un pulover curat în geantă pentru Doris, ea nu mai era în cameră. Mi-ați explicat deja, ştiu ca avea ceva grav. Şi mai ştiu că aşa ceva se poate întâmpla, dar am totuşi nevoie să-mi spuneți, doamnă doctor. Să-mi spuneți de ce a murit soția mea.

Să fie de vină contactul cu pacienții? Ori cuvintele lui Karl Marx care continuau să o obsedeze? În orice caz, ceva se schimbase la Aïcha. În iarna şi apoi în primăvara anului 1969, a simțit cum creşte în ea o revoltă, o furie, dar şi o dorință de a se deschide spre lume şi a o înțelege. I se părea că nu va putea să-şi facă meseria dacă nu ştie cum e viața şi ce obstacole trebuie să înfrunte oamenii. Odată, pe când fumau o țigară pe holul spitalului, David a ridicat din sprâncene şi a zâmbit văzând cum iese uşor din buzunarul de la halatul Aïchei un exemplar din Al doilea sex.

— Citeşti aşa ceva?

Aïcha i-a răspuns pe un ton aspru:

— Da, închipuie-ți că ştiu să citesc.

Ca altădată, pe când era elevă la internat, i se întâmpla să-şi iasă din fire. Într-o zi, a fost abordată la cantina spitalului de o fată. O fată blondă, cu părul prins într-un coc sofisticat. Avea o mutră mititică şi, când vorbea, felul în care i se mişca bărbia şi modul în care îşi trăgea nasul te duceau cu gândul la un şoricel. S-a aşezat la masă în faţa Aïchei şi i-a zis că şi ea e marocană. Mă rog, se născuse în Maroc, de unde în cele din urmă părinții ei plecaseră. Nu-şi mai amintea nimic, pentru că în momentul plecării era prea tânără. Apoi s-a aplecat peste farfuria cu friptură rece şi a şoptit:

— Tata îmi povesteşte adesea amintirile lui. Mi-a spus că prin oraşe erau tot soiul de leproşi care cerşeau.

Aïcha s-a uitat la ea şi a pufnit în râs.

Un râs care a descumpănit-o pe şoricică.

— Nu eşti marocană şi taică-tu n-a văzut leproşi, ci oameni sărmani.

Dar persoana care o irita din cale-afară şi o scotea din minți era doamna Muller. Ştia că proprietăreasa intra la ea în apartament când lipsea de-acasă. Nu putea decât să-şi imagineze ce făcea acolo alsaciana aia aproape chelă. Poate că se lungea în pat ca să adulmece mirosul lăsat în cearceafuri de africană. Cotrobăia desigur prin frigider, vrând să afle cu ce se hrănea fata aceea atât de slabă, şi probabil că se strâmba scârbită descoperind cutii deschise de sardele şi morcovi muceziți pe fundul compartimentului pentru legume. Poate chiar controla closetul ca să vadă dacă africanii lăsau, după cum i se spusese, urme negre pe faianța lucioasă. Într-o zi, Aïcha s-a întors şi a găsit-o pe madam Muller şezând pe un scaun la bucătărie. A tresărit văzându-i trupul masiv în penumbră. Femeia ținea în mână un şervețel alb de hârtie pe care l-a despăturit în fața Aïchei. Fata s-a aplecat şi a observat ceva ce semăna cu o şuviță de păr, cenuşie şi udă, acoperită cu o pojghiță băloasă. Cu un aer indignat, madam Muller i-a aruncat:

— Uite de ce se înfundă canalizarea. Cu un păr ca al tău, nici nu e de mirare. În Africa nu v-au învățat să strângeți în urma voastră?

A lăsat şervețelul umed pe masă şi a ieşit trântind uşa.

Aïcha şi-a rumegat furia, făcând scenarii în care se ducea să-i bată la uşă proprietăresei ca să-i arunce în față ce credea despre ea şi despre intruziunile ei. Dar n-a găsit niciodată curajul s-o facă şi când se întâlnea cu bătrâna pe culoar sau pe stradă, se prefăcea că n-o vede şi n-o saluta. Într-o seară de iunie a aceluiaşi an 1969, spre ora

optsprezece, madam Muller s-a înfiinţat la uşa Aïchei şi i-a întins un plic.

— Ai o scrisoare.

Aïcha ştia că femeia îi deschide corespondenţa. Nu-i era greu să şi-o imagineze pe durdulia doamnă Muller la ea în bârlog, agitând plicurile deasupra unei cratiţe cu apă clocotită. Le lipea la loc neglijent, iar Aïcha nu se lăsa dusă de nas. A luat scrisoarea, a tăcut chitic şi i-a închis uşa în nas alsacienei.

S-a aşezat şi, cu un surâs pe buze, a parcurs scrisoarea de la Monette. De câteva luni, prietena ei locuia la Casablanca, unde găsise o slujbă de secretară la liceul Moulay-Abdallah. Toată iarna, Monette îi trimisese cărţi poştale care o făceau să viseze şi pe care le lipise pe un perete din bucătărie, în faţa mesei de lucru. Cornişa din Casablanca, scăldată în soare, cu trecătorii purtând pantaloni din pânză de in deschisă la culoare. Cea mai mare piscină din lume cu trambulina de pe care-şi luau avânt tineri pe care nimic nu părea să-i înspăimânte. Fete în bikini lungite pe şezlonguri portocalii. De data asta nu era o ilustrată, ci o epistolă lungă căreia Aïcha i-a recunoscut îndată scrisul dezordonat, care le scotea din sărite pe măicuţele de la internat. Monette îi comunica intenţia de a se muta împreună cu Henri. Închiriaseră o căsuţă pe plaja Sable d'or, între Rabat şi Casablanca. Nu proiectau să se căsătorească şi aveau să trăiască aşa, fără să-şi facă griji de viitor, năzuind doar să se bucure de iubirea lor. Mama Monettei era furioasă. „Dar o să-i treacă." Monette alăturase o fotografie pe care se puteau vedea urmele degetelor groase ale doamnei Muller. Monette

stătea întinsă pe plajă şi întindea braţele de parcă voia să nu fie fotografiată. În jurul ei erau aşezate şi alte persoane. Două tinere bronzate şi Henri care ţinea o minge între picioare. Pe o cuvertură zăceau nişte sticle de bere iar în depărtare se putea zări faţada unui hotel modest şi câteva corturi din pânză, sub care nişte vilegiaturişti se adăposteau de soare. La sfârşitul epistolei, Monette scria: „Vino să-ţi petreci vara cu noi. E cel mai frumos loc din lume, unde poţi fi mai fericită decât oriunde".

O săptămână mai târziu, Aïcha a părăsit apartamentul. Madam Muller a privit cum îşi încarcă lucrurile într-o maşină condusă de un tânăr evreu cu păr cârlionţat. Nu şi-a luat rămas-bun şi nu i-a urat noroc. Africana plecase. Îşi făcuse bagajele şi se întorsese pe continentul ei blestemat. Proprietăreasa nu putea decât să se bucure. Ştia că nu-i va fi greu să închirieze din nou camera. Studenţi erau cu nemiluita şi, în mai puţin de-o săptămână, avea să-şi găsească un muşteriu decent, de preferinţă un alsacian, ai cărui părinţi aveau să plătească chiria pe şase luni înainte. Desigur, trebuia să facă o curăţenie generală. Să deschidă ferestrele, să pună ordine în dulapuri. A doua zi după plecarea Aïchei, madam Muller a intrat în studio cu o găleată în mână. Când a deschis uşa, a fost izbită de o duhoare pestilenţială. O duhoare a umilinţei, de care avea să-şi amintească până la sfârşitul zilelor ei. Şi-a astupat nările, a străbătut salonul şi, când a ajuns în cameră, deasupra patului de pe care Aïcha scosese aşternuturile, a descoperit scris cu scârnă pe perete: „Să ţi-o trag! Semnat: Africana".

Karl Marx vedea lumea ca pe o succesiune de scene în care nişte figuranţi repetau gesturi învățate pe de rost. Era convins că, prin el, se va împlini un destin, şi că, neavând încotro, trebuia să consimtă. Uneori îşi reproşa că nu e în stare să disimuleze această certitudine şi că lumea îl consideră arogant şi cu ifose. Îşi spunea că viața lui va avea consistența, logica şi măreția unei ficțiuni. Va fi un personaj şi se va privi trăind, nerăbdător să afle ce i se va întâmpla în ultima scenă. I se îmbulzeau în minte figurile istorice şi, în locul propriei fețe, vedea fața lui John Wayne sau a lui Marlon Brando.

Se va ridica deasupra alor săi. Atât de sus încât nu vor mai putea să-l atingă. De bună seamă, avea să le trimită bani şi avea să facă în aşa fel încât să afle că devenise o persoană de seamă. Se gândea neîncetat: ce eşti dacă n-ai ajuns să fii cineva? Familia lui nu înțelegea deloc viitorul. Trăiau la Fès, în pântecul cetății imperiale, încremeniți ca şi aceasta în nostalgia gloriei trecute. Singura lor preocupare era împlinirea nevoilor imediate. Erau opusul personajelor din filme care, întotdeauna, năzuiau către un țel. Care ştiau că odată şi-odată li se va întâmpla ceva important. Mehdi a crescut în Fès, într-un apartament strâmt, deasupra cinematografului Rex. Mama lui, Farida, n-a acceptat niciodată ca fiul ei să intre în sală, să-şi ia bilet şi să se amestece cu ceilalți spectatori. Spunea că e un sălaş de golani şi de fete desfrânate. Risca să învețe lucruri care nu se potriveau cu vârsta lui şi nu era bine ca tinerii să creadă în ceea ce nu exista. Scuipa pe trotuar când vedea afişele uriaşe, în alb şi negru, de unde nişte actrițe cu buze catifelate şi cu păr lung o măsurau din cap până-n picioare. Din încăperile apartamentului se puteau auzi râsetele din sală şi împuşcăturile carabinelor când rulau scene de

acțiune. Când mâncau tăcuți în sufragerie, le ajungeau la urechi strigăte furioase: „Stingeți lumina! Să-nceapă filmul!” Spectatorii urlau. Le fluierau pe fetele frumoase de pe ecran, îi aplaudau pe cowboy şi-i luau cu huo pe indieni. Foarte curând, Mehdi a descoperit că dialogurile scrise la mulți kilometri de-acolo, pe colinele din Hollywood, se auzeau cel mai bine din baie. Nişte oftaturi – „Oh, dragostea mea!” – pe care Mehdi le repeta, fără să le priceapă sensul, cu urechea lipită de pătratele reci de faianță. Într-o zi, pe când avea probabil doisprezece ani şi îşi studia în oglindă primele tuleie, Mehdi a smuls un carou din mozaic. Apoi încă unul. Cu o şurubelniță, a scurmat în zidul mâncat de umezeală şi a făcut o gaură prin care, minune mare, se vedea ecranul cinematografului. La început, n-a spus nimănui. Şi mai cu seamă fraților lui, care s-ar fi încăierat să-i fure locul, care l-ar fi tras de cămaşă şi care, în ciuda respectului pe care-l purtau fratelui lor mai mare, l-ar fi copleşit cu rugăminți şi stăruințe. Preț de câteva luni, această plăcere, această desfătare a rămas solitară. Se închidea cu orele în acea baie înghețată iarna şi sufocantă vara, şi privea cu un singur ochi filmele clasice ale studiourilor Warner şi Paramount. Părul femeilor, întotdeauna descoperit, era diafan sub efectul peliculei alb-negru şi al eclerajului. Cocoțate pe tocuri înalte, se grăbeau spre automobilul lor pe străzile marilor oraşe americane. Sărutau diverşi bărbați prin restaurante aglomerate sau pe acoperişul de la Empire State Building. Beau cocteiluri, din pahare pe care le țineau cu mănuşi din mătase. Îi plăcea atât de mult spectacolul, încât uita de durerea care-i chinuia spatele încovoiat şi de furnicăturile din pulpe.

Până la urmă, frații lui s-au prins şi l-au amenințat, cu voci răguşite de atâtea guturaiuri, că-l vor da în vileag dacă nu

se arată mai generos. La început, lui Mehdi i-a picat rău. N-avea niciun chef să-şi dezvăluie secretul şi se înfuria la culme când cei mici râdeau înfundat sau făceau remarci grosolane la adresa actriţelor pe care le venera. Foarte repede însă, fraţii lui au învăţat pe dinafară dialogurile din filme şi toţi trei au început, pentru amuzament, să le recite pe rând. În salonul unde Farida le punea masa, începeau uneori, brusc, să joace una dintre acele scenete. Mehdi era Humphrey Bogart sau Fred Astaire. Avea întotdeauna rolul principal. Iar când îi surprindea, chicotind şi glumind în franceză, Farida se enerva la culme. Le urla:

— Încetaţi să mai vorbiţi în franceză de faţă cu mine!

În ciuda spaimei pe care le-o inspira, izbucneau în râs.

— Nu vă e ruşine să vă bateţi joc de propria voastră mamă?

Şi-i lua la palme. Ca s-o înfurie şi mai tare, Mehdi recita apoi poeme de Ronsard. Cu glas tremurat, declama „mignonne allons voir si la rose...”[13], iar Farida îl fugărea pe scări. Sonorităţile acestei limbi o indignau. Silabele acelea de neînţeles îi dezvăluiau nefericirea, neputinţa. Vorbeau despre împilarea poporului ei şi despre lipsa de cultură a femeii. Într-o zi, când Mehdi se închisese în baie de aproape o oră, Farida s-a năpustit ca o furie şi a bătut în uşa de lemn. Mehdi i-a strigat în franceză:

[13] Primul vers din Oda Cassandrei. „Să vedem, draga mea, dacă roza...”.

— Lasă-mă-n pace.

Şi s-a pus pe râs.

Farida a izbit cu toată puterea în uşa pe jumătate putrezită din pricina umezelii. A lovit cu pumnii, cu picioarele şi uşa s-a spart. L-a înşfăcat de guler pe Mehdi, a dat cu el de pământ şi, încet, şi-a lipit ochiul de gaura din zid. S-a cutremurat, repetând „Să ne ferească Dumnezeu de satana", „ya Latif ya Latif". Văzuse prin lunetă o femeie blondă cu gura boită. O femeie şezând într-un fotoliu, într-o casă foarte întunecată, cu picioarele dezgolite unul peste altul. Îndrepta un revolver spre un bărbat cu pălărie şi loden. Farida n-ar fi mărturisit asta nimănui, dar dacă n-ar fi fost fiu-său, idiotul ei de fecior întins pe jos, ea ar mai fi zăbovit pe-acolo o vreme, doar cât să afle ce se va întâmpla cu femeia aceea. Dar Farida s-a întors şi i-a dat nişte palme lui Mehdi, care-şi păzea faţa cu mâinile. S-a auzit un hohot de râs şi apoi un foc de revolver.

***

La aproape douăzeci şi patru de ani, lui Mehdi i se întâmpla încă să se trezească tresărind brusc, cu fruntea lac de năduşeală, gândindu-se la maică-sa. Păstrase amintirea unei femei cu ochii duşi în fundul capului, cu aer năuc, cu pielea de culoarea frunzei de tutun. Se înfuria rău dintr-un fleac şi începea să împartă lovituri, ca să nu mai audă şi să nu mai sufere. Îşi chelfănea copiii. După un accident în urma căruia îşi rupsese nişte oase, Farida devenise victima

unei dependenţe de morfină, pe care toată lumea se prefăcea că n-o bagă în seamă. Noaptea o ştergea pe terase. Puteai s-o vezi mergând pe acoperişuri, în djellaba ei în culori ţipătoare, cu părul despletit. Pe străzi, iluminate modest cu blocuri mari de ceară pe care fiecare familie le aşeza în faţa uşii, se întâlnea cu bărbaţi care veneau de la hammam, cu un ştergar alb în jurul capului şi cu pielea încă aburindă. Farida nici nu-i zărea. Mergea, ştergându-şi fără astâmpăr mâinile pe djellaba. Grăbea pasul ca să ajungă la farmacistul care se temea de venirea ei. Ba chiar începuse să închidă mai devreme, sperând că va alege o prăvălie dinafara oraşului vechi. „Să-şi ea ce-i trebuie de la un şarlatan, îşi zicea el. Să mă facă uitat." Dar Farida ajungea din nou, năduşită şi neşovăitoare. Ciocănea în geam, ştiind prea bine că farmacistul o auzea, câtă vremea locuia deasupra magazinului. Mai ştia şi că o să-i deschidă, pentru că bătrânul se temea de scandal şi pentru că-i era puţin milă de ea. Până la urmă cobora şi, mârâind, ridica grilajul, jurând că e ultima oară. Îl invoca pe Dumnezeu şi o implora să-şi vină în fire, în numele mântuirii şi al copiilor ei. Farida nu auzea. Grilajul fiind ridicat, era la un pas să-şi atingă ţelul. Farmacistul se ducea îndată în camera din spate. Auzea zgomotul fiolelor şi o cuprindea un fel de uşurare. El vorbea, dar ea nu-şi simţea decât gura cleioasă, gura care-i părea plină de sudoare.

Mehdi era un copil vioi şi curios, pe care tatăl lui îl adora. Bătrânul Mohamed, care lucra ca ospătar-şef la un francez bogat, îşi băgase în cap să-l înscrie la un liceu mixt. I-a cerut ajutor patronului său, iar acesta, după ce s-a întâlnit cu tânărul-minune, a acceptat. Farida i-a reproşat mereu soţului ei că le-a aruncat copilul în braţele francezilor. „O

să-l faci străin în propria lui casă." Şi, mulţi ani după aceea, Mehdi s-a văzut nevoit să admită că avusese dreptate. În momentul cuceririi independenţei, Mehdi avea unsprezece ani. Ca şi ceilalţi elevi, fusese martor la adunările mulţimilor, la explozia de bucurie care urmase după întoarcerea regelui, şi era mândru de ţara lui şi de suveranitatea ei recăpătată. Avea sentimente ambigue faţă de francezi. În faţa colegilor, se prefăcea că îi urăşte pe albi, pe creştini, pe respingătorii imperialişti. Îi umplea de ocări şi pretindea că, de fapt, le învăţase limba, legile şi istoria, ca să se poată elibera cât mai bine de ele. Ca să-i bată cu armele lor, după cum explicau la vremea aceea naţionaliştii. În realitate, nutrea faţă de ei o admiraţie plină de gelozie şi socotea că viaţa lui nu putea avea decât un scop: să ajungă ca ei.

Când a intrat la liceu, la sfârşitul anilor '50, i s-a întâmplat să câştige ceva bani făcând pe ghidul pentru turiştii care căutau experienţe exotice. Li se părea că arabul acela cu frunte boltită, cu lentile groase la ochelari, care cunoştea atât de bine străduţele din vechiul oraş, era nostim. Îi prevenea, cu un aer doct: „Fără ghid, v-aţi rătăci. Oraşul a fost special gândit aşa. Ca să se închidă ca o capcană asupra străinilor sau invadatorilor". Turiştii îl urmau îndeaproape. Tresăreau la vederea chipurilor chinuite ale meşteşugarilor, erau înspăimântaţi de urletele bărbaţilor care, trăgând de-un căruţ hodorogit ori de vreun măgar, îi izbeau violent de ziduri. Se înfiorau din pricina ologilor, a piticilor, a orbilor îmbrăcaţi în djellaba de lână gri, cu un baston noduros în mână şi o cupă micuţă din metal, în care se auzea uneori zornăind câte-un ban. Puţini erau cei care ştiau să tacă în faţa frumuseţii acestei gloate nesfârşite şi care găseau cum să se dea la o parte din calea catârilor

împovărați cu baloturi de lână vopsită în roz sau indigo. Mehdi alerga. Sărea peste bălți sau peste bălegar, reuşea să dispară din văzul turiştilor şi se delecta cu parfumul groazei care ajungea până la el. Voia să lase impresia că oraşul era al lui şi că toți locuitorii îl cunoşteau şi-l iubeau. Cu negustorii de legume sau de măsline mima, cu exces de zel, o complicitate de vechi tovarăşi de drum. Scornea tot soiul de poveşti, măsluia legende, fără să-i pese vreodată de adevăr. Turiştii, care năduşeau în mantalele lor de lână, care păşeau cu grijă, uitându-se să nu-şi mânjească încălțările, erau răsplătiți cu vârf şi-ndesat pentru banii lor.

Mehdi cunoştea mai bine istoria şi geografia Franței decât francezii ăştia din Limoges sau din Orléans. Pentru ei, născocea mituri nemaiauzite. La început, negustorii din Fès nu-l văzuseră cu ochi buni pe copilul acela urât, cu gambe prea firave, care-i punea să-şi desfăşoare covoarele sau să despăturească pernele din piele. Se oțărau când puştiul le lua vorba din gură sau le punea la îndoială balivernele pe care le ticluiseră o viață întreagă şi care dăduseră roade. Dar micul Mehdi s-a dovedit un vânzător de excepție. Le-a arătat un lucru de care până atunci nu fuseseră conştienți: nu era suficient să lauzi calitatea lâneturilor, moliciunea pielăriei, finețea cusăturilor. Trebuia spusă o poveste. „Acesta nu e un covor oarecare, afirma Mehdi în fața turiştilor uluiți, ci reprezintă tot ce a rămas din locuința unui fost paşă, mort într-un război între triburi.” Şi, în scurt timp, în sufrageria lor din Limoges sau din Orléans, aceşti călători fermecați aveau să-şi invite prietenii la un pahar de vin şi să le depene istoria acelui covor şi al războinicului învins. Turiştii îi puneau întrebări. Voiau să afle mai multe despre el, să înțeleagă de ce nu avea accent – „dacă aş închide ochii, aş putea crede că eşti francez” –, cum de ştia

toate acele poveşti extraordinare. Şi atunci Mehdi povestea cum el, copil fiind, se luptase cu sărăcia şi cu mizeria, se preschimba în erou, ori mai degrabă le oferea turiştilor, mai cu seamă femeilor, mai cu seamă mamelor, imaginea pe care o aşteptau. Cea a unui mic sălbatic care se civilizează la căldura emanată de prezența străinilor. Cea a unui supradotat, rătăcit în limburile mediocrității şi barbariei. Femeile, după ce aruncau o privire înlăcrimată către soții lor, se aplecau spre el. Îi făceau promisiuni. Promisiunea că îi vor scrie, că îi vor trimite din când în când câte o carte sau nişte bani, că vor avea grijă de el când va fi suficient de mare ca să poată evada de-acolo şi, de ce nu, să meargă la studii în Franța. Îi spuneau că existau destui arabi excepționali pe băncile universităților franceze. Şi că, dacă îşi dorea să-şi vadă visul împlinit, se cuvenea să fie băiat cuminte, studios şi energic. Spunea „mulțumesc", fără să simtă că-i slugăreşte. Sub acea deghizare, a sărăciei şi a vârstei fragede – care în ochii lui erau unul şi acelaşi lucru –, îi cerceta cu ochiul bărbatului care avea să fie cândva şi, preț de o clipă, nu putea să nu le constate mediocritatea. Uneori, oricât s-ar fi străduit, nu izbutea să zâmbească şi să-şi joace rolul. Condescendența turiştilor îl enerva şi le răspundea sec la întrebări. Muşcându-şi limba, le asculta comentariile idioate, remarcile despre murdărie şi lipsuri, despre înapoierea poporului lui. Îi venea atunci chef să-i dezamăgească, ori mai degrabă să le confirme prin ură, prin violență, prin grosolănie, că era exact ceea ce credeau despre el. Voia să arate că acel coşmar era real. Unei fete cu codițe, îmbrăcată într-un pardesiu de lână verde-închis, care privea cu silă la căzile vopsitorilor, i-a şoptit: „Ai grijă, micuțo, că s-ar putea să te înfulece un arab". Fata a țipat şi s-a ascuns în fustele maică-sii, care a tras următoarea concluzie: „Spectacolul ăsta nu e pentru copii. Fata mea e prea emotivă". Nu a părut să realizeze că Mehdi era doar cu

puțin mai în vârstă decât fiica ei şi că stătea aşezat, ghiduş, pe balustrada unui balcon aflat deasupra căzilor pline cu găinaț de porumbei.

Acolo, de-a lungul celor optzeci de kilometri care despărțeau Casablanca de Rabat, mareşalul Lyautey năzuise să construiască o Californie franceză. Credea că oceanul va da putere şi belşug acestei țări, şi era uimit că locuitorii ei trăiseră atâta vreme acolo fără s-o prețuiască. A făcut din Rabat capitala ei, trimițând prestigioasa cetate Fès în trecut. Şi, în locul micului oraş portuar care era Casablanca, s-a îndârjit să construiască vitrina Marocului modern. Un Maroc în care îndeletnicirea locuitorilor va fi să câştige bani şi să se bucure de plăcerile vieții. Un Maroc foarte diferit de cetățile imperiale, de medinele sufocante, de riadurile cu ziduri lipsite de ferestre, în care familii întregi trăiau încremenite în tradiție. Nu, aici, pe țărmul oceanului, avea să ridice un oraş pentru cuceritori, pionieri, oameni de afaceri, femei petrecărețe şi turişti în căutare de exotism. Un oraş de muncitori şi de miliardari, cu bulevarde largi mărginite de palmieri, restaurante şi cinematografe, clădiri Art Deco de un alb imaculat. Aici, cei mai buni arhitecți de metropole vor scoate din pământ edificii de beton cu ascensor, încălzire centrală şi parcări subterane. Un oraş ca un cadru de film, scăldat în lumină galbenă, unde trecătorii vor interpreta un scenariu scris special pentru ei. Adio paşale pântecoase, sultani trândavi, femei cu haik[14] zăvorâte în palate atinse de umezeală! Gata cu războaiele dintre triburi, cu foametea țăranilor, cu toată pudoarea şi înapoierea care proliferaseră la adăpostul munților. Şoseaua

[14] Bucată dreptunghiulară de stofă, fără cusături, care, în țările musulmane, acoperă celelalte veşminte feminine.

de coastă avea să țină loc de graniță şi toți ambițioşii aveau să viseze la cucerirea Vestului.

***

În iulie 1969, Henri şi Monette au găzduit-o pe Aïcha în căsuța închiriată de pe plaja Sable d'or. Clădirea era înconjurată de o mică grădină cu gazonul pălit de soare şi se prelungea, în spate, cu o terasă largă care cobora spre plajă. Sufrageria, în care domnea o harababură de necrezut, dădea spre o bucătărie înghesuită.

În preajma uşii de la intrare, mereu deschisă, stăteau claie peste grămadă încălțări pline de nisip, coşuri de rafie, vrafuri de prosoape jilave care miroseau a mucezeală. Cele două canapele aveau în față o masă scundă, încărcată de ziare, cărți şi scoici. Pe un fotoliu moțăia o pisică. Alta, pe care Monette o culesese de la băcănia din colț, se instalase pe pervazul unei ferestre. „Să nu-ți treacă prin cap să te-apropii de ele, a avertizat-o ea pe Aïcha, chiar în ziua sosirii. Sunt pisici sălbatice şi nimeni nu poate să le mângâie." În ciuda haosului înstăpânit aici, ori poate tocmai datorită lui, locurile aveau un aer ospitalier, plăcut, astfel încât uitai de rânduielile rigide ale bunelor maniere. Atmosfera te îndemna la destindere, la desfătare, la lenevealã. În spatele bucătăriei, o scară de beton ducea la primul etaj, unde se aflau o cameră mare pentru cei doi şi alta mai micuță care putea găzdui un oaspete în trecere. Încăperea era strâmtă şi avea drept pat o banchetă. „Dar nu-ți face griji, i-a zis Monette. Aici se stă mai mult pe-afară."

Când s-a trezit în prima dimineaţă, Aïcha s-a sculat din pat şi s-a uitat pe fereastră. Prin ceaţa deasă răzbătea un soare alb. Plaja părea prinsă într-o imensă pânză de păianjen pe care o sfâşiau uneori nişte siluete nelămurite şi înspăimântătoare, ce târau după ele nişte bărci cu vopseaua scorojită. Monette a ciocănit uşor în uşă.

— Te-ai trezit? Am auzit zgomot.

Purta doar o cămaşă subţire şi s-a strecurat în pat, lipindu-şi picioarele îngheţate de pulpele prietenei ei.

— N-o să încăpem amândouă, e mult prea îngust, a protestat Aïcha.

Dar au rămas aşa, strânse una într-alta, şi au început să-şi vorbească în şoaptă ca pe vremea când, în fundul clasei, îşi încredinţau secrete, temându-se de nişte lovituri cu linia la palmă. Monette i-a vorbit despre Henri, căruia i-a înşirat calităţile, cu un elan de care Aïcha a fost mişcată. A povestit şi despre slujba ei la liceu. Despre fetele care se ascundeau să fumeze şi care învăţau pe de rost dicţionarul limbii franceze.

— Poliţia ne cere să fim cu ochii pe ele, să nu ne scape nimic. Nu sunt însă decât nişte puştoaice, ce rău ar putea face?

Toată dimineaţa au pierdut vremea prin sufragerie. Au băut cafele şi au aruncat ceştile în chiuveta care dădea pe

dinafară. Apoi ceața s-a risipit şi s-a ivit cerul de un albastru nefiresc, nemaivăzut. Absorbise tot albastrul din lume, iar oceanului nu-i mai rămăsese decât verdele şi cenuşiul. Aïcha a ieşit pe terasă, unde lumina i-a rănit ochii. Nisipul părea alcătuit din minuscule aşchii de cupru în care soarele se reflecta la nesfârşit. Către prânz, a bătut la uşă un pescar şi le-a arătat ce prinsese în ziua respectivă: sardele, barbuni şi o doradă frumoasă pe care Monette a fript-o în grădină, pe un grătar cu cărbuni. Au prânzit la ora cincisprezece, pe terasă, cu plaja pustie în față. Henri le-a privit mâncând peştele cu mâna şi râzând prosteşte ca nişte eleve de liceu. „Altă viață decât la internat."

În primele zile, nu s-au văzut cu nimeni. Peste săptămână, casele învecinate rămâneau pustii, iar pereții lor de lemn scârțâiau în bătaia vântului. La câteva străzi distanță, o băcănie vindea legume şi conserve, mai multe tarabe ofereau frigărui la grătar şi chiftele. După-amiaza, în timp ce Henri lucra pe terasă, cele două tinere înotau în oceanul rece ca gheața. Se întindeau pe nisip, fumau țigări cu gust sărat şi adormeau, ca nişte prunci, cu capul ascuns în căuşul cotului. Prin cartier s-a zvonit că în căsuța lor îşi petrece vacanța un doctor. A doua zi după venirea Aïchei, s-au prezentat câteva persoane ca să se trateze. Băcanul a adus-o pe fiică-sa care avea o durere de urechi. Paznicul din parcare a cerut medicamente pentru astm. Dar cea care a insistat să examineze rana pe care pescarul o avea la picior şi care nu se mai închidea, a fost chiar Aïcha. A dezinfectat-o, i-a pus un pansament şi i-a explicat pescarului:

— Trebuie să nu-ți bagi piciorul în apă timp de cel puțin o săptămână.

Pescarul, hlizindu-se, a pocnit din palme:

— Şi eu cum muncesc, dacă-mi ţin piciorul afară din apă?

Spre sfârşitul zilei, cerul prindea nuanţe de portocaliu şi de violet. Oceanul se liniştea, gata să înghită soarele. Valurile nu se mai spărgeau pe ţărm, ci mureau domol, aproape tăcute, atingând uşor nisipul, precum tivul unei rochii de mătase. Asfinţitul apăsa asupra elementelor şi oamenilor ca o vrajă. Ţâncii începeau să caşte. Unii aţipeau cu capul pe coapsele dezgolite ale mamei. Tinerele se adăposteau în braţele iubiţilor şi, împreună, contemplau linia zării, cu feţele scăldate într-o lumină roşiatică, de parcă s-ar fi aflat în plin incendiu. La ceasul acela al serii, se pornea vântul, acoperind râsetele, vocile şi făcându-i să tremure pe înotătorii despuiaţi. Nisipul căpăta culoarea aurului topit şi în pletele fetelor îndrăgostite se iveau şuviţe blonde. Atunci, lumina înfrumuseţa totul. Ştergea oboseala şi grijile de pe chipuri, împodobea cu blândeţe feţele cele mai sinistre. La ceasul acela, cel mai frumos între toate, soseau prietenii de la Rabat şi de la Casablanca. De vineri până duminică, locuinţa era invadată şi fremătă de râsete, muzică şi discuţii pătimaşe. Pe drumul de coastă, se circula bară la bară, iar ţăranii locului priveau, năuciţi, baletul maşinilor care ajungeau la plaje şi umbrelele care ieşeau pe geamuri.

Pe aceşti optzeci de kilometri de coastă se aduna toată Curtea şi burghezia capitalistă. Limba asta de pământ găzduia sosirile şi plecările unei elite care, de câţiva ani, deprinsese plăcerea scăldatului în mare, a după-amiezilor la soare, a cluburilor private cu piscină. Se vânturau de la Rabat la Skhirat, de la plaja Sable d'or la cea din Bouznika,

de la cazinoul din Fedala la Cornişa din Casablanca. Restaurantele, ţinute de francezi sau de spanioli, serveau peşte la grătar pe care clienţii îl mâncau cu degetele, bând din pahare joase un vin taninos care te îmbia la somn. Pe terase plutea miros de usturoi, de peşte fript şi de coajă de portocală. În sălile din spate se cântau melodii de jazz sau piese de varieteu francez, pe care clienţii le ştiau pe dinafară şi pe care le fredonau râzând.

Dacă un străin ar fi intrat în căsuţă pe timpul unei seri din vara anului 1969, ar fi fost fără îndoială uimit să vadă adunată sub acelaşi acoperiş o mulţime atât de eteroclită. Henri şi Monette erau înconjuraţi de specimene dintre cele mai diverse. Unii erau apropiaţi ai Palatului, alţii veneau de niciunde şi n-aveau nici clan, nici proptele, nici vreun chior în buzunar. Un şef de sindicat studenţesc, căsătorit cu o librăreasă din zona Lille, era apropiat al fiului unui bogat industriaş din Casablanca, al unui student evreu pro-palestinian sau al unui tânăr geniu în ale matematicii, originar din Sidi Kacem. Bărbaţi care gravitau în cercurile puterii dădeau noroc cu cei care voiau să-i răstoarne. Studenţi provenind din clasa de mijloc, fii de meşteşugari sau de prăvăliaşi, îşi închipuiau că vor deveni cândva miniştri şi că-şi vor ridica o casă cu piscină în cartierele arătoase ale Rabatului. Toţi aveau ceva în comun, ceva încă excepţional în această ţară nouă. Îşi făcuseră studiile şi asta le dădea dreptul să viseze la un viitor luminos. Într-o seară, Aïcha l-a întâlnit pe Ahmed, bun prieten al cuplului, care i-a sărutat mâna şi s-a prezentat. În vârstă de vreo patruzeci de ani, era absolvent al unei mari facultăţi de inginerie din Paris. La întoarcerea în Maroc, a fost recrutat de Ministerul Economiei. De origine din Fès, fiu al unui negustor

analfabet, Ahmed a povestit că a obținut o bursă mulțumită naționaliştilor.

— Când am plecat de-acasă, încă purtam guern, codița aceea care le era împletită băieților la baza craniului ras. Aveam nişte şalvari vechi şi o cămaşă de in. După ce am ajuns la Rabat ca să iau tramvaiul şi apoi vaporul, m-am scotocit prin buzunare ca să mă duc frizer. Apoi mi-am cumpărat haine noi. Într-un sfert de oră sau poate un strop mai mult, am pătruns în lumea modernă.

Printre studenții lui Henri erau puține femei. Aïcha a recunoscut-o pe Ronit ca fiind una dintre fetele ce apăreau în fotografia trimisă de Monette. Era scundă şi firavă, dar, de îndată ce intra într-o încăpere, umplea locul şi atrăgea atenția bărbaților. Desigur, era frumoasă. Bronzată, cu ochi ca cenuşa peste care îşi punea gene false, cu un păr lung pe care şi-l strângea la spate într-o coadă de cal care-i atârna până la şale. Însă puterea de seducție îi venea din siguranța de sine, din veselie, din felul în care pocnea din degete şi făcea cu ochiul, din surâsul într-o doară. Ronit se trăgea dintr-o familie evreiască ultra-ortodoxă, foarte rigidă, care locuia în ghetoul din Fès. Fugise de-acasă la şaisprezece ani, lăsându-şi părinții dărâmați din pricina scandalului, şi la început şi-a găsit refugiu la nişte veri din Essaouira, după care s-a stabilit în capitala economică. Locuia împreună cu fratele ei deasupra unui garaj şi, chiar dacă toată lumea ştia că e în lipsă de bani şi că îşi lua slujbă după slujbă, nu se plângea niciodată şi îşi plătea întotdeauna băutura. Se îmbrăca într-un fel care a impresionat-o pe Aïcha. Ronit refolosea caftane vechi, pe care le scurta şi pe care apoi le încingea cu cordoane groase de piele. Purta sandale din rafie, ca țăranii din Rif, iar Aïcha şi-a zis că n-a văzut

niciodată o femeie atât de elegantă. Ronnie îi detesta pe marxişti, pe care îi acuza de orbire şi de complicitate la crimele lui Stalin şi ale lui Mao. Dar, mai cu seamă, avea ce avea cu Abdellah şi cu gaşca lui de pletoşi. Abdellah era un slaoui[15] cu ochi verzi, care pretindea că un strămoş al lui, corsar, răpise pe vremuri o islandeză şi apoi se căsătorise cu ea. Purta nişte jeanşi evazați, exagerat de strânşi pe coapse, şi nişte ghete din piele grena la care ținea la fel de mult ca la portretul lui Che Guevara pe care-l afişase deasupra patului. Ronit îl lua tot timpul peste picior.

— Crezi că o să mai putem s-o ducem aşa şi după ce or să vină tovarăşii tăi comunişti la putere? Hai, du-te şi fă-ți revoluția în altă parte, du-te învârtindu-te!

Toată lumea credea că Ronit şi Abdellah trăiesc împreună. Noaptea, când se lăsa umezeala şi lumea se strângea în grupuri sub câte un pled, Ronit şi Abdellah se izolau într-un colț de grădină, iar băiatul putea fi auzit cum râde la împunsăturile lui Ronit. O adora.

Ronit a pus trei boluri pe tejgheaua din bucătărie. A vărsat înăuntru măsline, felii de castraveciori, arahide prăjite, calde încă, a căror pieliță, prea sărată, te strica la burtă. Pe terasă, băieții scoteau nişte cutii de bere dintr-o frapieră şi sorbeau spuma care da pe dinafară şi care li se prelingea pe bărbie.

---

[15] Locuitor al oraşului marocan Salé.

— Uită-te la prefăcuții ăştia, i-a zis ea Aïchei. Cică susțin emanciparea femeilor şi pretind că nu seamănă cu părinții lor. Pun pariu că, după căsătorie, o să-şi pună nevestele să îşi ascundă diplomele şi să se facă gospodine de nădejde.

— Am avea nevoie de ajutor! a zbierat Ronit, în nepăsarea generală. Eşti doctoriță, nu? a întrebat-o pe Aïcha, care tăia feliuțe dintr-un salam pe care-l adusese din Alsacia. E-adevărat ce se zice despre pilulă?

— Ce se zice?

— Eh, ştii tu. Că rămâi fără păr, că faci cancer şi că, uneori, ajungi sterilă.

— Din punct de vedere ştiințific, nu mi se pare prea convingător.

— Tu iei?

— Ce? Pilule?

— Dacă zici că nu-s dăunătoare, de ce nu iei?

Ronit nu a aşteptat răspunsul Aïchei. Abdellah se apropiase de tejghea şi, ronțăind salam, s-a luat de Henri.

— Ia zi, ai aflat că Roland Barthes o să predea la Rabat?

— Ştie toată lumea, a răspuns Henri. La facultate se vorbeşte doar despre asta.

— Ţara e-n pragul revoluției, poporul trăieşte în mizerie şi domnul Roland Barthes o să ne facă onoarea să ne predea Proust şi Racine! Până la urmă, ce treabă au marocanii cu Proust? Vă purtăm veşmintele, vă ascultăm muzica, ne uităm la filmele voastre. În cafenelele din Casablanca, tinerii citesc Le Monde şi pariază la cursele de cai pariziene. Când o să pricepem că e nevoie să ne dezvoltăm propria personalitate, să ne cunoaştem propria cultură, să ne luăm destinul în mâini?

— Şi ce preferi? i-a întors-o Ahmed. Nu-mi spune că eşti ca ăia din Istiqlal care cer şcoală coranică, arabizare totală şi întoarcere la nişte tradiții care nu sunt nimic altceva decât folclor pentru turişti?

— Nu-mi pune în gură ce n-am spus. Adevărul e că puterea n-are nici un interes să educe masele. Câtă vreme colaboratorii francezi vor fi desemnați să predea în universitățile noastre, studenții vor primi cunoştințe coloniale şi burgheze care îi vor împinge să apere nişte interese de clasă. Nu spun asta pentru tine, Henri. Tu eşti altfel. Recunoaşte însă că toți colegii tău colaboratori vin aici pentru că sunt atraşi de punguța cu dirhami marocani.

— Găsesc că eşti uşor nedrept, i-a replicat gazda. Ne aflăm aici ca să ne punem cunoştințele la dispoziția Marocului, ajutându-l să-şi formeze viitoarea elită, care va conduce țara.

— Elita, ce banc bun! Ţara asta produce an de an milioane de analfabeţi ca să trudească pe tarlale, să mături trotuarele, să ţină o puşcă în mână. Ar trebui să luăm uzinele cu asalt, să organizăm cursuri serale, să muncim pentru conştientizarea maselor!

Ronit s-a suit în picioare pe tejghea.

— Nu-ţi dai seama că strici petrecerea cu discursurile astea umflate? Ce-ar fi să mergem la un bar? Am chef să dansez!

Şi se duceau să danseze, seară de seară, în cluburile de pe coastă. Conduceau uneori până la Cornişa din Casablanca şi ţopăiau într-unul din cluburile unde, cu cincisprezece ani în urmă, stăteau nişte pancarte care precizau: „Interzis marocanilor”. Pe marginea celei mai mari piscine din lume, fetele în bikini participau la concursuri de frumuseţe şi erau încoronate ca Miss Tahiti sau Miss Acapulco. Asistau la concertele unor formaţii de varieteu care le copiau pe vedetele yéyé[16] sau care se inspirau din marile nume ale muzicii americane. Cântăreţii marocani îşi dădeau pe spate părul sârmos, pomădându-l cu gomina, şi îşi închiriau, de prin vreo prăvălie din Maârif, sacouri cu paiete. Toată noaptea la Balcon, la Tube sau la Notte, gaşca lui Henri dansa pe melodiile lui Elvis Presley şi ale celor de la Platters, şi îşi strângeau femeile în braţe când răsuna vocea lui

[16] Gen de muzică franceză de la începutul anilor ’60, care se inspira din ritmurile unor şlagăre anglo-saxone şi care, de obicei, conţinea dubla interjecţie yea yea, transliterată prin yé yé.

Gilbert Becaud. A doua zi, când se crăpa de ziuă, se duceau la taraba din spate, unde un bătrân prăjea nişte gogoşi pe care le rostogolea prin zahăr şi le atârna de nişte sforicele. Se delectau şi-şi lingeau degetele cu buze unsuroase.

Aïcha nu dansa şi nici nu trăgea din jointurile care circulau din mână-n mână şi le înroşeau ochii. Stătea adesea deoparte şi se gândea la Karl Marx. De la întoarcerea ei, nu mai apăruse. Spera, zilnic, să-l vadă intrând în casă sau apărând pe plajă. Inima i-o lua razna când i se părea că-l recunoaşte, dar barba sau pletele acelea nu erau ale lui. Dezamăgirea o făcea să lăcrimeze. Şi-a zis că Henri se certase cu el sau că băiatul plecase să scrie şi că nu o să-l mai vadă nicicând. Noaptea, când vântul trântea fereastra şi frigul intra în cameră, îşi închipuia că poate fusese arestat sau că dispăruse. De când era acolo, tot auzea poveşti despre răpiri, comploturi şi arestări. Şi se întreba dacă lui Mehdi i se putea întâmpla aşa ceva.

Într-o zi, în timp ce toți trei terminau de mâncat, Henri s-a ridicat şi a anunțat că o să-şi petreacă după-amiaza la Rabat, ca să facă piața şi să dea nişte telefoane. De când se stabiliseră la Sable d'Or, încercase zadarnic să-şi instaleze o linie telefonică.

— Şi poate mă duc să-l văd pe Mehdi. Îți aminteşti de Karl Marx? a întrebat-o pe Aïcha. Eu i-am găsit porecla asta.

Aïcha s-a uitat la el cu o văpaie în ochi. Ar fi vrut să-i pună o mie de întrebări. Unde era Mehdi? De ce nu venea să-i vadă? Era bine-sănătos? Dar s-a mulțumit să răspundă:

— Da, îmi amintesc vag.

— A acceptat un post de asistent universitar la Rabat. L-am sfătuit să n-o facă. Cu atâtea greve, a devenit aproape imposibil să lucrezi la o facultate. La câte diplome are, poate căpăta un post înalt în administrație. Însă se încăpățânează să scrie un compendiu privind consecințele psihologice ale subdezvoltării. Dacă-şi închipuie că o să primească premiul Nobel pentru economie, îşi face iluzii.

În după-amiaza aceea, în timp ce conducea spre capitală, Henri şi-a amintit că, în 1965, fusese la un pas să părăsească Marocul, la doar câteva luni după ce venise aici. Îşi făcuse valiza şi îl sunase pe decanul universității să-l înştiințeze că nu asta era ceea ce căuta. Fugise de fosta soție, de familie şi de prietenii care nu-i spuneau nimic. O viață cenuşie şi fără provocări, care nu palpita, care-i dădea impresia că o apucase deja pe drumul senectuții. Dar nu fugise de toate astea ca să se trezească în mijlocul unei țări devastate de război, o țară unde propriii săi elevi riscau să fie ucişi sub ochii lui. Astăzi, nu îşi regreta hotărârea. Dacă ar fi renunțat şi s-ar fi suit în avion, n-ar fi întâlnit-o pe Monette, n-ar fi avut parte nici de căsuță, nici de viața aceea despre care credea că e cea mai fericită şi mai frumoasă cu putință. Dar tocmai această fericire, acest viață tihnită i se părea uneori indecentă, deplasată. Fiindcă în spatele imensei bucurii care plana acolo, în spatele acelei lipse de

griji a traiului pe un țărm rece unde dogorea soarele, întrezărea teama şi crisparea din suflete.

Era bântuit de amintirea acelor zile din martie 1965, când sute de liceeni se năpustiseră în Casablanca pe străzi să protesteze împotriva unei circulare care interzicea elevilor cu o vârstă mai mare de şaisprezece ani accesul la liceu. Pe vremea aceea, încă locuia în oraş, în cartierul Gauthier. Îi văzuse străbătând bulevardele inundate de soare şi mergând până în cartierul muncitoresc Derb Sultan. Băieții le duceau pe fete în cârcă. Strigau: „Vrem să-nvățăm!", „Hassan II, valea! Marocul nu-i al tău!", „Pâine, locuri de muncă şi şcoli!". După ce li s-au alăturat părinții, şomerii şi nevoiaşii din bidonville-uri, au ridicat baricade şi au incendiat clădiri. A doua zi, Henri trecuse prin fața comisariatului central şi privise mulțimea de părinți cu fețe chinuite de îngrijorare, cerşind veşti despre copiii lor dispăruți. Lipiți de zidul împrejmuitor al noii medine, nişte liceeni, cu mâinile legate la spate, aveau îndreptate spre ei puştile militarilor. Lui Henri încă îi răsuna în urechi țiuitul gloanțelor, bubuitul aruncătoarelor de grenade, sirenele ambulanțelor şi, mai ales, palele unui elicopter de unde, se zice, generalul Oufkir trăgea direct în mulțime. În zilele care au urmat, Henri a văzut urme de sânge pe caldarâmul din Casablanca şi şi-a imaginat că puterea trimitea un avertisment către populație. Aici, se trăgea chiar şi în copii, ordinele nu erau negociabile. Pe 29 martie, Hassan al II-lea făcuse această declarație: „Nu există pericol mai mare pentru un stat decât acela reprezentat de nişte aşa-zişi intelectuali. Mai bine ați fi fost analfabeți". Tonul fusese dat.

Zippo era un berber mătăhălos, cu ochi plumburii şi ceafă de taur, patron al restaurantului de plajă l'Océan, cel mai

frumos de acest fel pe o rază de kilometri buni. Îşi datora porecla unei brichete cu care se juca neîncetat. O deschidea şi o închidea tot timpul, iar mâinile i se impregnaseră cu un puternic miros de gaz. Bricheta îi fusese oferită în anii ’50 de nişte soldaţi americani de la baza din Kénitra. „Nişte tipi formidabili, cu dinţi atât de albi de-ai fi zis că-s falşi. Niciodată nu am văzut bărbaţi atât chipeşi, atât de puternici. Ei, da, America e ceva special.” Soldaţii se ataşaseră puternic de el. Îl puneau să asculte discuri pe care le primeau la o săptămână după lansarea pe piaţă. Discuri cu Elvis şi Bill Halley în sunetul cărora tânărul Zippo dansa îndrăcit, făcându-i pe militari să râdă în hohote. Adesea, Zippo zicea: „Îi mulţumesc lui Dumnezeu că nu am studii”. Era convins că prea multe cunoştinţe te încurcă, iar reuşita lui financiară o punea pe seama instinctului. Nu era nevoie să-ţi toceşti coatele pe băncile facultăţii ca să ştii cum să pui pe roate restaurantul şi clubul de noapte alăturat. Cuvântul-cheie era: muzica. La l’Océan, tonomatul funcţiona toată noaptea, cu sonorul dat la maxim. Muzica îi îndemna pe tineri la dans, dansul le făcea sete şi comandau bere la bar. Nimic mai simplu. Toată seara, Zippo era ocupat să lupte împotriva letargiei clienţilor săi. Se ducea la mese, unde găştile de băieţi, timizi şi cu coşuri pe faţă, se uitau spre ringul de dans fără să scoată o vorbă, sorbind încet dintr-o sticlă de Coca-Cola. Îi îndemna să cuteze, să profite de tinereţea lor, să le invite pe fetele care se hăhăiau între ele. Supraveghea intrarea, temându-se de încăierările care apăreau către miezul nopţii. Marocanii, pretindea el, nu ţineau la băutură şi aveau sâcâitoarea pornire de a se da la spanioloaicele drăguţe, ale căror fraţi le înfundau câte un pumn în mutră. „Vreţi independenţă? Atunci mergeţi la agăţat pe pământurile voastre şi lăsaţi-ne femeile în pace.”

Pe 10 iulie 1969, Henri, Monette, Aïcha şi restul găştii s-au întâlnit pe terasa de la l'Océan. Monette şi-a convins prietena să-şi pună o rochie de muselină albă, foarte strânsă pe corp. I-a spus că trebuie să-şi scoată în evidenţă subţirimea trupului şi i-a împrumutat un rând de brăţări şi un inel prea larg, pe care Aïcha s-a temut că-l pierde. Şi-a strâns părul la spate, dezvelindu-şi astfel chipul bronzat. În timpul cinei, Monette a convins-o să bea rom-cola şi i-a promis că nu trebuia să se teamă de alcoolul care începuse să i se suie la cap şi să-i îmbujoreze obrajii. Au mâncat creveţi pil pil[17], peşti la grătar, salată de roşii şi ardei presărată cu chimion. Se înţelegeau cu greu din pricina muzicii date tare, aşa că au părăsit curând masa ca să se repeadă pe ring. Acolo l-a văzut Aïcha.

În mijlocul îmbulzelii, Mehdi dansa.

Ca să-l înţelegi pe Mehdi, trebuia să-l vezi dansând. În gesturile, în mişcările lui, exista un ciudat amestec de stăpânire de sine şi de dezinvoltură. Părea că se lasă dus de ritmul muzicii, că e invadat şi călăuzit de ea, ca o marionetă care prinde viaţă în mâinile păpuşarului. Închidea ochii, îşi aducea braţele la piept, cu pumnii strânşi, şi nu-i mai păsa de lume. Deschidea apoi ochii şi se uita sfidător la ceilalţi dansatori. „Priviţi ce ştiu să fac", părea să spună. Ridica piciorul drept şi începea să twisteze. Atunci, nu se mai afla într-un club de noapte de pe coastă, ci într-una din comediile muzicale pe care le vedea, copil fiind, prin gaura din baie. Se credea Gene Kelly sau Fred Astaire şi visa că

---

[17] Fel de mâncare tipic marocan, pregătit într-un vas numit tajine, pe bază de creveţi, suc de roşii şi usturoi.

Cyd Charisse străbătea mulțimea şi-i întindea mâna. Din tonomat a început să se audă „The Great Pretender” şi Mehdi a dansat singur, pocnind din degete pe ritmul muzicii, cu ochii îndreptați spre bombeurile pantofilor lui de piele. Era suplu şi grațios. Aïcha a remarcat că îşi schimbase ochelarii şi alesese un model la modă, cu rame de baga.

Apoi ringul s-a golit. O parte din clienți s-au strâns în fața unui televizor. Zippo acceptase să pună aparatul pe tejgheaua de alamă, cu condiția ca lumea să consume în continuare şi să danseze. Dar clienții nu-şi dezlipeau ochii de pe ecran, unde imaginea a început să tremure şi apoi a dispărut. Spectatorii au scos strigăte de nerăbdare. Au cerut să fie trimis cineva pe acoperiş să verifice antena. Când au reapărut primele imagini, un bărbat a dat muzica mai încet, ca să se audă mai bine vocea crainicului. Acum, nimeni nu mai umplea paharele, şi barmanii, cu şervetul pe antebraț, se uitau cu gura căscată la imaginile cu astronauții americani. Patronul night-clubului nu mai auzea muzica, nu mai bătea măsura cu vârful pantofului, ci se uita fix, bălăngănindu-şi brațele, la acele imagini pe care nu se putea împiedica să le socotească diavoleşti. Care-i şpilul cu lăzile astea care vorbesc şi au imagini înăuntru? Care-i treaba cu poveştile astea cu oameni care zboară spre lună?

Mehdi o ia pe Aïcha de mână şi coboară împreună pe plajă. Aud, vătuit, zgomot de aplauze şi ritmul unei melodii franțuzeşti yéyé. Aïcha e cam cherchelită, pare o fetiță gata să adoarmă pe bancheta din spate a maşinii. Nu prea ascultă ce îndrugă Mehdi. Şi spune: „Aş vrea să m-aşez” şi, înainte să-şi termine fraza, se lasă să cadă în nisip. Mehdi se aşază lângă ea. Vrea s-o atingă, dar nu îndrăzneşte.

Aşteaptă un semn, o invitaţie, şi ia în pumni nişte nisip, pe care-l lasă să se prefire.

Aïcha se întoarce spre el şi-l sărută. Pare, chiar mai mult ca înainte, o copilă, o nevinovată, iar el e uimit de felul în care îi răspunde la sărutări. Cu gura deschisă, cu mâna pe ceafa lui. Nimic din aceste gesturi nu lasă să se întrezărească vreun strop de vulgaritate, iar el nu îşi spune, aşa cum a făcut-o uneori cu alte femei, că există în aceste săruturi urmele altor săruturi, cu alţi bărbaţi. Gura ei se întredeschide şi lasă să intre limba lui Mehdi. Se apleacă pe spate, cu gâtul ei lung de lebădă luminat de lună. Buzele ei se plimbă pe toată faţa lui Mehdi, ţine ochii închişi, strânşi puternic, de parcă s-ar fi coborât în sine şi ar fi reuşit, graţie miracolului nopţii, alcoolului şi acelui cer înstelat, să-şi înfrângă timiditatea. El e înnebunit şi îi întoarce, cu acelaşi nesaţ, cu aceeaşi înflăcărare, săruturile. Simte, n-are nicio îndoială, că e cel dintâi beneficiar al acestei pasiuni. O descoperă precum cuceritorii care acostează pe ţărmurile unor ţinuturi neexplorate. Femeia aceasta e o insulă îndepărtată, un continent necunoscut, o planetă pe care nimeni nu a văzut-o încă. În orice caz, nu aşa cum a văzut-o el.

Aïcha deschide ochii. În soarele dimineţii, privirea ei are o strălucire de promoroacă, de gheaţă. Mehdi se temuse că va avea ochii tulburi, înceţoşaţi, ochii unei femei ameţite care nu-şi dă seama ce se întâmplă, ceea l-ar fi transformat într-un pungaş, într-un profitor, într-un individ ca oricare altul. Dimpotrivă, e emoţionat de luciditatea privirii ei, de aerul ei lipsit de şovăială. Felul în care se uită la el nu exprimă nici sfidare, nici supunere. Îl sărută pe deplin conştientă, cu toată puterea, cu toată hotărârea, iar asta îi umple inima lui

Mehdi, care o strânge în braţe cât poate de tare. Îşi înfige degetele în muşchii spatelui ei şi e fermecat de atâta fragilitate şi gingăşie. Poate să-i simtă fiecare coastă. Spatele Aïchei seamănă cu un străvechi instrument muzical, cu o ţiteră persană, cu o liră hindusă. Acum îşi închipuie fremătătoarea, luminoasa nuditate care se ascunde sub rochia aceea subţire, rochia aceea atât de frumoasă pe care o remarcase chiar în clipa când a tăcut muzica şi când, singur pe ringul de dans, şi-a ridicat privirea.

Din depărtare se aud strigăte, aplauze, dinspre bar răzbate vacarm de beţie. Lui Mehdi şi Aïchei puţin le pasă. Ce se întâmplă îndărătul lor, acolo, le pare deopotrivă zadarnic şi caraghios, nimic nu poate fi mai important decât ceea ce se petrece aici, pe acest nisip rece, la câţiva metri de refluxul valurilor. De-acum aparţin amândoi altei geografii, unui alt timp, diferit de cel al prietenilor lor, a căror absenţă nu-i îngrijorează.

Muşteriii tineri, cu faţa înroşită de băutură, cu gulerele leoarcă de năduşeală, se vânzolesc înfrigurați între bar şi terasă. Ridică privirile spre cer şi se uită ţintă, voioşi, la lună. Spun: „E-o nebunie!” sau „E incredibil!”. Unii s-au tolănit pe şezlongurile jilave, iar nişte băieţi, pe care împrejurările îi fac să se creadă importanţi, bat câmpii despre această noapte care va schimba lumea. De-acum încolo nu va mai exista nimic imposibil pentru om şi, aşa cum am cucerit luna, vom stârpi sărăcia şi asuprirea, vom pune capăt bolilor şi războaielor. Fetele chicotesc şi se simt mândre, deşi n-au făcut nimic. Spun că, la urma urmei, e-adevărat, nu-i o noapte ca celelalte. Progresul va pătrunde până aici, va începe o epocă a libertăţii şi, ca să serbeze asta, ar catadicsi să se aşeze pe genunchii băiatului pe care-

l iubesc. Ar putea, în noaptea asta, să se lepede de scrupule, să-şi dea jos hainele şi să intre goale în această lume care stă să înceapă, în această lume nouă şi plină de promisiuni.

Alcoolul, dansul, mişcările languroase şi gheata aceea care a călcat în praful selenar, toate li se ridică la cap tinerilor care zbiară pe terasă în franceză şi în arabă. Urlă ca nişte haite de lupi din inima codrului. Peste douăzeci, peste treizeci de ani, ba chiar peste un veac, încă se va mai vorbi despre această zi când omul a pus piciorul pe lună. Lumea va zice: „Ţin minte perfect unde eram". Le vor povesti copiilor lor despre televizorul de pe barul gălbui şi despre melodiile care se auzeau. Şi, de fiecare dată când cineva avea să evoce noaptea aceea, pe terasă, Aïcha se va gândi la primele lor săruturi şi îşi va repeta aceste cuvinte: „Un pas mic pentru om, un pas mare pentru omenire".

Mathilde a strigat: „La masă!". Nimeni nu i-a răspuns. A mai strigat o dată: „Se răceşte mâncarea!". A apărut Selim, cu un aer absent, şi şi-a târşâit picioarele până în sufragerie. Amin a ajuns şi el în cele din urmă şi s-a aşezat în faţa fiului său. Şi-a despăturit şervetul şi i-a boscorodit pe lucrători. S-a pornit împotriva celui care-i vânduse seminţe de proastă calitate şi i-a atras atenţia Mathildei: „O să-i fac proces!".

— Stai drept, i-a zis apoi lui Selim, care i-a răspuns că nu mai e copil.

— Atunci poartă-te ca atare.

În timp ce se ciondăneau, Mathilde vedea cum i se răceşte mâncarea de linte. Şi-a zis că sosul n-o să mai aibă acelaşi gust, că totul se dusese pe apa sâmbetei. A apucat, autoritară, farfuriile şi i-a servit. Voia să-i vadă mâncând şi ţinându-şi gura, dar ei au continuat cu scandalul, fără să le pese de aroma plăcută care se răspândea din mâncare.

— Nu mişti un deget să-ţi dai bacalaureatul a doua oară, i-a zis Amin. Dacă o ţii tot aşa, teleleu, crede-mă că am o soluţie. Te trimitem să faci armata ca să pricepi ce-nseamnă să fii bărbat. La vârsta ta, eu luptam în război.

Selim a ridicat ochii spre cer. Mathilde, în schimb, nu mai auzea nimic. Voia să-i vadă mâncând, şi-atât.

— De ce n-aţi luat-o pe Sabah la voi, în loc s-o înscrieţi la internatul ăla oribil? a întrebat Selim.

— Mama ta şi cu mine ne-am crescut propriii copii. Am trudit ani în şir ca să nu duceţi lipsă de nimic. Meritătm şi noi să fim liniştiţi. În loc să se fâţâie prin Rabat, Selma n-are decât să vadă de fiică-sa. Zău aşa, nu ne-a adus decât batjocură şi amărăciune.

Selim şi-a zvârlit şervetul pe masă.

— Mi-a trecut foamea. Plec.

În ziua aceea, cu fața deasupra unei cratițe, Mathilde s-a întrebat: „De câte ori m-am uitat cum fierbe apa? Cât timp am petrecut făcând cumpărături pentru ei?”. A ridicat privirea şi s-a uitat țintă la frigider, de parcă ar fi fost cel mai crunt duşman al ei. Dihania aia albă şi rece înghițea merindele precum butoaiele găurite din mitologia greacă. Să o iei mereu de la capăt, să repeți neîncetat aceleaşi gesturi, ca până la urmă să se-aleagă praful. I-a fost ruşine, groaznic de ruşine. S-a gândit la toți anii scurşi, la viața alături de familie şi la tonele de hrană pe care le înfulecaseră. Şi-a imaginat o încăpere plină până-n tavan cu fleici, coltuci de pâine, legume fierte. I s-a făcut silă de ele şi de ea însăşi. Şi când te gândeşti că crezuse toate basmele alea tâmpite cu slujnice devenite prințese. Biata Cenuşăreasă, care şi-a petrecut tinerețile făcând treabă-n casă, care a fost împiedicată să studieze şi care, după ce s-a căsătorit cu prințul ei, a trebuit să-şi rumege până la moarte visele neîmplinite.

Acum, Mathildei îi era îndeajuns să se uite la un bărbat, ca să ştie câte femei existau în culisele vieții lui. Dacă era una care să-i pună pe masă un blid aburind, o alta care să-i facă patul, să-i şteargă oglinda în care-şi făcea freza în fiecare dimineață. Îndărătul fiecărei cămăşi călcate, fiecărui pantof lustruit, în spatele fiecărui burdihan care se revărsa peste curea, Mathilde vedea mâini de femeie. Mâini cufundate în apă înghețată şi frecând cu săpun mâneci mânjite de sos. Mâini pline de urme de arsuri şi de răni care nu se vindecau. Îi recunoştea şi pe bărbații singuri. Pe ei poate mai mult decât pe ceilalți. Îi căuta, îi dorea. Bărbații singuri, care se dădeau mereu de gol printr-un guler ros, nişte pantofi murdari, un nasture lipsă.

Mathilde îşi serbase vârsta de patruzeci şi trei de ani. Se simțea bătrână, ponosită, de prisos. Era convinsă că partea cea mai bună a vieții ei trecuse şi că nu-i mai rămăsese decât să aştepte moartea, cu mai multă înțelepciune, mai multă dăruire decât dovedise până atunci. Bărbații singuri nu se uitau la ea, iar ideea de iubire devenise înjositoare. Iubire? Cine-ar mai fi putut s-o iubească? Cine-ar mai fi fost în stare să dorească acel corp care, tot îmbuibându-se, ajunsese rotofei. Amin îi reproşa că nu face nimic, că aruncă banii pe fereastră şi că-şi iroseşte timpul bând ceai împreună cu nişte femei neroade. Şi-o închipuia ghiftuindu-se cu prăjituri, moțăind la nesfârşit, citind cărți despre oameni care nu existaseră nicicând şi despre evenimente care nu avuseseră niciodată loc. Seara, o găsea adesea şezând la masa din bucătărie, cu mâna pe napronul din plastic, cu privirea pierdută. Masa era gata, casa, oglindă. Pusese facturile şi actele contabile pe birou. La dispensar, coşul de gunoi era plin de comprese îmbibate în betadină, de pansamente cu sânge închegat. În timp ce fiica ei era la facultate, în timp ce Selma îşi trăia viața la Rabat, ea stătea acolo, în bucătăria aia, cu nasul deasupra unei fețe de masă care mirosea a zdrențe jilave. Ce-ai putea învăța într-o bucătărie? Secole la rând, femeile preparaseră acolo leacuri tămăduitoare, revigorante, care să te mângâie sau să te fericească. Dreseseră licori pentru bătrâni pe ducă şi filtre pentru fete cu probleme de ciclu. Încinseseră ulei şi unseseră cu el burta copilului chinuit de colici, iar cu făină, apă şi un strop de grăsime, ținuseră pe linia de plutire familii întregi. Chiar nu însemnau nimic toate astea? Nu învățaseră ele nimic?

În acele clipe, ar fi vrut să-l lămurească pe Amin. Să-i spună că tot ce face ea pare pierdere de vreme, dar că nu-i aşa. El

crede că face totul din dragoste, dar îi vine să strige: „Ce numeşti tu dragoste e de fapt trudă!”. Să fie oare femeile atât de pline de afecțiune, de bunăvoință, încât să-şi poată petrece toată viața având grijă de alții? Când se gândea la asta, pe Mathilde o cuprindea furia. Ceva nu se potrivea, se vârâse într-o capcană pe care nu putea s-o definească. Nu le pomenea nimic despre asta prietenelor de la Rotary Club cu care-şi bea ceaiul. Nicidecum. Zâmbea, îşi lingea cu vârful limbii frişca de pe buze, şi îşi punea mâna pe burtă, vrând parcă să verifice dacă s-a mai îngrăşat. Când mânca, părea că se pedepseşte.

Uneori, în locuința familiei, nu se mai simțea acasă. Iar în acele clipe, nu-şi putea imagina o casă care să-i fie mai aproape, mai puțin duşmănoasă. Înțelegea că orice casă putea fi pentru ea o capcană. Haosul nu era ceva trist ori înfricoşător, era singurul lucru de dorit, singurul lucru capabil s-o facă să-şi recapete un dram de pasiune.

Selim a încălecat pe motoretă şi s-a dus în oraş. A hoinărit pe străzile pustii şi încinse din Meknès. Luna iulie 1969 se încheia, prăvăliile de pe bulevard îşi închiseseră uşile pe timpul verii, iar prietenii lui erau plecați în vacanță la malul mării. Când tocmai ieşea dintr-o parcare din medina, Selim a auzit o femeie urlând într-o limbă care i s-a părut a fi germană. Se certa cu un grup de băieți care o înconjuraseră şi care o insultau. Selim s-a apropiat. Tânăra purta nişte pantaloni colanți cu talie foarte joasă, prin care trecea o curea. Pântecul ei, alb şi cu muşchii bine desenați, era la vedere, iar haina din bumbac nu-i acoperea decât umerii şi sânii. Era înaltă, la fel de înaltă şi de blondă ca Mathilde, dar atât de slabă că i se zăreau coastele. Selim l-a auzit pe

unul dintre băieți cum o făcea curvă şi, fără să stea pe gânduri, l-a apucat pe puşti de chică.

— Ce-ai spus? Nu ți-e ruşine?

Puştiul s-a zbătut, a dat nişte şuturi şi toată gaşca a părut că ia foc. L-au încercuit pe Selim înjurându-l, cu ochii ieşiți din orbite. Se băteau cu pumnii în piept, unul din ei a scuipat promițând că lucrurile nu se termină aici.

Selim s-a adresat celui mai în vârstă şi mai potolit, întrebându-l cine era femeia aceea.

— Colindă prin medina şi caută iarbă pentru fumat. Ce-şi închipuie hipioata asta? Pe-aici nu ne ocupăm cu aşa ceva.

Selim a explicat că e străină, o fată singură şi fără îndoială rătăcită, care nu cunoaşte obiceiurile locului. Puştii s-au uitat la el uimiți, de parcă nu le venea să creadă că zdrahonul acela blond vorbea atât de bine arabă. Selim părea să le ştie limbajul secret, înjurăturile, a invocat de două ori numele lui Allah şi, până la urmă, roiul de băiețandri s-a îndepărtat. Unul din ei a strigat „Go home!" şi a scuipat pe jos. Tot timpul confruntării, tânăra a stat nemişcată. Nu părea înspăimântată şi a schițat chiar un zâmbet, atunci când Selim l-a ridicat pe băiat de ciuf. I-a mulțumit într-o franceză stâlcită, cu accent germanic. L-a întrebat dacă e de pe-acolo şi a adăugat că nu-şi închipuise vreodată că marocanii pot arăta ca el. I-a răspuns că mama lui e din Alsacia, dar că crescuse aici, într-o fermă. „Asta e!"

Îi era cam jenă s-o abandoneze acolo, cu hainele alea caraghioase şi periculoase pe ea, dar n-avea chef să stea la taclale şi, în plus, simțea că era genul de fată de care scăpai cu greu. Pornită să fie mai brează ca tine, să te copleşească. De altfel s-a luat după el şi i-a povestit că e din Danemarca şi că o cheamă Nilsa. Cu o lună înainte, nişte colegi de facultate îi trimiseseră o scrisoare. Erau în Maroc, la Tanger, şi o pofteau să li se alăture. Aşadar şi-a făcut valiza şi a lăsat în urmă Europa ca să ajungă în lumea a treia. S-a oprit o clipă în fața standului unui băcan, care vindea flori uscate de trandafir şi săpun negru. S-a interesat de preț, iar negustorul i-a pus în palmă câteva bucăți de rassoul[18].

— Prin urmare, a întrebat Selim, te-ai întâlnit cu ei?

— Nu, când am ajuns la Tanger, plecaseră deja. Am luat autobuzul până aici, laolaltă cu găinile şi țăranii, înțelegi? Mâine pornesc iar la drum şi mă car către sud. Cunoşti sudul?

Nu, Selim nu cunoştea sudul. Şi nici nu credea că era posibil ca o femeie atât de tânără şi de frumoasă să străbată o țară necunoscută cu autobuzul. S-a întrebat dacă Nilsa e nebună, ori dacă, dimpotrivă, el nu pricepuse nimic din viață şi din toate posibilitățile pe care o făptură umană le are la dispoziție. Nilsa l-a apucat de braț şi s-a apropiat de urechea lui:

---

[18] Argilă care, transformată în pudră şi amestecată cu apă, e folosită în Maroc pentru îngrijirea pielii şi a părului.

— Dar nişte haşiş nu-mi găseşti?

A întrebat-o unde locuieşte, iar ea a numit un hotel prăpădit din medina unde, şi-a închipuit Selim, dormea într-un pat soios, printre libărci.

— O să văd ce pot face. Trec mâine dimineață pe la hotel, de acord?

A însoțit-o până în piața centrală, de unde fata voia să-şi ia de-ale gurii. Părea fermecată de tot ce vedea. Repeta:

— E atât de diferit de Danemarca. Acolo totul e cenuşiu, în vreme ce aici, unde te-ai duce, locurile sunt plin de culoare.

Selim nu se gândise niciodată la asta, la cenuşiul celeilalte lumi şi la culorile de-aici. În timp ce Nilsa cerea nişte măsline şi nişte morcovi confiați, i-a cercetat pe oamenii din jur. Djellaba roz a unei femei care ținea un copil în brațe. Strălucirea papucilor de culoarea şofranului purtați de un moşneag aşezat la intrarea în patiseria lui, unde tronau piramide de prăjiturele verde-fistic. Nilsa vorbea mult şi îl atingea neîncetat pe Selim, îl strângea de braț şi se lipea de el, când vedea ceva uimitor. Striga: „Fantastic!”, îşi ridica brațele în aer, iar trecătorii păreau îngroziți de goliciunea pântecului ei.

Selim s-a despărțit de ea acolo, se lăsa noaptea şi, în timp ce conducea către fermă, s-a simțit uşor vinovat. Ce-o să se aleagă de fata aia, acolo, în medina întunecată şi ostilă, în

hotelul ăla, unde vor încerca poate s-o fure sau să-i facă vreun rău? S-a gândit toată noaptea la asta, încercând să se liniştească, spunându-şi că era ţicnită şi nu chiar atât de simpatică şi că, până la urmă, el nu era răspunzător nici pentru soarta ei, nici pentru dorința ei nesocotită de a descoperi Africa.

A doua zi, după cursul de chimie, s-a apropiat de un grup de băieți cu care nu prea era în relații, pentru că era convins că pot să-i facă rost de ce avea nevoie. Roger, unul dintre ei, îşi plimba trupul uscățiv şi fața devastată de acnee prin curtea liceului. Selim l-a tras deoparte. Nu ştia ce să zică şi cum să-şi formuleze cererea. Îi era teamă că Roger îl va lua peste picior sau îi va vinde cine ştie ce gunoi la un preț exorbitant.

— N-ai idee unde-aş putea găsi nişte haşiş?

Roger s-a uitat la el încruntat.

— Fumezi tu aşa ceva?

— Nu-i pentru mine, e pentru o prietenă.

— Dispari! Nu te cunosc şi n-am chef de probleme.

Selim a hotărât să nu se întoarcă la curs şi a profitat de vânzoleala generală provocată de sunetul clopoțelului ca să

iasă pe poarta din spate a liceului. Fără să chibzuiască, fără să fi luat vreo hotărâre, s-a îndreptat spre hotelul de care-i pomenise Nilsa. În faţa intrării stătea tolănit un câine, a cărui blană cenuşie era atât de încâlcită, încât părea că-i provoacă durere. Hotelul n-avea nici hol, nici recepţie, însă în fundul unei încăperi întunecate stătea pe scaun un bărbat pe care Selim l-a întrebat dacă daneza mai e încă acolo. Bărbatul s-a ridicat dintr-un salt şi s-a pus pe strigat. Nu era nicio daneză pe-acolo, iar el nu era genul care să adăpostească femei, acuzaţiile erau josnice şi-o să-l facă pe spălăcitul ăla să-i pară rău că a-ntrebat aşa ceva. Selim a ieşit cerându-şi scuze. Nu pricepea nimic. Înţelesese oare greşit ce-i spusese Nilsa în ajun despre locul unde stătea? O ştersese oare mai devreme decât plănuise spre acel sud necunoscut, împreună cu amicii ei vântură-lume? Selim s-a trezit singur, în stradă, cu un câine cenuşiu ţinându-se după el. L-a năpădit o tristeţe adâncă. O tristeţe inexplicabilă, dar care i-a tăiat răsuflarea. A început să plângă şi lacrimile i-au făcut să strălucească pistruii de pe obraji. Nu mai voia să se întoarcă nici la liceu, nici la fermă, şi s-a lăsat copleşit de amărăciune. Şi-a zis că Selma stârnise ceva în el, o poftă de viaţă şi de iubire, şi apoi dispăruse, lăsându-l pradă acestei dorinţe. Regreta şi mai mult că nu găsise droguri pentru Nilsa, pentru că în clipa aceea era singurul lucru care-i rămânea de făcut. Să bea, să fumeze, să rătăcească în ceaţă şi să uite.

Era ora prânzului când a ajuns aproape de grădina Sultanelor, acolo unde, când era copil, îl ducea mama lui să vadă maimuţele după gratii. Atunci, a auzit o voce care-l striga: „Hei, tu!” şi, când s-a întors, a zărit burta dezgolită a Nilsei, care se lungise în iarbă. Era înconjurată de trei băieţi care şedeau turceşte şi fumau. Unul dintre ei îşi lăsa

degetele să lunece uşor pe o chitară. Nilsa s-a ridicat şi i-a sărit lui Selim în braţe cu o asemenea căldură că s-a simţit stânjenit.

— E prietenul meu marocan! a zis ea.

Tovarăşii ei erau nemţi care hotărâseră să fugă de părinţii lor şi de lumea capitalistă şi care trăiau de doi ani într-o comunitate.

— Toţi nişte nazişti! a explicat Simon, băiatul cu chitara.

Selim s-a aşezat în faţa lui şi i-a remarcat ochii roşii, pupilele dilatate. A înţeles că nu avuseseră nevoie de el ca să găsească haşiş. Aveau cu toţii plete până la brâu. Nilsa i-a întins o ţigară şi Selim a luat-o.

— De ce nu vii cu noi? Ce te ţine aici?

Din cele trei zile de călătorie, lui Selim nu i-au rămas decât nişte imagini ca nişte năluciri, ivite parcă dintr-un vis nesfârşit. A fumat haşiş şi a dat pe gât rachiu amărui, adus de Nilsa. Mai avea în valiză şi pilule de LSD, un tranzistor, discuri cu Pink Floyd şi Janis Joplin. În mai multe rânduri, Selim l-a rugat pe Simon să oprească la marginea drumului şi a vomitat lângă un câmp sau la ieşirea dintr-un sat. Descoperea, prin geamul maşinii, peisaje incredibile care, credea el, erau rodul închipuirii sale. Vorbea puţin sau deloc. Ceilalţi comunicau în germană şi în engleză, iar sonorităţile acestor limbi străine sporeau impresia de

irealitate în care era cufundat. Îşi zicea: „Nu sunt cu adevărat aici” sau „Nimeni nu mă vede”. Ca să-şi alunge greaţa, închidea ochii şi i s-a întâmplat să adoarmă cu faţa pe umărul Nilsei. Atunci nu mai ştia dacă se află într-o maşină, într-un vagon de tren sau în cala unui vapor, navigând către o destinaţie necunoscută. Toate organele îi erau parcă întoarse pe dos. Îl durea tot: rinichii, inima, avea arsuri la stomac şi îşi apăsa pumnul pe abdomen. Doar asta îl mai potolea. Corpul îi putrezea pe dinăuntru. Adăpostea unul din mormanele acelea de îngrăşământ negru şi aburind care erau deversate la marginea câmpurilor, la fermă, şi care răspândeau o duhoare fetidă la kilometri în jur. Într-o zi, Selim s-a trezit undeva niciunde. Un cătun minuscul, un popas pentru drumeţi, cu o axă de-a lungul căreia erau înşirate măcelării. Nişte gură-cască s-au adunat în jurul lor, iar hipioţii nu s-au sinchisit că sunt studiaţi aşa. În cârlige atârnau nişte carcase, iar pe o tejghea cu smalţ alb zăcea un cap de oaie cu ochii închişi, cu lână sură, cu limba atârnând într-o parte. Pe jos, într-un lighean mare şi roz, se scăldau nişte măruntaie. Selim a închis ochii. Şi-a întors capul. Pe ceafă i se prelingeau stropi îngheţaţi de sudoare. Se prefăcea că doarme, pentru că nu voia să fie chemat, să i se ceară să traducă. Voia să fie dat uitării, să nu mai facă parte din lumea asta, din ţara asta care, pe măsură ce cobora spre sud, i se părea definitiv străină. S-au oprit să doarmă pe plaje, sub nelinişţitoare ceruri înstelate. Nilsa şi ceilalţi se scăldau în pielea goală şi îşi spălau părul în apa mării. Selim rămânea întins în nisip, cu genunchii la piept. Cât era noaptea de lungă îl sâcâiau ţânţarii şi se trezea cu pleoapele şi mâinile umflate de înţepături. Hipioţii voiau să-l împingă în apă, găseau că pute, că mirosul ăla de transpiraţie şi răsuflarea cu iz de vomă erau de neîndurat. Dar Selim nu se lăsa. De fapt, îi era frică să nu fie părăsit şi, în rarele lui momente de

luciditate, când efectul drogului mai slăbea puțin, se agăța de rucsacul unde-şi îndesase hainele, revolverul şi două teancuri de bani furați de la maică-sa. Au rătăcit drumul de mai multe ori, iar Simon nu pricepea de ce refuza Selim să-i ajute, întrebând un trecător. Apoi n-au mai fost trecători. Pustiu. Doar un drum prin mijlocul unui deşert cu stânci şi arbuşti stâlciți de vânt, pe crengile cărora se cățăraseră nişte capre. Selim a izbucnit în râs. Un râs smintit, de om dus cu pluta, un hăhăit de hienă care i-a deranjat pe toți şi care a crescut, şi mai fioros, când un cal alb, costeliv şi murdar, a intrat în farurile maşinii şi apoi a dispărut în beznă. Selim era prizonierul unui vis mâlos, năclăit, adânc ca o mlaştină, şi nu putea să scape din el, precum personajele din basme care visează că visează că visează. Pe partea laterală a drumului, creşteau tufe înalte de ciulini acoperite de o pulbere cenuşie. În maşină, nimeni nu mai vorbea. Vântul aducea iz de nucă şi de iod, care i-a îndemnat să creadă că nu sunt departe de țintă. Pescăruşii, cu sutele, gemeau, se tânguiau. Umpleau cerul ca un batalion de mâncători de stârvuri şi nu puteai şti dacă se văicăreau sau dacă unelteau împotriva oamenilor. În fața lor a apărut Mogador.

Oraşul în sine făcea parte dintr-un vis. La intrarea în cetate, lângă poarta Leului se afla o pancartă: „Oraş de vânzare”. Nilsei i-a fost teamă că Selim se va pune din nou pe râs şi că lui Simon o să-i sară țandăra. Dar Selim n-a râs. Stătea prăvălit pe bancheta din spate, fața îi căpătase o nuanță pământie, iar cămaşa îi era lac de transpirație. Tremura de frig. „Pare bolnav”, a zis fata. A parcat maşina în port. Se lăsase întunericul şi nu era nimeni în jur. Nimeni, nici suflare de om. Se auzea doar şuierul continuu al vântului, care făcea să trosnească lemnăria vaselor de pescuit trase

pe uscat. Oraşul semăna cu cetăţile medievale pe care molimele le goliseră de locuitori şi prin care rătăceau doar nişte pisici jigărite şi nişte supravieţuitori pe jumătate smintiţi. O calamitate oarecare alungase întreaga populaţie în exil, un tsunami îi înghiţise pe orăşeni sau invazia unor corsari declanşase o bătălie sângeroasă şi nişte răpiri. Tinerii au crezut că greşiseră locul. Oraşul acesta vlăguit, sinistru, nu putea fi faimosul punct de întâlnire al hipioţilor despre care auziseră atâtea. Mai târziu, li se vor explica motivele acestui abandon. Fiindcă Essaouira nu fusese lovită de ciumă, iar destinul ei n-avea nici o legătură cu basmele, ci cu realitatea cea mai prozaică. Şomajul, închiderea uzinelor îi împinseseră pe tineri să se ducă în oraşe mai prospere şi mai primitoare. Dar mai cu seamă ajunsese până aici, în acest oraş de la capătul pământului, în acest finister, vestea victoriei Israelului asupra Egiptului lui Nasser, din iunie 1967. Majoritatea familiilor evreieşti au fugit din oraş, purtând în depărtări ceva din duhul locului.

***

„Când evreii părăsesc un oraş, înseamnă că năpasta şi ruina sunt aproape.” Asta avea să-i spună Lalla Amina lui Selim, într-una din lungile discuţii pe care le vor purta pe terasa casei sale din medina. La două zile după sosirea lui la Essaouira, Selim s-a trezit într-o cameră necunoscută. Nu-şi amintea nici cum ajunsese, nici câtă vreme stătuse aici. Corpul lui păstra doar amintirea unor colici violente, care nu-l lăsaseră să doarmă, şi a vomatului continuu care-l sleise. Dădea afară tot ce înghiţea, până şi apa pe care o mână blajină, o mână maternă i-o ducea la buze. O strigase în mai multe rânduri pe maică-sa, iar Lalla Amina îl lipise

de sânii ei secați, zicându-şi că toți bărbații sunt aşa, legați de mama lor aşa cum sunt câinii legați cu frânghia de cuşcă.

Binefăcătoarea lui era o femeie înaltă şi ciolănoasă, cu piele neagră şi păr alb şi cârlionțat, pe care şi-l acoperea uneori cu o eşarfă de pânză colorată. Pe bărbie avea un neg cărnos, din care se iței peri deşi şi suri. Buzele, subțiri şi uscate, ochii mici atinşi de miopie, pometii înalți îi dădeau un aer aspru, o expresie autoritară. Lalla Amina s-a dovedit însă o femeie emoționant de ospitalieră şi o fire voioasă. Când i l-au lăsat în grijă pe băiatul acela frumos şi blond, cuprins de febră şi delir, şi-a zis la început că e vreunul din hipioții ăia veniți de la capătul lumii să caute Dumnezeu ştie ce. Vorbea cu el prin gesturi, îşi împreuna mâinile şi i le punea pe obraz ca să-l îndemne la somn. Ungea cu unt nişte felii dintr-o pâine rotundă şi îşi ducea degetele unite spre gură, sugerându-i să mănânce. Băiatul nu mânca. A aiurat două nopți la rând şi, în vis, revedea calul alb, arborii schimonosiți de vânt şi pe acea femeie a cărei față se confunda cu fața Aïchei Kandisha, vrăjitoarea cu picioare de țap care se scobea între dinți cu oase de copil. Visa la Selma. Îşi ascundea capul între sânii ei, îi respira mirosul pielii şi simțea că moare.

***

Selim s-a trezit brusc, când nu se crăpase încă de ziuă. Prin fereastra mică a camerei intra o lumină violetă. S-a gândit îndată la geanta lui, la banii dinăuntru şi la revolver. A căutat-o prin încăperea îngustă şi a început să lăcrimeze. S-

a lovit cu fruntea de perete. Ce prost era, cât de prost, taică-său avea dreptate când îl făcea neisprăvit. Fusese jefuit, fusese trădat şi undeva cineva râdea şi se lăuda cu comoara şterpelită. A rămas multă vreme acolo, cu capul proptit în perete, incapabil să chibzuiască sau să ia vreo hotărâre. Nu era nimic de făcut, nu avea cum să iasă din încurcătură. Îi venea să strige „mama!”, apoi a apărut Lalla Amina. S-a apropiat încet de el, aşa cum te apropii de un animal pe care vrei să-l domesticeşti. L-a mângâiat pe spate, pe păr.

— E-o zi frumoasă, a spus ea, şi, pentru că ţi-ai revenit, o să poţi să descoperi oraşul. Întâi de toate, însă, trebuie să te duci la hammam. Bătrâna s-a ridicat pe vârful picioarelor şi, din partea de sus a dulapului, a scos geanta de piele a lui Selim.

— Astea sunt lucrurile tale. Ia-ţi ceva de schimb. Te conduc.

Selim a urmat-o pe Lalla Amina pe străzile din medina. I-a spus că nu semăna cu oraşul de unde venea el. La el, în Meknès, străduţele erau strâmte şi şerpuitoare, erai ferit de soare, în vreme ce aici, între zidurile astea înalte, totul părea deschis spre ocean şi spre cer. Bătrâna a pufnit în râs:

— Eşti tot atât de alb pe cât sunt eu de neagră. Totuşi noi doi semănăm.

Selim n-a înţeles ce voia să spună. Vorbea într-un fel ciudat, într-o arabă care nu-i era familiară şi al cărei accent îl deranja. Dar îi plăcea s-o asculte şi i se părea nostimă cu expresiile ei vulgare, cu felul în care-i porcăia pe toţi, cu

mâinile ei mari, întunecate şi osoase, pe care le flutura în aer când spunea poveşti. Spunea că există semne că vine sfârşitul lumii, semne neîndoioase, şi că hipioții ăştia, nagodele astea, erau vestitorii lor. Crescuse aici, în acest oraş căruia îi plăcea să-i pomenească splendoarea trecută şi prestanța, dar se posomora văzând că a ajuns pe mâinile fitecui.

— O să vezi, însă, băiete. Essaouira nu se lasă călcată-n picioare. Cu cerurile ei plumburii şi cu vântul ăsta, îi alungă până la urmă pe toți cei care n-au un suflet îndeajuns de dârz ca să prindă rădăcini.

Într-o seară, în timpul mesei, au auzit ciocănit la uşă. În salon a intrat un băiat, care i-a sărutat umărul lui Lalla Amina.

— Nu stau mult, a promis el. O noapte sau două şi apoi găsesc altă soluție.

Karim era nepotul lui Lalla Amina şi trăia la Marrakech, unde era încă la liceu. Mătuşa lui îl adăpostea de fiecare dată când se certa cu taică-său şi pleca de-acasă.

— Ce s-a mai întâmplat? a întrebat ea în timp ce Karim se aşeza la masă, lângă Selim.

— A încercat să mă tundă în timp ce dormeam! a zbierat el. Am deschis ochii şi stătea acolo, deasupra mea, cu briciul în mână. Poate să şi crape, dar nu mă tund.

În timp ce Karim întingea un colț de pâine în tajine-ul de peşte, Selim l-a cercetat. Părul tânărului, negru şi cârlionțat, îi ajungea pe umeri şi, din spate, putea fi confundat cu o fată, atât era de pirpiriu. Purta o cămaşă albastră de in şi un şal portocaliu în jurul gâtului.

— Mi se rupe, a zis Karim cu gura plină de pâine. Frate-tău e un fascist, un necioplit. De data asta nu mă mai întorc, serios îți spun.

Karim îi ştia pe hipioți. Şi nu înceta să se întrebe prin ce minune descinseseră cândva aici. În această vară a anului 1969 făcuseră din Essaouira un punct de întâlnire. În port erau parcate microbuze Volkswagen pictate cu flori şi cu semnul păcii. Pe zidurile caselor, pe trăsurile pentru turişti, locuitorii au văzut apărând imagini colorate strident. S-au deprins să vadă, pe străduțele din medina, fete în rochii lungi care vindeau şiraguri de flori sau haine tricotate de mâna lor. Confecționau cu perle din Guelmim coliere cu ape strălucitoare care făceau furori. Prin piețe, băieți cu bărbi stufoase cerşeau cântând la chitară.

A doua zi după ce a sosit, Karim l-a târât pe Selim la Caffé hippie, în fosta locuință a unui judecător, transformată în cafenea. Curtea interioară era înțesată cu banchete, perne, covoare, pe care stăteau lungiți băieți şi fete. Pe nişte mese din lemn erau stivuite cărți pătate cu ceai de mentă. Deşi cafeaua nu ținea loc de alcool, toată lumea părea beată. În fundul încăperii, abia de se zăreau siluetele cufundate într-un nor des de fum. Hipioții îşi treceau din mână-n mână tot soiul de pipe lungi, sebsis sau chillum, cu forme animaliere.

Un tânăr cânta la chitară iar un altul bătea lent într-o tobă pe care o strângea între picioare.

Patronul era un marocan de vreo patruzeci de ani, discret şi eficient, îmbrăcat întotdeauna cu nişte şalvari deasupra genunchiului, care-i dezvăluiau nişte pulpe subțiri şi muşchiuloase. Purta o cămaşă gri şi o vestă foarte elegantă, făcută prin străinătăţuri. Toată ziua umbla de colo-colo prin patio şi pe la etaje, servind pahare cu ceai, suc de portocale sau iaurturi artizanale, pe care le presăra cu miere, nuci şi fistic pisat. Părea să nu-i pese de purtările ciudate ale clienților. Debarasa mesele şi păşea peste trupurile înlănţuite fără să se arate surprins sau şocat de gemetele lor de plăcere. S-a întâmplat chiar, şi Selim a fost martor la asta, ca bărbatul să-şi desfăşoare covorul de rugăciune pe un culoar şi să facă temenele, cu fața spre Mecca, în timp ce hipioții propovăduiau revoluția iubirii şi copulația fără frontiere. Selim l-a zărit. S-a uitat la el cum se aşază în genunchi, cum îşi lipeşte fruntea de pământ, cum îşi roteşte capul într-o parte şi-n alta. Patronul mişca din buze şi părea să nu-i pese de uriaşa frescă pictată de hipioți pe peretele din fața lui. Înfățişa o femeie goală, o sirenă sau o zeiță din vechime, care ținea o tobă într-o mână şi în cealaltă o reptilă.

Selim s-a întors în mai multe rânduri la cafenea, dar nici urmă de Nilsa. Tânăra dispăruse, se evaporase. Hipioții l-au luat drept unul de-al lor. Au vrut să-i afle povestea, dar pe Selim l-a apucat din nou bâlbâiala şi n-a fost în stare să zică nimic. Erau mulți americani, veniți din Montana, din New York şi din Michigan. Doi zdrahoni de băieți, cu bărbi lungi şi roşcate, au mărturisit că fugiseră din țară ca să scape de înrolarea pentru Vietnam. Niciodată, au promis ei, nu-şi vor

mai tunde părul şi preferau să stea în exil decât să se războiască cu nişte nevinovaţi, cu nişte colonizaţi, cu nişte oameni sărmani, la fel de sărmani ca aceia de pe-aici. Pentru unii dintre ei, Mogadorul nu era decât un popas. După aceea aveau să plece în Ibiza, în Siria şi apoi în Nepal. Acolo aveau să-şi cumpere cămăşi brodate, sariuri în culori ţipătoare, mantale căptuşite cu lână, pe care aveau ulterior să le revândă pe o căruţă de bani în prăvăliile din Manhattan sau din Amsterdam.

Pe Selim l-au impresionat mult intelectualii, datorită felului în care se exprimau, cărţilor pe care le înghesuiau în buzunarele hainelor largi de lână şi discursurilor privind bomba atomică, budismul sau morala burgheză, pe care le rosteau. Printre ei se afla un sociolog francez cu apucături prăfuite, care vorbea fără să te privească vreodată în ochi. Lăsa impresia că scrutează linia orizontului, de parcă n-ai fi fost decât o ectoplasmă de care privirea lui nu se împiedica. Era însoţit adesea de un regizor american de teatru, ai cărui obraji supţi şi păr cânepiu îl făceau să semene cu un vampir. Trupa lui, alcătuită din vreo treizeci de persoane, făcea repetiţii în preajma portului, într-un hangar părăsit, care încă mai mirosea a sardele şi a saramură. Prin oraş se povestea că iscaseră un scandal în Europa şi veniseră aici ca să fugă de ocară şi de acuze. Se pare că jucaseră despuiaţi pe scenă şi îi insultaseră pe spectatori, urinând în capul lor. Guvernatorul îi prevenise: „Puteţi rămâne, dar aici nu e loc de scandal. Nu uitaţi că e o ţară musulmană”.

Cu toate astea, la un moment dat a început tărăboiul. Într-o sâmbătă, patronul cafenelei l-a înşfăcat pe Karim de guler şi, printre hipioţii apatici, l-a luat la palme. Sociologul s-a

ridicat şi i-a luat apărarea băiatului. A spus că ura violența şi că nu te poți purta aşa cu un adolescent. Patronul, într-o franceză gâfâită, l-a făcut hoț pe Karim. Îl văzuse luând de pe o masă un aparat de fotografiat care nu era al lui.

— N-am chef de probleme. Nu vreau să vină poliția, repeta el.

Karim s-a eliberat violent din strânsoare. Sociologul l-a apucat pe băiat de umăr.

— Voiai să-l vinzi, aşa-i? Ai nevoie de bani?

Karim şi-a ridicat spre el ochii negri, plini de obrăznicie.

— Nu. Nu voiam să-l vând. Voiam să fotografiez fetele pe plajă.

Sociologul a izbucnit în râs, uşurat. Băiatul ăsta nu era o haimana, ci un banal adolescent lubric.

— Ei bine, ia-l, hai! Sunt sigur că stăpânul aparatului n-o să-ți poarte gând rău. Vezi, de-aia e bine să te eliberezi de toate şi să alegi o viață simplă, lipsită de complicații, în sânul naturii. Proprietatea înseamnă război, pricepi? Hai, du-te-acasă şi să nu te mai prind că furi!

Selim şi Karim s-au trezit în stradă. În timp ce mergea, Karim se uita prin obiectivul aparatului.

— De ce l-ai furat? a întrebat Selim.

— Doar n-o să-mi ții şi tu lecții? Îi cunosc eu pe hipioții ăştia. Degeaba umblă jegoşi şi seamănă cu nişte cerşetori, de fapt sunt nişte prefăcuți şi nişte răsfățați. Ce crezi că fac când nu mai au parale? Se duc la poştă şi sună cu taxă inversă la părinți. Stau la coadă să-şi primească pachetele. Bocesc când îşi bagă degetu-n borcanul cu miere, aşa să ştii!

Selim i-a vorbit lui Karim de Nilsa, căreia nu-i mai dădea de urmă.

— E prietena ta? Te culci cu ea? l-a descusut adolescentul.

— Nu, nici vorbă. Am venit aici împreună, atâta tot.

— Şi-atunci ce-ți pasă?

Selim a ridicat din umeri. Iar Karim, care părea să regrete că fusese atât de grosolan, a adăugat:

— Te-ai uitat pe afişierul de lângă poştă? Poate ți-a lăsat vorbă.

Pe un perete din faţa poştei, hipioţii lipiseră mici anunţuri. Îşi dădeau întâlnire, căutau un compatriot sau propuneau să împartă cu cineva apartamentul închiriat. Erau şi anunţuri cu persoane dispărute, printre care Selim a văzut fotografiile unor adolescenţi zâmbitori, cu mutre cuviincioase şi inocente, sub care părinţii îngrijoraţi la culme scriseseră un nume şi promisiunea unei recompense. Avea cumva să vină şi Mathilde aici să prindă în piuneze portretul fiului ei printre ceilalţi dispăruţi? Pe toate aceste petece de hârtie revenea necontenit un nume: Diabet.

Selim a întrebat:

— Ce-nseamnă Diabet?

— Diabet? a râs Karim. E paradisul hipioţilor. Asta-nseamnă.

Trei zile mai târziu, Selim a găsit prilejul să se ducă în paradis. Karim, gâfâind, a dat năvală spre sfârşitul după-amiezii. Era atât excitat, că i se-ncurcau vorbele-n gură.

— Băi, azi-dimineaţă, îţi jur pe viaţa lui taică-meu, a oprit o maşină de lux în faţa hotelului Des Îles. Şi a coborât un tip dinăuntru. Un negru înalt cu o hălăciugă de păr sârmos, cu pantaloni de piele şi cizme de cowboy. N-o să ghiceşti în veci cine era, băi, băiete.

Selim a ridicat din umeri:

— Cine?

— Jimi Hendrix, băiete!

— Nu ştiu cine e.

— Nu se poate... Mare ghiolban eşti. Nu ştii cine e Jimi Hendrix? E o vedetă, asta e, un star. Şi-n seara asta o să mergem la o petrecere de care o să-ți aduci aminte.

Au mers pe jos aproape o oră. Întâi de-a lungul țărmului, apoi prin pădurea de tamarinzi, de eucalipți şi de tuia. Arborii, biciuiți de vânt, căpătaseră forme ciudate, păreau nişte trupuri schingiuite sau nişte țărănci uscătive cărând în spate snopi de vreascuri. Prin vecinătăți, se spunea că pădurea e locuită de lupi şi de mistreți. Nimeni nu se încumeta să pătrundă în ea, mai cu seamă noaptea. Au trecut peste un mic pod din piatră ridicat peste uedul Ksob. Un păstor, cu o djellaba albă, stătea aşezat pe o stâncă şi îşi păzea caprele. În stânga, pe coasta unei coline, Selim a descoperit satul Diabet. Un cătun minuscul, o adunătură de case vopsite cu var, cele mai multe cu una sau două încăperi. A zărit un grup de tineri culcați în nisip şi un copil în pielea goală, care plângea şi abia mergea. O fată, probabil maică-sa, striga după el în italieneşte. Hipioții locuiau acolo, în mijlocul sătenilor, ori mai degrabă în casele lor. Pentru câțiva dirhami închiriau o cameră şi împărtăşeau acel trai lipsit de confort. Se duceau să-şi facă nevoile în pădure şi se spălau la fântâna publică sau în ocean. Lumea de-aici îi plăcea. Spuneau: „Sunt săraci ca şi noi, iar sărăcii se-ajută

între ei". Ca şi ei, hipioţii îndurau păduchii, ploşniţele şi libărcile uriaşe care se suiau noaptea pe tine şi-şi depuneau ouăle în urechile tale. Ca să-şi achite chiria, hipioţii făceau trocuri. Un borcan de unt de arahide sau de dulceaţă le asigura şederea timp de o săptămână sau chiar mai mult.

Da, oamenii locului îi vedeau ca pe nişte sărăntoci ciudaţi, ca pe nişte amărâţi veniţi de departe, ca pe nişte europeni care nu aveau de niciunele. Hipioţii erau întotdeauna binedispuşi. Le plăcea să danseze şi să cânte. Aveau grijă de animale şi de copii, faţă de care arătau o tandreţe pe care locuitorii din Diabet o socoteau deopotrivă mişcătoare şi naivă. „Ei înşişi sunt nişte copii" îşi spuneau, atunci când erau doar între ei. Sătenii cei mai bătrâni se arătau uneori neîncrezători. Nu înţelegeau nimic. Pe vremuri, veniseră Albii. Le promiseseră trenuri, drumuri şi şcoli. Le spuseseră că vor avea şi ei în curând electricitate şi avioane şi spitale nou-nouţe şi imaculate, unde vor fi îngrijiţi gratuit. Dar n-au apărut nici drumuri, nici şcoli, nici trenuri. Şi iată că Albii se întorceau. Se întorceau să împărtăşească cu ei o viaţă de lipsuri, o viaţă aspră. Ce ciudat! Copiii din Diabet fugeau din sat. Plecau să se stabilească la Marrakech sau chiar mai departe, la Agadir ori la Casablanca. În schimb, copiii altora veneau aici şi susţineau că nu exista nimic mai frumos, nici mai adevărat decât această viaţă de nevoiaşi, printre capre şi goange.

De partea cealaltă a drumului, se puteau vedea ruinele unui castel năpădit de nisipuri, Dar Soltane, ridicat în secolul XVII de un negustor cu dare de mână şi oferit apoi guvernatorului oraşului, care îi primea în încăperile mobilate european pe ambasadori şi pe dregători. Lăsat pradă jafurilor şi furtunilor de nisip, castelul nu mai era

decât un morman de ruine şi semăna cu palatele maharajahilor abandonate în inima junglei. Resturile zidurilor de chirpici se contopeau cu nisipul dunelor, iar din tavanele bogat împodobite, din curţile pavate cu mozaic smălţuit, din hornurile de marmură şi din lustrele aduse din Italia nu mai rămăsese nimic. Selim şi Karim au tot mers, călăuziţi de sunetul tam-tamurilor şi de acordurile de chitară care se auzeau dintre ruine. Acolo, în mijlocul vestigiilor, petrecerea era în toi. Se adunaseră mai ales hipioţi veniţi din împrejurimi. Beau şi fumau în apropierea focului. Ca să se ferească de vânt şi de frigul nopţii, unii se acoperiseră cu saci mari de iută, în care se depozita de obicei făina sau zahărul. Într-un ungher, nişte dealers cu buze lucioase şi ochi tulburi, încălzeau în mâini nişte mahjoun[19]. În mijlocul gloatei, Selim a recunoscut-o îndată pe Nilsa. Era aşezată pe nisip, pletele i se revărsau pe umerii goi şi, când l-a zărit, s-a ridicat şi i s-a agăţat de gât.

— Prietenul meu marocan! a zis ea. Unde-ai dispărut? Mi-am făcut griji.

I-a luat faţa între mâini şi l-a sărutat. Şi-a vârât limba în gura băiatului. Limba ei năclăită şi grea, care se învârtea şi se tot învârtea, care-i mângâia dinţii, interiorul obrajilor. Iar Selim a simţit cum ceva moale şi vâscos i se împrăştie pe cerul gurii.

---

[19] Desert marocan pe bază de nuci, migdale şi susan, pisate şi amestecate cu miere.

Pe jos, o pereche se săruta, iar Selim a cercetat din priviri mâinile bărbatului. Nişte mâini mari şi albe, pline de peri roşcaţi. Degetele alergau de-a lungul coapselor ca un păianjen uriaş. Apoi au dispărut. S-au cufundat înlăuntrul femeii lungite, care şi-a dat capul pe spate şi, uitându-se fix la cer, a început să geamă. Selim n-avea ce face aici. În faţa ochilor i-a apărut chipul lui Amin şi i s-a făcut ruşine, cumplit de ruşine, de parcă taică-său ar fi putut să privească, prin el, acest spectacol. O fată l-a apucat de mână. O fată cu părul în devălmăşie, care şi-a dezvelit, zâmbind, dinţii rari.

Dinspre plajă a venit un grup de muzicanţi. Purtau nişte djellaba întunecate şi, peste părul lung şi sârmos, aveau nişte tichii împletite de care atârnau scoici mici, care scoteau un clinchet când se loveau una de alta. S-au aşezat în jurul focului. Şi-au proptit între genunchi nişte tamburine, în care s-au apucat să bată cu palmele. Alţii ţineau în mâini nişte castaniete uriaşe din metal, pe care le izbeau mişcându-şi degetele. În jurul lor, hipioţii zbierau de fericire.

— Sunt nişte Gnaouas[20]! l-a lămurit Karim.

Dar Selim nu-l asculta. Îi era sete. Cumplit de sete. Acolo, s-a gândit la apă şi la zgomotul valurilor, acum acoperit de ritmul tamburinelor. S-a ridicat clătinându-se şi s-a agăţat de o fată care dansa rotindu-se în loc în ritmul tobelor. Un

[20] Membri ai unei confrerii din Africa subsahariană care practică ritualuri hipnotice cu scop terapeutic, însoţite de o muzică specifică.

muzicant a început să cânte, ori mai degrabă să mormăie, să ragă, de parcă s-ar fi străduit să trezească nălucile adormite ale castelului părăsit. Pământul i s-a părut moale, îi fugea de sub picioare şi, în jurul lui, lumea îşi pierduse contururile. Toate formele se topiseră, iar Selim a înaintat ridicând genunchii sus şi întinzând mâinile, de parcă s-ar fi sprijinit de un zid imaginar. Nişte gânduri confuze se înghionteau, atât de repede, de nervos, încât nu ajungeau niciodată să se coaguleze sau să spună ceva. Apoi, deodată, un astfel de gând a ieşit la suprafaţă. Nu era chiar un gând. Selim a fost năpădit de o dorinţă incontrolabilă, nevoia înverşunată de a face dragoste. Ar fi vrut să-şi smulgă hainele de pe el şi să se culce, gol, peste o femeie pe care s-o posede dezlănţuit. Aşezaţi în jurul focului, ceilalţi îl chemau. Dar Selim degeaba înainta, siluetele rămâneau la fel îndepărtate. A avut impresia că se cufundă în nisip şi a auzit râsetele tovarăşilor lui. Aşadar îl vedeau, îl strigau numele, iar Selim s-a simţit plin de iubire pentru aceşti necunoscuţi. I-ar fi luat în braţe şi le-ar fi povestit o mie de lucruri despre el. Da, trebuia să meargă, încă vreo câţiva paşi, şi avea să-şi pună capul pe genunchii băiatului cu chitara, spunându-i cine este şi de unde vine şi cât de fericit e că se află printre ei. Nu, nu fericit, şi-a zis el, e altceva decât fericirea, e renunţare, sfârşitul luptei, iar cuvintele Selmei s-au încălecat cu ale lui. Încetase să se mai opună. Iar câinele care-i înhăţase pulpa între colţi plecase, nepăsător. Cineva l-a tras de cămaşă.

— Eşti în regulă, omule?

Iar Selim a zâmbit. A vrut să răspundă, dar când a deschis gura i-au ieşit doar nişte râgâieli. A căzut la pământ. Mâinile lui s-au apropiat de faţa vecinului, care l-a lăsat să

continue. I-a mângâiat obrajii, i-a urmat linia nasului cu vârful arătătorului şi i-a desfăcut buzele cu degetele. Individul l-a muşcat uşor, precum cățelandrii când se joacă.

În jurul lor lumea râdea. Luna lumina castelul părăsit. Selim şi-a fixat privirea pe unul dintre zidurile împrejmuitoare, pe care se puteau ghici pietre sculptate şi rămăşiţe din ceea ce trebuie să fi fost o gravură. Zidurile au prins să se mişte. Castelul însuşi a părut că o ia din loc, iar pereții din chirpici s-au apropiat de Selim.

A văzut, tot atât de desluşit precum vedea oceanul, siluetele celor care trăiseră aici, pe vremuri foarte îndepărtate, când castelul încă avea acoperiş, iar ramele acelea de lemn putred erau nişte ferestre. Nişte duhuri, ivite din nişte cărți pe care uitase că le-a citit, se amestecau nebulos cu tinerii aşezați pe nisip.

Nu l-a văzut venind. A auzit doar aplauzele, țipetele ascuțite ale fetelor, aflate în pragul leşinului. Omul negru era aici. Bărbatul despre care vorbise Karim şi căruia, acum, Selim îi uitase numele. Fața îi era luminată de scânteile desprinse din jăratic şi duse de vânt. Semăna cu un personaj de film. O căpetenie de indieni sau un preot voodoo. În orice caz, o făptură imaginară. Când şi-a apucat chitara şi degetele lui prelungi au început să alerge pe corzi, Selim a izbucnit în râs. Râsul acela care o înspăimântase atât de tare pe Nilsa şi care a răsunat printre ruinele castelului Dar Soltan.

Selim s-a trezit stând în picioare. Nu ştia unde să se ducă. Nu izbutea să înainteze printre trupurile pe jumătate goale,

care tropăiau cadenţat din picioare, cu ochii închişi. Se roteau atât de iute, că pe Selim l-a luat ameţeala. Unii se loveau în piept, întindeau braţele spre cer şi-şi legănau capul până intrau în transă. Iar muzicanţii loveau din ce în ce mai repede în pielea întinsă pe tamburinele de lut. Selim auzea inima fiecăruia în parte. Nişte inimi uriaşe, care stăteau să explodeze, să iasă din piepturile care le ţineau zăvorâte. Dansatorii îşi bălăngăneau braţele, fundurile, părea că nişte duhuri puseseră stăpânire pe corpurile lor. Un bărbat ţopăia îndărătul muzicanţilor şi repeta în extaz:

— Aşa, tot aşa, tot aşa!

Dansul ridica în aer nisipul, care zbura, se lipea de pieile năduşite. Le umplea gurile, iar grăunţele trosneau între dinţi.

Selim a înaintat, rătăcind pe lângă propriul trup, privindu-se trăind şi apoi uitând de sine. Corpul i se eliberase, avea viaţa lui. Ochii săi vedeau, fără să înţeleagă, spectacolul din faţă. Pierduse orice noţiune a timpului, iar evenimentele ajungeau la el prin străfulgerări, prin şocuri violente. Trupul său şovăia între o lehamite ciudată şi o stare de bine diafană, o dizolvare a conştiinţei care îl îndreptăţea să fie orice, să spună orice, să trăiască orice. Şi-a deschis nasturii de la cămaşă şi şi-a mângâiat burta, apoi pieptul. Atingerea propriei piei, în mod ciudat, l-a liniştit. Ar fi vrut să se iubească, să se autodevoreze. Să-şi simtă fiecare por al pielii, să-şi aţâţe şi cea mai firavă terminaţie nervoasă, iar o mână, o mână supraomenească, să-l posede, din vârful degetelor de la picioare până la ceafă, de pe buze până între coapse. A dat din mâini de parcă încerca să îmbrăţişeze

peisajul, uimit că lumea din jur nu poate fi strânsă în braţe. Apoi nisipul s-a răcit. Picioarele goale îi erau jilave. Bea ceva călâi şi amar care-i făcea bine. În timp ce un băiat vorbea, el hâţâna din cap şi nu pricepea nimic, sau mai degrabă îşi zicea: „Mai încet”. S-a lungit pe jos, cu pântecul dezvelit. A adormit.

— A dispărut Selim.

Mathilde plângea la telefon, iar Aïcha nu înţelegea nimic din ce spunea maică-sa. Se dusese la poşta din Rabat să-i sune pe ai ei şi să-i înştiinţeze că avea să mai rămână ceva vreme la Monette. Dar Mathilde i-a spus numaidecât: „A dispărut Selim” şi Aïcha n-a mai îndrăznit să vorbească despre ea. A pus nişte întrebări. Când plecase fratele ei de-acasă? Luase legătura cu prietenii lui? Aveau cumva aceştia vreo bănuială despre locul unde putea fi? Mathilde n-a răspuns decât prin tânguieli şi smiorcăieli.

— Mi-a furat nişte bani. Poţi să-ţi închipui aşa ceva? Să fure bani de la mine?

Aïcha a întrebat:

— Ai anunţat poliţia?

Iar Mathilde, cu voce rece, i-a retezat-o:

— Poliția? Poliția n-are nici o legătură cu povestea asta. Ne spălăm rufele murdare în familie. Şi, mai ales, să nu pomeneşti cuiva despre asta. Dacă te-ntreabă cineva, Selim se află în Alsacia şi e bine-sănătos.

Mehdi o aştepta afară, aşezat la terasa unei cafenele, sub arcadele bulevardului Allal-Ben-Abdellah. După ce avea să se întoarcă de la poştă, avea să-i propună să meargă la el, în apartamentul în care locuia pe strada Bagdad, la câțiva metri de Bab er-Rouah[21]. De zile întregi se gândea la asta şi şi-o închipuia pe Aïcha, şezând pe canapeaua din salon, cu picioarele încrucişate, cu mâinile ei lungi cuviincios sprijinite pe genunchi. Ori poate avea să stea în picioare cercetând cărțile din biblioteca pe care o construise cu mâna lui, din cărămizi şi scânduri. O să pună muzică, un disc cu Sarah Vaughan sau cu Lady Day. O să-i pregătească un ceai şi o să stea acolo, unul lângă altul, în salonul încins de căldura soarelui. O să deschidă fereastra care dă spre fațada unui vechi palat şi o s-o țină în brațe, strângând-o atât de tare încât coastele o să i se fărâme ca o coajă de nucă. O să-şi caute cuvintele dar nu o să le rostească. Orice avea să facă, era sigur că ea va înțelege. De trei săptămâni încoace, se vedeau zi de zi. Se sărutau, ascunşi în maşină, sau aşteptau noaptea ca să găsească un loc izolat, pe plajă sau în grădina lui Henri. Nu avuseseră niciodată un salon numai al lor şi, desigur, Mehdi se gândea la asta. La pielea goală a Aïchei. La dorința pe care o stârnea în el, la felul cum avea să se întâmple. Nu voia să se simtă prinsă într-o cursă, să-i fie teamă. La drept vorbind, habar n-avea cum privea ea sexul. Nu vorbiseră niciodată despre asta şi nici

[21] Poartă monumentală în zidul care împrejmuieşte oraşul vechi din Rabat.

unul, nici celălalt nu îndrăzniseră să pună întrebări despre aventurile lor trecute şi despre experienţa în acest domeniu. Şi-a băut cafeaua, închizând ochii la fiecare înghiţitură. Era atât de fermecat de această anticipare, încât spera ca telefonul ei să dureze o vecie. Aïcha îi spusese că pe mama ei o chema Mathilde şi, fără să ştie de ce, asta îl impresionase.

S-a întors de la poştă cu ochii roşii. Mehdi a înţeles că vara se sfârşise.

— Trebuie să mă întorc acasă, a explicat Aïcha. Ai mei au nevoie de mine.

Avea să ia trenul chiar în seara aceea. Mehdi a insistat s-o însoţească:

— Pentru mine, nu e o problemă. Mergem împreună şi după aceea mă întorc. N-o să mă vadă nimeni.

Zis şi făcut. Aïcha şi-a pregătit valiza, i-a îmbrăţişat pe Monette şi pe Henri care, de acolo din faţa uşii, cu costumele de baie ude pe ei, au fluturat din mâini până ce maşina lui Mehdi a dispărut.

Au mers în tăcere, în vechea Simca bej în care aerul cald şi greu pătrundea prin geamurile deschise. Mehdi conducea fără să se sprijine de scaunul care ardea. Uneori îşi lua mâna de pe volan şi o punea, uşor, pe umărul sau pe coapsa Aïchei. Ar fi vrut ca degetele acelui bărbat să rămână

veşnic pe ea şi să i se întipărească în trup. În timp ce treceau prin pădurea Maâmora, au fost depăşiţi de nişte maşini de poliţie. Tuturor vehiculelor de pe drum li s-a făcut semn să tragă pe dreapta. Urma să treacă un cortegiu regal. Mehdi a oprit sub un stejar de plută şi au aşteptat. Ura luna august şi cerurile ei pline de nori. August era luna măcelurilor, răzmeriţelor şi răscoalelor. Asemeni tuturor marocanilor, Mehdi se ferea de vară şi de dogoarea care se ridica din pământ, tulburând sufletele şi născând în ele porniri ucigaşe. Aïcha şi-a întors faţa spre el. A vrut să spună ceva, să rostească nişte vorbe de dragoste, dar a rămas tăcută. Mehdi s-a uitat ţintă la ea, muşcându-şi buzele. Şi-a cufundat privirea în ochii ei, aşa cum îţi adânceşti privirea în zaţul de cafea de pe fundul ceştii în care îţi citeşti viitorul. A zărit, în pupilele acestei tinere, propriile lui necazuri viitoare, izbânzile, umilinţele, trădările. A zărit, în irişii ei, desfăşurarea întregii lui existenţe. Aïcha strângea în sine întregul lui viitor, aşa cum lampa găsită în adâncul peşterii închidea înăuntrul ei trupul evanescent al unui djinn. Dacă i-ar fi luat mâna, dacă ar fi întors palma Aïchei către cer, era sigur că printre liniile ei şi-ar fi întrezărit propria soartă. Au aşteptat îndelung la umbra copacilor. Într-un târziu, au apărut nişte Mercedesuri strălucitoare, maronii şi negre, mergând cu mare viteză. Poliţiştii le-au făcut semn şoferilor: puteau să plece. Mehdi ar fi vrut ca drumul să nu se mai termine. Să tot meargă, la nesfârşit, spre o destinaţie imposibil de atins, iar lumea să se rezume la acest habitaclu în care se aflau doar ei, inaccesibili. În faţa lor, colinele strivite de căldură păreau să se legene, iar pe asfalt, reflexia soarelui crea iluzia unor bălţi întinse de apă. În depărtare s-au ivit nişte chiparoşi, apoi nişte livezi de măslini. Au trecut prin faţa tarlalelor cu viţă-de-vie ale vecinului familiei Belhaj. Călătoria se încheiase, ajunseseră şi, încă de-acum, Aïcha dădea semne de

nelinişte. Se uita în oglinda retrovizoare de parcă i-ar fi fost teamă că e urmărită sau că vede silueta părinților ei. Îşi ținea fața plecată, ca o evadată aflată pe fugă. Apoi, brusc, a poruncit:

— Opreşte aici!

La câțiva metri se putea zări o pancartă mare cu numele Belhaj.

— Aici, eşti sigură? Mai e încă mult. Pot să te duc puțin mai aproape. N-o să ne vadă nimeni.

— Nu, nu, e mai bine să cobor aici.

— Nu-i primejdios? Nu vreau să te las singură în mijlocul câmpului.

— Primejdios? Îți amintesc că aici e ferma mea. Nu mi se poate întâmpla nimic. Ştiu locurile cu ochii-nchişi.

Nu a urmat un sărut ca-n filme şi nici lacrimi. Mehdi a strâns-o în brațe şi s-a uitat cum pleacă, stând în picioare lângă portiera maşinii. Aïcha a sărit un pârleaz şi silueta ei subțire a dispărut în cele din urmă printre copaci. Mehdi a rămas nemişcat. Nu se putea hotărî s-o ia din loc şi să apese pe marşarier. A cercetat din priviri aleile largi cu măslini şi a început să şi-o închipuie pe micuța Aïcha de pe vremuri. O vedea, copilă, alergând pe câmpuri şi putea să-i

ghicească faţa de-atunci, genunchii zdreliţi, privirea îndărătnică, mânuţele cu unghii rotunde pişcate de urzici. Ba chiar a crezut că-i aude râsul, râsul ei de fetiţă, şi că-i vede trupul uscăţiv şi sprinten, dându-se huţa pe o creangă. Şi-a zis atunci că o ştia dintotdeauna. Fetiţa aia nu-i era străină, aşa cum nu i-a fost străină nici adolescenta de mai târziu. O adolescentă austeră, serioasă, preocupată de dificilul drum al maturizării. Fusese, dintotdeauna, sufletul lui pereche şi toţi anii petrecuţi fără ea i s-au părut ani pierduţi, fără rost, irosiţi. Nu era îndrăgostit doar de ea, de femeia pe care o cunoştea, ci de toate ipostazele ei trecute şi viitoare. A fumat câteva ţigări, stând în maşină, cu portiera deschisă. Au trecut nişte ţărani şi l-au salutat cu un aer suspicios. Lui Mehdi puţin îi păsa. Această femeie şi intensitatea cu care o iubea dovedeau că avusese dreptate să creadă în destinul lui fără egal. Da, un destin ieşit din comun din care Aïcha făcea parte, aşa că nu i-a trecut o clipă prin cap că, rămânând acolo, în Simca lui, se afla pe pământ străin. Pe proprietatea altcuiva, mai bogat ca el, mai puternic, care, dacă ar fi avut chef, l-ar fi putut alunga. Nu, nu s-a gândit la asta. S-a simţit cuprins de bucurie şi de un calm de nezdruncinat. Şi-a strivit ţigara, a închis portiera şi a demarat.

A condus încet pe drumul de pământ. Domeniul i s-a părut atunci şi mai mare, mai impresionant decât prima oară. A continuat să conducă şi s-a trezit într-o fundătură, în dreptul unui hangar imens sub care erau garate maşini agricole. A dat înapoi şi a fost cât pe ce să lovească un bărbat care venea spre el cu paşi mărunţi. Lucrătorul s-a apropiat de automobil şi şi-a pus mâna plină de bătături pe portieră.

— Unde te duci, băiete? Te-ai rătăcit?

— Căutam casa. Aş vrea să-l văd pe stăpân.

— Si[22] Belhaj e la el în birou.

Lucrătorul a luat-o din loc, iar Mehdi i-a apucat-o pe urme, uşor intimidat. Curând, s-a ivit casa. Palmierul cel mare, garajul şi, îndărătul unui gard viu, piscina împrejmuită cu cărămizi roşii. Mehdi s-a oprit o clipă şi a privit-o pe femeia înaltă şi blondă care stătea în picioare la marginea apei. Avea un costum de baie mov, iar picioarele ei, foarte albe, erau muşchiuloase ca ale unui băiat. A ridicat braţele, şi-a lipit palmele una de alta şi a plonjat. Mathilde.

— Vii odată? l-a întrebat răstit lucrătorul. Aici e.

Bărbatul a deschis uşa cu geamuri, cu scufia de lână în mâini.

— Şefu', vă caută cineva.

Primul lucru pe care l-a văzut Mehdi când a intrat în birou a fost portretul lui Hassan al II-lea atârnat de perete. A avut impresia că regele îl măsura cu un aer batjocoritor. Foarte curând însă, atenţia i s-a îndreptat spre Amin, aşezat într-un fotoliu de piele. Mehdi l-a găsit arătos, n-avea nimic din

[22] Prescurtare de la sidi, domn (n.a.).

țăranul burtos şi necioplit pe care şi-l imaginase. Dimpotrivă, cu mustăcioara lui subțire, semăna cu un actor de cinema. Mehdi i-a întins mâna şi s-a prezentat:

— Bună ziua, domnule. Mă numesc Mehdi Daoud.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule Daoud?

— Păi, am venit să vă cer mâna Aïchei, fiica dumneavoastră.

— Poftim?

Amin era uluit. Şi-a pus mâinile pe birou şi s-a ridicat, gata să se năpustească la tânărul care-i stătea în față.

— E-o glumă?

— Nu, nicidecum. Am venit să vă cer mâna Aïchei, a repetat Mehdi, cu o voce cam pițigăiată.

— Ce tot spui? Şi-n primul rând, cine eşti? Mehdi Daoud, ai spus, nu? N-am auzit de dumneata.

— Sunt profesor de economie la universitatea Mohammed V, din Rabat. Am intenția să candidez pentru postul de decan al facultății de drept şi, în momentul de față, lucrez la o carte care...

— Eşti dus cu pluta sau ce? Fiica mea ți-a cerut să faci asta?

— Oh, nici vorbă. Fiica dumneavoastră habar nu are. Nici măcar nu ştie că mă aflu aici. Intențiile mele sunt foarte serioase, domnule Belhaj.

Amin s-a întors spre coridorul care ducea spre casă şi a zbierat „Aïcha" atât de tare încât Mehdi s-a dat un pas înapoi. Aïcha era acolo. Şi, în câteva clipe, avea să apară şi să descopere de ce era în stare Mehdi. Avea să fie cucerită de curajul lui şi de romantismul gestului său, avea să-şi convingă tatăl şi aveau să se căsătorească acolo, la fermă, sub palmierul cel mare.

A apărut Aïcha. Desculță, a înaintat către tatăl ei ca un copil prins asupra faptei, gata să-şi primească pedeapsa. Când l-a zărit pe Mehdi, a holbat ochii. Părea foarte furioasă.

— Îl cunoşti pe tânărul ăsta? a întrebat-o Amin.

Aïcha şi-a plecat privirea.

— Zice că te cunoaşte. Aşadar, l-ai mai văzut până acum, da sau ba?

— Da, îl ştiu. Mi l-a prezentat Monette.

— Bun. Închipuieşte-ți că băiatul ăsta a venit să-ți ceară mâna. Ce-ai de zis?

— Poftim?

Aproape că strigase. Obrajii îi erau stacojii şi simțea cum îi zvâcneşte sângele în tâmple.

— Tu ai ticluit toată chestia asta?

— Nici vorbă.

— Cum adică? Nu erai la curent sau nu vrei să te căsătoreşti cu el?

— Nu ştiu.

— Cum adică nu ştii? Mă luați peste picior?

Amin s-a uitat la cei doi tineri şi şi-a curmat un zâmbet.

— N-am vreme de poveştile voastre. Puneți-vă de acord şi mai vorbim după aia. Şi-acum, valea! Dispăreți din ochii mei!

Rabat, 19 noiembrie 1970

Aïcha,

S-au întors berzele. Dau ocoluri pe cerul mereu albastru al Rabatului, se tot rotesc deasupra fluviului, peste acoperişurile din medina, îşi construiesc cuiburi uriaşe în copacii uscaţi, prin grămezile de pietre ale ruinelor din Chellah şi am impresia că îmi fac semn. Mă duc adesea în necropolă să le contemplu zborul circular, ciocurile roşii, corpurile albe prinse în rama unor imense aripi negre, cu penele remige răşchirate ca dinţii unui pieptene. Le privesc reflexele în apele mâloase ale fluviului Bouregreg. Zboară uneori atât de jos încât mi se pare că le-aş putea atinge. Mă fascinează mai cu seamă sunetele lor, le ascult clămpănind la nesfârşit de parcă ar vrea să-mi transmită un mesaj. Au venit de la tine de-acasă fără popas, din Alsacia ta verde şi rece, fără să dea din aripi, plutind pe nori. Încerc cu disperare să descifrez mesajul pe care le-ai însărcinat să mi-l transmită. Cu siguranţă ai ceva să-mi spui, chiar dacă nu-mi răspunzi la scrisori. Ai preferat să-mi trimiţi aceşti emisari ca să mă înştiinţezi de întoarcerea ta. Spune-mi că nu mă înşel. Ele sunt cercetaşii şi, dacă au făcut acest drum, înseamnă că o să-l faci şi tu. Aïcha, noi nu am isprăvit. Ştiu de la Monette că eşti încă la Strasbourg, că stai într-o cameră cu chirie deasupra apartamentului unui oarecare David. Am sunat la tine şi cred că mi-a răspuns el, dar de unde să ştiu că ţi-a pomenit de apelul meu? Ştie cine sunt? I-ai vorbit despre mine? Şi-apoi mă întreb: ce-nseamnă el pentru tine? Am inima pustie şi un ghem în stomac. Gândurile mele nu sunt decât o scrisoare pe cale de-a fi scrisă. Am în cap un întreg eşafodaj de cuvinte care-ţi sunt hărăzite. E un proces stângaci şi neîntrerupt, o

obsesie care mă munceşte până şi-n somn. Sunt urmărit, Aïcha, sunt urmărit de greşeala pe care am făcut-o, de gândul la ceea ce începuserăm să trăim şi care s-a curmat din pricina demersului meu neghiob pe lângă tatăl tău. Vreau să cred că eşti ca şi mine într-o stare de nelămurire dureroasă. Aş vrea să te strâng în braţe, să uit cutremurul plecării tale, să-ţi spun că nimic nu ne poate despărţi, nici măcar tu. Fiindcă nu mă pot împiedica să sper. Absenţa ta din mine nu poate fi suplinită de nimic şi de nimeni. S-ar cuveni să-mi pregătesc în acest gol o vizuină unde să dorm prelung, să străbat ca un urs iarna jelaniei, dar în plină vară. Nu încetez să-ţi simt privirea atingându-mă, aşa cum simţi vântul peste piele.

Nu e cu putinţă să fii atât de supărată pe mine. Am greşit. M-am lăsat pradă unei porniri nechibzuite, fără să te consult, profund convins de iubirea care mă umplea ca un abur cald şi mă făcea să plutesc deasupra contingenţelor obişnuite. Totul mi se părea simplu, nimic nu se putea împotrivi acestei forţe, tatăl tău avea să-mi dea acordul zâmbind, iar noi aveam să ne luăm zborul împreună spre viaţa strălucitoare care ne era menită. Nu aveam urmă de îndoială, crede-mă, trebuia doar să imprim un impuls, iar cerul s-ar fi deschis solemn în faţa viitorului nostru glorios. La urma urmei, toţi îmi zic Karl Marx, sunt un specialist al viitorului luminos. Am avut înfumurarea să cred că împărtăşeai această credinţă în puterea mea, Aïcha. Mă socoteam nemaipomenit, curajos şi hotărât ca nimeni altul, dar nu ai văzut în atitudinea mea decât aroganţă, brutalitate şi dorinţă de posesie. În această ultimă privinţă aveai dreptate: voiam să fii a mea. Voiam ca nimeni în afară de mine, niciodată, să nu te ţină de mână, să nu te îmbrăţişeze, să nu-ţi adulmece mirosul. Când erai acolo,

când te atingeam, când îți vorbeam, când te ascultam, când te visam, aveam sentimentul că iubirea mea te înfrumusețea, te îndrepta spre tine însăți, spre frumusețea aceea pură care se află în tine. Cât de minunată erai între mâinile mele şi în privirea mea! Această îngâmfare mă umple azi de tristețe. Amintirea gustului pe care-l aveau buzele tale, a mirosului pielii tale, a dezmierdărilor noastre e o otravă care arde. Merg la nesfârşit, fără țel, mă duc până la capătul citadelei să contemplu marea care ne desparte, de parcă te-aş putea zări: nu eşti oare tu acel punct micuț de pe linia orizontului care-mi face un semn cu mâna? În restul timpului, îmi privesc viața de parcă i-aş fi spectator, ori mai degrabă de parcă nici n-ar fi început încă. Lasă-mă să-ți dau câteva veşti despre țara ta. În trei luni, am predat de trei sau patru ori. Studenții exaltați fac grevă după grevă, ceea ce măcar îmi lasă timp să citesc, să mă plimb şi să meditez. Mi-am prezentat candidatura pentru postul de prodecan. Din păcate, decanul mă prețuieşte mai puțin decât pe admiratorii care-l înconjoară. Când i-am vorbit despre proiectul meu de teză de doctorat privind consecințele psihologice ale subdezvoltării, mi-a râs în nas. În țara asta nu mai există viață intelectuală. Totul e pipernicit, limitat, dezamăgitor. Filosofia a fost înlocuită cu studiile islamice, institutul de sociologie a fost închis. Dacă mă năşteam în America, aş fi putut să fiu preocupat de altceva decât de politică, aş fi putut să-mi scriu poeziile fără să dau socoteală nimănui şi n-ar fi trebuit să înghit lecțiile de morală ale aşa-zişilor revoluționari. Ieri, mi-am petrecut seara la Jour et Nuit cu Abdellah şi gaşca. Abdellah era mai pornit ca niciodată. Îşi petrece jumătate din timp în ambasadele Chinei sau Cubei. Într-una din serile trecute m-a târât la o conferință a lui Alejo Carpentier, care mi s-a părut mult mai subtil, mai seducător, mai mobilizator decât ai noştri Che Guevara, toți de două parale. Ronit nu greşeşte când spune

că n-ar fi bine să trăieşti într-o ţară condusă de oameni ca Abdellah. Ştiu ce-o să spui. Nu cu multă vreme înainte eram şi eu cu mintea doldora de teorie, convins că o să pot scrie o carte care să schimbe lucrurile. Ce nebunie!

N-o să ajung să fac asta devenind un pârlit, predicându-mi ideile în pustiu. M-am gândit mult şi am alte proiecte. Ascultă-mă bine, Aïcha: sunt încredinţat că mă aşteaptă o soartă ieşită din comun. Eşti prima căreia îndrăznesc să-i spun asta şi-mi pare rău că dai ochii peste cap întrebându-te dacă e vorba de trufie sau de naivitate. N-aş şti să-ţi explic de ce, dar sunt convins că nu sunt construit pe modelul celor din generaţia mea, simt în mine o forţă neobişnuită, te asigur că mă va duce departe şi că vei fi aproape de mine, ştiu asta. Iată, poţi acum să mai râzi o dată, şi o să râd şi eu cu tine, chiar dacă sunt foarte serios.

Ah, şi am o poveste cu Roland Barthes. Ştii că cinez adesea la Pagode, restaurantul chinezesc de sub mine. Într-o seară a intrat un bărbat, un european elegant cu păr alb, a cărui mutră uşor tristă îmi spunea ceva. Era însoţit de o femeie în vârstă, sfrijită, fără îndoială maică-sa. A doua zi m-am întâlnit cu bătrâna doamnă pe scările din clădirea mea. Am înţeles că stătea cu un etaj mai sus. Am controlat cutia poştală din holul de la intrare şi am văzut numele locatarului: Roland Barthes. Îţi dai seama? Aici, toată lumea vorbeşte despre el. La facultate, profesorii sunt mândri că o asemenea celebritate predă la Rabat. În schimb, studenţilor puţin le pasă, nu le stă mintea decât la greve şi la adunări generale. O să mă consideri caraghios, dar mi-am strâns toate articolele, le-am recitit şi le-am corectat cu mare grijă, după care i le-am strecurat în cutia de scrisori. Acum când îţi scriu, poate că tocmai mă citeşte! De-aici înainte,

existența mea se rezumă la aşteptare. O vorbă de la tine. Un răspuns de la Barthes. Sunt un bărbat care aşteaptă. Închipuie-ți că îi plac textele mele, că le propune unei edituri pariziene, imaginează-ți că vin în Franța, de ce nu la Strasbourg, să-mi lansez cartea şi să ți-o ofer! Ai putea atunci să-i spui tatălui tău că sunt mai mult decât un profesoraş de economie şi să accepți că n-ai altă cale decât să-ți trăieşti restul zilelor alături de mine.

Aïcha, viața noastră a început într-o seară pe terasa de la Café de France, nu uit niciun crâmpei din acele momente, nicio lucire a ochilor tăi îndreptați spre mine. Fugeai de privirea mea, ştiind poate că, dacă te vei cufunda în ea, nu vei mai ieşi la suprafață, dar îmi scrutai cu sete mâinile, buzele şi mai ales fruntea, încercând să ghiceşti ce gânduri ciudate dospesc acolo. Voiai să afli! Am înțeles, în ciuda banalității meşteşugite a vorbelor noastre, că în curând aveam să pornim la drum împreună. Întreaga mea ființă mea voia să pătrundă în tine. Atunci a început totul. Înainte de asta eram nişte embrioni, nişte larve care nu ieşiseră din găoace. Nu mi-a rămas nimic din ceea ce a fost înainte de tine. Nu-mi amintesc de viața în care tu nu existai.

Într-o zi, mai târziu, în timpul uneia dintre plimbările noastre, mi-ai spus râzând că sunt un ateu al vieții. Oh, nu! Sunt posedat de viață, Aïcha, cred sălbatic în ea, viața mă iluminează, mă sfâşie clipă de clipă, o iubesc aşa cum vine, cu plăcere, fericire, durere, tăcere. Şi, mulțumită ție, n-am fost nicicând mai apropiat de ea. Te-am recunoscut. Te-aşteptam încă din limburile copilăriei şi ai sosit. Privesc cerul, lumina peste palmieri, rotirea berzelor, sunt uluit. Crede-mă, frumusețea asta e alcătuită din noi. E făcută pentru noi.

Mehdi a pus scrisoarea la poştă şi s-a întors pe bulevardul Mohammed V până acasă. A trecut prin faţa gării şi, în depărtare, a zărit turlele albe ale catedralei Sfântul Petru. Când se stabilise în capitală, nutrise faţă de ea o profundă antipatie. Oraşul, alb şi somnolent, îi trezea neîncredere. Îl găsea prea liniştit, prea burghez. Tipul de loc unde nu se întâmpla nimic. Nimic vizibil, în orice caz, iar toate cusururile, toate minciunile rămâneau ascunse îndărătul zidurilor înalte ale caselor burgheze pe care îmboboceau, primăvara, florile lianei-de-foc. Mehdi ura acele bulevarde curăţele plantate cu palmieri şi pădurea de eucalipţi de la intrarea în cartierul Agdal, ai cărei arbori cu trunchiuri cenuşii îl înspăimântau. În acest oraş de diplomaţi şi de funcţionari, de oameni de curte şi de servitori, se simţea pândit încontinuu. Se ferea de chelnerii din cafenele şi, îndărătul fiecărui paznic, fiecărui şofer de taxi vedea o iscoadă. Apoi Mehdi a învăţat să-l cunoască. Când ieşea de la facultate, şi-a luat obiceiul să meargă prin oraş cât îl ţineau puterile. Se ducea până la Piaţa centrală, la capătul bulevardului Mohammed V. Colinda prin hala de legume şi admira tejghelele cu fructe, mandarinele şi rodiile pe care negustorii le despicau ca să le pună în evidenţă extraordinara prospeţime şi pisicile, costelive şi răpănoase, care alergau printre cojile de legume. Nu cumpăra nimic, dar îi plăcea să se uite la vânzătorii copleşiţi de treburi şi, în special, la negustorii de peşte, aşezaţi pe scaune de plastic în spatele unor tejghele mari de marmură pe care agonizau lupi-de-mare şi peşti-dulgher cu branhii stacojii. Mergea până la citadela Oudayaşilor şi se afunda în acel cartier boem, cu zidurile vopsite în alb şi albastru. Uneori, cobora

în vale şi se plimba de-a lungul malurilor mlăştinoase ale fluviului Bouregreg. Deasupra apei, încremenită şi noroioasă, pluteau nori de ceaţă, compacţi şi sinilii. Pe crengile cenuşii şi desfrunzite se lăsaseră zeci de păsări albe. Megieşii ziceau că fluviul căra cu el cadavre şi îl ocoleau. Mehdi urca până la necropola Chellah, ale cărei metereze deveneau portocalii la asfinţit. Iar în faţa mormintelor cu cupolă şi ziduri imaculate, femeile depuneau în chip de ofrandă ouă fierte şi sticle cu lapte. Pentru că devenise scena necazului său în dragoste, oraşul a început să-i placă. Îşi plimba prin el melancolia, bătând străzile în căutarea unei femei pe care o ştia departe şi absentă. Şi, în mod ciudat, tocmai pentru că Aïcha nu era acolo, străzile i s-au părut înfiorător de vii. Căutarea îi deschidea ochii, îl făcea să zăbovească asupra celor mai mici amănunte: frumuseţea unei faţade, lumina aurită de pe zidurile palatului, faţa uscăţivă a unui fierar de pe Rue des Consuls. Se adâncea în nisipurile părerii de rău, îşi rumega amărăciunea, iar oraşul se dovedea complice şi îl ocrotea.

Ziua era pe cale să se încheie, iar negustorii de pe bulevard trăgeau storurile prăvăliilor. Mehdi a trecut prin faţa unei brutării şi a privit muştele roind pe deasupra piramidelor de plăcinţele pentru ramadan, acoperite cu miere şi seminţe de susan. Pe măsură ce mergea, trecătorii se împuţinau. Funcţionarii se întorseseră deja la casele lor şi, fără îndoială, se odihneau pe vreo banchetă din camera de zi, în timp ce soaţele lor învârteau în oala de supă şi aveau grijă de copii. Liceenii se duseseră şi ei acasă, iar în stradă nu mai rămăseseră decât câţiva întârziaţi cu feţe livide, cu ochi încercănaţi şi respiraţie rău-mirositoare. Întregului oraş îi era foame.

Pentru întâia oară după multă vreme, Mehdi s-a gândit la familia lui cu care rupsese relaţiile. I-au revenit în minte serile lungi de ramadan de la Fès, când îşi privea tatăl jucând cărţi cu prietenii din cartier. Felul în care bătrânul Mohamed se aşeza la masă şi se ruga înainte să bea, cu înghiţituri mici, un pahar de lapte rece. Zicea „Hamdoullah”[23] şi deschidea, pentru fiecare dintre copiii lui, câte o curmală cărnoasă pe care apoi le-o oferea. Uneori, curmala avea înăuntru un vierme. Un vierme mare, alb şi lucios, pe care Mohamed îl dădea la o parte cu vârful unghiei. Vinerea, patriarhul îşi ducea fiii la moschee. Pe drum, cumpăra de la băcănie zece pâini rotunde, ciocolată şi conserve de sardine, pe care le împărţea amărâţilor care şedeau pe jos în piaţa din faţa locaşului. Mehdi a tresărit. Pierdut în gânduri, nu-l văzuse pe omul care înainta spre el. Un bărbat de vreo patruzeci de ani, înalt şi bolnăvicios de uscăţiv. Purta ochelari fumurii şi zâmbea fără întrerupere. Mehdi a băgat de seamă că sub impermeabilul lui bej mişca ceva. Bărbatul ţinea în braţe un căţeluş cu păr alb şi creţ. A plecat capul şi a sărutat boticul animalului. Cât au stat de vorbă, nu a încetat să-l mângâie.

— Tu eşti Karl Marx?

Înainte ca Mehdi să apuce să-i răspundă, bărbatul s-a pus pe râs:

— Eşti profund nevoie mare! Dimineaţa asta am asistat la cursul tău şi n-am înţeles nimic.

---

[23] Formulă prin care musulmanii îi mulţumesc lui Dumnezeu.

Nu şi-a spus numele şi nu i-a întins mâna lui Mehdi. S-a mulțumit să-l privească fix, surâzând în continuare. Mehdi şi-a văzut de drum, iar bărbatul l-a urmat, potrivindu-şi paşii după ai lui.

— Eu m-am oprit înainte de bacalaureat. Dar îmi plac oamenii cu carte. Probabil că ai tăi sunt mândri de tine.

Mehdi îi arunca din când în când priviri amenințătoare, dar nu a îndrăznit să-i zică să-i dea pace. A grăbit puțin pasul, strângându-şi servieta la piept. Pe trotuar, un tânăr vindea un tocător. Un tocător folosit, care nu făcea doi bani, dar pe care tânărul îl aşezase pe o bucată de pânză surprinzător de curată. Lângă el se aşezase o femeie în vârstă, cu fața smochinită. Le propunea trecătorilor prăjituri de casă, aranjate într-un coşuleț din răchită. Bărbatul s-a oprit şi s-a aplecat încet către bătrână. Mehdi, care nu se îndoia o clipă că e polițist, a crezut că o să se înfurie şi o să dea cu piciorul în coş şi în tocător. Dar necunoscutul a zâmbit.

— Complimentele mele, el hajja[24], i-a zis el femeii care stătea pe caldarâm. Eşti o bucătăreasă pe cinste!

S-a clătinat şi, ca să nu se prăbuşească, s-a agățat de brațul lui Mehdi.

— Ia spune-mi, de ce trimiți toate articolele alea?

---

[24] Semn de respect, adresat cu precădere persoanelor care au făcut pelerinajul la Mecca.

Mehdi nu slăbea din ochi mărul lui Adam de pe gâtul interlocutorului său. Era atât de mare, că ar fi putut să-i străpungă pielea, fină şi roşie.

— Cu asta mă ocup. Sunt profesor şi-mi public cercetările.

— Ah, desigur, scuză-mă. Îți publici cercetările, de bună seamă.

Sub impermeabil, cățeluşul se agita din ce în ce mai tare. Părea că vrea să scape de sub controlul stăpânului şi să sară pe trotuar.

— Şi-ți aduc bani cercetările astea?

— Nu ăsta-i scopul, i-a răspuns Mehdi cu un ton sec.

— Stai, nu pricep. Toată truda ta, toate cărțile pe care le citeşti, nu-ți aduc bani?

— Ți-am spus, banii nu mă interesează.

— Ai auzit, l-a întrebat el pe canişul care tremura, nu-l interesează banii. Dar ai probabil familie, nu? Toată lumea are familie. Şi-ai tăi ar fi neîndoios fericiți să le trimiți bani. Nu pari un burghez din aceia care-şi îngăduie să muncească pe nimic.

În fața unui restaurant pustiu, doi bărbați instalau nişte capre de sprijin şi nişte tăblii. Seară de seară, când se încheia postul, ofereau supă şi ouă fierte tari celor mai nevoiaşi. Mehdi s-a oprit locului. În fața lui se afla o imensă fotografie a regelui în ținută de golf.

— În curând vine ceasul când se întrerupe postul. Trebuie să plec.

— Ah, da, ai dreptate, a încuviințat necunoscutul.

Şi-a coborât ochelarii, şi-a apropiat mult ceasul de ochi şi a dat din cap.

— Păcat, puteam merge la tavernă şi să ne continuăm discuția. Pe vremuri se mânca la tavernă în timpul ramadanului, îți aduci aminte? Se pare că au avut loc arestări. Ce crezi despre asta?

Şi l-a pironit pe Mehdi cu ochii lui negri, parcă acoperiți cu un văl.

— Trebuie să plec.

— Sigur, bineînțeles, nu te rețin. Probabil că ai mult de lucru. Se vede că eşti băiat serios. Ce noroc pe țara asta că are tineri ca tine!

Partea a doua

Sărbătoarea se încheiase. Începea obişnuita umilinţă.

Milan Kundera

Ca în fiecare seară înainte să meargă la muncă, Omar s-a dezbrăcat. Şi-a întins pantalonii pe pat şi şi-a zvârlit pe jos cămaşa cu gulerul pătat de câţiva stropi de sânge. Sub duş, Omar şi-a frecat cu o mănuşă aspră de baie crustele care-i acopereau braţele şi picioarele. Medicul îi interzisese asta. Şi ştia că avea să-i fie şi mai rău în orele următoare, atunci când pânza cămăşii avea să-i roadă pielea, când pantalonii aveau să-i irite şoldurile. Deocamdată însă, sub apa fierbinte, nu se putea stăpâni. S-a scărpinat, s-a tot scărpinat. Umerii, subsuorii, gâtul, iritat şi subţire. Ai fi zis că încerca să se şteargă pe sine sau, cel puţin, să şteargă o urmă pe care o purta pe el. Şi-a trecut mănuşa peste faţă, şi-a frecat obrajii, s-a tras de pleoape, cu fălcile încleştate. A rămas o clipă în picioare, gol, în mijlocul băii pline de aburi. Apoi s-a înfăşurat într-un prosop mare şi alb şi s-a aşezat pe marginea patului. A luat cleştele de pe noptieră şi şi-a tăiat unghiile de la mâini şi de la picioare, cu mişcări scurte, precise şi nervoase. A strâns resturile de unghii pe prosopul de baie şi le-a aruncat la gunoi. A ieşit din apartament şi s-a suit în maşină, lângă Brahim, şoferul lui. Oamenii lui îl

aşteptau lângă Place de France. I-a văzut sprijiniți de peretele unei băcănii. A trebuit să strângă din dinți ca să-i lase să urce. Miroseau a motorină, a bere proastă şi fornăiau zgomotos. Erau murdari. Cu toate astea, Omar le explicase, le spusese clar că înfățişarea constituia o parte esențială a muncii lor. Cum puteau oare spera că vor impune respect purtându-se ca nişte neciopliți? Aşa credeau ei că îi vor impresiona pe micuții intelectuali de rahat care trecuseră pe la Paris sau pe la Bruxelles şi care încercau să-i umilească prin cunoştințele lor şi prin teoriile despre viitorul capitalismului?

Omar avea grijă de ținuta lui. Pantalonii îi erau mereu impecabil călcați, iar încălțările îi erau atât de curate şi lucioase de ziceai că sunt noi. Îşi încheia ultimul nasture de la cămaşă, chiar dacă temperatura era înăbuşitoare, chiar dacă eczema ajungea să îi sângereze din pricina frecării. Considera că această eleganță era o formă de inteligență. Un element de surpriză cu care-şi năucea deținuții. Nu, comisarul nu era un sălbatic, ştia să se poarte.

— Nu se fumează în maşină.

În spate, cei doi bărbați şi-au pus țigările după ureche, nimeni nu discuta ordinele lui Omar. A început să plouă şi maşina a continuat să înainteze pe străzile oraşului, prin lumina împroşcată parcă de picăturile de ploaie.

— Nu se vede nimic, a bombănit unul din polițişti.

Omar s-a întrebat dacă spusese asta ca pe o provocare. Pe la spate, colegii îi spuneau chiorul. Cârtița. Aşa îi amenințau pe deținuți: „Vine ochelaristul”, iar prizonierii, atât de strâns legați la ochi încât pânza le tăia pielea infectată, începeau să tremure. Pe Omar îl preceda reputația.

— Păi atunci deschide fereastra, măgarule!

Polițistul a coborât geamul şi a scos capul afară. Ai fi zis că se uita pe trotuar după un portofel sau după nişte chei scăpate pe jos.

— Acolo!

Şoferul a frânat brusc. Cei doi bărbați din spate au țâşnit din vehicul. Omar, e-adevărat, n-a văzut nimic sau n-a văzut mare lucru, doar nişte siluete care alergau şi altele care le urmăreau. A auzit urlete, înjurături. Țipete şi zgomotul cizmelor izbind într-un corp. Ceva care lovea în uşa de fier a unei prăvălii şi ploaia care cădea pe acoperişul maşinii. A rămas acolo, nemişcat, cu ochii pironiți în parbrizul plin de stropi în care se reflectau luminile unui reverber şi ale puținelor maşini aflate în trecere.

Apoi cei doi bărbați s-au urcat din nou în maşină, cu costumele lor slinoase, cu pantofii noroiți, şi uzi până la piele.

— Aşadar? a întrebat Omar.

— A venit agentul de legătură. O să-i ridice.

— Câți erau?

— Doi vagabonzi.

— Ați făcut zgomot. V-au văzut vecinii.

— Derbedeii erau beți, de-aia s-au împotrivit.

— Nu vreau zgomot. Nu vreau scandal. Ați priceput?

A doua zi, regele primea o delegație de şefi de stat străini şi, ca de fiecare dată când aveau loc astfel de evenimente, Omar şi oamenii lui erau însărcinați să curețe traseul. Să-i mături pe cerşetori, să-i scoată pe vagabonzi din adăposturile lor improvizate, să-i ascundă pe nebuni, pe apucați, pe agitatori. În seara aceea, făcea un ultim tur de supraveghere, iar dimineață străzile aveau să fie curate. Nu va mai fi nimic de văzut.

„Ce nu se vede nu există."

Dacă era întrebat în ce constă slujba lui, îi era îndeajuns să spună asta. Să facă să dispară ceea ce nu trebuie văzut. Să îngroape, să şteargă, să înăbuşe, să acopere. Să ridice ziduri. Să sape gropi. Omar era maestru în arta ascunderii

şi a secretului. Nimeni nu ştia mai bine ca el să răspundă printr-o tăcere opacă şi calmă celor care puneau întrebări. Nimic nu l-ar fi putut face să cedeze, nici măcar chipurile înlăcrimate ale mamelor care-şi căutau copiii sau rugile vreunei tinere al cărei soţ dispăruse din senin într-o dimineaţă. În 1965, în timpul revoltelor studenţeşti, participase la ştergerea urmelor măcelului. Alături de gealaţii lui, pusese stăpânire pe morga din Aïn Chock[25] şi, zile întregi, nimeni nu a putut intra sau ieşi de-acolo, fără aprobarea lui Omar. În faţa clădirii se strânseseră mai multe familii care cereau trupurile celor ucişi. Le-a evacuat. Apoi, într-o noapte, au încărcat corpurile în spatele unei camionete. Corpuri firave, cadavre de adolescenţi şi de copii, pe care poliţiştii însărcinaţi să le transporte nici nu le simţeau de uşoare ce erau. Au condus până la cimitirul pustiu şi Omar încă-şi aducea aminte de lumina lunii răsfrângându-se pe morminte şi de gropile care fuseseră săpate ici-colo, departe una de alta. Poliţiştii au început să descarce camioneta. Cineva a vrut să spună o rugăciune, dar Omar l-a împiedicat. Dumnezeu n-avea ce căuta acolo.

În ţara aceea de nevoiaşi, era de ajuns să strecoare câteva bancnote. Medicului care va depune mărturie că nu văzuse picior de rănit. Groparului care, pentru câţiva dirhami, avea să uite că săpase morminte pentru nişte copii asasinaţi. Omar nu a acceptat niciodată mită, deşi i s-a propus de sute de ori. Şi i-a văzut adesea pe colegii lui punând mâna pe teancuri de bani ascunse într-un plic cafeniu. I-a văzut înavuţindu-se şi promovând în posturi înalte. Se căsătoreau cu fete bogate de familie bună, ale căror taţi erau încântaţi să aibă un ginere în poliţie. Omar însă nu lua nimic. Nu

[25] Suburbie din Casablanca.

avea decât un apartament modest în oraş şi o maşină, un Chevrolet arătos pe care-l cumpărase cu partea de moştenire pe care i-o dăduse Amin. În mod ciudat, integritatea îi aducea prejudicii. Superiorii lui îl socoteau arogant, rigid şi îi purtau pică pentru că îşi afişa cu asemenea morgă modul de viaţă auster. Se fereau din ce în ce mai mult de acest om care nu se căsătorise niciodată, care nu făcuse copii şi căruia nu i se cunoştea nici o aventură. Nu avea o viaţă în afara comisariatului. Cine-ar fi putut să aibă încredere într-un asemenea om, într-un om fără vicii? Omar ştia că-l vorbeau pe la spate. Treaba lui era să supravegheze, dar se întreba cine să fi fost cel însărcinat să stea cu ochii pe el.

— Mergem la comisariat, şefu'?

Brahim l-a trezit din visare. Şoferul oprise într-o intersecţie şi aştepta un ordin.

— Voi vă daţi jos, le-a spus Omar celor doi bărbaţi din spate, care şi-au înghiţit furia văzându-se siliţi să meargă prin ploaie şi să caute un taxi. Dă-i bătaie, Brahim. Mergem la ea.

***

Pe vremuri, Omar putea să petreacă mai multe nopţi fără să doarmă. Stătea de veghe în beciurile comisariatului. Convoca deţinuţi scoşi din minţi de lipsa de somn şi de bătăi. Punea întrebări. Mereu aceleaşi întrebări, în arabă şi

în franceză. Cu ton calm, cu voce blândă, încurajatoare, care-i tulbura pe prizonieri. În seara aceea, însă, nu se încumeta. Se simțea răpus de oboseală, scârbit de prostia şi de găunoşenia colegilor. I se părea că nu-şi va duce niciodată la bun sfârşit misiunea şi că va trebui să continue, până la sfântu-aşteaptă, să amuțească glasuri, să-i îngroape pe flecari. Obosise să tot pedepsească, obosise să dea scatoalce. Se înmuiase şi, de la o vreme, îi lăsa pe deținuți să vorbească şi asculta, cu puțin mai multă atenție, ce aveau de spus. Îl impresionase, mai cu seamă, un anume bărbat. Un tânăr de douăzeci şi cinci de ani, şcolit şi viteaz, care tipărea o revistă comunistă în baia din apartamentul lui. Zbirii lui Omar îl ridicaseră în plină zi şi îl duseseră, legat la ochi, într-un loc de detenție secret. Erau cu zecile în toată țara. Ocne şi palate părăsite. Case din oraş şi pivnițe mizere. Locuri neştiute, cu ziduri atât de groase încât nimeni din împrejurimi nu avea cum să audă strigătele schingiuiților. Omar, în schimb, auzea tot. Pe măsură ce-i slăbea privirea, devenise o ureche cât o pâlnie, o ureche uriaşă capabilă să perceapă cel mai mic foşnet. Chiar de la distanță putea să desluşească ce-şi spuneau oamenii pe terasele cafenelelor sau pe locurile din spate ale maxi-taxiurilor. Avea informatori peste tot. Paznici care se prefăceau că dorm în gheretele lor de lemn. Femei de serviciu care scotoceau prin sertare când stăpânii nu se aflau prin preajmă. Vânzători de arahide, lustragii, băieții cu ziare: toți aveau ceva să-i spună. Dar tânărul acela, comunistul, era altfel. Rezistase, cu un curaj remarcabil, nesfârşitelor şedințe de tortură la care fusese supus. Cu fața tumefiată, cu picioarele şi mâinile însângerate de atâtea gârbace, îi spusese lui Omar că țara se îndreaptă spre pierzanie.

— Nu vezi că se folosesc de tine ca să-şi rezolve treburile murdare? Trăiesc în conace, beau whisky, se scaldă în piscine şi joacă golf pe terenurile lor cu gazon strălucitor, în timp ce copiii noştri mor de foame şi de sete. Ia zi-mi, de unde vine apa aia? Pentru asta s-a luptat generaţia ta cu francezii? Crede-mă, burghezii de azi nu-s cu nimic mai buni. Sunt corupţi cu toţii, nişte neo-colonişti care tratează poporul aşa cum îi tratau europenii pe indigeni. Cască ochii!

Continua să plouă şi Brahim, care conducea cu viteză, a ieşit din oraş şi a apucat-o pe drumul de coastă spre Rabat. Le-a luat mai puţin de un ceas să ajungă la periferia capitalei. La marginea drumului se putea vedea zidul. „Zidul ruşinii", cum îl numeau militanţii de stânga, sindicaliştii, opoziţia. În şedinţele celulelor de partid şi în articolele clandestine, acest zid era dat drept exemplu pentru degenerarea ţării. Cu o lună în urmă, Omar aflase că se filmase ilegal o peliculă în faţa mahalalei Yacoub El Mansour.

— La început, n-am înţeles, a explicat turnătorul, un localnic care-şi rotunjea veniturile informându-i pe poliţişti. Maşina era parcată în afara cartierului, chiar în faţa zidului. Înăuntru erau trei bărbaţi. Doi marocani şi un european. Europeanul stătea în spate. El era cel care filma.

Informatorul îşi făcuse bine treaba. Notase marca maşinii, placa de înmatriculare, şi a descris lesne fizicul şoferului şi pe al însoţitorului său. Lui Omar i-a trebuit mai puţin de o zi să descopere că maşina Renault aparţinea unui militant comunist căruia îi lua interviu un ziarist francez.

Încercaseră să intre în bidonville ca să-i descoasă pe locuitori, dar oamenilor le-a fost teamă şi se fofilaseră. Aşa încât se mulţumiseră să filmeze zidul. Jurnalistul a fost expulzat, peliculele distruse, iar tipul din opoziţie a dispărut. Nimeni n-avea să vadă vreodată acel film.

Zidul se întindea pe o bucată din drumul de coastă dintre Rabat şi Casablanca şi era destul de înalt ca să ascundă interiorul bidonville-ului de văzul automobiliştilor. Omar a supervizat lucrările. A pus să fie construit zidul chiar de localnici. Le-a explicat că era vorba despre protecţia copiilor lor, că dacă ar avea chef să treacă şoseaua, s-ar putea trezi sub roţile unui bolid condus de un mare burghez. Şi-atunci nu s-ar mai putea face nimic pentru ei. Absolut nimic. Era pentru binele lor şi pentru binele soţiilor lor, cărora, asemeni tuturor femeilor, le place să-şi bage nasul peste tot şi să le facă cu ochiul flăcăilor chipeşi aflaţi în trecere. Zidul, le-a zis el, e acolo ca să nu vă fie ruşine de sluţenia existenţei voastre, de casele voastre de tablă, de uliţele noroite, de hainele ponosite care spânzură la uscat pe frânghii. Vreţi să vadă toată lumea cum bate vântul prin chiloţii femeilor voastre, prin cămăşile mizerabile ale odraslelor voastre?

Cu fruntea proptită de geam, Omar s-a gândit la vocea răspicată a tânărului comunist. Într-o noapte, deţinutul îi spusese povestea acelei regine din Rusia, pe care voiseră s-o ferească de spectacolul sărăciei şi necazurilor din sate. Şi, în timp ce călătorea pe pământurile ei, printre supuşii săi, la fruntariile uriaşului imperiu rus, nu bănuia că încântătoarele sate pe care le contempla nu erau nimic altceva decât nişte panouri de carton pictate. Brahim a parcat maşina pe bulevardul Témara, la câţiva metri de

biserica ortodoxă. Mijeau zorile, luminând clopotnița cu cupolă şi crucea aurită de deasupra ei. Trotuarele erau pline de băltoace, oamenii mergeau cu capul plecat şi covorul de rugăciune la subraț spre moscheea din cartier. Pe trepte, la intrarea în imobil, stătea aşezat paznicul. Un bărbat uscățiv şi fără vârstă, mereu neras, ale cărui țigări miroseau a dezinfectant. Purta o scufie croşetată jegoasă şi un pulover maro de lână pe care i-l dăduse o cucoană. Îi făcuse neveste-sii şase copii, şi locuiau claie peste grămadă într-o încăpere de la parter. Aşa că stătea adesea acolo, pe scară, trăgând din țigări care-i lăsau pe limbă depuneri cenuşii. Uneori plimba mătura peste trepte sau freca balustrada cu o cârpă murdară. Când a zărit maşina lui Omar, s-a repezit spre el.

— Bună ziua, şefu'!

— Bună ziua, Hocine. Ce mai e nou?

— Linişte, foarte linişte. Nimic de semnalat.

— E acasă?

— Da, şefu'. S-a întors acum două ceasuri. S-a întors pe jos, şefu', şi-şi ținea încălțările în mână. I-am spus că nu-i înțelept să meargă singură pe jos, aşa, în toiul nopții. Hoinăresc pe drum tot soiul e golani, dar ea susține că o doare-n cot. Că nu i se poate întâmpla nimic.

Omar a scos o monedă din buzunar şi a strecurat-o în palma bătucită a lui Hocine.

— Ia-ți o cafea, bătrâne. Şi nu mai fuma. Arăți rău.

Femeia i-a deschis uşa şi Omar s-a uitat la gleznele ei. Gleznele ei subțiri şi bronzate. A observat o rană care sângera.

— Te-ai lovit?

— Nu-i nimic. De la nişte pantofi noi. Ți-e foame? Vrei o cafea?

— Mai târziu, hai să dormim oleacă.

Omar a străbătut coridorul îngust şi a intrat în cameră.

Şi-a scos sacoul şi cămaşa şi s-a culcat pe pat, în maieu şi desculț. Un cățeluş alb cu păr creț stătea lungit pe covor.

— Nu închide obloanele!

Omar susținea că îi place camera aceea datorită soarelui care intra încă din zori şi-ți încălzea oasele, chiar şi în miez de iarnă. Zicea că e plăcut să dormi acolo, mângâiat de raze, ca un cotoi bătrân sau ca o şopârlă pe zidul unei case. Adevărul e că-i era frică de întuneric. Îi era frică precum

unui țânc. Teamă să închidă ochii. Omar avea o meserie primejdioasă. Îşi risca viața zilnic şi, cu toate astea, nimic, chiar nimic nu-l speria mai rău decât clipa aceea când pleoapele îi deveneau grele, atât de grele încât nu se mai putea împotrivi şi cădea de somn. În vis, se lupta cu noaptea şi, în bezna cea mai adâncă, simțea mişcarea tainică a unui răpitor, amenințarea unui atac venit din tenebre. Doctorul îl prevenise. Începea să orbească. Era inevitabil, nici un tratament nu putea răzbi boala. Curând, lumea avea să fie doar o întindere neagră, opacă, iar viața lui, o rătăcire nesfârşită prin galerii subterane şi jilave, printre cârtițe, şerpi şi şobolani. Lipsită de orice pâlpâit luminos.

— Ce nu vezi, nu există.

— Ce-ai spus?

— Nimic. Lungeşte-te lângă mine, Selma. Să dormim puțin.

Selma n-a reuşit să adoarmă. Avea crampe la stomac şi un gust acru în gură. Ar fi vrut să se ridice, să facă un duş prelung, să mănânce ceva, dar a rămas acolo, lungită lângă fratele ei. S-a uitat la el, la fratele ei mai mare nespus de slab, a cărui față, chiar şi prin somn, părea agitată. Îl ținea de mână. Omar nu putea să adoarmă decât aşa, cu mâna în mâna ei, iar ea îi simțea în palmă pielea aspră şi solzoasă. Fratele ei se întorsese la ea şi nu se putea împiedica să creadă că Moulaila era cea care i-l trimisese. Omar vorbea adesea despre mama lor. Evoca amintiri din copilărie cu o

tandreţe, cu o duioşie pe care Selma nu i-o ştia. Când îi bătuse la uşă, la câteva săptămâni după instalarea ei la Rabat, se simţise cuprinsă de teamă. Credea că voia s-o pedepsească, s-o descurajeze, s-o târască de plete până în sânul familiei. Îi vizitase însă în tăcere apartamentul, cu căţeluşul la subraţ. Bucătăria minusculă care dădea spre curte. Camera de zi, cu banchete albastre, cu masă de lemn lăcuit pe care se lăfăia o vază mare de cristal plină cu cutii de chibrituri. Şi pe urmă camera scăldată în soare.

— Prin urmare, aici stai?

Mouilala o avertizase. Femeile trebuiau să fie răbdătoare. Cu timpul, bărbaţii cedau. Cu vârsta, deveneau sentimentali, şi încercau să se consoleze în braţele surorilor sau amantelor. Mouilala nu se înşelase şi Omar, de mai multe ori pe săptămână, o vizita pe Selma. Voia mâncăruri din copilărie: supă pasată de năut şi tajine de morcovi. I-a făcut cadou un pick-up şi au ascultat împreună cântece de-ale lui Fayrouz şi ale lui Asmahan. A rugat-o să se machieze precum o divă din Siria, cu dungi groase de rimel sub ochi, şi îi plăcea să se uite la ea, cum stătea concentrată în faţa oglinzii, cu un creion de khol în mână. A învăţat-o tot, şi în primul rând să vorbească. Subiect, verb, complement, aşa cum le tot repetau profesorii la şcoala colonială. A învăţat-o o gramatică nouă. Cea a cuvintelor nespuse, a insinuărilor, o gramatică a fricii şi a supravegherii tuturor de către toţi. A învăţat-o să nu aibă încredere în telefon, în confidenţi, în metafore. Îi repeta mereu:

— Ascultă bine şi ţine-ţi gura! Ce nu spui rămâne al tău. Ce spui ajunge pe mâna vrăjmaşilor.

I-a cumpărat o agendă micuță cu copertă de piele în care, până la sfârşitul zilelor ei, Selma şi-a rezumat, cu un cod ştiut doar ea, viața. Într-o zi, i-a vorbit lui Oamr despre o stewardesă cu care se vedea. Lumea îi spunea „contesa aeriană", pentru că fata îşi dădea aere şi folosea parfumuri luate de la Paris. Aducea în bagaje reviste şi cărți interzise şi organiza la ea acasă şedințe de lecturi clandestine. În ziua aceea, Omar a mângâiat-o pe Selma pe cap, domol, aşa cum răsplăteşti un câine care-ți aduce bățul pe care l-ai aruncat.

Fratele ei îşi îndeplinea în sfârşit rolul pe care lumea îl aştepta de la el. O ocrotea. Viața Selmei nu era lipsită de riscuri. Cu câteva luni înainte, fusese nevoită să înfrunte gelozia cumplită a unui amant. Bărbatul, moştenitorul unei familii de chorfas[26], fuma cât era ziua de lungă pipe cu haşiş, care-l făceau violent şi paranoic. O hărțuia pe Selma. Îi punea întrebări în timp ce o penetra. O silea să-i spună ce văzuse, ce făcuse şi dacă dorise, fie şi în cel mai ascuns ungher al inimii, un alt bărbat. Într-o seară, în plină criză de furie, i-a făcut ferfeniță hainele Selmei cu o lamă de ras. Iar Omar a găsit-o aşa, plângând în pat, printre rochii şi bluze de muselină zdrențuite.

— Fii fericită că n-a încercat lama pe pielea ta. Probabil ştie că eşti sora mea şi n-a îndrăznit.

Da, se ştia ocrotită, dar acest sentiment de siguranță se contopea cu unul de amărăciune, cu un regret. Omar nu mai era fratele sever şi mustrător de altădată. N-o mai

[26] Nobili.

bătea, dar nu încetase nicicând să-i dea ordine. Stai cum se cuvine. Miroşi a ţigară. Nu mai râde în halul ăsta. Şi ce-o să faci astă-seară? Şterge-ţi rujul ăla de pe buze, celălalt era mai bun. Spui prostii.

Cu ochii pironiţi în tavan, Selma şi-a zis: „Îi urăsc, îi urăsc pe toţi. Aş vrea să nu-i mai văd vreodată. Cu o seară înainte, îmbrăţişase tot soiul de tipi, râsese şi dansase ridicându-şi puţin fusta. Împărţise nişte „te iubesc" şi nişte „te ador", însă o făcuse, de fapt, doar ca să audă nişte vorbe drăguţe la schimb. Seara începuse la barul hotelului Hassan şi continuase într-un cabaret aparţinând unei foste prostituate corsicane. La miezul nopţii, şleahta veselă se dusese în garsoniera unui ministru, pe care acesta o ţinea ascunsă de nevastă-sa. „Va trebui să-i spun lui Omar chestia asta, dar poate că deja ştie." Ministrului îi plăcea să-şi cheme acolo prietenii şi, ca să-i distreze, invita o ceată de femei vesele şi docile. Stewardese, coafeze, cosmeticiene şi dansatoare. De una dintre ele nu se putea lipsi, în mod special. O prezicătoare cu ochiul drept umflat, care dădea în cărţi toată noaptea şi vorbea în şoaptă. Nu lua niciodată o hotărâre înainte s-o consulte. În momentul acela, era mânios. În tot oraşul nu se vorbea decât despre scandalul Pan Am şi de arestarea unui om de afaceri acuzat de tentative de corupţie într-un proiect cu echipament hotelier. Miniştri şi înalţi funcţionari fuseseră demişi. Zvonurile vorbeau despre arestări iminente. Regele declarase la televizor: „Secretul oricărei reuşite este integritatea morală". Şi toată ţara izbucnise în râs. Văzându-le la aceste petreceri, zâmbitoare şi arătoase, ai fi putut crede că sunt nişte femei puternice. Că aveau lumea la picioare. Fără soţi, însă, nu valorau nimic. Vieţile lor depindeau de mărinimia amanţilor. Colonei

şi generali, afacerişti şi fii de notabilităţi, play-boys care, când li se năzărea, luau avionul spre Londra sau Roma. Selma era una dintre ele. Plecase din Meknès cu doi ani în urmă. Hind Benslimane, o fostă colegă de clasă, îi vorbise despre un stagiu de instruire în meseria de coafeză, la un salon în capitală. A doua zi după sosire, Selma s-a dus acolo. Patroana a întâmpinat-o cu entuziasm. I-a luat mâinile în mâinile ei şi şi-a apropiat faţa atât de mult, încât Selma a crezut că vrea s-o sărute. S-a minunat: „Ai cea mai frumoasă piele pe care am văzut-o vreodată". Seară de seară, fetele care lucrau la salon aruncau în sacii de gunoi multe şuviţe de păr. Le tăiau de la nişte păpuşi vechi din plastic şi uneori chiar din chica proprie. „E pentru poliţişti. Scormonesc prin gunoaie." Foarte repede, Selma a înţeles că acolo nu era vorba de brushinguri sau de manichiură şi că majoritatea clientelor erau angajate ale patroanei. Peste zi, femeile se întâlneau la salon şi stăteau ore în şir la bârfe, pilindu-şi unghiile. Se epilau unele pe altele şi-şi făceau confidenţe, cu picioarele desfăcute şi pubisul acoperit cu ceară. Seara se duceau cu ceata prin barurile şi restaurantele capitalei. Clienţii le ştiau după prenume. Patronii de discoteci le dădeau comision. Selma dansa pe mese în localurile de noapte din Rabat. Dansa până-n zori la Jour et Nuit, la Sphinx sau în La Cage, iar bărbaţii o făceau să se învârte ca un titirez. Selma îşi petrecea vacanţele în vilele de la Cabo Negro şi se scăldase în Mediterana. Schiase pe pârtiile de la Oukaïmeden[27] şi dormise până şi într-o cameră de la hotelul Mamounia[28]. În primăvara următoare,

---

[27] Principala staţiune pentru sporturi de iarnă din Maroc, situată la circa 80 de kilometri de Marrakech, în munţii Atlas.

[28] Hotel de lux din Marrakech cu aură mitică. Palatul care îl adăposteşte are o splendidă arhitectură arabo-andaluză.

Selma avea să meargă la Club Med şi avea să mănânce direct cu mâinile creveţi uriaşi şi zemoşi. Selma se îmbrăca de la cele mai frumoase magazine din centrul oraşului. Amanţii ei o trimiteau acolo cu şoferul şi veneau mai târziu să plătească peşin pentru rochiile din mătase, pentru corsaje, pentru articolele de lenjerie confecţionate la Paris. Selma purta pantofi asortaţi cu rochiile şi genţi de piele naturală, în care-şi ţinea pachete de ţigări Marquise şi un tub de ruj. Selma visa la un paşaport şi la un bilet de avion. Se ruga ca într-o bună zi unul dintre amanţii ei s-o ducă la Paris sau la Madrid. Deocamdată însă, trebuia să fie cumpănită. Să nu ceară prea mult, chiar să nu vorbească prea mult, să ştie să fie deopotrivă discretă şi amuzantă, frivolă, dar nu vulgară, să nu nege că e curvă şi să le lase pe femeile de lume să se facă remarcate. Trebuia să pară neştiutoare, s-o facă pe inocenta, pe neprihănita înspăimântată. La început, când făcea dragoste, nu închidea ochii şi unii bărbaţi s-au simţit ofuscaţi. Nu le plăcea asta şi o considerau indecentă. Atunci Selma se culca pe-o parte, aşeza mâna bărbatului pe unul din sânii ei şi, în timp ce acela pătrundea în ea, se uita ţintă la fereastră sau la perete. Nu le convenea nici să vorbească, să spună ce îi place. Unii s-au înfuriat: „Nu mă-nveţi tu ce am de făcut”. Se prefăcea supusă. A învăţat să se poarte precum căţelele care se întind pe spate, scot limba şi cer mângâieri. Nu făcea doar pe ascultătoarea, ci şi pe docila. Nu mima dorinţa, nu, nu le plăcea asta, dar supralicita surpriza, scoţând nişte gemete uşoare. Cu toate astea, ştia ce-i plăcea bărbatului. Ştia cum şi prin ce gesturi să confere întregului ei trup un aer firesc. Din vârful picioarelor până la rădăcinile părului, devenea doar o boare, un nor de spumă, o licoare scurgându-se lent pe gât şi încălzindu-l. Când era singură, avea orgasm.

Fetele se ciondăneau adesea. Cine primeşte cea mai frumoasă bijuterie. Cine ascunde în sutien cel mai gros teanc de bani. Cine primeşte drept recompensă un mic apartament sau o maşină. Se păruiau şi se umpleau de sudalme. Se întâmplase chiar ca una să-i arunce în faţă unei rivale sosul fierbinte al unui tajine de cartofi. Se urau şi apoi se împăcau. De fapt, nu se puteau bizui pe nimeni altcineva. Îşi treceau pe şest adresa unei moaşe care făcea chiuretaje sau numele unui ticălos căruia îi plăcea să dea scatoalce în timp ce regula. „Nici măcar nu plăteşte bine. Dacă vrei sfatul meu, nu merită." Şi nu era una care să nu bea. Fiindcă petrecerile se ţineau lanţ şi erau leite-poleite, fără urmă de bucurie. Beau cu toatele, iar în seara aceea Selma băuse mai mult ca de obicei. Voise să-i facă pe plac ministrului care se fălea că are şampanie şi whisky de import şi care, pocnind din degete, o trimitea pe o slujnică după cuburi de gheaţă.

În seara aceea băuse, deşi ştia bine că devenea arţăgoasă, nedreaptă şi că începea mereu să bată câmpii. Alcoolul o ferea de ruşine şi o împingea spre din ce în ce mai multe aiureli şi exagerări. La două noaptea, servitoarea ieşise din bucătărie. Una din invitate îi şoptise Selmei la ureche:„A-nceput s-arate a curviştină, nu ţi se pare?" Selma se întrebase dacă fetiţa nu era şi ea turnătoare. Dacă asculta pe la uşi şi apoi dădea un telefon, după ce se golea casa, să informeze poliţia. În privinţa alcoolului, Selma n-avea să zică nici pâs. N-avea să-i mărturisească lui Omar că se simţise rău. Se retrăsese în fundul apartamentului şi se culcase pe carelaj, cu picioarele ridicate pe perete. Îi căzuseră poalele-n cap şi i se văzuseră chiloţii din dantelă

verzulie. Uneori îi venea dinspre stomac câte-un spasm şi sughița, gata să vomite, dar nu-i ieşea nimic pe gură.

Sunetul era acelaşi cu cel scos de câinii care se-neacă cu un os. Sperase să vină cineva, apoi se rugase să rămână singură, să uite lumea de ea, să se isprăvească petrecerea şi nimeni să nu intre în încăperea aceea care, judecând după debandada dinăuntru, părea o debara. Adormise, cu picioarele la piept şi capul direct pe pardoseală. Cineva o zgâlțâise: „Hai, ridică-te" şi ea deschisese ochii. Se pusese în patru labe. „Acum du-te acasă!" „Mă duc, mă duc" şi se îndreptase către uşa apartamentului pe care un necunoscut a închis-o după ea.

Acum nu-i mai era greață, dar simțea urcând în ea un fel de furie, de duşmănie chiar. Îi ura şi ar fi fost în stare să-i blesteme. Ar fi dorit să nu-i mai întâlnească vreodată, să moară cu toții şi să uite pentru totdeauna în ce hal o aduseseră. Actriță patetică şi stridentă dintr-un film prost. Se auzea repetând aceleaşi fraze, aceleaşi glume, iar acum, când nu mai era beată, şi-a amintit că cineva, cel mai rău dintre ei, spuse cu un ton sastisit: „Bine, ştim, ai mai spus-o". Parcă ar fi scuipat-o-n față, parcă o amenința sugerând că devenise prea plicticoasă ca să mai fie invitată.

Selma îi ura şi, totuşi, când nu mai era cu ei, de îndată ce trecea o zi fără să aibă veşti, o năpădea îngrijorarea. Lua hotărâri. Se credea în stare de o anume abnegație şi se închipuia devenind o persoană matură, înțeleaptă şi cumpătată. Avea să-şi găsească o slujbă acceptabilă, într-un birou sau într-o prăvălie din centru. N-o să mai fie datoare nimănui şi avea să trăiască nesupravegheată. Având grijă de

casă, petrecând nopți îndelungate în fața televizorului sau fumând în baie. Îşi promitea că îşi va vizita mai des fiica şi că într-o zi o va lua la ea, în apartamentul acela micuț unde aveau să doarmă în acelaşi pat. Gândul la Sabah îi trezea un zvâcnet în stomac. Fiica ei, pe care nu reuşea s-o iubească şi pe care nu se putea împiedica s-o considere un accident, o pacoste inevitabilă. Dintotdeauna, Sabah îi stricase socotelile. Încă de pe vremea când o căra în pântec, când pruncul creştea în ea, o simțise ca pe o năpastă, ca pe o piedică în calea singurătății. Bărbații nu puteau înțelege asta. Înclinația celorlalți de a te coloniza dinăuntru. Dorința de a se implânta în tine şi a te cotropi. Fetuşii care-ți cresc în măruntaie. Mădularele care te pătrund şi care vor să fii cât mai profundă cu putință şi la fel de umedă ca o junglă tropicală. „Femeile, şi-a zis ea, sunt asemeni acelor ținuturi devastate de oşti, cărora le sunt pârjolite câmpurile, până când locuitorii îşi uită limba şi zeii."

Apoi suna telefonul, era invitată la o petrecere şi greutatea din piept îi dispărea. Țopăia de fericire, deschidea dulapul şi îşi arunca pe pat rochiile şi furourile de mătase.

În ianuarie 1971, Mehdi s-a clasat primul la concursul Inspecției financiare. Promoția nu avea decât cinci studenți marocani. Trei originari din Fès, unul din Casablanca şi altul din Rabat. I-a fost încredințată conducerea direcției de impozite. S-a instalat într-un birou mare, la etajul al cincilea al unui imobil din centrul oraşului. Secretara lui, Janine, era căsătorită cu un marocan pe care-l întâlnise la facultatea din Lyon. Era o secretară destoinică, riguroasă şi disciplinată, dar Mehdi o evita. Când se afla într-o încăpere, îi ocolea privirea. Se simțea stânjenit. Îi detesta unghiile lungi şi roşii cu care bătea în mare viteză la maşina de scris.

Îl irita vocea ei dar şi felul în care trăgea adânc aer în piept înainte să înceapă o conversaţie interminabilă. Conversaţie pe care de fapt o ducea cu ea însăşi, pentru că răspundea unor întrebări pe care tot ea le pusese, nelăsându-i interlocutorului prilejul să participe. Mehdi i se adresa prin uşa pe jumătate deschisă a biroului său, unde înregistra pe un mic dictafon o listă de instrucţiuni. Janine îi spunea „domnul director” şi tot aşa îi zicea şi Simo, paznicul. Mehdi ar fi crezut că genul lui de stimă, gesturile sale servile, modul cum îi ţinea uşa deschisă, cum îşi pleca fruntea, cum aproba totul, aveau să-l stingherească. Când îşi parca maşina în faţa clădirii, Simo se repezea să-i iasă în întâmpinare. Îl aştepta lângă automobil, apoi îl urma până la imobil, pescuind uneori cu vârful degetelor câteva scame de pe costumul lui Mehdi. La început, Mehdi strecura câte o bancnotă în mâna bătrânului, care mirosea a sardele la conservă şi a rapăn, şi răspundea cordial urărilor cu care-l binecuvânta. Apoi, toată comédia, repetată în mii de rânduri, a început să-l obosească. Nu mai izbutea să-i zâmbească bărbatului devotat şi slugarnic, care încerca zilnic să scoată de la Mehdi bani cu care să-şi ia bere la o locandă de lângă piaţa centrală. Mehdi nu găsea vreo plăcere în exerciţiul puterii, după cum nu se bucura să constate teama ori respectul pe care-l inspira celor din jur. Din zori şi până-n seară nu se gândea decât la muncă. Rămăsese un elev sârguincios, obsedat să fie pe placul profesorilor, şi îşi pusese în minte să reformeze administraţia, făcând din ea un exemplu de eficienţă şi de modernitate. Îi mustra pe funcţionari, ca să-i trezească din toropeala în care zăceau. În fiecare zi sau aproape, trimitea o scrisoare ministerului în a cărui subordine se afla ca să propună inovaţii, reforme fiscale, seminare de formare pentru funcţionari. În ochii foştilor prieteni universitari, trecea drept un vândut şi un trădător. Renunţase la visul de

a scrie o carte, la acela de a deveni un mare profesor la universitate, şi trebuia să demonstreze că are dreptate. Dorea să-i convingă şi să se convingă pe sine că sistemul putea fi schimbat din interior, fără să rătăceşti drumul, fără să te compromiți.

Acest post la direcția de impozite nu i-a adus satisfacțiile aşteptate. Mehdi trebuia să îndure nepăsarea şefilor ierarhici, dar mai ales plângerile, lacrimile şi, uneori, chiar urletele contribuabililor. Toți se declarau lezați, neînțeleşi. Reacționau cu furie în fața răcelii lui Mehdi, a intransigenței sale pe care o considerau o apucătură occidentală. Degeaba era arab acest şef al impozitelor, câtă vreme se purta ca un alb. Refuzând compromisurile, plicurile, explicațiile. Întrebând cu voce severă, atunci când zărea teancul de bancnote ascuns între două coli. „Ce-i asta? Ați face mai bine să-i luați înapoi. O să mă prefac că n-am văzut.” Contribuabilii se simțeau jigniți. Îl amenințau că-l vor raporta unuia mai puternic decât el şi se lăudau că au contacte la palat care vor şti să-l pedepsească. Pe el, un micuț căcăcios, un neica-nimeni, care îndrăznise să se poarte în aşa hal cu ei.

I s-a întâmplat să primească în birou bătrâni demnitari de provincie. Bărbați care veneau îmbrăcați cu djellaba de lână şi turban de culoarea şofranului şi care se uitau, uluiți, la acest tânăr marocan care avea butoni la manşetele cămăşii. Păreau să nu priceapă nimic din ce le spunea Mehdi şi îşi aminteau că francezii obțineau de la ei tot ce voiau exact în felul acesta. Hârțogărie. Afurisita de hârțogărie şi cuvintele pompoase, pe care nu erau în stare să le citească şi care îi umileau. Hârțogăria îi înspăimânta mai mult decât o trupă de oameni înarmați. Nimic nu-i putea descuraja mai tare.

Lui Mehdi îi era ruşine. Ruşine să se simtă atât de diferit de ei, care semănau cu Mohamed, tatăl lui, şi cu care pierduse orice legătură. Se juca cu butonii de la manşetă, le zâmbea. Spunea: „Pentru demersul dumneavoastră, Janine o să vă explice tot. Aţi priceput?”.

Într-o zi, Mehdi a cerut să fie operat un control fiscal asupra unui contribuabil care, având în vedere averea şi veniturile sale, plătea impozite foarte mici. A grăbit ancheta, s-a cufundat în dosar şi nu i-a venit greu să arate că omul înşela fiscul de ani buni. Se numea Karim Boulhas, dar toată ţara îl cunoştea sub numele de „rege al sardelelor”. Născut într-o familie bogată de negustori, Boulhas conducea cea mai mare fabrică de conserve din ţară, în portul Safi. În ultimii ani, investise în domeniul imobiliar, cumpărase terenuri şi plănuia să construiască un hotel, convins fiind că turismul reprezenta viitorul Marocului. Mehdi i-a trimis scrisori, şi şi-a imaginat, cu delicii, cum avea să reacţioneze şarlatanul văzând mărimea sumelor revendicate. Milioane de dirhami. Karim Boulhas s-a prezentat la oficiul pentru impozite într-o după-amiază de septembrie. De luni de zile căldura nu se domolise. Cocul lui Janine se pleoştea, iar coapsele ei, când îşi descrucişa picioarele, scoteau un zgomot de ventuză. A intrat în biroul lui Mehdi, însoţit de o tânără durdulie şi timidă. Părul ei negru şi gras era împletit într-o coadă lungă, care-i ajungea până la şolduri. Pe buza de sus i se strângeau broboane de năduşeală, pe care le înghiţea trecându-şi încet limba pe sub nas.

Conversaţia a început civilizat. Karim Boulhas l-a întrebat pe Mehdi de unde se trăgea. A spus că ştia nişte Daoud din

El Jadida[29]. Făcea parte din aceeaşi familie? Mehdi a răspuns că nu. Respingea, cu o faţă impenetrabilă, uitându-se ţintă la interlocutor, rânduielile tacite ale clientelismului. Fiindcă transpira, Boulhas şi-a trecut o batistă peste fruntea lucioasă. Mehdi i-a întins o hârtie plină de cifre. Boulhas a aruncat un ochi peste document şi l-a respins cu o mişcare bruscă.

— Of, nu înţeleg nimic din cifrele astea. Dumneata eşti cel cu carte. Cum se zice, dumneata cu ştiinţa, eu cu banii. Am putea să ne înţelegem.

Şi a adăugat, în direcţia tinerei:

— E fiica mea. Are optsprezece ani.

Mehdi n-a înţeles pe dată. A crezut că Boulhas încerca să-l înduplece sau pur şi simplu să schimbe subiectul. Să-l aducă pe un teren sentimental, aşa cum făceau adesea contribuabilii.

— E o fetiţă drăguţă! a repetat Boulhas.

Atunci, Mehdi a băgat de seamă că tânăra îi zâmbea. Avea trăsături cam grosolane, dinţii inegali, dar pâlpâia în ea ceva vulnerabil, trist, care l-a mişcat pe Mehdi.

---

[29] Oraş-port la Atlantic, aflat la 96 de kilometri sud de Casablanca.

— Suntem între noi, aşa-i? a plusat Boulhas. Eşti încă tânăr, plin de viaţă, şi probabil că dai în brânci la muncă. Se vede limpede că nu eşti genul care să-şi piardă vremea cu distracţii. Mă gândesc la dumneata, pricepi?

Mehdi s-a adâncit în fotoliu. Adolescenta îşi ţinea cuminte mâinile pe genunchi. Docilă ca o catârcă, complet deschisă dorinţelor pe care ceilalţi le rosteau în numele ei, obişnuită să accepte şi să asculte. Şi-a ridicat spre el ochii frumoşi şi vineţii.

— Maria, i-a poruncit taică-său, dă-i bineţe domnului.

După câteva zile, Mehdi a primit o înştiinţare de la superiorii lui. Karim Boulhas era un bărbat important şi nu se punea problema creării unui scandal în timp ce ţara trecea prin momente grele. „Contez pe dumneavoastră, domnule Daoud, să găsiţi o soluţie care să poată mulţumi toate părţile.” Boulhas s-a întors de mai multe ori la Rabat. Le-a oferit lui Simo şi Janinei nişte lădiţe cu conserve de anşoa şi de sardele. Mehdi putea să-şi audă, prin uşă, secretara chicotind. Boulhas era, trebuia să recunoască, un om simpatic, vesel, şi era greu să rezişti bunei lui dispoziţii. Când l-a anunţat ce sumă are de plătit, Boulhas s-a izbit cu palma în frunte:

— Fiul meu, vrei să mă ruinezi? Nu, nu, trebuie să iei calculele de la capăt. Sunt de acord să plătesc, ţi-am zis, dar

n-o să te las să le iei copiilor mei pâinea de la gură. Trebuie să fii rezonabil, ya ouldi[30].

Boulhas s-a dovedit un vajnic om de afaceri. Şi tot întâlnindu-l, Mehdi a început să fie interesat de proiectele lui. Boulhas era ambiţios şi viclean şi n-avea de gând să facă toată viaţa făină de peşte şi cutii de conserve. Desigur, era mândru să-şi vândă produsele în Franţa, în Spania, în Thailanda, şi intenţiona să exporte curând în URSS şi în Polonia. Dar ce-şi dorea cu adevărat era să construiască hoteluri cu piscină şi cluburi de vacanţă pentru europenii suferind de lipsa soarelui. În iunie 1971, au semnat un acord şi Boulhas a fost atât de mulţumit, încât l-a poftit pe Mehdi să-i viziteze instalaţiile din portul Safi.

— N-are rost să discutăm. Mâine îţi trimit şoferul. Şi pune altceva pe tine decât costumele alea burgheze. Pe un vas de pescuit, n-ai nevoie de pantofi cu glanţ.

A doua zi, la ora optsprezece, şoferul lui Boulhas a parcat în faţa oficiului de impozite. Mehdi s-a suit în maşină îmbrăcat cu un costum de culoare închisă, cu butonii la manşete. Au mers ore în şir şi, în mai multe rânduri, Mehdi a crezut că vor face un accident. Şoferul conducea cu viteză mare, fără să-i pese de Codul rutier, şi depăşea camioane pe drumul îngust cu două benzi, lipsit de vizibilitate. Claxona neîncetat şi-i înjura pe ceilalţi automobilişti, iar când au ajuns aproape de Safi, Mehdi era cu nervii la pământ. Era prima oară când vizita fostul birou comercial portughez şi a

[30] Fiul meu (n.a.).

regretat că a ajuns noaptea, fără să poată admira falnica fortăreață cu vedere la ocean. De îndată ce au pătruns în cartierul Djorf el Youdi, interiorul maşinii a fost năpădit de un puternic miros de peşte. Mehdi a zărit silueta impunătoare a lui Boulhas în fața unei cafenele. Purta pantaloni din pânză kaki, o vestă groasă de lână şi cizme de cauciuc. A urcat în maşină lângă Mehdi şi s-a pus pe râs:

— Păi, fiul meu, nu ți-am zis să-ți pui haine comode? Mergem la pescuit, fir-ar să fie, nu ne dăm mari la un cocteil din capitală!

Întreprinderea lui Boulhas avea propriile vapoare de pescuit sardele şi Mehdi s-a suit la bordul unuia dintre ele, încălțat cu o pereche de cizme pe care i le împrumutase patronul-pescar.

— Noi oricum stăm desculți.

În timp ce bărbații pregăteau un cerco, năvodul acela roşu, lung de trei sute de metri, Boulhas l-a tras în cabină pe înaltul funcționar. I-a oferit ceai, a deschis o cutie de sardele care se scăldau în ulei.

— Vreme îndelungată, celor de-aici le era teamă de ocean. Legat de asta, bunicul meu, Dumnezeu să-l aibă în grijă, povestea tot soiul de legende. Zicea că țăranii se fereau de zona de coastă. Amărâții ăia credeau că apa e tărâmul duhurilor rele şi al monştrilor. Oamenii ăştia, a adăugat el arătând spre pescarii care trebăluiau, nu sunt răi. Dar, îți zic eu, nu sunt ca spaniolii sau ca portughezii.

I-a explicat lui Mehdi că intenționa să achiziționeze un vapor mai mare, pe care să poată congela peştele şi, în felul ăsta, să meargă mai departe în larg. Avea să comande şi un aparat din acelea cu ultrasunete, un sonar, care să-i îngăduie să dibuie bancurile de peşti şi să citească pe o ecogramă profilul fundului oceanic. Vasul a părăsit portul. Pescarii mergeau pe puntea de lemn şi Mehdi le-a cercetat picioarele, enorme şi pline de răni, unghiile negre, roase de sare. Oraşul a dispărut în spatele lor, iar pescarii s-au apucat să caute bancuri de sardele. Ca să dea de ele, luau urma grupurilor de delfini şi de păsări de mare sau urmăreau reflexele fosforescente al solzilor de peşte. Au început să cânte. Un cântec pe care Mehdi nu-l auzise niciodată şi care l-a surprins prin bună dispoziție şi armonie. Vocile bărbaților aplecați peste bastingaj era clare şi puternice.

— Au găsit! a anunțat Boulhas.

Au priponit extremitatea năvodului de barca anexă, în care s-au suit patronul-pescar şi un membru al echipajului, şi au remorcat-o încet până în locul unde fuseseră depistate sardelele. Apoi vasul a început să se rotească uşor. Boulhas l-a dus pe Mehdi în cală, în partea dinspre proră, şi s-au uitat cum erau descărcați munții de sardele. Întors la bord, căpitanul l-a bătut pe spate pe Mehdi.

— Nu-i frumos?

Iar Mehdi şi-a zis că da, era frumos, mai frumos decât multe lucruri pe care le văzuse la viața lui. Se crăpa de ziuă şi apa

căpătase o nuanță gălbuie care i-a amintit de holdele de grâu în lumina lui august, în anul când o văzuse ultima oară pe Aïcha. A simțit un ghimpe în inimă. Trebuia să-i scrie. Trebuia să-i povestească toate astea.

Au pornit înapoi spre Safi. Căpitanul a trimis un mesaj radio şi, când au ajuns, în cartierul portului a început să sune o alarmă stridentă. Era felul în care şefii dădeau adunarea. Atunci, camioanele plecau spre câmpurile de capere şi de grâu să le ia pe țărăncile care voiau să câştige câțiva dirhami. Lui Mehdi îi era somn şi frig. Ar fi vrut să se întindă într-un pat, sub o pătură groasă, şi să viseze la delfini cu trupurile lucind în clar de lună. Dar Boulhas n-avea deloc gând să se culce.

— Asta da viață, fiule! Marea, pescuitul, nu să te chinuieşti la birou cum faci tu. Ascultă-mă şi o să vezi că noi doi suntem capabili să făurim un imperiu!

S-au aşezat într-o cafenea şi Boulhas a comandat două străchini de supă de melci, cafea şi pâine. De câteva luni, Boulhas mergea des la Marrakech.

— Toată lumea mă socoteşte nebun, dar sunt sigur că acela e locul potrivit. Un oraş unde e cald, chiar şi iarna. Nu ăsta-i visul? Crede-mă, dacă mă descurc cum trebuie, o să fac ceva mai straşnic ca Mamounia şi toată lumea o să dea năvală la mine. Până şi asta au înțeles spaniolii înaintea noastră. Franco a spus-o: viitorul stă în turism. Oferă de lucru poporului. Ar fi trebuit să-i vezi pe andaluzi cum

veneau să muncească la noi să deschidă hoteluri, care apoi s-au umplut de englezi şi de nemţi.

A râgâit zgomotos, şi-a supt vârfurile degetelor pline de ulei şi l-a târât pe Mehdi spre uzina lui, peste drum de cafenea. În hala imensă domnea un zgomot infernal. Munceau acolo doar femei. Erau cel puţin două sute, dacă nu mai multe. Lucrau stând în picioare, îmbrăcate uşor, în ciuda frigului. Stăteau cu picioarele – majoritatea aveau sandale de cauciuc – în apa respingătoare, în care se amestecau sânge şi măruntaie de peşte. Unele aveau copii mici în spate, pe care izbuteau să-i liniştească legănându-se de la stânga la dreapta şi pocnind din limbă. Curăţau cu iuţeală solzii, iar nişte supraveghetori urlau la ele să grăbească ritmul. Mehdi s-a simţit caraghios în costum, cu pantalonii jilavi vârâţi în cizme. Se topea de-a-n picioarelea de somn şi nu înţelegea nimic din explicaţiile pe care i le dădea Boulhas. Cu gesturi nervoase, se juca cu butonii de la manşete, şi unul i-a căzut pe jos. A zărit obiectul sclipind printre capetele de peşte care zăceau într-un hârdău de plastic. Se pregătea să se aplece şi să-şi recupereze bijuteria pe care şi-o făcuse cadou cu prilejul numirii sale la direcţia de impozite, când un supraveghetor cu halat alb l-a îmbrâncit şi le-a poruncit femeilor să strângă resturile. Mehdi s-a uitat cum una dintre muncitoare se apleacă şi ridică hârdaiele cu rămăşiţe. S-a îndepărtat spre capătul fabricii, iar Mehdi n-a îndrăznit să-şi ceară înapoi butonul de argint.

Înainte să-l lase pe Mehdi să plece, Boulhas a insistat ca tânărul să-l însoţească până la el acasă. Regele sardelelor locuia într-o casă mare din afara oraşului. L-a instalat într-unul dintre saloanele decorate cu banchete strălucitoare

îmbrăcate în brocart cu fibră de nailon, Boulhas a dispărut iar Mehdi a rămas acolo, singur în faţa mesei pline de cofeturi. Prăjituri cu migdale, triunghiuri de briouat unse cu miere, biscuiţi cu anason, cum mânca în copilărie. O slujnică a trecut prin încăpere şi a plecat capul când l-a văzut. I se părea că stă acolo de ceasuri bune, aşa că până la urmă şi-a întins picioarele şi şi-a lăsat capul pe o pernă. Era pe cale să adoarmă, când a intrat Maria. Tânăra l-a salutat şi a luat o farfurie cu fursecuri pe care i-a apropiat-o de faţă. A luat o prăjitură, dar n-a muşcat din ea. O ţinea în mână şi se uita la chipul fetei, al cărei păr prins în coadă îi cădea pe sâni. I-a spus că e obosit şi s-a scuzat că se tolănise pe banchetă, cu picioarele goale pe covor.

— Ştii cumva când se întoarce taică-tău?

— Tata a plecat, a răspuns ea. M-a rugat să-ţi spun că şoferul te va conduce curând înapoi la Rabat. Vrea să te simţi aici ca la tine acasă. Să-ţi tihnească.

Pentru o clipă, Mehdi s-a gândit să se ridice, să mulţumească pentru ospitalitate şi să se repeadă la uşă să-l găsească pe şofer. Dar Maria se uita ţintă la el cu ochii ei rugători, cu ochii ei vineţii, al căror reflex l-a fermecat.

— Azi-noapte aţi fost la pescuit?

— Da. Ai urcat vreodată pe unul dintre vasele tatălui tău?

— Oh, nu! a zis ea râzând. Vapoarele alea nu sunt pentru fete.

Maria nu era pricepută la vorbe. Încuviința la toate spusele lui Mehdi. A întrebat-o dacă studia, iar ea i-a explicat că terminase liceul şi acum o ajuta pe mama ei la treburile casei. A vrut să afle ce-i place. Muzica? Filmul? Maria a ridicat din umeri.

— Îți place să citeşti?

I-a răspuns:

— Nu ştiu.

În cele din urmă Mehdi s-a ridicat şi şi-a luat rămas-bun. Când a luat loc în maşină, avea în continuare în mână prăjitura din care încă nu muşcase.

Aşezat pe bancheta din spate, şi-a zis că n-ar fi tocmai neplăcut să fii căsătorit cu o femeie ca Maria. O fată ca ea ar avea grijă de el. I-ar face copii frumoşi. S-ar refugia în bucătărie când ar avea oaspeți. Ar face dragoste gemând uşor, cu ochii închişi. L-ar călăuzi înapoi spre rădăcinile lui şi, în timpul ramadanului, stând culcat pe o banchetă, ar auzi-o cum îi ceartă pe cei mici, poruncindu-le să nu-şi trezească tatăl. Parcă Maria ar fi vorbit o limbă străveche, o limbă pe care Mehdi o ştiuse cândva, şi căreia ea ar fi ştiut, prin blândețe, prin supuşenie, să-i reîmprospăteze amintirea. Şi, în timp ce se relaxa şi era pe cale să adoarmă,

lui Mehdi i s-a arătat femeia înaltă şi blondă de la marginea piscinei, de la ferma Aïchei. Şi-a întors privirea spre el. După care a plonjat.

La sfârşitul lui iunie 1971, Mehdi a primit o invitaţie la aniversarea regelui, care îşi sărbătorea cei patruzeci şi doi de ani de viaţă la palatul Skhirat, în faţa oceanului. Ministrul lui de resort i-a atras atenţia asupra bunăvoinţei Majestăţii sale la adresa cadrelor tinere ale ţării. A insistat asupra faptului că trebuie să se prezinte în ţinută lejeră şi să lase în dulap costumele sau smokingurile.

— Până şi miniştrii şi generalii au primit dispoziţie să vină în ţinută sport.

Mehdi n-ar fi îndrăznit să mărturisească nimănui, şi mai cu seamă foştilor colegi de facultate, dar această invitaţie i-a produs o stare de profundă surescitare. Nu intrase niciodată în palatele oficiale ale regelui. Nu asistase vreodată la o recepţie atât de prestigioasă, care să adune tot ce avea ţara mai de soi în materie de diplomaţi, de miniştri, de persoane cu grade înalte şi de prieteni ai familiei regale. Şi iată, acum, asista. Ori mai degrabă, pe 10 iulie, ziua aniversării, avea să intre în lumea bună şi să facă parte din clanul celor puternici. Cel mai tare îl stârnea şi, deopotrivă, îl neliniştea nu luxul locurilor, rigoarea protocolului sau faptul că, probabil, nu avea să cunoască pe nimeni. Nu, ca un copil care stă să-şi întâlnească idolul muzical sau cinematografic, Mehdi era obsedat de ideea că-l va vedea de aproape pe rege. E-o prostie, îşi spunea, e un om ca oricare altul, iar puterea pe care o deţine nu-l face nici sacru, nici diferit de ceilalţi. Totuşi, acum, când trecea pe lângă unul dintre numeroasele

portrete ale lui Hassan al II-lea afişate în oraş, se gândea: „O să-l văd pe cel adevărat şi poate o să-i vorbesc. Iar el o să mă salute şi, dacă îmi va zâmbi, înseamnă că viitorul meu e asigurat”. Îi era jenă de gândurile astea pe care le ştia găunoase şi josnice, dar nu se putea abține să nu se bucure şi să aibă impresia că fusese ales dintre mii de alte persoane. Fusese ales. Şi-a cumpărat din cel mai şic magazin al oraşului nişte pantaloni sport albi şi o cămaşă cu mâneci scurte, roz pal. A dat o avere pe o pereche de mocasini din piele şi s-a dus să-şi tundă părul şi barba. În ajunul serbării, n-a reuşit să pună geană pe geană. La el în apartament căldura era sufocantă şi şi-a petrecut noaptea lungit în pat, în fața ferestrelor deschise, aşteptând vântul de dimineață. La ora şase s-a ridicat din pat. La opt îşi făcuse duşul, se îmbrăcase şi se învârtea prin camera de zi, incapabil să citească, să lucreze sau chiar să stea jos fără să facă nimic. Îi era teamă că va adormi pe bancheta cea veche şi că va întârzia la dineu. Unul dintre colegi îl avertizase. Nu se cădea să ajungă nici prea devreme – riscând să pară nerăbdător şi ridicol – nici prea târziu şi, astfel, să-l jignească pe rege care trebuia să dea semnalul de începere a ospățului. Nervos la culme, Mehdi a luat cheile maşinii şi a hotărât să pornească la drum. Pleca puțin mai devreme pentru cazul în care maşina făcea vreo pană şi putea să se oprească la Henri, a cărui căsuță se afla ceva mai înainte de palatul de vară. În locuința reglă nu se punea problema să bea alcool, dar lui Henri avea să-i ceară un pahar de vin alb, pe care avea să-l deguste pe terasă, ca să se destindă.

A străbătut centrul oraşului şi a ajuns la zona de coastă, în direcția Skhirat. După ce a lăsat în urmă Rabatul, s-a simțit mai împăcat, aproape ca în vacanță, şi-a zis că ținuta aceea i se potrivea de minune şi că Henri o să fie uluit văzând

atâta eleganță. Pe stânga drumului, oraşul lăsase loc zonelor rurale. Sub nişte colibe de lemn, țăranii vindeau legume: ardei, ceapă, roşii. Apoi a apărut oceanul, scânteind în soare, şi, în depărtare, Mehdi a zărit meterezele gălbui ale unei foste citadele înconjurate de palmieri. În josul drumului, putea să vadă stâncile de care se spărgeau vârtejurile de spumă, unde nişte puşti desculți pescuiau scoici şi crabi. A parcat în fața căsuței, a cărei uşă de intrare era deschisă. Camera de zi şi bucătăria erau pustii. A strigat, dar nu i-a răspuns nimeni. L-a găsit pe Henri pe terasă, lungit într-un şezlong din pânză, cu o carte deschisă pe genunchi. Dormea.

— Henri?

Profesorul a deschis ochii şi, când şi-a recunoscut fostul elev, un zâmbet i-a iluminat fața.

— Mehdi? Ce surpriză plăcută.

Mehdi şi-a coborât privirea spre mocasinii lui neprețuiți şi s-a gândit că nu va spune o vorbă despre aniversarea regelui. Henri era prea politicos să-i facă reproşuri sau să exprime cea mai măruntă dezaprobare. Dar era convins că avea să-l dezamăgească. Că avea să treacă drept un vândut, un trădător, un burghez împuțit.

— Eşti foarte elegant, zău. Şi barba îți vine bine. Eşti mai puțin Karl Marx.

Mehdi şi-a mângâiat bărbia.

— Da. Îmbătrânim, nu-i aşa? Monette nu-i aici?

— Nu, dar n-o să întârzie mult. Ai ajuns puțin cam devreme.

— Devreme?

— Păi, da. S-a dus s-o ia pe Aïcha de la aeroport. Îşi petrece vara aici. Nu-mi spune că nu ştiai...

Mehdi venise aici plin de el, mândru nevoie mare, iar acum, auzind vestea, a avut impresia că se topeşte, că se năruie, că se lichefiază. Ținuta lui i s-a părut dintr-odată caraghioasă şi vulgară. Probabil că Henri credea că îşi cumpărase pentru ea, pentru Aïcha, pantalonii aceia prea strâmți şi cămaşa aceea în care, acum, simțea că se înăbuşă.

Henri s-a sculat din şezlong.

— Scuză-mă, nici măcar nu ți-am oferit ceva de băut. Dorm foarte prost noaptea, iar ziua e de ajuns să deschid o carte, că mă şi ia somnul. Ce-ar fi să destupăm o sticlă de vin alb?

Mehdi a clătinat din cap. Limba i se lipise de cerul gurii şi nu mai era în stare să îngaime o vorbă. Urma să vină Aïcha. În câteva minute, poate într-un ceas, avea să apară aici, în

fața lui. Ce mesaj încerca oare destinul să-i trimită? L-a privit pe Henri întorcându-se de la bucătărie cu o sticlă de vin în mână. Fostul lui profesor vorbea, dar Mehdi nu-l auzea. Gândurile i se îmbulzeau în minte. „Mai bine-aş pleca, şi-a zis el. Dacă nu plec acum, am încurcat-o." S-a întrebat dacă absența lui de la recepția aniversară va fi remarcată. Îl va căuta oare ministrul printre invitați să-l prezinte regelui ca pe un tânăr de viitor? Nu, s-a liniştit Mehdi, va avea lucruri mai bune de făcut decât să se preocupe de soarta lui.

— Ce zi şi-a ales şi ea, nu? a râs Henri.

— Ce vrei să spui?

Mehdi se uita țintă la profesorul lui, încruntat, cu fața marcată de îngrijorare.

— Aniversarea regelui. La Skhirat. Monettei îi era teamă că n-o să poată ajunge la aeroport cu toată agitația asta. I-am propus s-o însoțesc, dar n-a vrut. Ştii cum sunt femeile.

Nu, Mehdi nu ştia. Nu mai ştia nimic. Şi a dat pe gât paharul de vin alb. Putea să simtă cum îi coboară lichidul rece în stomacul gol. Dacă se îmbăta, nu mai era nevoie să gândească. N-avea să mai poată da înapoi, să se suie în maşină şi să se prezinte în fața membrilor Curții. S-a uitat la ceasul de la mână. Era aproape unsprezece. Preț de câteva secunde s-a uitat fix la cadran. Apoi a întins paharul spre Henri, care i l-a umplut.

— Eşti nelinişţit, nu?

Lui Henri i se părea amuzantă atitudinea elevului său, pe care o punea pe seama fiorilor iubirii. Mehdi nu-şi găsea locul. S-a aşezat pe şezlong apoi s-a ridicat. Pantalonul îl strângea la burtă şi a rămas stând în picioare, cu paharul în mână, cu ochii când spre intrare, când spre ocean. Cerul era de un albastru palid, aproape alb, iar cămaşa îi era leoarcă de năduşeală. Ai fi zis că oceanul însuşi se înfuriase din pricina arşiței, iar valurile, uriaşe, se spărgeau pe plajă cu zgomot de tunet.

— Ai putea să-mi împrumuți un costum de baie?

— Vrei să faci baie? Pe bune?

Mehdi îşi descheia deja cămaşa, în mijlocul terasei, de parcă ar fi fost singur în toată lumea.

— Bine, vino după mine, am ce-ți trebuie.

Mehdi ar fi vrut să-i povestească. I-ar fi plăcut să aibă curajul să-i ceară un sfat lui Henri. „O să fie bucuroasă că mă vede? Sau o să creadă din nou că i-am întins o cursă? Spune-mi, Henri, dacă mai e încă supărată pe mine?” Dar n-a zis nimic şi s-a încuiat în baie. S-a dezbrăcat şi-a pus slipul care îi era cam mare şi a coborât pe plajă, unde nisipul i-a ars tălpile picioarelor. A început să alerge şi s-a aruncat sub creasta unui val care venea spre el. De fiecare dată când scotea capul din apă, trebuie să se cufunde la loc,

să nu fie luat de curent. Valurile înaintau, din ce în ce mai înalte, pline de clăbuci de spumă murdară, precum balele unui dulău turbat. A încercat să înoate, dar era dus fără să-l ajute nici mâinile nici picioarele, care se mişcau în gol. Era dus de curent din ce în ce mai departe de ţărm. Şi-a deschis ochii miopi. Nisipul şi căsuţa dispăruseră, nu mai rămăsese decât întinderea întunecată şi nesfârşită a apei care clocotea. Se împotrivea zadarnic, aşa că s-a lăsat rostogolit ca o pietricică purtată de talaz. Cu o mână îşi ţinea slipul care-i luneca pe coapse. Îşi pierduse suflul, dar nu-i era frică. S-a lăsat aspirat în adâncuri. Simţea pe piele înţepăturile nisipului şi scoicilor. S-a gândit la cum înota Aïcha, la graţia şi la dârzenia ei. Şi i-a revenit în minte imaginea femeii înalte şi blonde de pe marginea piscinei, în costum de baie liliachiu. Uneori, reuşea să-şi scoată capul din apă, să respire, apoi era din nou înghiţit, tras spre fund, târât în mişcarea infernală a unei maşinării centrifuge. Dar oceanul nu şi-a pus mintea cu el. Îşi ţinea încă slipul cu mâna, când a fost adus la ţărm, cu părul plin de nisip şi de pietricele. Henri îl aştepta acolo şi i-a întins mâna.

— M-ai băgat în sperieţi. Era să m-arunc în apă după tine.

— E totul în regulă, i-a răspuns Mehdi. Curentul a fost mai puternic decât îmi închipuiam.

Henri l-a înfăşurat într-un prosop şi s-au întors pe terasă. Au isprăvit sticla de vin alb şi au mai deschis una. Mehdi a fumat, una după alta, câteva ţigări, apăsând puternic cu arătătorul pe filtru. Acolo, la palat, probabil că se servise deja prânzul. Regele se aşezase desigur la masă, aşa cum cerea protocolul. Mehdi se îmbătase. Pleoapele îi erau grele,

mintea înceţoşată, afişa un surâs mulţumit. Era cea mai frumoasă zi din lume. Nu putea să pățească nimic. Destinul continua să ia hotărâri în locul lui, în timp ce el trebuia doar să se supună, să se lase în voia lui, încrezător, aşa cum făcuse cu acel curent care-l adusese la mal bine-sănătos. Baia îl răcorise şi corpul i se relaxase. Şi-a privit ceasul de la mână. Secundarul nu se mai mişca. Uitase să-l scoată înainte să se arunce în apă, şi se stricase.

Apoi a auzit motorul maşinii. O voce de femeie. Cea a Monettei, care-l striga pe Henri s-o ajute să care valiza. Lui Mehdi i s-a părut că era încă acolo, în adâncul oceanului, iar zgomotele îi ajungeau de foarte departe, slabe. A rămas tolănit în şezlong, cu spatele la căsuță. Nu se putea hotărî să se ridice. Avea impresia că în momentul când o va vedea, inima îi va înceta să bată. Tot gândindu-se la ea, chinuindu-se, Aïcha devenise aproape ireală, asemeni creaturilor mitologice pe care nu le poți privi în față fără să te preschimbi într-o stană de sare. Şi totuşi era colo. Chiar în dreptul lui. A întins mâna ca să se apere de soarele orbitor. Era acolo, cu părul lung, întins, căzându-i pe umeri. Purta o rochie neagră cu bretele subțiri. Mehdi i-a cercetat bustul slab, gâtul prelung şi, în cele din urmă, chipul. L-a sărutat pe obraz şi, în clipa aceea, când se apleca spre el, a trebuit să se stăpânească să n-o strângă în brațe. Să nu urle „te iubesc” şi „iartă-mă, te implor”. A zis doar „bună ziua” şi i-a zâmbit.

Monette a pus masa.

— Dar noi n-avem dreptul la un strop de vin sau ați băut tot?

Îi fusese teamă că n-o să ajungă până acasă.

— Chiar după palat era un baraj. Nişte camioane militare se puseseră de-a curmezişul drumului. Aparent opreau toate maşinile care veneau dinspre Rabat. Dar ne-au lăsat să trecem. S-ar zice că le-am făcut impresie bună.

În timpul mesei, Mehdi n-a prea vorbit. A răspuns laconic întrebărilor lui Henri despre postul lui la direcția de impozite şi despre noile lui responsabilități. Aïcha l-a întrebat dacă mai scria, iar Mehdi s-a simțit încurcat. A concluzionat:

— De îndată ce o să am timp, o să mă apuc din nou.

Ridica uneori ochii spre el şi îl privea fără un zâmbet. Părea mai puțin timidă decât pe vremuri, mai sigură pe ea. Mânca şi bea cu poftă. Monette îi arunca priviri complice, iar Mehdi a crezut că-l luau peste picior. Aïcha a vorbit despre Strasbourg, repetând „David în sus, David în jos", de parcă blestematul ăla de băiat nu putea să lipsească din viața ei. De altfel, David se afla în Spania împreună cu părinții lui şi nu era exclus să vină aici după ea, în august.

— O să-l întâmpinăm cu multă bucurie, s-a distrat Monette. Nu-i aşa, Henri?

Acesta a aprobat din cap, în tăcere. Se uita țintă la mâna lui Mehdi şi la degetele lui care, de câteva clipe bune, băteau darabana în masa de lemn.

Mehdi simțea că-şi iese din fire. Beția i se transformase în furie şi a început să regrete că rămăsese, că o auzise pe femeia aceea care părea că se bucură de umilirea lui. Ar fi trebuit să se ducă la palat, să-şi vadă de drum, să nu se gândească decât la el şi la propria carieră. Ar fi întâlnit oameni de seamă şi şi-ar fi notat numele lor, adresa şi numărul de telefon în carnetul de care nu se despărțea niciodată. Ceasul i se stricase şi cheltuise de pomană banii pe haine. Mare greşeală că se înduioşase! Se pregătea să-şi găsească o scuză şi să plece, când un bărbat, un vecin, s-a arătat la poartă. Henri a rămas câteva minute cu el la intrarea în casă şi, când s-a întors pe terasă, Monette a băgat de seamă că e palid.

— Ce se-ntâmplă?

— Era Robert. Zicea că s-a petrecut ceva la Skhirat. S-ar fi auzit focuri de armă şi se pare că mirosul de praf de puşcă ajunge până la el. Deocamdată, ne sfătuieşte să rămânem aici, să nu ne mişcăm.

S-a dus la aparatul de radio din camera lui şi l-a deschis. A părut că i s-a luat o piatră de pe inimă când a reuşit să prindă postul național, care difuza o melodie de dragoste egipteană.

— Şi telefonul ăla care tot neinstalat a rămas... E cumplit să nu ştii ce se-ntâmplă!

Apoi cântecul egiptean s-a întrerupt. Iar Henri a recunoscut notele marşului militar La Galette. Acum, tuspatru stăteau

cu privirile pironite pe aparatul de radio, de parcă obiectul respectiv avea răspuns la întrebările care-i asaltau.

— Şi părinţii mei? a zis Aïcha. O să-şi facă griji.

Fiecare a început să-şi dea cu presupusul. Libienii puseseră la cale un atentat. Murise regele şi se pregătea regenţa. În fiecare din ei se instalase un amestec de teamă şi de entuziasm. Erau conştienţi că trăiesc un moment important, un moment istoric despre care se va vorbi cândva în cărţi. Nu-şi găseau locul şi se plimbau de colo-colo pe terasă fumând. Pe deasupra plajei au trecut două elicoptere. Fetele îşi exagerau îngrijorarea:

— Ce-o să se întâmple cu noi?

Henri şi-a luat un aer doct, repetând că era de aşteptat să se întâmple aşa ceva şi că-şi dăduse seama că situaţia nu mai putea rămâne neschimbată. Mehdi s-a înflăcărat, vorbind despre revoluţia populară şi despre gherilă. Se bucura că nu mersese la aniversare. Nu doar pentru că scăpase cu viaţă, ci şi pentru că putea să susţină că fusese mereu de partea cea bună. Să pretindă că nu-i frecventase pe cei puternici. Mai târziu, dacă-l întreba cineva, va spune că da, fusese invitat dar refuzase deliberat să meargă, ca să sublinieze că nu era de acord cu acea desfăşurare de lux deşănţat.

— Ar fi trebuit să fiu acolo, a spus el.

— Ce spui? l-a întrebat Henri.

— Aniversarea regelui. Eram invitat şi eu.

— Acum înțeleg mai bine.

— Ce înțelegi?

— Hainele tale, atitudinea. Aşa că poți să-i mulțumeşti Aïchei. După părerea mea, e mai bine că eşti aici decât acolo.

A dat mai tare radioul. „Vigilență, vigilență. Armata a preluat puterea. A căzut monarhia. Armata poporului a preluat puterea. Va începe o nouă epocă."

Întreaga după-amiază şi o parte din noapte au crezut că regele murise şi că Marocul de se afla de-acum în mâinile militarilor. Aïcha s-a gândit la portretul lui Hassan al II-lea din biroul tatălui ei. Şi-a amintit de bucuria populară prilejuită de întoarcerea lui Mohammed al V-lea. Nu-şi putea închipui țara ei fără rege. Cum? Aveau să devină unul din statele acelea conduse de soldați? La radio, mesajul armatei era difuzat în buclă, iar Henri era scos din minți de lipsa ştirilor.

— De ce nu se întoarce Robert? Doar n-o să stăm aici să aşteptăm ca proştii.

— Ce altceva ai vrea să faci? a întrebat Monette.

Pe plajă s-a lăsat noaptea. Terminaseră vinul şi Henri s-a dus la frigider după nişte beri. Nu mai rămăseseră decât câteva ţigări, aşa că le-au trecut de la unul la altul ca pe un joint. Tăceau. Fiecare părea că s-a retras în sine. În faţa necunoscutului, li se părea caraghios să vorbească fără să spună nimic, să facă presupuneri care să se dovedească false. Se gândeau la viitorul lor. La felul cum se vor răsfrânge evenimentele asupra lor. În adâncul inimii, calculau ce riscau să piardă şi ce-ar fi putut să câştige. Ce se va alege de cariera lor, de ambiţiile lor, de fericirea lor? N-ar fi putut spune dacă acest atentat era un lucru bun sau rău. Dacă trebuiau să fie îngrijoraţi sau să se bucure. Toţi însă erau înspăimântaţi. Luna, rotundă şi incandescentă ca jarul unei ţigări se reflecta în bălţile întinse pe care, retrăgându-se, le lăsase oceanul. Dinspre terasă, plaja semăna cu un ogor arat, iar în depărtare, nişte forme nelămurite i-au evocat Aïchei nişte animale de povară. Când s-a întors Robert, era aproape miezul nopţii. Oufkir[31] vorbise la radio. Lovitura de stat eşuase, iar regele era în viaţă. Armata loialistă, desfăşurată pe străzile capitalei, recăpătase controlul asupra radioului şi ministerului de interne. La

[31] Mohamed Oufkir, militar decorat de Franţa pentru că a luptat în armata franceză în Cel de-Al Doilea Război Mondial şi apoi în Indochina franceză, între 1947-1949. În 1950, este detaşat în cabinetul generalului Raymond Francis Duval, comandant al trupelor din Tunisia şi Maroc. În 1955, devine aghiotant al lui Mohammed al V-lea, apoi ministru de interne şi ministru al apărării în timpul domniei lui Hassan al II-lea. S-a zvonit că şi-a pus capăt zilelor, dar de fapt ar fi fost executat ca urmare a celei de-a doua tentative de lovitură de stat militară din Maroc, „lovitura de stat a aviatorilor”, al cărei instigator fusese.

Rabat, tumultul creştea ca o tornadă de foc. Mergea din casă în casă şi se alimenta din poveştile supraviețuitorilor reveniți în sânul familiei şi din minciunile celor care erau necăjiți că nu văzuseră nimic. Se vânturau deja nume de trădători: generalul Medbouh, colonelul Chelouati şi Ababou, comandantul cazărmii Ahermoumou, ai cărei tineri soldați fuseseră în fruntea loviturii de stat. Deşi stătuse toată seara la telefon, Robert nu era în stare să le dea răspunsuri lui Henri şi celorlalți, care îl asaltau cu întrebări. Motivele? „E prea devreme pentru un răspuns.” Câți morți? „Cu zecile, poate mai mulți. Cineva mi-a spus că în piscina palatului pluteau cadavre. Un general a fost chelfănit, iar regele a fost urmărit până la toaletă.”

— Merg să mă culc, a spus Henri, iar Monette l-a urmat până în casă.

Aïcha şi Mehdi au rămas singuri pe terasă.

— Voiam să-mi fac rezidențiatul aici, la Rabat. Până la urmă însă, nu cred că e o idee bună.

— Te-ai despărți de David al tău?

— Nu e David al meu.

— Ce mai contează?

Aïcha s-a ridicat. A strâns paharele de pe masă şi scrumiera plină de mucuri.

— Prin urmare, cred că o să dormi aici.

— Parc-aş avea de ales...

— Hai înăuntru. E frig.

Când a vorbit Hassan al II-lea la postul de radio, spre ora unu din noapte, ei stăteau lungiți unul lângă altul pe bancheta jilavă. Aïcha era cu spatele la el. Părea că doarme. Mehdi şi-a spus că nu o să poată nicicând adormi. O dorea atât de mult, încât trebuia să se înfrâneze ca să n-o acopere cu sărutări, să n-o copleşească cu mângâieri, să nu fie stăruitor. Îi era sete, respirația îi mirosea a vin şi a tutun. Duhnind în asemenea hal, nu putea s-o sărute. Trebuia să se ducă, îmbrăcat doar în chiloți, în casa înghețată. Să bea un pahar cu apă, să se întoarcă, să-i sărute pielea. Începând cu spinarea, zăbovind pe scobitura şoldurilor. Să-i lingă burta. S-o trezească agale.

Între timp, regele vorbeşte. Regele n-a murit. Iar mâine, regele va vorbi la televizor despre atacul soldaților care au tras în oaspeții lui şi care voiau să-l răpună. Pe el, pe tăticul lor, pe ocrotitorul, pe călăuza lor. Va dezvălui publicului înmărmurit cum şi-a privit tânărul agresor în ochi şi cum acesta şi-a coborât arma. S-au rugat împreună, iar regele a părăsit locul teafăr, păstrându-şi tronul.

Mehdi a renunțat să se mai scoale. Şi-a plimbat limba prin gură şi a înghițit un strop de salivă. Şi-a lăsat mâna pe un sân al Aïchei. Putea să-i simtă rotunjimea, gingăşia prin pânza subțire a cămăşii de noapte. Şi-a ascuns fața în pletele femeii care se întorsese la el. Mirosea precum sarea pe care o spulberă vântul pe plajă. Îi era frig şi dormea cu picioarele strânse la piept. Cu mâinile împreunate, rugătoare. Cum de putea dormi? Nu-l simțea cât e de ațâțat, acolo, lipit de ea? Sângele îi zvâcnea în sex. Fără să fie dureros, îl exaspera. Ca un strigăt care voia să erupă, ca sufocarea unui îngropat de viu.

Pe străzile din Rabat, răzvrătiții sunt încărcați în camioane. Cadeți de nouăsprezece sau douăzeci de ani, raşi în cap, cu scăfârlia aproape albastră, cu fețele marcate de oboseală şi de uimire. Încheieturile mâinilor şi picioarelor le sunt legate cu fâşii de piele. Regele n-a murit. Mâine va spune: „Sunt şi mai rege decât ieri”.

Aïcha s-a mişcat. S-a întors şi şi-a încolăcit un picior peste Mehdi. Iar el a putut să-i simtă partea dinlăuntru, plăcută şi caldă, a coapselor. Aïcha nu şi-a deschis ochii. Consimțea să nu se încheie noaptea. Se lăsa în voia lui, iar Mehdi a sărutat-o cum nu mai sărutase niciodată o femeie. I-a muşcat, uşor, colțul buzelor. S-a năpustit la obrajii şi la gâtul ei, iar ea s-a lăsat. Mehdi iubea, iar dragostea lui îşi avea sălaşul într-un loc mai tainic şi mai generos decât inima. Şi-a zis: „Azi, era să mor de două ori”.

La Rabat, ziariştii îşi trimiteau articolele la redacție. „Sardanapalic!”, scrie un reporter francez. „Tragedie

shakespeariană.” „Avertisment la adresa monarhiei”, comentează altul.

Las’ c-o să vedeți voi! Condamnații trebuie executați în public, în Place de Grève, în mijlocul mulțimilor. De ce să tai un cap sau să împuşti pe cineva, dacă poporul nu e de față? Dacă oamenii nu se întorc acasă cu frica-n sân, vărsându-şi măruntaiele în băile strâmte din apartamentele lor şi jurându-şi că vor fi întotdeauna, da, întotdeauna, de partea legii. La ce-i de folos un condamnat, dacă nu să faci din el un exemplu? În zilele cu execuții, îți duci copiii la spectacol. Tații îşi suie odraslele în cârcă să poată vedea eşafodul. Le spun să caşte bine ochii, şi să nu plece fruntea-n pământ când apare călăul. „Uite unde-ajung puşlamalele, canaliile, şnapanii. Uite ce pățesc cei care îndrăznesc să înfrunte puterea. Fă ochii mari şi priveşte!” Tații le spun fiilor: „Trebuie să fii bărbat ca să vezi asta, trebuie să ai vână şi să nu plângi când vezi sânge”.

După decenii, copiii îşi vor aminti zgomotul focurilor de armă şi îl vor imita pocnind din buze. Mulțimea va urla ca să acopere hohotele de plâns ale condamnatului care nu mai are decât câteva clipe de trăit. Ce contează dacă, acum, criminalul e atins de regrete, ce contează dacă plânge, se milogeşte, dacă îi e frică, dacă se roagă la Dumnezeu şi se scapă în pantaloni? E un spectacol de familie. Un spectacol ca oricare altul. Cel mai măreț, mai impresionant dintre spectacole, o privelişte care ți se întipăreşte pe retină şi care te bântuie o viață întreagă, trezindu-te noaptea.

În 1962, în cafenelele din Rabat şi Casablanca au fost distribuite televizoare. „E gratuit, cadou de la rege!”, au explicat funcționarii. I-au încurajat pe patroni să țină cât mai des cu putință televizoarele aprinse, astfel încât poporul să fie îndemnat să voteze pentru noua Constituție. La început, lumea se ferea de cutia aceea blestemată, iar cei mai bătrâni, patriarhii, au refuzat până şi să arunce o privire. Apoi s-au obişnuit, iar în saloanele burgheze, în apartamentele funcționarilor, s-a instalat televiziunea. După-amiaza, în timp ce găteau, gospodinele lăsau aparatul pornit şi curățau morcovi sau jumuleau găini în fața ecranului. De-atunci, nu ceapa era cea care le făcea să plângă, ci necazurile amoroase ale unei tinere egiptene, pe care o părăsise amantul. Unii ziceau că regele însuşi hotăra programele. Se-ntâmpla să sune la sediul televiziunii naționale ca să întrerupă difuzarea unui film pe care îl socotea mediocru. Filmul se oprea înainte de final, pentru că nu era îndeajuns de amuzant, era prea lung şi plicticos. Iar a doua zi, în piețele oraşului, oamenii făceau rămăşaguri. Până la urmă, eroii rămăseseră oare împreună? Tânăra aia frumoasă, cu păr lung şi negru, primise încuviințarea tatălui ei ca să se mărite? În taina saloanelor familiale, unii se simțeau călcați pe nervi: n-aveau acelaşi gusturi ca Majestatea sa.

Dar azi, 13 iulie 1971, programul avea să fie excepțional, ceva nemaivăzut la televiziune. Ceva care să-ți facă pielea de găină şi să-ți stoarcă lacrimi. La început, seamănă cu un western. Camera filmează o imensă întindere de nisip bătută de vânt. În depărtare, se zăresc nişte faleze şi se aude tumultul valurilor care se sparg de stânci. E un film cu buget mare, o producție hollywoodiană, cu autoşenile dintre cele mai moderne din care sunt scoşi nişte bărbați în

uniformă. Camera de luat vederi se apropie. Nu sunt bărbați oarecare, ci actori de primă mână, coloşi cu haina împovărată de medalii. Gros-planuri pe fețe. Mathilde plânge aşa de rău, că abia mai respiră. Amin îşi iese din fire, ar vrea s-o facă să tacă, ar vrea să fie demnă, dar spectacolul care se desfăşoară în fața lui îl uluieşte, aşa că nu poate să spună nimic. Pe bărbatul acela al cărui chip în alb-negru, cu contururi imprecise, apare pe ecran, pe bărbatul acela ei îl cunosc. Au dansat împreună cu el şi cu soția lui, o franțuzoaică, la seratele de la hacienda. Bărbatul acela a făcut războiul, ca şi Amin, a luptat în Franța, în Italia, în Indochina. Pe ecran, un soldat se apropie de colonel, care are mâinile legate la spate. Îi smulge tresele, îi scoate cascheta – însemn al gradului – şi lui Amin îi pare că această insultă îi este adresată lui însuşi. Scoate un strigăt slab şi îşi loveşte uşor genunchii cu pumnii. Camera îşi schimbă unghiul şi filmează acum un alt bărbat, un general cu buzele tumefiate, care-şi fereşte privirea. Condamnatul, cu capul plecat într-o parte, cu ochii pe jumătate închişi, nu pare să înțeleagă ce caută acolo. Amin se duce cu gândul la Murad. Dacă ar fi fost acolo, şi-ar fi amintit împreună cât curaj le-a trebuit ca să lupte în război. Şi cât de mult îi admirau pe acei bărbați, comandanții lor, superiorii lor, cărora le executau ordinele fără să crâcnească. Era oare posibil ca oamenii să fi uitat? Ca amintirea acelui război să se fi şters? Bărbații aceştia, îşi zice Amin cu amărăciune, sunt o poveste din trecut. Am dus nişte războaie uitate.

Un bărbat coboară din spatele unui camion, înconjurat de trei soldați ale căror căşti de luptă le ascund parțial chipurile. Trădătorul se uită direct în aparatul de filmat, ai zice că se roagă sau că cere ceva. Are cămaşa descheiată, i se vede maieul ieşit de sub uniformă. Amin încearcă să

priceapă ce a spus condamnatul, dar imaginea nu este îndeajuns de clară ca să-i poată citi pe buze. Mai târziu, ziaristul prezent la fața locului va susține că osânditul a strigat: „Eu n-am participat. N-am făcut nimic!” Cu o voce calmă, liniştitoare, un jurnalist tocmai înşiră numele condamnaților, aşa cum i-ai prezenta pe jucătorii unei echipe de fotbal. Foloseşte aceeaşi voce ca în timpul ceremoniilor regale, inaugurărilor, zilelor festive. Apoi vocea îi dispare, înghițită parcă de zgomotul cizmelor şi al vântului care ridică un nor de praf ocru. Răzvrătiții, nemernicii, criminalii strigă „Trăiască regele!”, „Trăiască Hassan al II-lea!”, în timp ce sunt conduşi spre stâlpii care au fost ridicați pe acel câmp de trageri pustiu, la câțiva kilometri de Rabat. Un cameraman aleargă şi e cât pe ce să se împiedice de o piatră. Pe măsură ce înaintează, condamnații devin mai palizi, iar unii se întorc să privească în urmă, cu ochii holbați de groază. Un fotograf se apropie ca să surprindă în obiectiv teroarea. Mâine o să vândă celor de la Paris-Match imagini exclusive, luate din spatele autoşenilei. Cât de mulți sunt cei care au văzut asta? În câte memorii vor rămâne întipărite aceste amintiri? Sunt cu miile, de bună seamă, cei care privesc pe ecran cum soldații târăsc un trup deja mort, cu trăsături de nerecunoscut, şi apoi îl leagă de un stâlp. Scenariul nu prevăzuse ca osânditul să-şi dea sufletul sub tortură, dar moartea nu-l va salva. Va trebui să moară şi a doua oară, în public, vă rog! Amin tot spune „e imposibil”, iar Mathilde, care nu se opreşte din smiorcăit, îşi scoate până la urmă o batistă de pânză din mânecă. Cum e oare cu putință ca nişte oameni pe care i-ai cunoscut, nişte oameni pe care i-ai admirat, să se afle acolo, în decorul ăla de Far West, sub rafalele vântului, pregătiți să întâmpine gloanțele venite din zecile de puşti aliniate în fața lor? Mathilde boceşte şi mai tare. De data asta plânge pentru nevestele lor care, poate, se uită şi ele, şi aproape că urlă când se

gândeşte la copiii ai căror taţi au apărut pe ecran. Când a cumpărat televizorul, Amin era fericit. A rugat-o pe Mathilde să servească masa în faţa aparatului. Acum, că le plecaseră copiii, nu vede ce să mai continue cu ceremonia aia caraghioasă a meselor în doi. Soldaţii îi încadrează pe condamnaţii la moarte şi îi pun să înainteze pe faleză. Amin dă din cap şi îşi zice: „Aşa ceva nu există!" În curând, o să-l vadă apărând pe John Wayne ori poate nişte indieni călare, cu capetele încoronate de pene, cu mâinile încordând arcul. Îşi vor da seama că totul nu e decât cinema, că e o făcătură, că se petrece altundeva, că n-a avut niciodată loc. Ei bine, nu, nu e Marele Canion, iar John Wayne n-o să se arate. Se aude urletul „La comanda mea, foc!", iar cele zece plutoane trag. Membri ai armatei terestre, aeriene şi ai marinei se năpustesc asupra corpurilor inerte. Îşi dreg vocea, îşi întorc faţa să vadă dacă sunt priviţi, dacă sunt auziţi, şi scuipă pe cadavre.

Mathilde hohoteşte.

— De ce ne-arată asta? Pe oamenii ăştia îi cunoaştem.

Amin strânge atât de tare din pumni, că i se albesc articulaţiile. O priveşte cu privirea.

— Ce eşti tu în stare să pricepi? Habar n-ai ce-nseamnă puterea.

Ca în fiecare duminică, Mathilde şi-a luat geanta, şi-a legat la gât o eşarfă şi i-a cerut lui Amin cheile de la maşină. Soţul ei a scos un oftat prelung, pe care ea s-a prefăcut că-l

ignoră. A condus până la internatul la care Sabah stătea de doi ani. Pe bancheta din spate pusese o cutie cu prăjituri şi un vraf de reviste pentru femei. Reviste vechi pe care le citise şi răscitise, şi unde erau publicate fotografii ale unor vedete de cinema şi ale unor membri ai familiilor regale europene. Conți şi ducese. Prințese şi regi. Sabah le decupa şi le agăța deasupra patului: erau acolo imagini cu Sophia Loren, Grace Kelly sau Farah Pahlavi, soția şahului, cu tiara de diamante pe frunte. Uneori, Mathilde îi oferea veşminte. Însă nu lucruri noi şi nici scumpe. Avea interdicție de la Amin. Nu-i plăcea ca Mathilde s-o viziteze aşa des şi să se ataşeze de micuța aceea cu ten palid, pe care numai când o vedea îl şi apuca furia.

Mathilde a parcat în fața porții internatului. Sabah o aştepta pe scară. Au apucat-o pe străzile oraşului european. S-au aşezat la o terasă, unde Sabah a comandat un suc de portocale. Înainte să-i îngăduie să bea, Mathilde a şters gura paharului cu o batistă.

— Ospătarul părea jegos.

I-a vorbit despre căsătoria Aïchei, care urma să aibă loc vara următoare şi despre viitorul ei soț, care avea un post înalt în capitală. În fața cafenelei, un băiat călare pe un măgar vindea portocale. Striga:

— Cine vrea portocale? Portocale frumoase şi zemoase!

Mathilde s-a aplecat spre Sabah şi i-a îngânat la ureche un cântec în alsaciană.

— Ce înseamnă? a întrebat fata.

— Ridică-i calului coada, suflă-i în gaură şi o să primeşti de-acolo un măr verde! a zis Mathilde izbucnind în râs. O învățasem pe mămica ta acest cântec când era mică. Într-o zi i l-a cântat unchiului tău, pe care l-a apucat o furie cumplită. A întrebat-o cine-i băga în cap asemenea porcării. Nu a mărturisit niciodată că era vorba despre mine.

Mathilde a pus câteva întrebări. Aceleaşi ca de obicei, iar Sabah a răspuns cu nişte minciuni. Da, era fericită, colegele ei erau drăguțe cu ea, iar profesorii, amabili. Da, îşi făcea lecțiile, îi plăcea să învețe şi avea să facă tot ce i se va spune, fără să se plângă, fără să facă mofturi şi cu întreaga recunoştință pe care lumea o aşteaptă de la copiii abandonați. Sabah avea ochi frumoşi, dar nişte sprâncene atât de stufoase şi de zbârlite, încât îi umbreau privirea. Nu era niciodată pieptănată, iar părul îi era adesea gras. Avea în ea un soi de încetineală, de şubrezenie care stânjenea. Ai fi zis că era atinsă de una dintre bolile acelea ciudate care schimonosesc corpul, făcându-te să arați ca un copil şi, în acelaşi timp, ca un bătrân. Sabah învățase să mintă şi să nu ceară nimic. Disimula totul cu o iscusință pe care adulții nu i-o bănuiau.

O dată pe lună, era vizitată de mama ei. Venea cu maşina ei arătoasă, cu straiele ei strălucitoare, iar Sabah îşi ascundea furia. Zicea mulțumesc cu orice prilej. Nu plângea. Nu lăsa să i se vadă deloc mânia sau amărăciunea. Acum avea cincisprezece ani, nu mai era o copilă neroadă şi naivă. Îşi dădea limpede seama că însoțirea dintre Selma şi Murad fusese nepotrivită şi realiza, fără să poată da o explicație, că

naşterea ei fusese o dramă. Sabah se ştia o povară. Înțelegea că e o greşeală, un accident, chiar un păcat. Nu trebuia să aibă pretenții sau să se plângă, pentru că altfel ar fi auzit iar şi iar: „S-ar cuveni să apreciezi avantajul de a avea un unchi care are grijă de tine”.

Din punctul de vedere al moralei, al bunei-cuviințe, din toate punctele de vedere, ar fi fost mai bine să nu existe. Nimeni nu simțea nevoia ca ea să-i fie aproape, sau pur şi simplu să se afle acolo. Când se gândeau la ea, adulții se întrebau unde s-o pună, aşa cum te gândeşti unde să aşezi un obiect incomod, pe care nu te înduri să-l arunci din nedesluşite motive sentimentale. Exact asta spusese Mathilde, atunci când Selma o anunțase că va lucra la Rabat. „Păi, cu Sabah ce facem?” Copiii aceştia, însă, au drept aliat nepăsarea pe care o provoacă. Nimănui nu-i pasă de ei. Iar ei pot minți fără grijă.

Mathilde a dus-o pe Sabah în parc. I-a spus că-i programase o vizită la dentist şi una la coafor. Vor merge la sfârşitul lunii.

— Citeşte revistele pe care ți le-am adus, poate găseşti idei pentru o nouă tunsoare.

Sabah i-a mulțumit, şi cu asta basta. N-a povestit ce se întâmpla îndărătul zidurilor internatului. Ziduri înalte şi groase, cărora fetele, ca să se distreze, le râcâiau vopseaua scorojită ca să-şi facă fard de pleoape. Pe coridoare plutea miros de urină şi de usturoi. Paznicul şi grădinarul îşi

frecau sexul uitându-se la fetele care alergau spre duşuri în furouri bej. Nu făceau duş prea des. Directoarea era socotită. La urma urmei, nu erau prințese. „Am fi aflat. Iar dacă ați fi fost, n-aveați ce căuta aici.” Internele nu-şi spălau bluza decât de două ori pe lună.

În marțea dinainte, Sabah citea pe sub pătura bej, în dormitorul de la primul etaj. Îi venea să facă pipi, dar era atât de frig încât nu se putea hotărî să părăsească pătura groasă de lână. Un cadou de la Mathilde. Apoi a simțit că are chiloții umezi. A crezut că făcuse pe ea şi că toată lumea o s-o ia în râs. Şi-a băgat mâna în chiloți şi, când şi a văzut degetele, a realizat că era mânjite cu un lichid vâscos, întunecat şi lipicios. Nu era nici naivă, nici ignorantă şi ştia bine că femeile sângerează. Dar nu-şi închipuise că o să arate aşa, ca acel lichid infernal, ca acea materie solidă care părea o descompunere internă. Credea că i se vor scurge din sex câteva picături de sânge roşu. Un sânge strălucitor, ca un semn de sănătate.

În multe privințe, era o dramă. O dramă pentru că trebuia să se ducă la supraveghetoare. Avea să-i dea doar un ştergar pe care va trebui să-l schimbe şi să-l spele singură, şi avea s-o muştruluiască în cazul în care-şi va păta uniforma. „Sângele nu iese la spălat.” O dramă din pricina durerilor cumplite care uneori le făceau să plângă pe fetele cărora nu li se dădeau medicamente. „Asta-i ursita voastră. Gândiți-vă la bărbați. Ei se duc la război.” O dramă din pricina mirosului de metal şi de peşte care impregna hainele şi care se răspândea dintre coapse de fiecare dată când o fată puberă făcea greşeala să-şi depărteze picioarele. Da, atunci femeile îşi pierdeau mirosul de copil, izul dulce ca mierea al inocentelor care fuseseră odată. Şi, din pricina

privirii critice cu care erau percepute, o privire lipsită de indulgența dinainte, de indulgența vremurilor când erau fetițe, deveneau cățele. Erau cuprinse de o înverşunare ciudată, de dorința de a se sminti, de a experimenta. Ajungeau primejdioase şi, din acel moment, când una dintre ele o invita pe alta la ea în pat, era limpede că nu o făcea ca să găsească tandrețe sau ca să-şi ostoiască un necaz. Nişte fete mustăcioase se strecurau în aşternuturi. Îşi băgau limba în acele sexe mânjite, îşi vârau degetele cu unghii prea lungi în vaginul unei colege de clasă. Se zgâriau, se muşcau. Apoi, când urinau, fetele se plângeau de furnicături sau de o infecție ruşinoasă, de care nimănui nu părea să-i pese.

Sabah a trecut toate aceste lucruri sub tăcere. Iar în fața mătuşii ei Mathilde, ale cărei plete blonde şi piele albă le găsea atât de frumoase, s-a purtat ca un copil cuminte, care ştie că nu poate năzui la mai mult decât are. I-a mulțumit pentru reviste şi i-a spus că n-avea importanță că pantofii pe care i-i oferise Mathilde erau prea mari. Era îndeajuns să-i umple cu vată, sau poate că într-o zi o să-i crească laba piciorului.

Încă de vineri seara, băieții dădeau târcoale în preajma internatului. Îşi parcau motoretele sub ferestrele dormitoarelor şi aşteptau. Trăgeau din țigară, râdeau plesnindu-se peste burtă şi le urmăreau din priviri pe trecătoarele cărora li se ghicea forma fundului sub djellaba. Conducerea internatului nu părea îngrijorată de prezența lor.

De fapt, directoarea a încercat mai degrabă să profite. Hicham, care juca rolul de şef al găştii, îi strecura adesea pachete cu zahăr, buchete mari de mentă, borcane cu carne afumată, aduse de la Fès şi după care femeia era înnebunită. În schimbul acestor delicatese, accepta să închidă ochii şi să le lase pe fete să se fâțâie, pentru că oricum le socotea pierdute.

Sabah nu era cea mai frumoasă dintre ele. Iar dacă îşi însoțea colegele pe-afară, o făcea fără entuziasm. Doar ca să mai treacă vremea. Cu toate astea, Hicham a pus ochii pe ea. N-avea mai mult de douăzeci de ani şi purta blugi şi cămăşi impecabil de curate. Molfăia tot timpul ceva, un beţigaş de lemn-dulce, o scobitoare, un pai de grâu. Când a văzut-o prima oară pe Sabah, s-a apropiat de ea şi i-a întins mâna spre frunte. I-a mângâiat blând rădăcina părului, iar în jurul lor fetele şi băieții au amuțit. Sabah avea o cicatrice prelungă cu care nu ştia cum se pricopsise, ea căreia nimeni nu-i povestise întâmplări din copilărie. Hicham a clătinat din cap şi i-a zâmbit. A bătut-o pe creştet cu o tandrețe care a tulburat-o. A avut impresia că o adoptase, că o recunoscuse.

De-abia câteva săptămâni mai târziu, după ce se sprijiniseră cu spatele de un automobil, Hicham i-a oferit explicații. Cicatricea asta, i-a zis el, venea cu siguranță de la nişte andrele de tricotat sau de la o tijă de fier pe care o foloseau uneori femeile ca să scape de un copil.

— Ți-a vătămat fruntea. Însă faptul că te afli aici arată că eşti zdravănă şi că Dumnezeu nu voia să mori.

Sabah şi-a atins cicatricea cu vârful arătătorului, apoi şi-a dat părul peste frunte. Şi-a zis: „N-o să-mi mai dau niciodată părul pe spate”.

De-acum, avea să poarte o şuviță adusă peste frunte, precum unele franțuzoaice pe care le întâlnise prin oraş. Murea de ruşine la gândul că toată lumea vedea acest semn degradant, acest stigmat. Toți ştiau că supraviețuise unei tentative de asasinat.

Hicham a părut că e cu atât mai interesat de ea. De fiecare dată când se întorcea să se uite la fete, avea câte o atenție pentru Sabah. Băgase de seamă că era pofticioasă şi îi propunea de fiecare dată să ia o prăjitură de la patiserie sau o înghețată. O privea mâncând la cafenea un choux à la crème şi afişa un aer de tătic mulțumit când lingea umplutura care i se scurgea pe degete. Fetele se luptau ca să le acorde atenție, iar unele au fost uimite că Sabah, cu aerul ei neprihănit, cu mutra ei tâmpă, câştigase poziția de favorită.

Într-o sâmbătă, a parcat sub ferestrele dormitorului şi a claxonat de două ori. Fetele au râs şi i-au făcut semne largi cu mâna. Sprijinit cu spatele de zidul internatului, Hicham fuma o țigară. I-a pus lui Sabah întrebări despre familia ei, la care ea i-a răspuns evaziv. S-a gândit că-i părea rău pentru ea, că pricepuse de unde se trăgea. I-a spus:

— Ştii că ți-aş putea fi frate? N-ai frate, nu-i aşa?

Nu i-a răspuns, dar i s-a arătat chipul lui Selim. A fost cât pe ce să-i spună că nu are frate, dar că, în schimb, are un văr care-i este ca un frate, dar i s-a părut prea complicat şi uşor caraghios. Nu voia să se explice şi cu atât mai puțin să împărtăşească cu acest bărbat, cu acest necunoscut, existența lui Selim. A dat din cap, iar el i-a pus mâna pe bărbie, ca s-o oblige să se uite în ochii lui.

— De-acum ai un frate, ai înțeles? O să ne purtăm de ca şi cum ai fi sora mea mai mică şi o să am grijă de tine. Dar va trebui s-asculți de mine, pentru că un frate e menit să ocrotească, să le împiedice pe surorile mai mici să n-o apuce pe un drum greşit şi să aibă relații cu persoane dubioase.

— O prefăcută, asta e! Credeți că nu le ghicesc pe cele de teapa ei? De douăzeci de ani conduc acest internat şi ştiu ce spun. Paznicul a găsit-o pe stradă, în toiul nopții. Eram îngrijorați la culme iar ea, ea stătea acolo pe bulevard, aşezată pe valiză şi aşteptând nişte golani. O prefăcută şi o tâmpită care se uită în gura primului băiat care trece şi pe care e gata să-l urmeze oriunde. Să ne ferească Dumnezeu de o lepădătură ca ea! Sunt tare dezamăgită, doamnă Belhaj, şi trebuie să înțelegeți că nu mai pot adăposti aici o persoană atât de îngrozitoare! Cine ştie ce influență o să aibă asupra fetelor mele şi ce poveşti scârboase o să le toarne. Nu e exclus să fi rămas gravidă cu derbedeul ăla. Dacă aş fi în locul dumneavoastră, m-aş duce iute la doctor. După părerea mea, s-ar putea să mai aveți surprize mari cu jigodia asta. Suntem o instituție respectabilă, şi trebuie să le ocrotesc pe celelalte eleve ale mele. Dacă tot şi-a făcut valiza, dați-i drumul! Fata asta are nevoie de nişte scatoalce. Sunt convinsă că unchiul ei o s-o facă să-i treacă cheful să evadeze de-aici.

Mathilde a încercat în mai multe rânduri s-o întrerupă pe bătrâna directoare care-şi agita prin aer degetele deformate de artrită. A vrut să-i ofere bani – o sumă potrivită, care să acopere neplăcerile provocate şi, în acelaşi timp, să continue să sprijine această venerabilă instituţie –, l-a invocat pe Cel de Sus, a cărui îndurare ar trebui să se reverse asupra tuturor şi, în special, asupra celor mai tineri şi mai firavi dintre noi. A încercat să pledeze cauza lui Sabah, amintind de faţă cu tânăra cu ochii plecaţi că aceasta era orfană şi că mama ei o părăsise. Zadarnic, însă. De fiecare dată când Mathilde rostea un cuvânt, directoarea clătina nervos din cap, îşi ridica mâinile în dreptul feţei şi, asemeni unui copil care nu vrea s-audă nimic, începea din nou să o înfiereze pe Sabah şi să o insulte.

— Nu vreau să ştiu, a conchis ea. Nu vreau să mai am de-a face cu dumneavoastră.

Mathilde şi-a luat geanta, s-a ridicat de pe scaun şi s-a îndreptat spre uşa biroului. A întors capul şi, cu o voce albă, i-a poruncit lui Sabah:

— Vii odată?

Tânăra a urmat-o pe coridor, apoi în holul internatului, cu valiza în mână şi cu pantofii prea mari, îndesaţi cu vată. Celelalte eleve le-au privit plecând, iar unele dintre ele i-au trimis lui Sabah bezele cu vârfurile degetelor. Aceasta a înţeles că gesturile n-aveau nici o legătură cu afecţiunea şi că nici persoana ei nu avea să le lipsească.

În felul lor, însă, fetele o admirau pentru că găsise cum să iasă de-acolo, însoțită de doamna aceea înaltă şi blondă, al cărei accent alsacian le stârnea râsul.

Cu capul în pământ, Sabah a luat loc în maşina Mathildei. Mătuşa ei s-a aşezat la volan şi a rămas nemişcată câteva minute, cu ochii închişi, de parcă se străduia să-şi domolească mânia. Nu ştia pe cine e mai furioasă. Pe directoare, care o tratase ca pe un nimeni, care îi disprețuise banii şi care refuzase să-i asculte scuzele? Pe Sabah, care, sub aerul ei ascultător, ascundea aceeaşi vâlvătaie, aceeaşi falsitate ca maică-sa. Ori pe Amin, care refuzase s-o ia pe Sabah la fermă, ca să se ocupe ea de educația şi de îngrijirea fetei, ca şi cum ar fi fost propriul ei copil? Mathilde a răsucit cheia în contact, a apăsat accelerația şi a intrat brusc pe bulevard, atât de rapid că a fost claxonată de cei din trafic. „Pericol public!”, a ocărât-o un şofer. A condus ca o vijelie, cu privirea fixă, iar după jumătate de ceas, Sabah a priceput că nu o apucaseră pe drumul spre fermă. Ar fi vrut s-o întrebe: „Unde mă duci?”, dar îi era prea frică să nu urle mătuşă-sa la ea.

Mathilde şi-a întors capul şi a țintuit-o cu privirea.

— M-ai dezamăgit foarte tare, i-a zis. Nu mi-aş fi închipuit vreodată că poți fi atât de neroadă, de uşuratică. Asta-i viața pe care ți-o doreşti? O astfel de fată vrei să fii? O târâtură care se duce după primul bărbat ieşit în cale şi care crede toate prostiile care i se îndrugă? Unde plecai, hmm? Ce ți-a promis băiatul ăla?

Sabah a ținut privirea plecată, iar Mathilde s-a pus pe zbierat:

— Răspunde! Unde te duceai?

Dar Sabah n-a deschis gura.

— Oricum, puțin îmi pasă. Nu mă mai priveşte. Nu-mi imaginam că poți fi atât de nerecunoscătoare. Dacă ai şti tot ce-am făcut pentru tine. N-ai idee cât îmi datorezi. Din pricina ta, din pricina prostiei şi egoismului tău, va trebui să îndur năduful lui unchiu-tău. Ce-o să-i spun? Hei, ce-o să-i spun? Ai amuțit, da? Foarte bine. N-am chef s-aud ce spui şi n-am chef nici măcar să te văd. Unchiu-tău avea dreptate, s-ar fi cuvenit să-l ascult, sunteți nişte ingrate şi nişte profitoare. Nu e treaba noastră. S-o rezolvați între voi, maică-ta şi cu tine. Câtă vreme n-aveți nevoie de sprijinul nostru şi nu dați doi bani pe tot ce vă oferim, o să-nvățați să vă descurcați singure.

Aşadar, iată unde mergeau. La maică-sa. Lui Sabah i s-a strâns inima. Ar fi preferat orice, un nou internat, o palmă de la unchiu-său, orice, dar nu să se trezească față-n față cu Selma. Ultima oară când se dusese la Rabat, în micuțul apartament de pe bulevardul Témara, a avut impresia că deranjează. Selma o pândea, îi interzicea să se atingă de cosmeticale, de haine, începuse să urle când îşi surprinsese fiica deschizând un sertar plin cu fotografii vechi. „Nu te-apuci să scotoceşti prin lucrurile oamenilor”, o muştruluise ea. Sâmbătă, maică-sa rămăsese închisă în baie o bună parte a după-amiezii. Singură în camera de zi, Sabah se

plictisise tot citind reviste. Apoi Selma apăruse pe culoar şi scosese din buzunarul halatului un teanc de bancnote. „Poftim, du-te şi fă-ți de cap, dar să nu te-ntorci înainte de două noaptea. O să vină nişte prieteni şi nu poți să rămâi aici.” Iar Sabah ieşise pe străzile întunecate şi pustii ale Rabatului. Se aşezase într-o cafenea, comandase lapte de migdale şi se rugase să treacă timpul mai repede şi să se întoarcă teafără acasă. „Mă-ta e-o curvă!”, îi aruncase o fată de la internat. Sabah se năpustise asupra ei, o luase la pumni, dar în seara aceea, în cafeneaua goală din Rabat, cu paharul de lapte în față, îşi zisese că Selma era cea pe care năzuia s-o bată, s-o pună sub cheie, s-o ascundă. Îi era ruşine cu maică-sa şi nu mai voia s-o vadă în ochi.

— Te rog, Mathilde, du-mă înapoi la fermă, a implorat-o ea, dar mătuşa-sa a rămas mută.

Vreme de mai mulți kilometri au mers îndărătul unui camion care transporta catâri, cărora nu le puteau vedea decât dosurile rotofeie. Mathilde, căreia îi plăcea viteza, a început să bodogănească şi apoi a claxonat. Sabah, cu o voce subțire, a început să cânte:

— Ridică-i calului coada, suflă-i în...

— Zău, te rog, ține-ți gura!

***

— Selma nu s-a întors. S-a dus la hamam.

Hocine a ciupit-o de obraz pe Sabah, care stătea proțăpită în mijlocul bulevardului, cu valiza în mână.

— Carevasazică, tu eşti fiică-sa? Da, aduce cu ea, e limpede. Dar eşti prea slabă. Trebuie să mai mănânci oleacă.

Mathilde, care o ținea strâns de braț pe Sabah, a schițat fățarnic un zâmbet.

— Domnişoara are grijă de siluetă. Dar nu i-a lipsit niciodată nimic şi a mâncat mereu după pofta inimii, vă rog să mă credeți.

Sabah s-a aşezat pe trepte, cu bagajul între genunchi. Tresărea de fiecare dată când o femeie traversa strada sau când se oprea un taxi în fața clădirii. Ce-o să spună maică-sa? Cum o să reacționeze? Mathilde, care se plimba încoace şi-ncolo pe trotuar, a cumpărat o țigară de la un vânzător ambulant. A fumat-o încet, ca o adolescentă care nu ştie să tragă fumul în piept. Apoi a apărut Selma. Mergea pe bulevard cu părul ud înfăşurat într-o eşarfă bej, cu pielea feței încă roşie de la fierbințeala hamamului. Purta o tunică verde, având gulerul şi mânecile brodate cu un brâu auriu subțire. Nişte bărbați au întors capul după ea, un automobilist a claxonat-o.

Prima pe care a recunoscut-o a fost Mathilde. Şi-ar fi recunoscut cumnata, cu părul ei blond, umerii de băiat şi

picioarele dezgustătoare umflate de căldură, chiar şi de departe, în mijlocul unei mulțimi. Apoi a văzut-o pe fiică-sa, stând vlăguită pe trepte, cu capul între genunchi.

— Ce faceți aici?

— Mai bine urcăm, i-a zis Mathilde.

— E vreo problemă? S-a-ntâmplat ceva?

— Cred c-ar trebui să mergem sus la tine. N-am nici un chef să mă dau în spectacol.

Au urcat scara în tăcere. Sabah s-a uitat atent la gleznele maică-sii, atât de subțiri, şi la pulpele ei dezvelite de tunică, atunci când urca treptele.

— Du-te în cameră şi trage uşa după tine, i-a poruncit Mathilde. Sabah a străbătut culoarul şi a închis uşa. S-a aşezat pe duşumea, cu urechea lipită de perete, şi a încercat să audă ce vorbeau maică-sa şi mătuşă-sa. În salon, cele două femei discutau în şoaptă şi, din când în când, una dintre ele striga sau se enerva.

— Mereu eşti aşa. O iresponsabilă! s-a înfuriat Mathilde.

— Din pricina ta se întâmplă toate! a urlat Selma.

Apoi, coborau din nou tonul şi Sabah nu mai auzea decât nişte şoapte ţâfnoase. Şi-a întors capul spre camera mamei ei. Patul cel mare era acoperit cu o cuvertură groasă, roz pal. De perete era agăţată o oglindă mare veneţiană, iar pe toaleta din lemn de lămâi stăteau coliere, flacoane de parfum, un pahar de ceai plin cu pensule pentru machiaj. Dulapul deschis dădea pe dinafară de rochii, pardesie şi pantofi cu toc. Pe spatele uşii dulapului Selma lipise o fotografie şi o carte poştală care înfăţişa turnul Eiffel şi, cu litere aurii, avea scris cuvântul Paris. Sabah a dezlipit fotografia în care apărea Mouilala, în haikul[32] ei alb, cu ochii puternic machiaţi, şi Selma, fetiţă de cinci ani, pe care perspectiva de a fi fotografiată părea să o amuze. Pe verso era scris: „Rabat, 1942". Sabah a studiat trăsăturile fetiţei şi şi-a zis: „Nu seamănă cu mama". A înaintat în patru labe până la pat şi şi-a cufundat faţa sub cuvertură. A inspirat adânc mirosul Selmei, acel iz de mosc pe care i-l ştia dintotdeauna şi care îţi rămânea lipit de piele, ore bune după ce îţi dăduse o sărutare.

Selma a strigat:

— Vino-ncoa'!

Iar Sabah, încet, a străbătut culoarul şi s-a postat în faţa celor două femei.

— E-adevărat? Ai vrut să fugi de la internat?

---

[32] Bucată de stofă uşoară de mari dimensiuni în care se drapează femeile musulmane.

Sabah n-a răspuns.

— Fără chestii de-astea cu mine, micuțo. O să vorbeşti chiar dacă o să fie nevoie să te bat, m-auzi?

Sabah a dat din cap.

— Unde voiai s-o ştergi aşa? Şi cu ce te amăgit băiatul ăla?

Sabaha a bâiguit ceva.

— Nu se-aude. Uită-te la mine când vorbeşti.

Lui Sabah i-au căzut ochii pe valiza ei de la intrare. S-a aplecat, a deschis fermoarul şi a scos un teanc gros de scrisori, pe care i l-a întins mamei sale.

— Ce-i asta?

— Voiam să dau de urma lui Selim. De săptămâni întregi nu mai am veşti de la el. Voiam doar să ştiu că-i bine-sănătos.

Mathilde s-a apropiat de Sabah şi a apucat-o de umeri.

— Ce tot spui? De ce vorbeşti despre fiul meu? Ce treabă are el cu toate astea?

— Mergi înapoi în cameră! a urlat Selma. Lasă-ne!

Mathilde a întins brațul către pachetul de scrisori, dar Selma îl ținea strâns în mâini.

— Aşteaptă!

A deschis un dulăpior din care a scos o sticlă de whisky.

— Paharele sunt în spatele tău, pe etajeră.

Mathilde s-a executat. S-au aşezat pe banchetă şi, după ce au băut un gât, Selma a împărțit vraful de scrisori în două.

— Poftim!

Pe covorul gros de lână a căzut o fotografie în care era Selim, cu bustul gol pe o plajă, cu părul blond ajungându-i până la jumătatea spatelui. Nu pricepeau şi amândouă erau muşcate de gelozie. Mama şi amanta se întrebau de ce îi scrisese lui Sabah, iar nu lor. De ce o alesese pe fetița aceea ştearsă, pe acel personaj secundar din viața lor. Parcurgând scrisorile, au înțeles că exact asta îi lega pe Sabah şi pe Selim. Acest sentiment că trăiesc în culise, că nu au fost niciodată apreciați la adevărata lor valoare. Amândoi fuseseră părăsiți de Selma. Amândoi îndură seră, chiar dacă în mod diferit, pandaliile lui Amin. Cele două femei priveau scrisorile pe care şi le aşezaseră pe genunchi şi îşi ziceau: „Aş fi vrut să fie pentru mine şi să fi fost scrisori de

dragoste. Ar fi scris că nu poate trăi fără mine şi că absența mea îl înnebuneşte de durere. Şi-ar fi cerut scuze că a dispărut şi ar fi promis, într-o misivă sfâşietoare, că se va întoarce curând în brațele mele. Ar fi semnat Selim care te iubeşte din toată inima. Selim care nu te poate uita. Amândouă au fost dezamăgite. Primele scrisori datau din toamna anului 1969, iar Selim se mulțumea să-şi descrie în ele viața alături de Nilsa, Simon şi Lalla Amina. Mathilde a recunoscut stilul telegrafic al fiului ei. Selim făcea fraze scurte. Nu folosea semne de punctuație: „Ce mai faci eu sunt bine" sau „Şi internatul tău povesteşte-mi", aşa cum făcea pe vremuri, când îi scria mamei sale din tabăra unde-şi petrecea vacanța de vară. Mathilde şi-a amintit de cuvintele lui din copilărie: „Îmi lipseşti mamă canarul a făcut un ou de trei zile plouă". Pe-atunci, însemna totul pentru el. Când întârzia în oraş, o aştepta plângând la intrarea pe moşie. O privea cum îşi închide bareta de la escarpeni sau cum probează o pălărie şi exclama: „Ce frumoasă eşti, mamă!", iar venerația acelui omuleț îi tămăduia toate supărările. În aceste scrisori însă, în aceste scrisori către Sabah, Mathilde nu apărea. A întors pe față şi pe dos foile de hârtie, a cercetat fiecare frază, şi nici măcar o dată nu a găsit vreo referire la fermă, la ea sau la Amin. De parcă fiul ei o uitase şi nu-i păsa de supărarea pe care le-o provocase prin dispariția lui.

— Ai terminat de citit? Dă-mi-le pe ale tale! i-a poruncit ea cumnată-sii.

Dar Selma nu şi-a ridicat capul. Era cufundată în lectura unei scrisori cu stil delirant, datând de la începutul anului 1970, în care Selim vorbea despre trupul femeilor, despre desfrâul la care se năravise, iar Selma s-a simțit cuprinsă de

porniri ucigaşe. Ce-i aia „dragoste liberă”? Cu vorbele lui neclare şi stângace, Selim încerca să explice această nouă viziune a unei lumi în care nimeni nu aparţinea nimănui. În care bărbaţii nu le stăpâneau pe femei şi în care nu existau legămintele de fidelitate veşnică. O lume supusă doar capriciilor. Să întinzi o mână şi să tragi spre tine un trup pe care să-l călăreşti în liniştea nopţii. Tot luând fără să iubească, ceva înlăuntrul lui se înăsprise. Toate lucrurile în care crezuse se năruiseră, ca un biet castel de nisip lovit de un val. Căsătoria, copiii, viaţa pe care o aleseseră părinţii lui şi copilăria aceea zdruncinată de ţipete, de ocări şi de ură reprimată. „Nu o să mă căsătoresc niciodată.” Scria: „Trupurile celorlalţi nu ne aparţin, şi nici eu nu aparţin părinţilor mei nu aparţin acestei ţări”. Nătărăul, şi-a zis Selma. Un fudul care susţinea că femeile îl doreau mai mult decât pe alţii. Poate pentru că vorbea mai puţin şi pentru că nu avea, precum ceilalţi hipioţi, păreri despre lume. Nu se împăuna că atinge nirvana sau că a apucat-o pe un drum iniţiatic. Putea rămâne ore în şir uitându-se cum se leagănă copacii în bătaia vântului, iar această indolenţă le seducea pe femei, le intriga. Un nătărău care îndrăznea să-i scrie asemenea tâmpenii unei fete de cincisprezece ani şi care alătura scrisorilor desene copilăreşti cu vapoare în porturi. Un nătărău care jura că devenise bărbat. Ştia ce vrea să facă cu viaţa lui, aşa că el, ignorantul, molâul, studentul mediocru, avea în sfârşit ambiţii personale. În timpul lunilor petrecute cu hipioţii le ascultase cu nesaţ poveştile. Printre ei erau medici, ingineri, arhitecţi, intelectuali cărora le admira cunoştinţele vaste. „Acolo, de cealaltă parte a oceanului, se află America.” Îi vorbea lui Sabah despre călătorii, aşa cum îi vorbeşti unui sclav despre libertate şi despre o lume fără oprelişti. Le ceruse camarazilor lui să-i descrie America. Hipioţii credeau că-l vor scârbi: „E imperiul banului, al violenţei, o ţară a oraşelor verticale şi imense în

care femeile îşi vând trupul iar bărbaţii visează să fie bogaţi şi puternici”. De-atunci, New-York-ul a început să-l obsedeze. Ultimele scrisori nu vorbeau decât despre asta. Despre o călătorie iminentă spre această ţară îndepărtată. După ce va găsi bani, avea să părăsească acel cătun amărât, sătul să taie frunză la câini şi să îndure mirosul greţos al roşiilor prea coapte pe care-l răspândea unica dugheană din Diabet.

Mathilde şi Selma erau bete.

— E un copilandru, s-a înfuriat Selma.

— Un copilandru nerecunoscător şi iresponsabil, a întărit Mathilde.

Avea limba cleioasă şi articula anevoie.

— Eram, poate, puturoasă, dar am fost mereu bună la ortografie. Îţi aminteşti? Mă puneai la treabă. Selim face greşeli de copil de clasa-ntâi.

Mathilde a cerut o ţigară, pe care fumat-o pe balconaş, dând zgomotos fumul afară. Da, bineînţeles că-şi amintea de lecţiile de ortografie şi de istorie-geografie din casa jilavă de la Berrima. Îşi amintea de Selma în vremea copilăriei, de obrăznicia şi de nazurile ei, dar şi de generozitatea de care dădea dovadă. Întorcându-se de la şcoală, micuţa retranscria lecţiile în arabă pentru cumnata ei. O punea

apoi să recite şi nu râdea când Mathildei îi era greu să pronunțe un R sau un K.

— Sunt convinsă că se droghează.

— Încetează, a spus Selma, nu-i nimic grav, crede-mă.

— De unde ştii? Poate că de-aia nu mai scrie. I s-o fi întâmplat ceva. Deunăzi, am văzut un documentar la televizor. Ziceau că sunt toți prăjiți, că mănâncă de prin pubele şi că unii au murit din pricina unor supradoze.

— Îl cunosc pe fiul tău. El nu-i aşa. Ți se pot reproşa multe, dar copiii ți i-ai crescut cum se cuvine.

— Asta nu l-a împiedicat să dispară.

— O să se întoarcă, te rog să mă crezi.

Selma a deschis o cutiuță de lemn aflată pe masă.

— Vrei să-ncerci?

— Ce e?

— Haşiş.

— Fumezi aşa ceva?

— Nu, nu tocmai. L-a uitat cineva zilele trecute. Am putea să încercăm.

Într-o noapte, întins pe o canapea din apartamentul Selmei, Omar a ascultat o emisiune de radio care l-a captivat. Spunea povestea unei tinere actriţe turcoaice de la începutul secolului, care, pentru că era musulmană, nu avea dreptul să joace. Însă tânăra, ale cărei talent şi hotărâre erau impresionante, a reuşit să intre într-o trupă. Noapte de noapte urca pe scenă în teatrele din Istanbul, era adorată de public şi sprijinită de colegi. Uneori, poliţia, avertizată de un informator, dădea buzna în teatru. Artista îşi lua atunci tălpăşiţa pe acoperişuri, ajutată de complici, iar spectatorii îi huiduiau pe caralii, care plecau mofluzi. O ştergeau, ofticaţi şi furioşi, aruncând o ultimă privire spre scena părăsită la mijlocul unui act.

Cam aşa arăta oraşul Essaouira, când a debarcat acolo Omar, în februarie 1972. Un decor abandonat de o trupă de teatru sau de o echipă de cinema care, din motive obscure, se văzuse silită să-şi strângă urgent calabalâcul, lăsând în urmă câteva obiecte de butaforie, un panou reprezentând un asfinţit, un fals salon în care se citeau urmele unei petreceri. Omar a fost primit ca un ministru sau ca un înalt demnitar. În comisariatul puchinos al acestui oraş părăsit, îşi dăduseră uniformele la curăţat şi aşezaseră, pe o vechitură de birou, o tavă cu prăjituri şi un ceainic aburind.

— Luaţi loc, domnule comisar!

Omul care îi vorbise se numea Ismaël. Un inspector de vreo treizeci de ani, care nu ieşise niciodată din acest colţ de lume. Băiat arătos, cu piele deschisă la culoare, care-şi dădea cu ulei de argan pe păr să-l întindă şi care lăsa în urma lui un iz de alune arse. L-a fixat pe Omar cu privirea, afişând un surâs ţeapăn şi silit, în timp ce ochii săi dezvăluiau o nelinişte înduioşătoare.

— Aici e altfel decât la Casablanca, a adăugat el, ridicând foarte sus ceainicul, pentru ca lichidul fierbinte să spumege în pahare. Aici nu se-ntâmplă mare lucru. Doar hipioţii...

În ultimii patru ani, autorităţile se făcuseră că nu văd taberele hipioţilor din pădure. Serbările păgâne. Dansurile cu trupuri pe jumătate goale printre ruinele de la Dar Soltane. Babardeala din bordeluri sordide, unde un număr costa mai puţin de zece dirhami şi unde nişte bărbaţi occidentali ademeneau băieţei şi-i învăţau să spună în franceză „m-am slobozit” sau „mi se scoală”. Poliţiştii făceau uneori razii în hoteluri sau prin colibele din Diabet, ca să aresteze vreun hipiot rămas fără viză. Străinii n-aveau dreptul să stea decât trei luni pe teritoriul marocan, iar cei arestaţi erau trimişi acasă. Vreme îndelungată, aceste probleme s-au rezolvat cu o bancnotă ori cu marfă de import. Dacă voiau să se drogheze sau să trăiască în jeg era până la urmă treaba lor. Dar de când cu atentatul de la Skhirat, puterea voia să deţină din nou controlul şi să stăvilească decadenţa tineretului. Traficul de droguri. Furtul de paşapoarte care scotea din minţi consulatele străine, în faţa cărora veneau să se smiorcăie tineri occidentali rufoşi. La Tanger, autorităţile au primit ordin să nu mai permită intrarea pe teritoriu a băieţilor cu plete. Vameşii, transformaţi în frizeri, îi ameninţau cu maşina de tuns pe

hipioții care veneau. La televiziune, un jurnalist a făcut din ei prada sa favorită: „Vremea hipioților a trecut!”. Marocul voia acum turişti adevărați, cheltuitori şi respectabili, care să plătească în valută un tur cu cămila şi care să cumpere, pe sume neruşinate, covoare berbere şi fesuri de pâslă.

În oraş dispăruseră culorile. Graffitiurile fuseseră şterse de pe ziduri, iar Café hippie se reconvertise. Patronul purta acum un costum cumpărat din talcioc, şi dădea radioul mai tare când se dădea un cântec popular care zicea: „Hipiotule, ne stânjeneşti, du-te acasă!”

— Săptămâna trecută, la Diabet a murit un tânăr, a continuat Ismaël. În sat, oamenii nu vor să vorbească, dar, potrivit informațiilor noastre, a făcut supradoză. Tipilor ăstora nu le stă gândul decât la droguri. Sunt costelivi şi ştirbi ca nişte cerşetori.

Omar nu s-a atins de paharul cu ceai. Stătea cu privirea pironită în perete, iar Ismaël se întreba ce i-o fi trecând prin cap bărbatului ăsta ciudat, cu pielea la fel de congestionată ca a pescarilor de pe coastă. Brusc, Omar s-a ridicat şi şi-a închis nasturii de la haină.

— Caut un tânăr, a explicat el. Un marocan care trăia printre ei.

A scos din buzunar o fotografie în care apărea un tânăr cu bustul gol, ale cărui păr şi sprâncene deveniseră aproape albe din pricina soarelui. Iar asta îi sporea strălucirea ochilor verzi.

— Ăsta? E marocan?

— Cum eşti tu şi cum sunt eu. L-ai văzut cumva?

— Nu ştiu. Poate. Ăştia sunt toți la fel.

— O să-ți trimiți oamenii pe plaje, în pădure, în casele din medina. Peste tot pe unde ar putea să fie ascuns, ai înțeles?

Chiar a doua zi, Omar a cerut să fie călăuzit spre Diabet. Bătea un vânt rece, încărcat de apă şi de sare, iar Omar a trebuit să facă un efort supraomenesc ca să nu-şi smulgă nasturii de la cămaşă şi să-şi scarpine pielea până la sânge. În aer plutea un miros de putregai, de parcă oceanul nu era de fapt decât o uriaşă mlaştină. Când a sosit poliția, țăranii au ținut obloanele trase, iar bărbații, când au fost întrebați, au dat răspunsuri încâlcite şi speriate. Regretau că fuseseră părtaşi la o asemenea destrăbălare, că primiseră în sânul familiilor nişte drogați şi nişte vagabonzi. O femeie îmbrăcată într-un vechi caftan cafeniu-deschis a început să plângă în fața comisarului. A jurat că fusese trasă pe sfoară, că-şi bătuseră joc de ea şi a întrebat dacă exista cineva la care să se ocupe de cazul ei şi să o despăgubească. Probabil că Omar ştia pe cineva la minister, nu? Ismaël a alungat-o cu brutalitate pe țăranca cea stăruitoare.

Cât îi priveşte pe hipioți, Omar nu i-a văzut decât pe cei câțiva rămaşi. Trei sau patru băieți, slabi şi şubrezi, lungiți într-o încăpere înghețată. Unii se scărpinau din pricina ploşnițelor sau a râiei. Alții se pricopsiseră cu o hepatită şi vomitau îndărătul unui copac, în desişul de tamarinzi.

Acolo, în pădure, fuseseră îngropați trei dintre ei. Degeaba i-a descusut Omar, n-a primit nici un răspuns limpede. Cine erau? Cum arătau? Vorbea vreunul dintre ei araba? S-a întrebat dacă nu cumva oamenii de-aici îşi băteau joc de el, durându-i în cot, în mod ciudat, de autoritatea poliției. Sătenii vorbeau de ceremonii voodoo, de scene de transă, de străini găsiți morți cu ochii dați peste cap, cu un zâmbet misterios desenat pe chip.

— Şi drogurile de unde vin? Cine le-a vândut? i-a strigat Omar în față unui țăran îngrozit.

Un fost poştaş a povestit că hipioții primeau scrisori îmbibate cu acid şi că le făceau bucățele pe care apoi mâncau. Alții au evocat în şoaptă nişte sinucideri – ferească-ne Dumnezeu! – şi au vorbit despre o fată, o marocană, pe care un american o lăsase gravidă şi o părăsise. Iată crima! Iată trădarea! Hipioții nu-şi respectaseră făgăduiala că vor sta departe de marocani. Pe unii îi convertiseră la dragoste liberă şi la paradisuri artificiale. Picuraseră otravă în acele suflete tinere.

De-a lungul întregii inspecții, Omar şi-a ținut brațele pe lângă corp şi gura încleştată, de parcă i-ar fi fost teamă să nu se molipsească cu cine ştie ce virus care circula prin aer. A cerut să se spele pe mâini, iar Ismaël, stânjenit, l-a condus spre fântâna lângă care rumega un măgar. Omar şi-a băgat mâinile-n apă, îndelung, cu fața dintr-odată relaxată.

— Mi s-a vorbit despre o oarecare Lalla Amina, care trăieşte în medina. Sunt convins că ştii cine e.

Pentru prima dată de când descinsese aici, era în stare să-l mulțumească.

Aşa încât lui Omar nu i-a fost greu să reconstituie ultimele zile petrecute de Selim la Essaouira. A acționat ca un polițist destoinic şi meticulos, nu ca un unchi îngrijorat ori ca un frate gelos. S-a dus mai întâi la Lalla Amina, care nu a părut deloc impresionată de galoanele lui. După ce a fost poftit în casă, Omar nu ar fi putut spune dacă femeia aceea înaltă, slabă şi cu piele neagră se prefăcea atinsă de demență senilă sau dacă nu o apucase într-adevăr, ca şi restul oraşului, pe panta nebuniei. Începea o frază, se oprea la mijlocul ei, apoi îşi trecea limba peste dinții din aur, care căpătaseră o nuanță arămie. Şi-a întins degetele descărnate către o uşă.

— Aici dormea!

Camera, minusculă, nu avea decât un pat, un dulap şi o măsuță de lemn pe care era aşezată o stivă de cărți, ale căror coperți din carton, tot fiind deschise, se dezlipiseră. Culegeri de poeme, romane despre călătorii în America şi eseuri despre condiția negrilor. Omar a luat unul din volume. Şi-a scos ochelarii şi l-a apropiat de ochi. Era o lucrare mică despre Budha, un ciudat zeu indian care, eliberat de toate, atinsese nirvana. Cartea conținea fotografii din Nepal, din India, imagini ale unor bărbați raşi în cap şi

înfăşurați în bucăți mari de pânză portocalie. A aşezat cartea pe o noptieră.

— Sunt ale tale cărțile astea?

Lalla Amina a pufnit în râs.

— Nu ştiu să citesc. Dar m-am uitat pe poze. E frumos.

Omar a desluşit misterul fotografiilor şi l-a adus pe Karim la comisariat. Tânărul, cu gura uscată, părea îngrozit. Gata să recunoască orice crimă, în schimbul unui dram de indulgență. Când Omar i-a explicat ce căuta, Karim a răsuflat uşurat. S-a îndreptat de şale pe scaun şi a început să turuie despre acel marocan blond care locuise trei luni la mătuşă-sa. Şi-a ponegrit fostul prieten, crezând, fără doar şi poate, că îi va face plăcere acestui comisar pe jumătate orb, ale cărui unghii erau grijuliu pilite, precum cele ale femeilor. L-a făcut pe Selim nerecunoscător, năzuros, plin de ascunzişuri. S-a oțărât:

— Ce om e ăla care-şi părăseşte părinții fără să spună? La străini o fi bine, dar la noi nu există ruşine mai mare.

— Dar acum, crezi că s-a întors acasă? l-a întrebat Omar.

— Mira-m-aş! Nu vorbea decât despre plecarea în America.

— Înțeleg. Dar un drum până în America e scump. N-ai idee unde putea găsi bani pentru o asemenea călătorie?

— Am o bănuială.

La Diabet, toată lumea ştia că Selim avea o armă.

— Putea să se dovedească mai discret, a socotit Karim. Într-o zi a scos pistolul din geantă şi a amenințat o gaşcă de hipioți, care erau varză. Se pare că a făcut-o din cauza fetei. Marocanca lăsată cu burta la gură de un american. Selim voia să-i apere onoarea. Despre ce onoare poate fi vorba în situația unei asemenea fete? În orice caz, avea mereu arma la el. Când dormea, o ținea sub pernă. Şi într-o zi m-a întrebat dacă ştiu pe cineva care ar putea fi interesat. Voia să vândă pistolul, înțelegeți?

— Nu e un pistol, i-a tăiat-o Omar.

— Ba da, domnule comisar, vă asigur, l-am văzut, e un pistol...

— Îți spun eu că nu e un pistol. E un revolver cu percuție centrală. Calibru opt milimetri, butoiaş cu opt gloanțe şi mânerul placat cu lemn de nuc.

***

„Placat cu lemn de nuc.” Pe vremea aceea, Omar habar n-avea ce însemna asta, dar cuvintele i se păreau minunate şi le repeta ca pe un poem. Amin se întorsese de pe front la sfârşitul anului 1945 şi, într-o noapte, în casa din Berrima, scosese un revolver dintr-un toc de piele. În întunericul din patio, abia risipit de câteva lumânări, începuse să se joace cu arma, rotind-o pe degetul arătător şi luând în cătare o fereastră de la etaj, de parcă era gata să tragă. „Poftim, ia-l, nu e încărcat”, iar Omar, încă adolescent, a apucat revolverul de război. Amin i-a explicat cum funcționează. Butoiaşul se deschidea pe dreapta – „e armă de cavalerie” –, butonul pe care trebuia apăsat ca să dai afară cartuşele şi felul cum trebuia să stai ca să fii sigur că nimereşti ținta. Prinzând curaj, Omar l-a întrebat:

— Ai omorât oameni cu ăsta?

— Ce părere ai? Nu-i jucărie. Hai, dă-mi-l înapoi.

Anii au trecut, iar Omar nu s-a mai gândit la revolver până în ziua când a intrat în poliție şi a căpătat propria lui armă. Şi-a zis că totul începuse atunci. Vocația lui de polițist se născuse în grădina interioară de la Berrima, în clipa când fratele lui îi smulsese arma din mână şi, disprețuitor, îl trimisese înapoi la condiția lui de copil.

În noaptea aceea, Amin s-a dus lângă Mathilde în patul ei. Nu mai dormeau împreună de ani de zile. Amin pretindea că nu vrea s-o deranjeze cu sforăitul şi cu zgomotul radioului pe care-l asculta până târziu în noapte. Adevărul e că se întorcea târziu din colindările lui secrete, cu hainele

îmbibate de mirosul altei femei şi-i era silă de ideea că trebuia să dea socoteală. În noaptea aceea, însă, în noaptea aceea încinsă de iulie 1972, a deschis uşurel uşa de la camera Mathildei. Soția lui nu dormea. Stătea goală, lungită în penumbră. Mania asta a ei de a dormi despuiată i se păruse mereu ciudată lui Amin. El n-ar fi putut. Şi-a întors fața spre el. Era soțul ei, soțul ei şi-atât şi, cu toate astea, s-a speriat. A cuprins-o spaima, de parcă era prima oară când o vedea goală. De parcă redevenise, prin binecuvântarea acelei nopți de vară, o tânără fecioară naivă. S-a întins lângă ea. S-a lăsat sărutată, mângâiată pe păr. Mâinile calde şi puternice ale lui Amin o înşfăcaseră de şolduri. Nu era neplăcut. Nici brutal, nici stângaci.

Cu toate astea, nu reuşea să simtă nimic. Stătea departe de propriul ei trup, evadase din propria piele şi privea cum e posedată, ca o păpuşă molatecă de cârpe întinsă pe pat. Ba chiar s-a simțit cuprinsă de sfială şi s-a gândit că e caraghios, după treizeci de ani de căsătorie, după doi copii. Dar tocmai asta era. Timpul petrecut împreună, tabieturile, secretele şi trupul care îmbătrâneşte, toate astea o țineau departe de el. S-a rugat. Fie să nu se întâmple ceva stânjenitor! Dacă va încerca să mă întoarcă, dacă-şi va strecura limba în sexul meu, o să strig. Auzea afară orăcăitul cadențat, infernal al broaştelor. De când construiseră piscina, broscanii invadaseră grădina şi, noapte de noapte, n-o lăsau să doarmă. Şi-a zis că ar putea, aşa cum făcuse pe vremuri cu şobolanii, să pună mâna pe puşcă şi se tragă în batracieni. Dar nu, era o nesăbuință. A doua zi i se mărita fiica, totul era rânduit, şi nu se cădea ca dalele din grădină să fie pline de sânge. Amin a sărutat-o pe gât. I-a zis ceva, iar ea s-a prefăcut că zâmbeşte.

— Te iubesc mai mult decât orice pe lume. Eşti totul pentru mine.

Era o declarație atât de ciudată, de nelalocul ei, încât a înghițit în sec. De ce acum? Ce-o să mai rămână mâine, când se va crăpa de ziuă? Trebuia s-o lase în pace. Trebuia să termine. Ştia cum să procedeze ca să grăbească lucrurile şi să-l facă să juiseze. Dar nu voia să se pună pe oftat, să-şi bage mâinile între coapsele lui Amin, să recurgă la micile ei secrete. Nu din răutate, nu din egoism, ci tot pentru că-i era ruşine. Pas' de mai pricepe! Cu aproape treizeci de ani în urmă, se simțea gata să facă orice cu el şi până şi nuditatea i se părea o eliberare.

Trebuia să doarmă. Mâine avea să arate rău şi aveau să-i apară cearcăne în fotografiile de nuntă. Toate mamele din lume aveau insomnii în ajunul căsătoriei fiicei lor. N-avea cum să fie altfel. O s-o roage pe coafeză să-i facă un coc înalt, un coc atât de extravagant, încât nimeni n-avea să-i remarce trăsăturile obosite şi paloarea. De zile întregi era mistuită de nelinişte. Dacă se vor plictisi invitații? Dacă trupa de muzicanți pe care o angajase şi care trebuia să vină de la Casablanca avea să-i tragă clapa? Dacă va fi prea cald şi maioneza, servită la peşte, se va tăia? Ce-i venise să insiste cu peştele, stridiile şi fructele de mare? N-o să fie niciodată îndeajuns de multă gheață, iar oaspeților li se va face rău. Se va pomeni şi peste ani nunta de la alde Belhaj, când invitații vomaseră creveții stricați prin tufişuri. Şi uite că în ajunul petrecerii, când i se învălmăşeau în cap toate aceste întrebări, lui Amin îi stătea mintea la amor. „Oh, Mathilde, n-aş putea trăi fără tine!" Ce se-ntâmpla? Ce-l apucase să-i rostească prenumele? Başca spus aşa, cu vocea aia galeşă. Spera oare să-i răspundă? Şi-a repetat

fraza în minte. I-a venit să râdă. Amin era lac de năduşeală. Îi curgeau stropi de sudoare pe gât şi pe frunte. Fereastra stătea deschisă, dar nu era fir de briză, nici o adiere care să-i răcorească. Mathilde avea să moară de cald, cu trupul strivit sub cel al soţului ei. Amin şi-a încruntat sprâncenele, şi-a încleştat fălcile, şi-a ridicat ochii spre tavan. Urma să grohăie. A terminat şi-atunci Mathilde s-a simţit uşurată, aproape veselă. Îşi făcuse datoria. Era liberă şi se bucura că se dovedise înţeleaptă, că nu strâmbase din nas. Mâine, Amin avea să fie foarte bine dispus. Destins.

Când s-a trezit în zori, Mathilde avea picioarele fierbinţi şi umflate. S-a ridicat din pat fără să facă zgomot. N-a îndrăznit să deschidă sertarul comodei, aşa că şi-a tras pe ea un combinezon bej aruncat pe un fotoliu. Avea nevoie să respire, să se cureţe de noaptea trecută, să scape de mirosul de transpiraţie. Desculţă, a străbătut casa şi a ieşit în grădină. Aurora colora în roz norii care alergau peste muntele Zerhoun, al cărui profil te ducea cu gândul la o femeie lungită, cu sânii aţintiţi spre cer. Mathildei îi plăceau mirosul zorilor, mirosul de pământ reavăn, parfumul muşcatelor şi al leandrilor. A coborât treptele piscinei şi a intrat în apa rece ca gheaţa. Ce senzaţie de bine! Corpul său renăştea, îşi recăpăta vigoarea după noaptea trecută, când arşiţa îl dilatase. S-a lungit pe burtă, cu picioarele întinse, cu faţa cufundată în apă şi braţele în cruce. Pletele ei blonde răsfirate la suprafaţă, precum algele într-un bazin japonez. Încă de când era copilă, se juca ţinându-şi respiraţia în Rinul rece ca gheaţa, iar când Selim s-a înscris la clubul nautic, îi arătase nişte exerciţii de apnee ca să-şi crească volumul respirator. Prima oară, Selim aplaudase. Mama lui îl impresionase. Nu avea cronometru, dar ar fi putut jura că rămăsese vreun minut, poate mai mult, fără să scoată capul

la suprafață. Iar de când plecase, de când fiul ei dispăruse, Mathilde forța limitele. Cel mai important era să nu se mişte. Să rămână complet imobilă, nici măcar să nu gândească, să se elibereze de orice ar fi putut-o stingheri. Să plutească precum un nufăr pe luciul piscinei pe care atât şi-o dorise. S-a lăsat în voia undelor. Cu ochii deschişi, şi-a privit umbra pe fundul bazinului. Putea să mai reziste o vreme. Cu fălcile şi pumnii încleştați, şi-a promis că va sta cât mai mult cu putință, că-şi va doborî recordul. A simțit că o apucă ceva de picior. S-a speriat. I se întâmplase adesea să zărească şobolani sau năpârci înotând la suprafață şi s-a gândit că pe glezna ei aluneca o jivină. A ridicat capul şi s-a trezit nas în nas cu fiica ei, în rochie de mireasă, aflată în apă până la brâu.

— Ce faci? Rochia! a urlat Mathilde.

— Ce fac? Te-am văzut aici în apă, nemişcată. Am crezut că eşti moartă.

— Ieşi din apă! Ieşi îndată! O să-ți strici rochia.

Mathilde şi-a ajutat fiica să iasă din piscină, şi amândouă s-au aşezat în iarbă.

— Ce-ți veni să înoți la ora asta în furou? Ai înnebunit de tot sau ce s-a-ntâmplat?

— Şi tu, tu de ce ți-ai pus rochia?

— Voiam s-o probez. Te căutam să-mi închizi nasturii.

— Îmi pare rău, n-am vrut să te sperii. Fac asta ca să mă relaxez. Învăț să-mi țin respirația.

— Şi tata ştie că faci asta?

— De ce? Ai intenția să mă părăşti?

Femeile s-au uitat una la alta şi au izbucnit în râs amândouă odată. Mathilde râdea tare, cu gura larg deschisă, şi îşi storcea poalele furoului. Aïcha, în rochia umflată de apă, era zguduită de hohote tăcute. Râdeau de caraghioslâcul situației şi, probabil, se bucurau dinainte de pățania pe care aveau s-o povestească. Dar hohotele lor de râs aveau drept scop şi alungarea duhurilor rele şi izgonirea necazurilor. Se întrebau ce putea să prevestească o asemenea întâmplare. Exista în acest pseudo-înec un avertisment, o amenințare pe care nu izbuteau să le desluşească.

— Noroc că nu ți-ai udat părul, s-a înseninat Mathilde.

Şi-a luat fiica şi s-au dus în casă. Rochia de mireasă plescăia lunecând pe caldarâm, lăsând în urmă o dâră umedă. S-au închis în baie şi Mathilde a dezbrăcat-o pe fiică-sa. Aïcha şi-a încrucişat brațele slabe peste sâni şi s-a aşezat, goală, pe marginea căzii. În timp ce Mathilde clătea rochia cu apă curată – să nu cumva să se spună că mireasa duhnea a clor –, şi-a amintit de ziua când a descoperit-o pe

Aïcha, copilă, înfăşurată într-un cearceaf alb pe care şi-l trăsese peste cap ca să-şi facă un voal. Fetița bătea camera în lung şi-n lat, atentă să nu se-mpiedice în trenă. Pe Mathilde o pufnise râsul. Se aplecase spre micuță:

— De-a ce te joci? De-a mireasa?

— Nu, îi răspunsese Aïcha. E prima mea împărtăşanie.

Mathilde se năpustise asupra ei şi-i poruncise să se îmbrace la loc.

— Scoate-ți chestia asta din cap, îi repetase ea.

Dacă ar fi aflat Amin, şi-ar fi ieşit din minți. Acceptase şcoala de maici, apoi micul crucifix pe care Aïcha şi-l atârnase în cameră. Dar o împărtăşanie? Asta l-ar fi distrus.

Niciodată n-a câştigat Amin atâția bani ca în acest an 1972. În Spania, gerul distrusese recoltele, iar comenzile către domeniul Belhaj explodaseră. Banii rezultați îi rezerva fiicei sale. Voia ca toată lumea să ştie că fata reuşise în viață: Aïcha era doctoriță şi se căsătorea cu un bărbat de viitor. Luni de zile, Mathilde a notat pe carnete mici cu pătrățele idei de meniuri şi de decorațiuni. Se ținea scai de Amin ca să-i ceară părerea, iar el răspundea un singur lucru: „Zi-mi cât costă şi o să plătesc”. Mathilde o luase razna. A decupat din tot soiul de reviste fotografii cu nunți mondene, iar în magazinele pe unde se ducea, arăta imaginile zicând: „Asta vreau”. A cumpărat metri întregi de panglici din catifea ivoar

şi a pus funde în palmieri. A agăţat prin copaci ghirlande luminoase şi mici lampioane din hârtie. A închiriat de la un restaurant din Casablanca veselă şi tacâmuri din argint care i-au fost livrate cu un camion, în ajunul nunţii. A trimis în tot oraşul o invitaţie din hârtie velină pe care un artist local desenase, în acuarelă, chiparoşii de pe proprietatea Belhaj.

La sfatul unei vânzătoare, care a asigurat-o că „îi pune ochii în evidenţă", Mathilde a cumpărat pentru ceremonie o rochie din mătase verde. A smuls din revistele ei paginile care ridicau în slăvi dietele-fulger de o eficienţă fără egal. Nici în ruptul capului nu voia să arate, în rochia ei nepreţuită, ca o balenă. Nici în ruptul capului nu voia să fie vorbită pe la spate, să fie luată peste picior. „Cum de s-o fi îngrăşat în halul ăsta?" În săptămânile dinaintea căsătoriei, s-a hrănit doar cu roşii şi ananas. O ardea burta şi avea diaree, care o lăsa sleită şi lividă. S-a apucat de gimnastică, iar lucrătorii s-au obişnuit s-o vadă alergând pe câmp şi făcând mişcări ciudate cu braţele.

***

Apoi a sosit ziua nunţii. Mathilde a supravegheat aranjarea meselor în grădină. Le-a explicat celor doi chelneri angajaţi pentru servirea la bar cum trebuie să se poarte şi a insistat asupra faptului că nici un pahar nu trebuia să rămână gol. „Niciodată!" În bucătărie, Tamo era morocănoasă. Nişte necunoscuţi preluaseră frâiele pe domeniul ei, iar ea rămăsese la munca de jos, tocând usturoi şi pătrunjel. Trebuia să asculte de ordinele unei grăsane din Casablanca, cu pielea la fel de neagră ca tăciunii pe care frigeau carnea.

Cu toate astea, a trudit şi a încercat chiar să arate tragere de inimă. Până la urmă era vorba de Aïcha şi, spre deosebire de toți străinii ăia, ea o ştia dintotdeauna. Încă nu-i venea să creadă văzându-i părul şaten, lung şi moale, care-i ajungea până la mijlocul spatelui. La ora şaisprezece a sosit regimentul de coafeze şi de machieuze, înarmate cu trusele cosmetice doldora de lacuri, ace şi bigudiuri. Aïcha şi Monette s-au închis într-o cameră în care Mathilde făcea din când în când câte o incursiune. Arunca spre angajați priviri autoritare. Voia să ştie pe ce-a dat banii. Apoi ospătarii şi-au îmbrăcat sacourile albe şi şi-au legat papioanele negre la gât. Li s-au distribuit platouri strălucitoare ca nişte oglinzi şi şi-au ocupat fiecare posturile în grădină. Trupa de muzicanți a ajuns cu întârziere, iar Mathilde i-a spus lui Amin:

— Ar fi bine să le zici vreo două. Dacă le zic eu, n-o să le pese.

Aşa că Amin s-a dus la ei. S-a trezit față în față cu patru băieți pletoşi, care-şi despachetau instrumentele. Pe una din tobele bateriei se afla înscris numele trupei: „The Strangers”. Se hlizeau şi aruncau priviri disprețuitoare spre decorațiunile cu sclipici din grădină.

Doi lucrători transpirați îi călăuzeau pe oaspeți spre parcare şi apoi către intrare. Mathilde le-a oferit nişte sacouri vechi de-ale lui Amin, iar țăranii, mândri nevoie mare de eleganța lor, şi-au luat rolurile foarte în serios. Alergau pe drumul de pământ bătut, făcând gesturi largi către şoferii care conduceau agale, ca să nu-şi strice caroseria. Apoi țăranii se repezeau să deschidă portiera doamnelor care se dădeau jos

din maşini, cu tivul rochiei în mână şi cățărate pe tocuri înalte care se împlântau în țărână. Nu văzuseră niciodată asemenea rochii şi s-au holbat, cu priviri neghioabe, la bijuteriile grele care atârnau de urechile femeilor. Unul din ei a zis:

— Cred că se-aude muzica până-n sat.

Iar celălalt a râs. Muzica i se părea cam tâmpită.

Mathilde şi Amin s-au postat la intrare şi, vreme de două ceasuri, au stat în picioare, zâmbitori şi concentrați. Nu ştiau, în acel moment, că printre invitați se aflau trei sau patru viitori miniştri. Cum şi-ar fi putut închipui că toboşarul trupei avea să devină guvernator şi că băiatul beat, pitit după palmierul cel mare să fumeze un joint, avea să moară câteva luni mai târziu într-un centru secret de tortură. Strângeau mâini. Primeau cu eleganță complimente pentru cum împodobiseră grădina şi mulțumeau celor care se rugaseră pentru viitorul copiilor. Uneori se întorceau unul spre altul şi se priveau. Ştiau la ce se gândeşte celălalt. La grămezile de pietroaie care fuseseră cândva pe locul fermei. La mesele pregătite din nimic de Mathilde, când Aïcha era doar un copil. La veşmintele cârpite, la facturile care le provocau coşmaruri, la urletele şacalilor în nopțile fără lumină. Măsurau, înfiorați, amploarea isprăvilor personale şi, de la înălțimea izbânzii lor, el în costum, ea în rochie de mătase, umilințele din trecut şi necazurile li s-au părut mai dureroase ca oricând. Se priveau şi nu le venea să creadă.

În seara aceea, însă, trebuiau să uite. Iar când fotograful a venit după ei pentru un portret de familie, s-au prins de mâini şi au înaintat spre piscină.

— Părinții, în mijloc.

Lângă ei s-au aşezat Mehdi, în costumul lui alb cu pantaloni evazați, şi Aïcha, în rochia ei cu mâneci lungi. Selma, venită de la Rabat, şi-a pus mâna pe umărul lui Sabah, ai cărei ochi erau ascunşi de o şuviță de păr prea lungă. Omar stătea în spatele lor, într-un costum închis la culoare. Se puseseră cu toții de acord în privința unei versiuni oficiale legate de Selim. Era la Paris, unde îşi găsise o slujbă foarte bună, dar angajatorii lui refuzaseră să-i acorde un concediu. Iar când un invitat spunea „ce păcat că Selim nu e printre noi", fiecare membru al familiei Belhaj pleca fruntea într-o parte şi scotea un oftat necăjit: „Vai, francezii ăştia! Nu sunt familişti ca noi".

Amin s-a dovedit o gazdă nemaipomenită. Mergea de la un grup la altul cu paharul în mână, iar chelnerii îl urmau ca să fie siguri ca avea tot timpul de băut. Şi-a poftit fiica la dans, iar oaspeții s-au strâns cerc în jurul lor. Femeile zâmbeau, cu mâinile împreunate şi ridicate spre gură. Nu puteai şti dacă erau mişcate de tandrețea arătată de tată fiicei sale, ori dacă o invidiau pe Aïcha pentru că Amin îi pusese mâinile pe talie. Amin râdea, iar Aïcha se uita țintă la dinții lui albi, uimită să constate că tatăl ei era un dansator excelent. La ora unsprezece s-a servit masa, iar oaspeții s-au repezit în jurul bufetului. Se îmbulzeau, scăpau pe jos câte o lingură, cereau un pic mai multă maioneză. Amin, care se ținea deoparte, a observat o

mişcare în tufişuri. S-a apropiat şi a văzut că nişte ţărani se strânseseră îndărătul arborilor. Se uitau la ceva. Sub ficusul cel mare, şedeau nişte femei şi nişte copii. Se zgâiau la dansatorii din ring. Stăteau cu gura căscată, uluiţi de atâta frumuseţe. Vrăjiţi, aşa cum se întâmplă când vezi prima oară marea sau cum cazi în extaz când vezi funcţionarea unei maşinării sofisticate. Amin a înaintat spre ei. L-a recunoscut pe Achour după mersul şchiopătat şi după mâna beteagă care-i atârna de-a dreapta, după un atac cerebral. În întuneric, nu putea să-i vadă chipul desfigurat de paralizie, dar a zărit-o pe Rokia, nevastă-sa, şi pe doi din copiii lor sprijiniţi de un trunchi de copac. N-ar fi putut spune câţi erau cu toţii. Să fi fost zece? Purtau haine întunecate, iar ramurile ficusului îi ascundeau vederii. Îi trăda doar foşnetul încălţărilor prin iarba uscată şi şopocăiala copiilor excitaţi de muzică. Ar fi fost de ajuns un singur gest al lui Amin sau un şuierat printre dinţi, ca să-i facă s-o tulească de-acolo ca nişte pisici sălbatice. S-a dat însă înapoi. Fără să-şi poată explica de ce, simţea în această prezenţă, deşi respectuoasă şi discretă, o ameninţare surdă pe care se temea s-o înfrunte. S-a dus s-o caute pe Mathilde.

— Se uită nişte indivizi la noi.

Ea l-a liniştit:

— Totul e sub control. O să le ducem câte ceva. Să se bucure şi ei de sărbătoare.

O teamă întunecată şi adâncă a pus stăpânire pe Amin. S-a întors către casă. Siluetele oaspeţilor se reflectau în geamlâcuri, dând iluzia unei mulţimi uriaşe, nesfârşite. S-a uitat la oameni, a ascultat muzica, cuvintele englezeşti pronunţate cu accent marocan şi s-a gândit că ceva nu era în regulă. Toţi tinerii aceia vorbeau franţuzeşte, beau whisky cu cuburi de gheaţă şi, în pas de dans, le făceau pe fete să le lunece printre picioare. Mathilde nu dorise o trupă de muzică tradiţională. „Muzica asta e oribilă şi îmi dă dureri de cap." Amin se sufoca. Şi-a băgat un deget între gât şi gulerul cămăşii şi n-a mai fost în stare să urmărească discuţiile între invitaţi. Flecăreala îl enerva, aşa că spunea zâmbind, înainte să se facă nevăzut: „Mă întorc îndată". Se simţea ridicol, de parcă ar fi fost obligat să poarte straiele şi încălţările altcuiva, prea strâmte pentru el. A trecut un nor, umbrind scânteierea de argint a stelelor. Muncitorii continuau să stea aşezaţi sub copaci. Mathilde le trimisese nişte pui şi câteva sticle de Coca-Cola. Amin s-a întrebat dacă încercaseră cumva până atunci stridiile şi creveţii. Sau dacă ştiau măcar ce sunt făpturile acelea. Oare bănuiau că patronul lor cel sever şi posac se căsătorise şi el la biserică, cu o femeie îmbrăcată în alb, îngenunchiat în faţa unui preot? Fotografiile de la ceremonie stăteau ascunse într-o cutie sub patul Mathildei. Şi nu trebuiau să iasă nicicând de-acolo. Amin îi interzisese să le arate sau să îndrăznească vreuna, ca s-o aşeze pe gheridonul din sufragerie. Nici măcar copiii nu le văzuseră vreodată.

Un chelner s-a apropiat să-i umple paharul, dar Amin l-a respins cu brutalitate. Trebuia să rămână lucid. Trebuia să-şi ocrotească familia. Nu i-a slăbit din ochi pe ţăranii aşezaţi în iarbă care înfulecau pui cu mâinile. Copiii ronţăiau aripioarele şi îşi sugeau degetele. Amin şi-a zis că se putea

întâmpla ceva. O pacoste. Un asalt. Lucrătorii, căpiați de acea desfăşurare de bogăție, aveau să năvălească în mijlocul petrecerii. Aveau să se năpustească asupra acelui bufet extravagant, spărgând sticlele de băutură şi scuipând peste tot acel cuconet care avea timp şi bani de pierdut. Aveau să le facă curve, aveau să le pupe pe față şi pe gât. Iar mirosul de parfum şi gustul dulceag al rujului de import rămas pe limbă aveau să-i ațâțe. Aveau să smulgă fundele de catifea albă din palmieri, iar cu panglicile aveau să-i spânzure pe meseni. De crengile copacilor vor putea fi văzute legănându-se, ca nişte marionete, nişte trupuri în smoking sau purtând caftane brodate. Îşi vor îndesa buzunarele cu bijuterii şi bibelouri, pe care apoi le vor vinde la oraş, în zilele de târg. Se vor rostogoli râzând pe canapele. Apoi, cei mai violenți, capetele de familie, vor asmuți hoardele. Se vor duce după arme: furci, greble, săpăligi, ciomege şi, curând, piscina se va umple de sânge. Îi vor măcelări până şi pe ospătari.

Îngrozit, Amin şi-a tras soția de mână. I-a arătat cu degetul pe țărani.

— Trebuie să plece. Nu vreau să se mai uite la noi.

Mathilde l-a mângâiat pe mână.

— Majoritatea au şi plecat, nu vezi?

Într-adevăr, rămăseseră sub ficus doar nişte copii, care țineau cu ambele mâini sticlele mari de apă gazoasă în care suflau ca să scoată şuierături. În depărtare, se puteau zări spinările țăranilor care se întorceau spre duar. Un bărbat îşi

ținea nevasta pe după mijloc. Amin a clătinat încet din cap, ca un copil care-şi găseşte alinarea după un coşmar. Mathilde a înțeles atunci că bărbatului ei îi va fi frică toată viața să nu i se ia ce cucerise până atunci. Orice formă de fericire îi era insuportabilă pentru că o furase de la alții.

Amin înaintase pas cu pas, ca o țestoasă, ca un animal mândru şi plin de zel. Înaintase spre un țel în aparență modest – o casă, o nevastă, copii – şi nu pricepuse că scopul lui, odată atins, avea să-l transforme. Câtă vreme lupta şi era amenințat de ceilalți, de natură, de propria deznădejde, se simțea puternic. Însă viața uşoară, succesul, belşugul îl înspăimântau. Trupul îi era ros de otravă, buhăit de suficiența îmburghezirii. Se simțea ca un fruct macerat în propria zeamă, care şi-a pierdut rotunjimea şi fermitatea. Oamenii credeau că e bogat. Oamenii credeau că e norocos şi îi cereau să împartă cu ei. Să repare nedreptatea şi indolența destinului.

Cum de au putut fi atât de fericiți? După treizeci de la căsătorie, şezând într-o celulă a închisorii din Salé, această întrebare nu-i va da pace lui Mehdi. Se va gândi la primii ani petrecuți lângă Aïcha, cu un amestec de nostalgie şi de ruşine. Această fericire i se va părea inexplicabilă. Va regreta acele timpuri dispărute şi va avea remuşcări, pentru că nu suferise, nu luptase, nu se ridicase împotriva forțelor obscure care puneau stăpânire pe țară.

Majoritatea deținuților din celula lui erau mai tineri şi nu cunoscuseră acea epocă. Nu puteau înțelege. Şi nici nu puteau bănui că acel bărbat discret, acel domn în costum aflat într-o puşcărie de drept comun şi care fuma țigară de

la țigară, era preocupat nu atât de viitorul cât de trecutul lui. Mehdi, cu spatele sprijinit de peretele mucegăit, își făcea propriul proces în gând. Era deopotrivă judecător și acuzat, iar greșeala pe care voia s-o examineze n-avea nici o legătură cu aceea care-l adusese în spatele gratiilor. Era o greșeală mult mai mare și mai cumplită. O greșeală greu de înțeles pentru care invoca, drept circumstanțe atenuante, tinerețea, nepăsarea, ambiția, dorința de a face lucrurile cum trebuie. Cu rea credință, fără să fie convins cu adevărat, își spunea că toți făcuseră la fel. Știa asta, pentru că-i văzuse. Împărtășise cu ei acea fericire, anii aceia sprințari, de muncă și de petreceri. Revelioane pe plajă. Alergări în saci în mijlocul câmpului. Partide de vânătoare, plimbări cu vaporul. Reședințe secundare, de la bordeie la conace. Elitele alea nenorocite cu care îi împuiaseră capul. În toți anii aceia se amăgise. Cu mereu aceleași povești jalnice și ușor demontabile. Era încredințat că e prins între ciocan și nicovală, între răpitori și oi. Între cei care furau și cei furați, el juca rolul de câine ciobănesc, rânduit să păzească turma, fără să-i primejduiască pe cei puternici. Până la un anume punct, compromisul i se păruse acceptabil. Și-atunci întrebarea se întorcea, ca un chin, ca un zvâcnet în tâmple, ca un pumn în stomac. Cum de-ai putut fi fericit? Fericit în ciuda atentatelor, condamnărilor, deportărilor către închisori secrete? Fericit în ciuda samavolniciilor, fricii, clevetelilor, amenințării că va cădea în dizgrație? Beat de fericire lângă acea femeie al cărei chip îi bântuia visele. Zâmbetul ei pe care-l fotografiase de atâtea ori. Privirea ei de tăciune, la fel de dârză ca a unui soldat. Surâsul ei copleșitor. Grația nesfârșită a mâinilor sale. Mehdi ar fi trebuit să-și aleagă altă viață. O viață în care să se fi mulțumit să predea și să scrie. Ah, să scrie în taina camerei sale tot ce i-ar fi trecut prin suflet! Simțea că i se împăienjenesc ochii de lacrimi la gândul că și-a trădat visul,

că n-a avut un suflet mai curat, o inimă mai deschisă. Şi-ar fi crescut copiii în cultul discreției şi al adevărului. Le-ar fi spus ceea ce propriul lui tată îi spusese: „Makhzenul e ca un dromader, îl zdrobeşte pe cel care se află sub picioarele sale şi se uită în continuare în zare. Ţine-te departe de el!” În ultimele luni ale existenței sale, Mehdi va cultiva nostalgia unei vieți pe care n-o avusese. Nu o viață de erou, ci una de om simplu. În fond, îşi va spune el, poate că nu meritam să fim liberi. La aproape şaizeci de ani, silit să-şi împartă traiul zilnic cu violatori, traficanți de droguri şi asasini, va face o constatare ciudată. Vârsta, ea singură, nu putea face iluziile să piară. Totul ar fi fost mult mai simplu dacă idealurile s-ar nărui cu adevărat. Dacă timpul le-ar face să dispară pentru totdeauna, şi să nu mai găsească, în noi, nici un reazem. Dar iluziile rămân aici, pitite undeva înlăuntrul nostru. Hârbuite, veştede. Ca o remuşcare sau ca o rană veche care doare când se strică vremea. Nu scapi de ele. Doar te prefaci că nu-ți pasă. În toți aceşti ani, avusese parte de un soi de exil interior. În el supraviețuia o personalitate clandestină, mărginită la tăcere şi nemişcare, pe care arareori o lăsa să-şi arate chipul. Toată viața se îndoise de el, mai mult decât de ceilalți. Cum să trăieşti ca un laş? Să te trezeşti ca un laş, să te îmbraci ca un laş, să mănânci ca un laş şi să iubeşti o femeie, păstrând în adâncul minții şi sufletului conştiința propriei laşități? Cum să faci să trăieşti aşa? Şi să fii fericit?

Mehdi şi Aïcha s-au stabilit într-o casă cu două etaje, pe înălțimile Rabatului. Din camera lor puteau să contemple valea fluviului Bouregreg şi, pe vreme bună, orăşelul Salé. Ca să-şi mobileze locuința, au cumpărat din talcioc o canapea veche din piele, o masă lungă de lemn cu picioare sculptate şi o bibliotecă, pentru cărțile lui Mehdi. Nu erau

bogați, dar asta n-avea nicio importanță. Îşi petreceau cea mai mare parte din timp lucrând, iar în rest salariile le ajungeau ca să petreacă, să organizeze călătorii la munte sau pe țărmul Mediteranei. Viitorul nu-i îngrijora. Ştiau că se află de partea bună a baricadei. După câteva luni de ezitări, Aïcha a hotărât să se specializeze în ginecologie-obstetrică. Poate că exemplul lui Dragan Palosi, la care, copilă fiind, îşi domolise setea de cunoaştere, nu era complet străin de această alegere. Sau să fi fost amintirea femeii pe care o moşise în duar, cu ani în urmă, şi al cărei copil nu supraviețuise? Mehdi a încercat s-o facă să renunțe. S-a arătat îngrijorat de programul de lucru foarte constrângător şi de apelurile de urgență, în toiul nopții, pentru femeile care stăteau să nască. De fapt, socotea că această specialitate nu era îndeajuns de nobilă. Ideea că soția lui practica această meserie, mereu cu capul între picioarele femeilor, vârându-şi degetele în vaginuri, îl dezgusta. Atâția ani de studii ca să te mulțumeşti să faci ceea nişte femei analfabete făceau de veacuri: să aduci copii pe lume. Când s-au mutat, Mehdi i-a oferit un exemplar din Doctor Jivago. Ei nu-i plăcea din cale-afară să i se ofere cărți. Mehdi încerca să-i desăvârşească educația, să-i completeze lacunele, dar aceste cadouri, în loc să-i facă plăcere, o ofensau. Seara, când se întorcea istovită de la spital, o întreba dacă avusese timp să mai înainteze cu lectura romanului. Aïcha se scuza. Nu că nu avusese chef, dar gărzile o buimăceau şi, în plus, cartea aceea era foarte dificilă. Cu toate personajele alea ruseşti cu nume de familie absurde şi cu poveştile despre război şi revoluție din care nu pricepea o iotă... Ca să nu piardă şirul, trebuia să se întoarcă mereu la capitolul precedent.

— Ah, ofta Mehdi, credeam că o să te intereseze. Doctorul Jivago, ăsta da medic!

Aïcha a rămas netulburată. Iar cu acest prilej, Mehdi a realizat cât de neînduplecată şi de îndărătnică putea fi soţia lui. Nimic nu o putea abate de la drumul pe care şi-l alesese.

Doctorul Jivago era poet, ca şi noul şef de secţie al Aïchei, doctorul Ari Benkemoun. La Rabat, se spunea că moşise jumătate din oraş, iar Aïcha şi-a zis că trebuie să fie tare ciudat să te întâlneşti zilnic pe stradă cu oameni cărora puteai să le spui: „Sunt cel dintâi care te-a văzut pe lumea asta". A întâmpinat-o pe Aïcha cu un entuziasm care a uimit-o. În prima zi, a apucat-o pe după umeri, şi i-a prezentat secţia în grabă, vorbind neîncetat. A spus o glumă despre anii lui de studiu la Paris, apoi s-a oprit să salute o asistentă. „Ea e adevărata şefă, să nu uiţi." Au intrat într-un salon şi, preţ de zece minute, doctorul Benkemoun a ţinut între mâinile sale păroase mâna unei paciente. „Mulţumesc, domnule doctor. N-o să vă uit niciodată." A invitat-o pe Aïcha la masă. „Ai atâtea de învăţat şi am atâtea să-ţi spun!" Şi, în timp ce mânca cu degetele nişte hamsii marinate, a evocat o naştere rocambolescă („Femeia jura că e neprihănită ca Maica Domnului!", apoi a adoptat un aer grav ca să-i atragă atenţia Aïchei asupra septicemiilor şi infecţiilor trompelor uterine, de care mureau anumite paciente. „Avem rivali perfizi şi primejdioşi în tot oraşul. Clarvăzătoare, casapi, cotoroanţe fără scrupule care ciopârţesc femei. Femei care, când ajung la noi, e prea târziu. Maternitatea e un lucru cât se poate de misterios, domnişoară. Nu există nimic mai puternic ca voinţa unei femei de a avea un copil. Nimic, cu excepţia voinţei de a

scăpa de un copil nedorit. O să daţi peste femei cu coapsele arse de plumb topit, pentru că li s-a spus că un demon a pus stăpânire peste vaginul lor. Femei care au băut sânge de cocoş sau care au pipăit mădularul unui cadavru."

Aïcha a căscat ochii. Benkemoun şi-a lins cu vârful limbii uleiul care-i curgea în colţurile gurii. „Nu mai luaţi aerul ăsta scandalizat, domnişoară! Colegii noştri, oricâtă facultate ar avea, recurg uneori la practici barbare. N-aţi văzut cazuri de chiuretaje prost făcute care au dus la infecţii?" Aïcha a încuviinţat din cap. Şi-a amintit chipul unei fete de douăzeci de ani, ajunsă în toiul nopţii la spitalul din Strasbourg. Studia ştiinţele politice, purta o bluză de mătase albastră şi brăţări de alamă. Judecând după rănile pe care le căpătase, medicul care se ocupase de ea dorise s-o pedepsească exact în locul prin care păcătuise. Da, Benkemoun era un poet care privea fără dispreţ numeroasele legende care învăluiau misteriosul act al procreaţiei. Ca să îndure chinurile facerii şi să ocrotească copilul ce sta să se nască, anumite femei tăiau petice de hârtie pe care erau scrise versete din Coran, apoi le înghiţeau în timpul contracţiilor. Să fii medic, i-a explicat el, însemna de asemenea să faci faţă iraţionalului, ideii că femeile erau dependente de ciclurile lunii şi că tot ce-şi închipuiau sau li se năluceа în timpul sarcinii avea urmări asupra sănătăţii copilului.

În decursul acestor prime săptămâni la spital, doctorul Benkemoun n-a renunţat o clipă la această grabă care-l stăpânea, la această nerăbdare de a comunica. De parcă era atins de o boală gravă, terminală şi trebuia, înainte de moarte, să le împărtăşească urmaşilor toate cunoştinţele sale. De fapt, doctorul Benkemoun se gândea la un singur

lucru: să iasă la pensie. Să plece cât mai departe de oraşul acela, mic cât o pânză de păianjen, unde nu înceta să dea nas în nas cu paciente şi cu copiii pe care-i adusese pe lume. Nu mai avea chef să se sclifosească în faţa tinerelor care cădeau în extaz: „Aţi moşit-o pe maică-mea şi într-o bună zi o s-o moşiţi pe fiică-mea!". Mai bine mort, îşi zicea Benkemoun, care nu mai putea suporta urletele femeilor în travaliu, naşterile care nu se mai isprăveau şi trezirile în miez de noapte. Oriunde se ducea, tremura la ideea că va suna telefonul. „Doctore Benkemoun!" zbiera câte o femeie de serviciu sau vreun majordom. „Sunteţi aşteptat la spital." Câte partide de cărţi nu-i fuseseră întrerupte? La câte mese îşi pusese frâu ca să nu se pilească sau la care nici nu se atinsese de desert?

A găsit în Aïcha o demnă urmaşă. Tânăra îi plăcuse nu doar datorită strălucitelor ei rezultate academice sau respectului uşor desuet pe care-l manifesta faţă de el. I-a urmărit contactul cu pacientele şi a găsit că avea o autoritate uimitoare pentru vârsta ei. Celor cărora soţul le interzicea contraceptivele, Aïcha le spunea: „Luaţi-le orice-ar fi, bărbatul nu trebuie să afle". Într-o vineri seară, doctorul a anunţat-o că trebuie să plece din oraş şi i-a dat pe mână secţia până luni dimineaţă. „Şi când mă-ntorc, nu vreau decât veşti bune, ai înţeles?" În acel weekend s-au născut şase copii.

Nu era deloc uşor să locuieşti cu o femeie, şi erau detalii, în prezenţa fizică a Aïchei, în faptul că împărţea aceeaşi casă cu ea, care-i făceau silă lui Mehdi. Produsele pe care le folosea pentru păr şi al căror iz de ceară plutea în baie. Întinderea părului înainte de culcare, care consta în aducerea şuviţelor pe o singură parte a capului, fixarea lor

cu agrafe, urmată de înfăşurarea capului într-un prosop foarte strâns. Cutiile de tampoane, pe care nici nu le mai ascundea, şi grămezile de medicamente pe care le înghiţea chiar înainte să-i fie rău, „pentru că simt că o să am o migrenă". Nu voia s-audă de toate chestiile astea, după cum nu voia nici să se ocupe de problemele menajere. Refuza cu încăpăţânare s-o însoţească la cumpărături, pentru că se temea să nu dea nas în nas cu vreun cunoscut. Ce impresie ar fi lăsat cu un coş de legume în mână? Ajungea arareori la bucătărie şi, când o făcea, rămânea în pragul uşii şi cerea ceva de băut. De pomană îşi întorcea ea privirea spre frigider poftindu-l să se servească, se prefăcea că nu pricepe. Îşi dădea perfect seama că nu înţelege deloc femeile. Iar ce-i povestea Aïcha când se întorcea de la spital i se părea nu doar lipsit de interes, ci de-a dreptul respingător. Toată viaţa auzise ce au şi ce nu au fetele dreptul să facă, ce anume definea un comportament virtuos, aşa că simţea că are dreptul să fie scârbit de cele care ridicau vocea sau se dovedeau provocatoare. Iar tot ce avea legătură cu tainele trupului feminin îl dezgusta profund. Toate chestiile astea erau din vina lui Cyd Charisse şi a tuturor actriţelor care-i bântuiseră visurile din copilărie. Deşi Aïcha era adesea absentă, Mehdi nu-i făcea reproşuri. Şef de cabinet al ministrului Industriei, muncea toată săptămâna, adesea până târziu în noapte. În weekend, petrecea ore întregi pe terenul de golf din Dar Es Salam, inaugurat cu mare pompă cu câţiva ani în urmă. Hotărârile importante pentru ţară se luau on the green şi, ca să ajungi apropiat al regelui şi al Curţii sale, era mai bine să mânuieşti iscusit crosele. La Rabat, toţi se visau campioni. Mehdi şi-a luat o ţinută în cea mai pură tradiţie a golfului englezesc: pantaloni de bumbac, pantofi cu crampoane de piele vineţie şi caschetă din lână, care-l rodea când transpira. Tuturor celor care-i cereau un serviciu sau o întâlnire de taină, le răspundea: „Caută-mă la

golf duminică dimineață". Iar persoana îl găsea şi mergea pe lângă el, ezitând să deschidă gura când Mehdi se posta în fața mingii şi se uita în zare ca să-şi calculeze lovitura. A început să discute cu prietenii, cu colegii şi uneori chiar cu Aïcha despre swings, bunkers şi a cumpărat cărți în care marii campioni îşi prezentau sfaturile. Uneori, Aïcha îl surprindea în baie sau în salon cu picioarele crăcănate, cu mâinile împreunate, legănându-se de la dreapta la stânga înainte să lovească o minge imaginară.

Într-o seară s-au dus la o recepție organizată de un şambelan al regelui. Mehdi i-a repetat soției: „O să vină persoane importante". Cei din Rabat făceau întotdeauna aşa. Te informau („Ea e amanta ministrului. El e un bărbat influent"), te pofteau să fii atent la ce spui, la gesturi, la cât alcool bei. O făceau aşa, în treacăt, dar avertismentul schimba totul. Aïcha şi-a pus o rochie neagră cu o fundă pe umărul drept. Şi-a strâns părul într-un coc pe ceafă. Lui Mehdi îi plăcea s-o vadă cu părul strâns. „Nu spune la toată lumea că eşti ginecoloagă. Oamenii se simt stânjeniți. Zi-le că eşti doctor şi-atât."

În seara aceea, Aïcha a stat lângă Mehdi, care părea fericit, în largul lui, de parcă toți cei de-acolo îi erau vechi prieteni. S-au aşezat pe terasă. Mehdi a comandat un whisky chelnerului cu veston. A vorbit despre călătorii, a povestit despre copilăria lui, despre importanța educației în crearea marocanului viitor. El era un bun exemplu, el care venea de la zero, el care – potrivit spuselor sale – a cunoscut sărăcia lucie şi care a depăşit-o prin muncă şi dârzenie. Aïcha l-a lăsat să mintă. Nu l-a contrazis. Nu i-a subliniat incoerențele şi s-a ferit să-i pună poveştile sub semnul întrebării.

Deodată, s-a întors spre Aïcha:

— Îți aduci aminte?

Iar ea a devenit martorul unei scene imaginare. A pretins că fusese acolo, că îl văzuse cu ochii ei şi a râs, de parcă această amintire născocită era la fel de adevărată ca dragostea ei. Credea că asta înseamnă să iubeşti. Să fii loial. Să-l laşi pe celălalt să-şi inventeze viața, s-o reconstruiască, să nu te împotriveşti dorinței lui de a fi un personaj. I s-ar fi părut meschin să-i bage sub nas duhoarea realității. Mehdi nu născocea pentru alții aceste poveşti – poveşti despre călătorii exotice, întâlniri hazoase, încăierări eroice în spatele unui bar –, nici ca să-şi seducă ori impresioneze interlocutorii, ci ca să se impresioneze pe sine. Voia o viață peste nivelul mediu, se închipuia uriaş şi voia ca Aïcha să participe la epopeea lui personală.

Da, Mehdi scornea poveşti, dar, spre marele regret al Aïchei, nu era scriitor. Nu se exprima cu vorbele poetului, ci cu acelea, greoaie şi mulțumite de ele însele, ale burghezului. Acele vorbe care dor şi care nu comunică nimic în afară de stăpânirea lumii. Printre acei oameni, alături de soțul ei a cărui elocință uluia adunarea, îşi aducea aminte de mesele tăcute din copilărie, de discuțiile sincopate, şchioape ale părinților ei. Mehdi folosea expresii sforăitoare. Spunea „e un principiu de bază", se cuibărea în fundul fotoliului şi, sigur pe atenția care i se acorda, începea cu „primul punct", înainte să continue cu al doilea. Aïchei, în schimb, îi plăceau cuvintele țărăneşti, cuvintele pacienților ei, înspăimântate şi stângace. Cuvinte sărace, cu iz de prăpăd

şi de briză. Cuvinte sfioase care nu pretind că înțeleg lumea, care nu oferă răspunsuri.

Aïcha s-a ridicat. I-a făcut un semn discret soțului ei şi s-a întors în salon. S-a dus în mijlocul invitaților, fără o vorbă, ținând în mână o cupă cu şampanie trezită. Mehdi spunea despre ea: „E timidă" şi asta părea că-l dezamăgeşte. Considera probabil că timiditatea e un handicap, un cusur care te stingherea şi-ți strica viața. Îşi închipuia că nu poți fi altfel decât trist, decepționat, frustrat că nu te simți în largul tău printre ceilalți. „Nu ştii să te pui în valoare", îi spunea el cu regret, iar Aïcha ridica din umeri. Pe ea, timiditatea n-o făcea să sufere. Dimpotrivă, i se părea că această estompare a propriei persoane, această absență a dorinței de fi văzută şi auzită îi îngăduiseră să-şi dezvolte un fel de vocație. Un mod de a fi cu ceilalți despre care Mehdi habar n-avea. Întâi de toate, îi plăcea să se uite la oameni şi, chiar şi la recepțiile nesfârşite unde tăcea tot timpul, nu se plictisea. Îi studia pe invitați şi remarca amănunte mărunte pe care nimeni altcineva nu le percepea. O zgârietură de câțiva centimetri la baza gâtului. O cicatrice îndărătul urechii. Unghiile roase ale unui tânăr ministru. Tremurul unei mâini sau un călcâi cu bătături vârât în pantofi de lac cu tocuri înalte. Ocupa atât de puțin loc, îşi revendica atât de puțin dreptul de a-şi spune părerea, încât oamenii i se destăinuiau cu o dezinvoltură care nu o mai surprindea.

În seara aceea, la masă, aşezată în fața şambelanului regal, a stat cu privirea în farfurie în vreme ce vecina ei îi povestea că pierduse un copil cu câțiva ani înainte. „E un lucru despre care nu vorbesc niciodată. Nu ştiu de ce v-am spus asta."

La serviciu, asistentele erau furioase. Consultațiile durau la nesfârşit şi Aïcha îşi termina ziua de muncă cu întârzieri de ore întregi. Întinse pe masa ginecologică, goale şi cu picioarele desfăcute, pacientele îşi povesteau viața, dezvăluind secrete pe care nu le rostiseră niciodată cu voce tare. Îşi mărturiseau singurătatea, necazurile, vorbeau despre brutalitatea soților, nepăsarea mamelor, nerecunoştința copiilor, despre amanți, despre problemele lor băneşti, de parcă ar fi uitat de prezența doctoriței în halat alb, stând între coapsele lor.

Uneori, când părăseau cabinetul Aïchei, femeile astea se întrebau ce li se întâmplase şi roşeau pentru că-şi descărcaseră sufletul. Să fi fost din pricina nervozității şi a ruşinii de a se dezbrăca în fața altei femei? Sau era vorba despre privirea doctoriței care parcă le vrăjise? Mehdi s-a arătat adesea uimit că Aïcha ştie atâtea lucruri despre oameni.

Când o vedeau pe stradă, pacientele se repezeau la ea şi o luau în brațe. Le spuneau soților sau copiilor care le însoțeau: „E doctorița despre care ți-am zis”. Mehdi, profund absorbit de propria persoană, uita nume, chipuri şi, adesea, se întorcea spre soția lui: „Dar asta cine mai e?”.

Când era copil, Aïcha juca „de-a femeile” cu fratele ei. După-amiaza, când Amin era la câmp şi Mathilde la dispensar, deschideau dulapurile şi luau de la mama lor rochii, pantofi cu toc şi pălării. Uneori, Selim se suia pe mobila albă care-i slujea mamei de masă de toaletă ca să ajungă la rafturile cu pălării. Pentru băiețel, excitația travestirii ținea mai ales de teama de a fi descoperit de tatăl lui. Se mâzgălea pe față cu

machiaj, se împodobea cu o groază de bijuterii şi se bălăbănea rânjind pe tocurile înalte. „Faci numai tâmpenii!” îl dojenea Aïcha, care găsea că Selim nu lua jocul în serios. Pentru ea nu era vorba de deghizare, de transformări caraghioase. Voia să devină femeie în toată puterea cuvântului. O femeie dintre acelea care poartă mănuşi şi mantouri de lână, care-şi strecoară în sutien un teanc de bancnote – gest pe care-l socotea cumplit de vulgar, dar care o fascina. Imita gesturile vecinelor, ale trecătoarelor, ale mamei sale, strângându-şi geanta la piept, rotind un mănunchi de chei pe arătător. Îşi ţinea păpuşa cu o mână şi o certa că nu e cuminte. Se prefăcea că fumează şi-i striga porunci unei menajere imaginare.

Acum era o doamnă, una adevărată. Poşeta nu-i mai era plină cu bomboane, iar cheile îi slujeau ca să pornească o maşină şi să închidă uşa unei case adevărate. Însă ceea ce şi-ar fi dorit era să ştie cum să fie o soţie bună, cum „să-şi ţină casa” şi cum să primească oaspeţi. Nu era aproape niciodată acolo, nu ştia să gătească, aşa că mâncau mai ales sandviciuri şi pizza. Maică-sa, în schimb, era regină la ea acasă. În fiecare primăvară, Mathilde pornea „marea curăţenie” şi tapeta cu pânză sertarele. Ani la rând, le-a servit masa de trei ori pe zi unor copii indiferenţi, dar continuase să întrebe: „Ce v-ar face plăcere?”. Ţinea minte reţetele de gătit, iar când Aïcha o întreba ceva legat de cantitatea de mirodenii sau de unt, Mathilde îi răspundea: „Habar n-am, chestiile astea se fac după ochi”. Mathilde ştia să se aşeze în tăcere alături de celelalte femei şi să recite în arabă formulele de condoleanţe. Îi ţinea în braţe pe bolnavi fără să-i fie silă nici de manifestările bolii, nici de lipsa lor de igienă. Aïcha n-a crezut niciodată că mama ei era supusă. Dimpotrivă, Mathilde i se părea un fel de zână de care

ascultau făpturile umane, jivinele şi obiectele neînsufleţite. Iar acum, când era o doamnă, o revedea cu invidie pe neostenita Mathilde, care alerga prin casă, cu o cârpă pe umăr şi fredonând melodii alsaciene.

Într-o zi, Aïcha i-a propus lui Mehdi să organizeze un dineu pentru colegii din minister. „Ştiu că e important pentru tine. Trebuie să-ţi cultivi relaţiile.” Mehdi a şovăit. Era foarte preocupat de un discurs pe care trebuia să-l scrie şi apoi să-l citească în faţa Consiliului de miniştri şi Majestăţii sale. Un discurs în araba clasică, un discurs care-i provoca sudori reci. La şcoala colonială nu învăţase niciodată să scrie în propria sa limbă, iar acum, la aproape treizeci de ani, îi studia pe ascuns alfabetul şi conjugările. Prietenul lui, Ahmed, îl sfătuise să transcrie fonetic discursul şi, în fiecare seară, a făcut exerciţii de pronunţie. „N-o să ai nimic de făcut, l-a asigurat Aïcha. O să mă ocup de tot.”

În timp ce-şi asculta pacientele, elabora meniul pe care avea să-l servească invitaţilor. Pe o reţetă, a scris „spumă de somon” în locul unei mărci de medicament. Iar când pacienta, îngrijorată, a cerut lămuriri, s-a împotmolit în explicaţii aiuritoare: „Mâncaţi somon. E bun pentru hormoni”. S-a gândit să pregătească specialităţi marocane, dar i-a fost teamă să nu se facă de râs în faţa acelor bărbaţi, majoritatea Fassis[33], ale căror mame erau bucătărese excelente şi îşi transmiteau, din generaţie în generaţie, reţete de un remarcabil rafinament. Apoi şi-a amintit de

[33] Vechile familii din Fès sunt numite Ahl Fas sau Fassis. Apropiate de curtea sultanului, aceste familii musulmane alcătuiesc de secole aristocraţia, elita politică şi financiară a Marocului.

succesul pe care-l avusese în timpul primei veri petrecute la Monette cu mezelurile ei din Alsacia. De altfel, colegii lui Mehdi îi spuneau adesea „alsaciana”. Îi povesteau despre studiile lor la Paris şi despre micuța braserie din Cartierul latin, unde se serveau halbe de bere şi cârnați prăjiți pentru câțiva bănuți. „O choucroute[34]. Asta le pregătesc.”

S-a dus la Porcelet Gourmand. Cea mai bună carmangerie din oraş era deținută de o franțuzoaică, înaltă şi uscată, cu pielea buburoasă ca un castravecior. Era ajutată de un tânăr marocan, pe jumătate chel, care pronunța anevoie cuvintele „jambon” şi „cervelas”. Aïcha a stat la coadă un sfert de oră în spatele unor franțuzoaice, profesoare la misiune şi a unor şoferi veniți să ridice discret nişte comenzi. S-a uitat atent la mâinile tânărului care tăia, cu o uluitoare îndemânare, felii de slănină şi de cârnat uscat. „Următorul!”

Toată după-amiaza s-a ostenit în bucătărie. Cartofii erau prea fierți. Varza, în ciuda mirodeniilor şi vinului, era un strop cam fadă, Mezelurile păreau însă excelente şi parcă îşi vedea deja oaspeții tăvălind frankfurterii prin muştar, delectându-se cu jambonul care se topea în gură. A aşteptat vreme îndelungată, aşezată la masa din bucătărie, în fața unei farfurii cu fructe năpădite de musculițe. A sunat de două ori la minister şi secretara lui Mehdi, cu regret în voce, i-a explicat că şedința nu se mai termina. Când, în sfârşit, a auzit maşina intrând în garaj, şi-a netezit fusta, şi-a îndreptat coafura şi a ridicat cu un gest grăbit capacul de pe

[34] Mâncare de varză murată, tipic alsaciană, însoțită de diverse mezeluri şi de cartofi fierți (choucroute garnie).

oală. Totul era gata. Ea, căreia profesorii îi lăudaseră mereu calmul şi stăpânirea de sine, era mistuită de spaimă. Îi era teamă că nu se descurcă, îi era teamă că o să spună inepţii.

Invitaţii – doar bărbaţi – s-au aşezat în salon. Aïcha făcea un neîncetat du-te vino între bucătărie şi salon. A desfăcut o sticlă de şampanie. „Avem şi whisky dacă doriţi.” Aducea farfurioare cu gogoşele cu brânză, insistând ca mesenii să mai ceară. Mehdi, din priviri, i-a dat de înţeles că era de ajuns.

„E gata masa” şi bărbaţii s-au îndreptat spre sufragerie. Aïcha a aşezat mâncarea de varză în mijlocul mesei şi a dat deoparte, cu un gest solemn, capacul oalei. A înfipt o furculiţă într-un cârnat şi l-a ridicat. „Choucroute alsacian. Un fel tradiţional de la mine de-acasă.” Mai târziu s-a întrebat dacă nu cumva oamenii fuseseră şocaţi de această frază mai mult decât de faptul că le servise o oală plină cu carne de porc fiartă. Zisese „un fel de la mine de-acasă”, de parcă ar fi uitat unde se afla, cine era şi cine era soţul ei. Ca şi mesenii, crescuse aici. Se numea Aïcha, era fiica unui ţăran de-al locului şi, cu toate astea, spusese „un fel de la mine de-acasă”, fluturându-le un cârnat pe sub nas. Unul dintre oaspeţi şi-a dus şervetul la gură, de parcă ar fi vrut să se şteargă de ceva necurat. A ridicat mâna şi, cu voce blândă, şi-a cerut scuze:

— Sunteţi foarte amabilă, dar pentru mine, nu. Cunosc felul ăsta de mâncare, e tare bun. Dar tocmai m-am întors de la Mecca, aşa încât…

Continuând să țină furculița în vârful căreia atârna cârnăciorul rozaliu, Aïcha şi-a îndreptat privirea spre alt mesean.

— Vreți să gustați?

— Aş lua nişte varză. Ați fiert-o separat, nu?

I s-a părut că cina nu se mai termină. Au mestecat în tăcere varza murată, în timp ce Aïcha nu-şi lua ochii de la oala al cărei capac nu se mai ridica. Îi era teamă de reacția lui Mehdi după ce oaspeții vor fi plecat. Şi l-a închipuit cuprins de furie, iar imaginea lui s-a suprapus peste cea a lui Amin, ale cărui urlete o terorizaseră în copilărie. Ar fi vrut să-şi ceară scuze, să spună că făcuse o tâmpenie, că nu se gândise. Dar Mehdi n-a urlat. A închis uşa după ultimul invitat şi s-a dus la soția lui în bucătărie. Nu s-a oferit s-o ajute să spele vasele. A ridicat capacul oalei, a scos un cârnat şi a muşcat din el.

După ce Aïcha i-a povestit Mathildei pățania, aceasta a sfătuit-o să-şi ia menajeră. Toată lumea avea menajeră, nu era mare lucru, dar Aïcha nu voise niciodată să angajeze o menajeră cu normă întreagă. Venea o femeie la curățenie de doar două ori pe săptămână, fiindcă Aïcha ura să stea cineva la ea, cineva care s-o vadă cum trăieşte şi e fericită şi e beată şi care o spionează, poate, când face dragoste cu soțul ei. Toată viața, Aïcha auzise cum femeile vorbesc despre menajere. Era un nesfârşit subiect de discuție, un izvor de glume josnice sau amuzante. „Ştii ce-a făcut menajera mea?” întreba o femeie la ora ceaiului. „Nu cunoşti

vreo menajeră cinstită? Pe-a mea am dat-o afară", adăuga o nevastă disperată.

Aïcha s-a pus pe căutat. Şi-a întrebat prietenele, colegele, asistentele şi până şi pe vecina ei, care avea două menajere, un şofer şi un paznic. Şi, săptămâni la rând, le-a ascultat pe acele femei care, asemeni unui cor antic, îi prezentau riscurile pe care avea să le întâmpine dacă aducea în casă o slujnică. Menajerele sunt hoaţe, chestie congenitală, şi sunt rele de muscă. Când dai adăpost unei fecioare, să nu te mire dacă să ajunge să se îmbibe de propria ei frustrare, devenind isterică, violentă, geloasă. Menajerele fac avansuri soţilor şi nu e vina acestora din urmă dacă ele se trezesc într-o bună zi cu burta la gură şi pleacă. Paznicul a ţinut să completeze: Aïcha era o femeie tânără şi naivă. Nu trebuia să se lase înduioşată. „Slujnicele sunt viclene, i-a zis el. Iar dacă nu te privesc în ochi, asta nu e pentru că te respectă sau pentru că le e teamă. Sunt nerecunoscătoare, nu sunt niciodată mulţumite, chiar când le răsfeţi, şi, după ani întregi, după decenii petrecute sub acoperişul tău, te trădează şi te dezamăgesc." Aïcha a vorbit cu prietenele ei. Avocate, doctoriţe, profesoare universitare care-i înţelegeau descumpănirea şi care, ca şi ea, nu găseau răgaz să păzească sosul din tajine, să înfăşeze copiii, să calce rufele, să mărunţească măslinele şi coriandrul. Pentru asta, e nevoie de o slujnică pe care s-o formezi. În opinia lui Ronit, era mai bine să angajezi o tânără. „Bătrânele îşi închipuie că ştiu totul, deşi sunt la fel de ignorante ca şi celelalte." Va trebui s-o înveţe totul. Să pună masa, nu ca o sălbatică, să se deprindă cu obiceiurile oamenilor civilizaţi. Să facă un pat cum se cuvine, să fie îndeajuns de curate, să fie în stare să priceapă că trebuie să-şi schimbe şorţul când s-a murdărit prea tare. Menajerele poartă halate albastre sau

roz, pe care prăvăliile din centrul oraşului sau chiar din piaţa centrală le vând special pentru ele. Aïcha s-a dus într-una din aceste prăvălii şi a cumpărat şi nişte pături de lână – „slujnicele adoră păturile”. Slujnicele nu stau la masă cu stăpânii lor şi nu au dreptul decât la anumite mărci de iaurt. Mănâncă resturile la bucătărie. Le interesează doar pâinea şi sosul, aşa încât nu contează dacă stăpânii au mâncat toată carnea. Problema, i-a atras atenţia coafeza ei, este că slujnicele nu ştiu să citească, iar asta complică totul. Nu le poţi cere să gătească o anume reţetă, nu le poţi lăsa pe masa din bucătărie un bilet cu instrucţiunile pentru întreaga zi. Sunt nişte fiinţe instinctuale, trebuie să le arăţi totul, iar cele mai destoinice, mai puţin proaste, sunt în stare să repete gesturile cuvenite. De altfel, femeile zic uneori: „Menajera asta nu e proastă, păcat” sau „Ce belea, o fată ca asta putea să reuşească în viaţă”. Nimănui, însă, nu-i plac slujnicele deştepte. Sunt cele mai fătarnice, mai nedisciplinate. Selma s-a alarmat. „Unde-o s-o culc?” Unii le puneau să doarmă pe jos în bucătărie, dar lui Mehdi nu i-ar fi plăcut. N-ar fi dat bine. „Azi, în toate casele elegante se construieşte o aripă pentru slujnice în fundul grădinii sau la subsol”, i-a explicat mătuşa ei.

Asistenta-şefă de la secţia ei i-a dat asigurări că îi poate găsi o tânără negresă din Touarga, crescută printre sclavele palatului, care gătea minunat. Paznicul a ridicat-o în slăvi pe verişoară-sa, care avea probleme cu spatele şi nu putea ridica nimic. Şi, într-o zi, i-a fost adusă Fatima.

Fatima s-a prezentat într-o dimineaţă de luni, purtând o djellaba spălăcită şi nici papuci ponosiţi. Peste părul prins în coc îşi înfăşurase o eşarfă. Aïcha a primit-o înăuntru. Stânjenită, nu ştia ce să spună. Se cuvenea s-o poftească pe

tânără să ia loc? Să-i ofere ceva de băut? A preferat să continue vizitarea casei, fără s-o privească în ochi pe Fatima. Tânăra a rămas tăcută, mulțumindu-se să dea din cap. Două saloane. În casa asta existau două saloane. Două saloane mai mari decât cea mai mare baracă din bidonville-ul ei. S-a uitat la duşumea. O să-i ia mult timp s-o curețe. Probabil că o astfel de duşumea era lunecoasă. Îşi vâra fără încetare o mână sub eşarfă şi îşi scărpina, cu unghiile ei lungi şi slinoase, pielea capului. Aïcha descusut-o. Voia să ştie dacă găteşte. Fatima a ridicat din umeri, aşa că Aïcha a închis discuția: „O să te-nvăț. Oricum nu mâncăm prea des acasă. Sub bucătărie, în preajma spălătoriei, se afla camera Fatimei. Când a poftit-o înăuntru, Aïcha a ezitat. Camera era mare, patul nou-nouț, dar atmosfera era irespirabilă din pricina cazanelor de încălzire şi a frigiderului, vechi şi zgomotos.

— Trebuie aerisit, a zis ea. N-ai să uiți, nu?

A pus pe patul Fatimei un halat alb, cu un buzunar în dreptul sânului drept, şi un şorț drăguț, albastru, ambalat în plastic.

— E ținuta ta de lucru. Când se murdăreşte, o scoți şi-ți pui una curată. Mai ai încă două în dulap.

Mai târziu, i-a povestit lui Mehdi cât a fost de stânjenită în acea după-amiază cu Fatima. Abia de a ascultat-o. Nu voia să se amestece. Iar ea nu trebuia să se simtă vinovată. Îi ofereau o slujbă şi aveau să facă totul ca să-i meargă bine. Apoi, într-o seară, Aïcha a început să se scarpine-n cap. A

crezut că e din pricina produsului pe care-l folosea ca să-şi întindă părul. Într-o zi, însă, în timp ce se scărpina violent după ureche, a simțit că-i pocneşte ceva sub unghie. Pe degetul arătător a văzut un păduche uriaş şi o mică picătură de sânge. După ce a plecat de la spital, a trecut pe la farmacie. Ajunsă acasă, a coborât în camera Fatimei şi a pus-o să se aşeze pe un scaun. Aïcha şi-a tras nişte mănuşi, a pus un şţergar pe umerii slujnicei şi a rugat-o să-şi desfacă eşarfa. Fata a refuzat şi a reacționat într-un mod caraghios, plângând ca un miel dus la tăiere.

— De ce faci nazuri? s-a înfuriat Aïcha. N-o să-ți fac rău. Să ştii că o să mă dau şi eu cu preparatul ăsta. Am luat păduchi de la tine.

Până la urmă, Fatima a stat cuminte. Şi-a desfăcut eşarfa, iar Aïcha a văzut pentru prima oară părul slujnicei. Păr şaten-roşcat, răpănos şi înfăşurat ca un turban, din care a scos, cam în silă, zecile de agrafe în care era prins. Părul i s-a prăvălit pe spate, ajungându-i până la şale.

— De când nu te-ai mai spălat pe cap? a întrebat Aïcha cu ceea ce Mehdi numea „vocea ei de medic”.

O voce tăioasă, răspicată, autoritară. O voce lipsită de răutate, care nu judeca. O voce care tămăduia.

Fatima nu era în stare să răspundă. A continuat să se smiorcăie, de parcă stăpâna casei o despuiase complet şi o zeflemisea. Aïcha a golit pomada din sticlă peste țeasta slujnicei.

— Dacă ştiam că ai atâta păr, aş fi cumpărat mai multă.

Apoi a înfăşurat capul Fatimei într-o pânză albă, aşa cum făcea Mathilde când erau copii.

— Iar acum aşteptăm.

Aşezată pe scaun, Fatima a aşteptat. N-a îndrăznit să se clintească, cu ochii pironiți în peretele din fața ei şi în pata de mucegai al cărei miros năpădise subsolul. Aïcha s-a întors. A dat deoparte bucata de pânză şi a scos un țipăt. De-atâtea insecte, de-atâți păduchi, pânza părea neagră.

— N-o să-i dovedim. Trebuie să te tundem.

Dar Fatima s-a ridicat şi a început să urle. Nu voia. Refuza să fie atinsă. A dat fuga în baie şi s-a închis cu cheia. Aïcha a izbit cu pumnii în uşă. A implorat-o pe slujnică să-şi bage mințile-n cap.

— O să crească la loc, nu fi îngrijorată.

Dar Fatima nu mai răspundea. A rămas zăvorâtă toată noaptea şi a refuzat să deschidă când a coborât Aïcha cu de-ale gurii. Mehdi s-a văzut silit să intervină. I-a ordonat menajerei să iasă.

— Ce-i cu purtarea asta de țânc?

A amenințat-o că, dacă se mai încăpățânează, va chema poliția.

Până la urmă, slujnica a ieşit, cu ochii umflați de atâta plâns. S-a aşezat pe scaun şi s-a uitat cum îi cad pe podea şuvițele lungi de păr.

Fatima se întorcea o dată pe lună la ea în bidonville. De îndată ce trecea pragul barăcii, maică-sa îi cerea bani, iar Fatima îi întindea leafa. Mama îşi trecea limba peste arătător şi număra bancnotele în tăcere. Nu ştia să citească, dar de numărat ştia. Făcea stive mici de bancnote şi le băga în sutien, împăturite în patru. Odată, Fatima a întrebat ce noimă avea fiecare stivă în parte, iar maică-sa i-a răspuns: „Vezi-ți de muncă. Nu te băga unde nu-ți fierbe oala". În bidonville nu se schimba nimic. Nici în peisaj, nici în case, şi nici măcar în conversații sau obiceiuri. Se rumegau aceleaşi probleme, oamenii erau chinuiți de aceleaşi năpaste, se plângeau de aceleaşi dureri, se murea de aceleaşi boli. Fatima a înțeles atunci că asta însemna mizerie: o lume care nu se schimbă. Burghezii, oamenii bogați şi instruiți, când se întâlnesc, se întreabă mereu: „Ce mai e nou?" Viața le hărăzeşte surprize. Vorbesc despre viitor şi chiar despre revoluție. Cred că e posibilă schimbarea.

Uneori, mama o întreba pe Fatima cum era casa stăpânilor. Cum arăta, ce mâncau, ce maşină aveau şi cum era în baie. Stăruia mult asupra băii. Slujnica era incapabilă să descrie casa. Incapabilă să intre în detalii. Ce o intriga nu era mobilierul, aparatele electrocasnice sau biblioteca din care se revărsau cărțile. Nu, ceea ce i se părea ciudat şi o speria era tăcerea. Linişstea de cimitir, pe care n-o tulburau nici

zbieretele copiilor, nici ploaia pe tabla acoperişului, nici urletele femeilor ocărându-se din uşa barăcilor. În timpul zilei, când stăpânii se duceau la muncă, Fatima rămânea singură în casă. În tăcere, totul căpăta o dimensiune neliniştitoare. Nu-şi dăduse niciodată seama până atunci că te poţi auzi trăind. Zgomotele propriului trup o deranjau. Tresărea pentru un fleac. Susurul apei în chiuveta de onix, gâlgâitul conductelor de canalizare, motorul frigiderului de import. Casa se afla într-un cartier rezidenţial elegant. Pe străzile din împrejurimi nu se plimba nimeni. Se auzea doar trecerea unor maşini mari şi frumoase, conduse de şoferi care îi duceau pe copii la şcoala franceză. Liniştea asta o chinuia. Duminica, Aïcha se întindea pe canapeaua din salon. Îşi aşeza picioarele pe genunchii soţului şi citeau. Nici măcar nu se uitau unul la altul. Uneori o chemau pe Fatima să le aducă răcoritoare, cu un clopoţel oferit de Mathilde. Iar Fatima ar fi vrut să ştie de ce lectura le făcea întotdeauna sete. Când erau între ei, stăpânii vorbeau franceză, iar Fatima nu pricepea o boabă din ce-şi ziceau. A încercat să ţin minte nişte cuvinte: „repede”, „lingură”, „la revedere”. Deşi nu le vorbea limba, a fost prima care a înţeles că Aïcha aştepta un copil. Stăpâna nu mai mânca la micul dejun şi se întorcea uneori de la serviciu în toiul după-amiezii să-şi facă siesta. A început să cumpere cutii cu castraveciori muraţi pe care-i devora, şi şi-a schimbat marca de ţigări. Fatima şi-a zis că i-ar plăcea să se ocupe de un copil. Mai degrabă decât să spele closetele şi să stropească lespezile din grădină. N-ar mai sta singură după-amiezele, plictisindu-se în faţa televizorului, fără să priceapă nimic din discursurile regelui pe care le retransmitea canalul naţional. Uneori şi regele vorbea în franceză. Fatima a început să facă aluzii. Într-o zi i-a povestit Aïchei că avea doi fraţiori şi o soră mai mică şi că se ocupase de ei când erau bebeluşi. „Ştiu cum trebuie crescuţi copiii.” Dar Aïcha n-o

asculta. „Nu pot să stau în bucătărie, i-a zis. Mirosul de carne îmi provoacă greață.”

După trei luni, Faima s-a gândit că poate se înşelase. Dar ce pricepea ea din viața acelor oameni? Poveştile cu castraveciorii şi țigările n-o priveau. Degeaba se tot zgâia la Aïcha, burta nu îi mai creştea. Stăpâna îşi reluase gărzile la spital, nu mai refuza să-l însoțească pe Mehdi la recepții şi nu-şi modificase garderoba. Poate că pruncul doarme, şi-a zis menajera. Auzise adesea legenda potrivit căreia fetusul putea să adoarmă în burta mamei sub înrâurirea unor farmece. Luni la rând sau chiar ani, stătea cuminte şi nu se năştea decât atunci când mama se simțea pregătită să-l întâmpine pe lume. Fatima ardea de nerăbdare să-i vorbească Aïchei despre asta. Ar fi rugat-o: „Trezeşte-l şi o să te ajut să ai grijă de el. N-o să ai nimic de făcut, iar tu şi soțul tău o să puteți merge la muncă. O să mă ocup de copil de ca şi cum ar fi al meu”.

Când Amin se dă jos din pat, încă nu s-a luminat de ziuă. Zorii cenuşii abia se-arată, iar pe iarbă o pătură de gheață îi trosneşte sub picioare. Toată iarna anului 1974 a suferit de insomnii. Situația tulbure din țară l-a cufundat într-o stare de continuă îngrijorare. În august 1972, la o lună după căsătoria Aïchei, un nou atentat a avut drept țintă Boeingul regelui. Hassan al II-lea a supraviețuit tentativei de asasinat. „O şansă la un miliard.” Asta au spus computerele după ce au analizat impactul gloanțelor asupra avionului. Regele avea o şansă la un miliard să supraviețuiască. Un miracol.

De-atunci, Amin nu-şi mai află liniştea. Simplul fapt că se lungeşte în pat, că-şi pune capul pe pernă, îi stârneşte o stare de acută nervozitate. Trebuie să acționeze, să producă, să inventeze. Îşi trage pe el un veston, îşi pune o căciulă de blană cu cozoroc şi o apucă spre livadă pe drumul de pământ bătut. Ferma e pustie şi-i vine, aşa cum stă chircit pe pământul înghețat, să sloboadă un urlet de fiară. Un strigăt care să-i scoată din colibe pe țăranii îngroziți. „La muncă!", iar femeile ar da buzna, cu baticurile în mână, cu părul despletit, spre căldura umedă a serelor. Bărbații, încă desculți, şi-ar pune cizmele din mers. De când murise Murad, a folosit mai mulți supraveghetori, dar nici unul nu i s-a părut îndeajuns de muncitor sau de priceput. Nu înțelegeau râvna lui Amin sau, când o înțelegeau, ochii lor căpătau o lucire ciudată, pizmuitoare şi chiondorâşă, iar Amin îi dădea afară.

„Pot să fac totul singur. N-am nevoie de nimeni, îşi zice el, colindând aleile cu mandarini. Un stăpân trebuie să muncească mai abitir ca lucrătorii lui, dacă vrea să-şi merite recolta." Smulge un fruct de pe cracă, îl decojeşte şi, meticulos, înghite felie după felie. Scoate din buzunar un carnețel în care îşi notează, pentru fiecare fruct, numărul de sâmburi adunați în căuşul palmei. Nu contează că n-a mâncat nimic din ajun şi că aciditatea îi face rău la stomac. Dacă vrea să amelioreze soiul şi să producă fructe fără sâmburi, trebuie să îndure şi asta. Amin îşi ridică gulerul vestonului. Se freacă la ochi. Doarme atât de puțin încât i se întâmplă să aibă vedenii. Vorbeşte cu morții şi cu cei absenți. Cu fiul lui, Selim, căruia i-a auzit vocea la telefon, primăvara trecută. Băiatul sunase cu prilejul aniversării Mathildei, dar a răspuns Amin. A rămas tăcut, înmărmurit, în ciuda „alo"-urilor disperate al fiului său. „Mă auziți?"

Selim, printr-o ciudată ironie a sorții, trăieşte în America, în țara aceea la care Amin atât a visat. Năzuise să facă din pământul lui o nouă Californie. Vorbeşte şi cu Murad, a cărui stafie pluteşte deasupra moşiei şi a cărui amintire îi împovărează inima cu remuşcări. Îi cere iertare, aşa cum îi cere iertare şi lui Kadur, tatăl lui, care i-a lăsat moştenire acel pământ şi care n-a apucat să-i vadă arborii înflorind. Amin străbate câmpul de migdali, ocoleşte hangarul cel mare şi ajunge la pereții de calcar îndărătul cărora sunt înmormântați fratele său Jalil şi Moulaila. Îndreaptă lumina lanternei spre mormântul mamei sale şi, cu toate că nu e o surpriză, cu toate că l-a văzut de mai multe ori, inima începe să-i bată năvalnic când întrezăreşte în întuneric silueta unui palmier. Copacul a crescut acolo, la poalele mormântului, orientat spre Mecca, şi nimic, dacă nu un miracol, nu-i poate explica prezența. Amin se apropie, ia în brațe arborele şi-şi lipeşte buzele de trunchiul lui. Îşi spune că lucrul cel mai misterios e cel vizibil. Nu duhurile, nu strigoii, nu djinii, ci arborii şi promoroaca dimineții. Poate că Mathilde are dreptate. Poate e pe cale să înnebunească.

Se simte legat de acest pământ mai mult ca niciodată. Morții lui sunt îngropați aici şi, cândva, propriul lui cadavru o să putrezească sub pulberea lui. E de-al locului şi nutreşte o dragoste sălbatică pentru acea moşie. Amin şi-a moştenit tatăl şi ar fi vrut ca fiul lui să-l moştenească pe el, dar nu se poate pune cu lumea uriaşă care i-a răpit odraslele. Selim la New-York, Aïcha în capitală. Are el dreptul să le poarte pică pentru că au visat la o viață mai bună? Mici fiind, în puținele ocazii când n-aveau chef să-şi facă temele, Mathilde le spunea: „Trebuie să munceşti straşnic dacă doreşti să izbândeşti, dacă nu vrei să ajungi țăran”. După coşmarul falimentului şi al îndatorării, a urmat cel al lipsei unui

moştenitor care să-i continue munca. Această supărare îl mistuie. Nu poate concepe că toată truda, toată râvna lui să ajungă într-o zi pe mâinile unui venetic. Când va fi mort şi îngropat, altcineva va păşi pe aceste pământuri, cineva despre nu va şti nimic şi care va distruge, probabil, totul. Aceste gânduri nu-i dau pace. Nu poate înțelege de ce are parte de atâta nerecunoştință. Uneori i se pare că pământul ăsta e blestemat şi că, în loc să dea adăpost şi să ocrotească, îi alungă pe toți cei care trăiau acolo. Ce rău a făcut? A avut numeroase păcate, iar între ele trufia mai cu seamă l-a împins să nu-i iubească cum se cuvine pe cei din jur. Când Selim era mic, făceau uneori skanderbeg pe masa din bucătărie, şi nicicând, nici măcar o singură dată, Amin nu l-a lăsat să câştige. Ştia, totuşi, că asta l-ar fi umplut de bucurie pe micuț, că ar fi țopăit pe scaun strigând: „L-am bătut pe tata!” Dar Amin nu se înduplecase. Era peste puterile lui. Un fiu trebuie să se călească şi trebuie să învețe să piardă. De cât timp stă acolo, în picioare, în fața mormântului mamei sale? S-a crăpat deja de ziuă şi lanterna de buzunar încă îi e aprinsă când se hotărăşte să facă drumul înapoi spre casă. Primii lucrători vin din duar şi îi cheamă pe câțiva dintre ei cu un gest autoritar din mână. Aici, folia de plastic de pe o seră e găurită. Acolo n-au fost stivuite lădițele cu plante care trebuiau livrate. Sunt atâtea de făcut şi creierul lui vâjâie...

Se aşază la birou şi apucă ceainicul pe care i l-a lăsat Tamo. Abia de mai e călâi. Poate vedea prin geam fețele de masă pentru Crăciun pe care Mathilde le-a spălat şi care atârnă pe o frânghie. În fața palmierului cel mare, nişte alsaciene micuțe cu saboți de lemn se țin de mâini, iar nişte gâşte grase şi albe ridică ciocul spre cer. Reciteşte articolul trimis de Aïcha, care relatează cercetările unui oarecare Ancel Keys

despre binefacerile uleiului de măsline. Când Anchour bate în uşa cu geamuri, tresare pentru că e cufundat în lectură. După accidentul vascular cerebral, muncitorul are probleme de vorbire, aşa că îi face semn lui Amin cu braţul stâng, singurul valid, să iasă. Îl înştiinţează că muncitorii au construit un ditamai podiumul de lemn de cealaltă parte a drumului. În dimineaţa aceea au pus scaune, au înfipt steaguri, iar pe jos au întins covoare uriaşe în culori sclipitoare.

— Ai idee ce înseamnă asta?

Amin clatină din cap.

— O să vină regele.

Regele care nu păşeşte niciodată direct pe pământ, pe iarba umedă, pe trotuarele din oraş sau pe nisipul plajelor. Regele care, de când cu atentatele, nu mai este doar călăuza şi ocrotitorul, ci şi alesul lui Dumnezeu, salvat prin binecuvântare cerească. Fiecare nouă zi vine cu şiragul ei de veşti bune. Regele vrea să dea pâine poporului, să pună la punct drumurile, să crească salariile, să subvenţioneze zahărul, să construiască baraje, să introducă o nouă zi de sărbătoare. Pe 19 septembrie 1972, într-un discurs difuzat la televizor, regele a anunţat iniţierea revoluţiei agrare şi recuperarea pământurilor colonizate. Iar azi, pretutindeni în ţară, se pregătesc ceremonii de acordare a titlurilor de proprietate pentru ţăranii fără pământ.

Amin iese din birou şi o apucă pe drumul de pământ bătut, urmat îndeaproape de Achour.

— Du-te înapoi la muncă, îi spune. Şi ai grijă să fie toţi la post.

Merge până la poarta cea mare şi traversează şoseaua. Mai jos sunt parcate zeci de maşini, iar jurnaliştii, cu caietele şi aparatele de fotografiat în mâini, se instalează în tribune. Nişte ziarişti europeni şi-au ridicat gulerele hainelor şi îşi suflă în pumni. Sunt uimiţi de frigul tăios de decembrie, care le pătrunde prin haine şi-i face să dârdâie. Nu ştiu nimic despre ţara asta, îşi zice Amin, cred că Marocul e o ţară caldă. O echipă marocană de televiziune instalează o cameră de luat vederi printre travee. Amin îl recunoaşte pe prezentator, un specialist în turnee regale, de care toată ţara îşi bate joc din pricina felului său de a sporovăi fără rost, de a umple cu vorbe goale orele în care e aşteptată sosirea regelui.

Bate vântul şi toată lumea îşi ridică privirea spre zecile de steaguri aliniate pe marginea drumului. Pânza de un roşu aprins se umflă cu zgomot de aripi, iar steaua cu cinci colţuri verzi apare şi apoi dispare. În dreapta podiumului, o trupă de muzicanţi în djellaba albe, cu capul ras şi înfăşurat în turban, îşi pregătesc instrumentele. Amin se suie pe zidul scund care-i împrejmuieşte moşia. De-aici poate vedea cum dinspre El Hajeb soseşte un camion. Zgomotul motorului naşte în mulţime o agitaţie difuză. Orchestra se ridică în picioare şi stă pregătită să cânte primele note ale imnului naţional. Au crezut că era regele, dar din camion nu coboară decât nişte ţărani, unul câte unul, toţi cu djellaba noi, cu

fața şi mâinile curate. Sunt escortați de nişte poliţişti care, cu voci poruncitoare, le explică ce trebuie să spună şi să facă, şi cum trebuie să se poarte. Un jurnalist se îndreaptă spre grupul de țărani, vrea să-i interogheze, dar i se spune că nu e momentul. Regele poate sosi dintr-o clipă în alta, trebuie să stea la locul lui. După aceea va fi timp destul pentru întrebări. Amin îi cercetează neîncetat pe acei oameni. Îşi aruncă priviri complice, unii râd şi se pupă pe obraji. Sunt duşi şi aliniați în fața unui imens portret al regelui şi al fiului său, prințul moştenitor. Hassan al II-lea, cu djellaba bej şi fes, țăran între țărani. Nici o legătură cu portretul agățat de Amin la el în birou. Fără costum la două rânduri de nasturi, fără batistă de mătase la sacoul din flanel, fără privire pierdută în zare, ca modelele de la Studio Harcourt. Nu, portretul acesta e complet diferit şi îi aminteşte lui Amin de nişte imagini din copilărie. Fotografia tatălui său, Kadur Belhaj, făcută la un studio din centrul oraşului. Turbanul, djellaba de lână şi privirea aspră a unui bărbat deprins să comande.

Cineva le ordonă muzicanților să înceapă. Pun mâna pe lăute, pe tamburine şi încep să cânte o melodie obsedantă şi urâtă, una dintre piesele acelea lipsite de suflet care se dau fără încetare la radio. Amin îşi dă seama că regele n-o să vină şi se pregăteşte să se întoarcă acasă, să-şi vadă din nou de treabă, când aude strigătele uimite ale jurnaliştilor. Departe, într-un nor de praf, se zăresc venind vreo zece călăreți, îmbrăcați ca pe vremea sultanului Moulay Ismaël. Cizme foarte subțiri de piele, turbane roşu cu verde. Îşi ridică muschetele şi trag, în uralele mulțimii. Europenilor nu le vine să-şi creadă ochilor. Pentru o clipă, uită că au venit acolo la lucru, că au un articol de scris, şi se poartă ca nişte copii în fața unei atracții exotice. Le-au țâşnit în fața

ochilor imagini ale unui timp revolut. Marocul ancestral, cu care oamenii de-aici le-au împuiat capul, n-a murit de tot. Călăreții pe bidiviii lor se duc şi se-ntorc cu iuțeală, iar animalele se cabrează în ultima clipă. Țăranii pocnesc cu pumnul în palmă şi îşi zic: „Toată chestia asta e pentru noi" şi zâmbesc cu mândrie.

Două Mercedesuri opresc pe marginea drumului iar din ele coboară nişte bărbați. Amin îl recunoaşte pe paşă şi, alături de el, pe un ministru, dar nu e sigur. Îşi trage şosetele de lână peste pulpe şi se ridică în picioare pe zidul cel scund şi îngust. De-acolo îl vede mai bine pe paşă, care urcă pe podium şi ia loc pe cel mai mic din cele două fotolii. Tronul cu spătar aurit rămâne gol. Publicul înțelege că regele nu mai vine şi pare cuprins de o descurajare fără margini. Amin îşi zice: „Şleahtă de nerecunoscători! Nu vă trece prin cap că are altceva de făcut?"

Paşa ciocăneşte în microfon. Aparatul nu funcționează. Un tânăr în costum gri, slab şi nervos, se agită în dreapta şi-n stânga. În cele din urmă, paşa ia cuvântul. Amin n-aude bine ce spune, dar recunoaşte tonul copiilor care au mers la şcoala coranică, Msid, şi care au învățat totul pe de rost, cu bătăi şi amenințări. Îl omagiază pe rege, slăvească-l Dumnezeu, şi reforma agrară, pentru împlinirea căreia acesta s-a rugat.

— Revoluția agricolă marocană merge tot înainte! Maiestatea sa, Dumnezeu să-i ocrotească domnia, ştie că țăranii sunt cei care dau măreție şi prosperitate acestei țări. Iar în curând, datorită politicii sale privind barajele, vom iriga fiecare pogon de pământ. O să vă dăm înapoi ce vi se cuvine.

O să-i îmbogățim pe cei sărmani, fără să-i sărăcim pe cei avuți.

Tânărul în costum gri îi întinde o hârtie. Paşa strigă un nume. În aplauzele mulțimii, se apropie un felah. Urcă la o tribună prima oară în viață, e privit, e filmat, e aclamat. Poate că mâine va fi dat la televizor, aşa că felahul se întoarce, se uită drept în camera de filmat şi zâmbeşte. Are doar doi dinți. Paşa pocneşte din palme.

— Priviți ce fericit e omul ăsta! zice şi îi arată felahului titlul lui de proprietate.

Aparatele de fotografiat țăcăne. Țăranul sărută peticul de hârtie, apoi sărută umărul paşei. Din mulțime se ridică chiuituri, strigăte de bucurie, se aude: „Trăiască regele!”, „Trăiască poporul!”.

Amin ştie cum se va încheia totul. După ce vor fi împărțite titlurile de proprietate, se vor ridica toți odată şi vor năvăli, ca un nor de lăcuste, la bufetul cu couscous şi cărnuri fripte. N-are chef să vadă asta, aşa încât, ca un acrobat, merge pe zid şi apoi sare de partea cealaltă. Traversează aleile cu mandarini şi, sub soarele rece de iarnă, vede strălucind coaja portocalie a fructelor. Se arată o recoltă frumoasă. S-ar cuveni să se bucure: mâine va avea parte de şi mai mulți bani, de şi mai mult succes, de şi mai multă putere. Desigur, se poate întâmpla orice. Un îngheț, o furtună, dăunători care vor invada plantele, făcându-i praf munca. Țăranul e la mâna lui Dumnezeu. Îi tot repetă asta Mathildei, dar ea nu pricepe. Îi spune că are o față

suferindă. Că ar trebui să meargă la doctor şi că nesomnul o să-i distrugă sănătatea. A insinuat că e nebun, paranoic, aşa cum era pe vremuri fratele lui, Jalil.

În dreptul intrării la fermă, aşteaptă nişte ţărănci, cu capetele şi umerii ocrotiţi de pături mari de lână. Câteva ţin în mâini căpăţâni de zahăr sau iepuri tineri pe care-i vor oferi Mathildei în schimbul tratamentului. În curte, feţele de masă s-au uscat, iar acum se vede mai bine culoarea rochiilor în care sunt îmbrăcate micuţele alsaciene şi galbenul puternic de pe ciocurile gâştelor. Amin se apropie de ţărănci, pe care prezenţa stăpânului le intimidează. Îşi trag şi mai mult pătura peste faţă, vorbesc mai încet, îşi bat bebeluşul pe spate, să nu mai geamă. Femeile se îndepărtează de uşă ca să-l lase să treacă, dar patronul nu intră. Nu, rămâne nemişcat, încremenit, cu picioarele proptite în ţărână, de parcă ar vrea să nu se mai clintească în veci de-acolo. Femeile se uită unele la altele fără o vorbă. Ce l-a apucat să se poarte aşa? O fi şi el bolnav? Are ochii roşii de nesomn şi-i tremură puţin şi mâinile. Amin îşi lipeşte fruntea de uşa cu geam. Se uită cum Mathilde, aşezată pe un scaun, bandajează încet pulpa unui tânăr. Îşi ridică fruntea, iar pe chip îi apare un zâmbet. Se ridică atât de repede, încât pacientul scoate un ţipăt de durere. Amin o vede venind spre el şi crede că e capabilă, cu surâsul acela, cu mersul acela băieţesc, să-l tămăduiască. Buzele lui îngaimă: „Acasă”. Mathilde iese în curte şi o femeie se repede să-i împrumute pătura ei, dar Mathilde o respinge. „Nu mi-e frig”, zice ea şi apucă mâinile îngheţate ale soţului ei.

— A sunat Mehdi. Azi dimineaţă ni s-a născut nepoata.

Mai târziu, femeile din duar vor povesti că l-au văzut pe Amin trăgându-şi soția atât de aproape de el, încât au crezut că se sprijină de ea să nu cadă. Iar acolo, sub palmierii uriaşi, au prins să se legene de pe un picior pe altul, în ciuda vântului înghețat de decembrie, în ciuda şoaptelor scoase de spectatoarele cărora nu le venea să creadă. Au dansat, iar unele dintre ele susțin că au văzut lacrimi curgând pe obrajii stăpânului şi că au auzit-o pe Mathilde repetând în arabă:

— Eşti fericit, nu-i aşa?

Dacă această carte există, asta se datorează mai cu seamă prețioaselor mărturii ale oamenilor care au trăit această perioadă din istoria Marocului sau care au studiat-o. Mi-au fost de mare ajutor. Îi mulțumesc lui Zakya Daoud, pentru generozitatea, umorul şi libertatea lui de expresie şi de spirit. Îi mulțumesc lui Kenza Sefrioui, pentru sfaturile sale prețioase, şi lui Driss Yazami, pentru omenia şi integritatea sa fără cusur. Întreaga mea gratitudine se îndreaptă către Tahar Ben Jelloun, care mă învață neîncetat lucruri despre istoria mea. Îi datorez mult lui Mohammed Tozy, care mă luminează de ani de zile şi îmi permite, prin munca lui colosală, să-mi înțeleg mai bine țara. Hamid Barrada, prietenul dintotdeauna, mi-a fost şi acum un sprijin excepțional, ca şi Perla Servan, care a acceptat de dragul meu să plonjeze în trecut. Tot aşa şi Pierre Vermeren, fostul meu profesor. Mulțumiri lui Dominic Rousseau, care i-a studiat pe hipioții din Maroc şi a acceptat cu multă generozitate să mă lămurească în privința acelei uimitoare paranteze la Essaouira. Se cuvine să-i mulțumesc şi lui Françoise Autin, pentru afecțiunea ei şi pentru cercetările minuțioase pe care le-a făcut pentru mine. Şi lui Fatna El

Bouih, față de care nutresc o mare admirație şi care a acceptat să răspundă întrebărilor mele. Îi mulțumesc lui Souad Balafrej pentru încrederea şi prietenia lui. Țin de asemenea să le mulțumesc prietenilor tatei care mi-au dat semne de-a lungul scrierii acestei cărți şi care, cu multă sfială şi tandrețe, mi-au povestit anii lor de tinerețe alături de el. Aş vrea să-i omagiez aici pe toți cei care au avut curajul să fie martori în fața Instanței Echitate şi Reconciliere[35], în privința crimelor comise în anii de plumb[36]. Raportul rezultat a constituit o sursă de informare de neocolit. Au întreaga mea admirație.

[35] L'Instance équité et réconciliation (IER) este numele unei comisii marocane instituite în 2004 de regele Mohammed al VI-lea. Scopul său este de a reconcilia poporul marocan cu trecutul său din timpul domniei lui Hassan a II-lea.

[36] Anii de plumb, în Maroc, corespund perioadei 1970-1999, care a fost marcată de violenţe şi de represiuni grave împotriva activiştilor democraţi şi oponenţilor politici ai lui Hassan al II-lea.